A. VAN ISEGHEM

AN HYP
spaarkas - kredieten

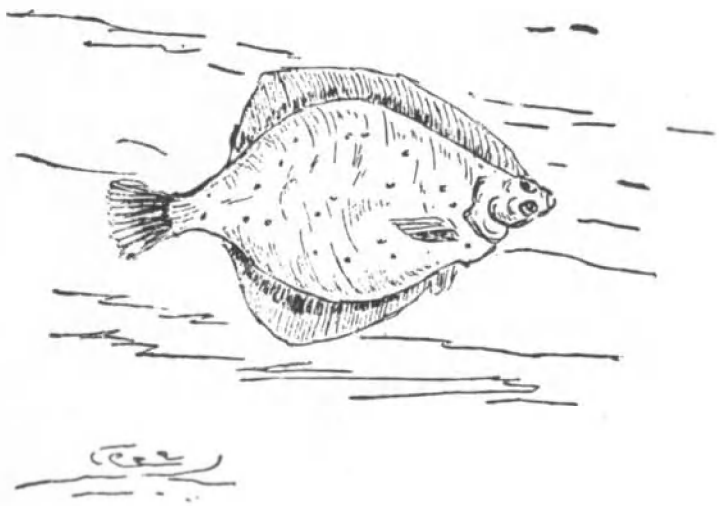
ALLE VERZEKERINGEN

HYPOTHEKEN

STOCKHOLMSTRAAT 47 a
8400 OOSTENDE **Tel. 70 35 73**

redaktie : DE PLATE
c/o O.VILAIN
Rogierlaan 38 - bus 11
8400 OOSTENDE

Tijdschrift

1979

de Plate

verschijnt 8 maal per jaar

Plaatsingen op korte termijn
bij

AN HYP
spaarkas - kredieten

Kantoor Oostende : Wapenplein 8
8400 Oostende

geven U :

★ **voordelige rente**
★ **vrijstelling van roerende voorheffing** (tot 15.000 fr. intrest)
★ **onmiddellijk volledig opvraagbaar**
★ **ongevallenverzekering**

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor kliënten

Elke dag open van 8.30 tot 12.30 uur
en van 14 tot 17.30 uur
Op zaterdag van 8.30 tot 12 uur

Ook onze agenten in de stad staan steeds tot uw dienst.

139. 78

1300 61. H. Stalpaert : Oudvlaamse zeevisserij (1957)
1100 62. A. Sleeks : Oude Oostendse volkstypes (1958) 4
350 63. H.L. Permeke : Catalogue descriptif J. Casnio (1897)
225 64. B. Machiels : Kent U Wenduine ? (1963) Heilman
90 65. E. Vroome : Het huwelijk van Neptunus en Oostende (1959)
100 66. Ostende ... que voici (1964)
300 67. E. Baels : De Oostendse Compagnie (1972)
1200 68. J. Crokaert : La Compagnie d'Ostende (1919)
1500 69. Ostendiana I (1972)
2600 70. F. Prims : De stichting van Banquibazar (1930) → Heilman
140 71. Catalogus "Oostende in de kunst" (1964). 72. Catalogus "Europa-prijs" (1962) (140)
300 73. "De Badgast" (1933, 1ste jg. onvoll. : 15 nrs)
450 74. M. Gysseling : Toponomie van Oudenburg (1950) Heilman
75. The standard guide to the littoral (± 1925)
160 76. Catalogus Léon Spilliaert (Heilman
1400 77. J. Bowens : Nauwkeurige beschrijving ... Oostende (1792) (herdruk 1968)
550 78. O. Vanneste en P. Hovart : De Belgische zeevisserij (1959)
350 79. 4 loten prentkaarten Oostende (1938)
80 80. 10 mini-kaartjes Oostende
1400 81. A. Verbouwe : Iconografie van het arrondissement Oostende
70 82. 9 affiches V.G.O.-voetbal (1951)
250 83. Havencomplex van Oostende (1955) Heilman
50 84. Bomber command (1941)
150 85. Affiche Karnaval (1954)
50 86. Affiche Karnaval Wielerwedstrijd (1954)
100 87. Publ. Car-ferry Joséphine-Charlotte
400 88. Belgische Visserijalmanak (1939) Heilman
(800) 89. G. Osmond & A. Forestier : Belgium (1908)
(1000) 90. E. Bartholomeyns : La côte belge de la Panne à Knocke (± 1910)
(250) 91. West-Vlaanderens economische groei (1965)
(250) 92. D. Van Damme : Westflandre (1957)
(250) 4000 93. E. Vlietinck : Het oude Oostende en zijn driejarige belegering (orig. uitg. 1897)
80+50 94. Kleine affiche Rat Mort (1970)
225 95. 2 grote foto's Oostende (circa 1905)
110 96. 5 foto's Oostende (1900-1905)
300 25 97. Publ. speelplaat Rat Mort
1200 98. 10 kleine spotprenten baden Oostende
99. 9 grote spotprenten baden Oostende (400-450-300-400-200-400-350-400-250)
600 100. A. Sleeks : Oude Oostendse afspanningen (1960)
700 101. A. Sleeks : Oude Oostendse feesten en gewoonten (1964)
650 102. A. Sleeks : Vijf glanspunten uit de geschiedenis van Oostende (1962)
800 103. A. Elleboudt & C. Lefèvre : Oostende onder de Duitse bezetting (1928 ?)
1400 104. 2 foto's havengeul
120 105. Hentjens : Het wonderbare leven van een wielrenner (Eernegem)
125 106. H. Levecque : Herinneringen aan Nieuwpoort (1938) Heilman
150 107. Foto stichters Rat Mort
450 108. H. Tabary : De Noordzee : atlas Heilman
109. 3 albums Oostende (1954) 50+50+120
(600) 110. Sluitzegel Ensor (omlijst)
111. Reproductie Ensor (omlijst) (1000)
(1000) 112. 5 grote foto's Oostende
113. Album + afscheurbare kaarten Oostende (300) (300)
80 114. Reeks gekleurde prentkaarten
115. Reeks prentkaarten 80
350 116. 5 kleurfoto's
117. Reproductie Ensor (omlijst) (1000)
(1000) 118. Plan Oostende 1300
119. Plan Oostende (1750) - herdruk (1000)
(1450) 120. Lot 145 prentkaarten Oostende en de kust
(200) 121. Les sites de guerre (1922)
50 122. Nieuport, centre de commerce Heilman
(250) 123. A. Schyrgens : Le monde inconnu des artistes (1957)
800 124. P. Bergmans : Notes sur l'imprimerie d'Ostende (1896) Heilman
125. Allerlei (in 3 of 4 loten).

800 + 20 + 50 + 30

VEILING JANUARI 1979

950 1. C. Loontiens : Duin- en strandverdediging
150 2. Verhulst : Het landschap in Vlaanderen
500 3. Loppens : La région des dunes de Calais à Knocke
2200 4. Michielsen : Het einde van de Oostendse Kompagnie (1937) Heilman
200 5. Degryse : Vlaanderens haringbedrijf in de Middeleeuwen (1944)
400 6. A. Sleeks : Bijgeloof en volksremediën te Oostende (1957) 2
800 7. A. Sleeks : Oude Oostendse kinderrijmpjes en volksliedjes (1956)
800 8. A. Sleeks : Het Oostendse dialekt (1958)
125 9. De Belgische Westkust 10. De Belgische Oostkust 100
500 11. Loppens : Geschiedenis van Nieuwpoort (1953) Heilman
400 12. Histoire du Port d'Ostende (16 blz.) Heilman
50 13. Guide touristique de Knokke (1960)
300 14. Inghelram : Walrave's IJde (1943)
160 15. Album Ostende (1954)
100 16. Catalogus Europa 1900 (1967)
1000 17. Nells : De gebroeders De Graeve
900 18. Foto-album Ostende et le littoral (1905)
550 19. Ostend-Dover (1955)
450 20. P. Verduyn : Geschiedenis van Wenduine (1960)
2600 21. Nieuport 1914-1918 - met 550 foto's (1922)
225 22. Visserij-almanak (1951)
500 23. Drie panoramische prentkaarten Oostende
200 24. Overstroming 1953 - selektie dagbladen
2000 25. Moulin de Mariakerke - Gudin - Litogr. (Verbouwe nr. 559)
1300 26. Hendrickx : Les bains de mer à Ostende - houtsnede
1500 27. Bastien ? Panorama van de IJzer
500 28. Fred Germonprez : De Westkust onder vuur (1940)
600 29. Juul Filliaert : De laatste Vlaamse IJslandvaarders
40 30. Blankenberge - folder 40 31. Blankenberge - folder
200 32. Ostende reine des plages - folder
300 33. Oostende - 12 lithografiën (10 X 5,5 cm)
110 34. Affiche Middelkerke (1953)
300 35. 3 gravures uit l'Illustration Européenne (1875)
250 36. A. Sleeks : De ezel van Buridan (1948)
1400 37. M. Waterschoot : De Vlaamsche kustvlakte (1939) Heilman
350 38. "De Plate" (1978 volledig)
1000 39. Maatschappijbord Kon. Bond der Belgische Wipschutters
150 40. V.W.S. Cahier Ary Sleeks
300 41. Catalogus Ensor-Permeke-Spilliaert (1955) Heilman
90 42. Catalogus Vlaams Expressionisme (1961)
200 43. 3 nummers "Le Carillon" (1927)
300 44. A. de Lattin : Voor de duinen onzer Vlaamse Zeekust (1912)
200 45. Album Dinah Bulcke (1959)
120 46. Sabena Revue (1923 ; 1973 - nr 1). 47. Sabena Revue (1970 - nr 1) 140
600 48. S. Leurs : De kust
300 49. L. Elaut : L. Verhaeghe, pionier van de zee- en waterkuur... Heilman
1500 50. F. Gevaert : Vijfkwart eeuw Male (1970)
1700 51. L. Van Iseghem : Eléments de numismatique Ostendaise (1903)
100 52. "Ostend-Flash" (aug. 1960)
700 53. Jaarboek "Ter Cuere" 1975. 54. Jaarboek "Ter Cuere" 1976 800
450 55. M. Servais : De Oostendse Compagnie (1962) Heilman
120 56. E. Peeters : Schoolmeesters-brieven (1924)
1500 57. R. Eeckhout : Zoeklicht op Bredene (1968)
175 58. Catalogus Oostende Heemkundig Museum (1948) Heilman
600 59. A. Chocqueel : Les civilisations préhistoriques (1950)
1300 60. A. Sleeks : Oude Oostendse straten en gebouwen (1959)

2200
500
400
1400
300
300
450
275

100 - 2 brochures oostende

D E P L A T E

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 1, januari 1979.

JANUARI-ACTIVITEIT. Zeer belangrijke uitnodiging.

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de jaarlijkse Algemene Vergadering die doorgaat :

donderdag 25 januari 1979 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende.

PROGRAMMA.

20 uur. Toespraak door de heer A. Van Iseghem, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.
Jaarverslag 1978 door de heer J.B. Dreesen, secretaris.
Financiëel verslag door de heer G. Vermeersch, penningmeester.
Rondvraag.

20u30. EEN IJSLANDREIS. Filmvoorstelling van een IJslandvaart door een Oostends vissersschip door de heer KESSELS. De heer KESSELS, kleinzoon van de man die de Oostendse walvis van 1827 tot een beroemdheid maakte, is een beroepsfotograaf die als hobby het filmen be-oefent. Met de op deze avond vertoonde film behaalde hij voor enkele jaren een onderscheiding.

21u30. JUBILEUMVEILING van "DE PLATE" onder leiding van de heer O. VILAIN, ondervoorzitter (in dit nummer is een lijst van de te veilen stukken gevoegd). Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid. DAAR DE VEILING UITSLUITEND AAN DE LEDEN IS VOORBEHOUDEN, ZAL HET NODIGE GEDAAN WORDEN OPDAT LEDEN EN NIET-LEDEN, DIE ZICH IN ORDE WILLEN STELLEN MET HUN LIDMAATSCHAPSBIJDRAGE, DIT AAN DE INGANG KUNNEN DOEN.

J.B. DREESEN

HET IS WEER NIEUWJAAR.

Ik wens aan al de getrouwe leden van "De Plate" en hun familie een Vrolijk Kerstfeest en een Gelukkig Nieuwjaar en hoop tevens dat zij in volle gezondheid en zonder tegenslag van welke aard ook, veel aan onze activiteiten zullen kunnen deelnemen. Als Voorzitter van een der belangrijkste culturele verenigingen van onze stad ben ik fier en gelukkig met U allen de viering van het 25-jarig bestaan van "DE PLATE" te kunnen inzetten.

Een bijzondere wens gaat ook naar alle bestuursleden die het in uw naam mogelijk maken dat onze vereniging zich blijft beijveren voor het welzijn van de Oostendse gemeenschap op heemkundig gebied.

Leve het jubeljaar 1979 ! Leve Oostende ! Leve "De Plate".

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

1979 - 25 JAAR "DE PLATE" - JUBILEUMJAAR - JAARPROGRAMMA.

zaterdag 6 januari 1979 om 11 uur
Plechtige inzet tot het Jubileumjaar met een Oostendse Driekoningenviering.

donderdag 25 januari 1979 om 20 uur
- Algemene ledenvergadering.
- EEN IJSLANDREIS. Filmvoorstelling De IJslandvaart van een Oostends vissersschip door de heer KESSELS.
- JUBILEUMVEILING van DE PLATE onder leiding van de heer O. VILAIN.

donderdag 22 februari 1979 om 20u30
OOSTENDSE ORGELS. Voordracht met film, dia's en klankweergave door de heer Robert HOSTYN.

donderdag 29 maart 1979 om 20u30
TORHOUTS AARDEWERK (1885-1939). Voordracht met dia's door de heer L. CUVELIER.

donderdag 26 april 1979 om 20u30
DE HISTORISCHE POLDERS VAN OOSTENDE. Voordracht met dia's door de heer Daniël FARASYN.

dinsdag 1 mei 1979
Verschijnen aan een JUBILEUMNUMMER van het tijdschrift "DE PLATE".

zaterdag 12 mei 1979
- GOUWDAG van het Westvlaams Verbond voor Heemkundigen.
- Plechtige opening van de afdeling "OOSTENDSE SCHEEPSBOUW" in het museum.
- Voorstelling van de heemkundige uitgave "VAN BOOM TOT SCHIP".

donderdag 31 mei 1979 om 20u30
STOETEN EN PROCESSIES IN WEST-VLAANDEREN. Voordracht met dia's door de heer Ir. Wilfried VERLONJE.

zaterdag 10 juni 1979 om 9.00 uur
STUDIEREIS NAAR HET HEUVELLAND EN DE STAD IEPER. Onder leiding van de heer J.B. DREESEN.

donderdag 27 september 1979 om 20u30
VAN WAAR KOMEN DE OOSTENDSE LIEDJES ? Voordracht met dia's en klankweergave door de heer J. KLAUSING.

donderdag 25 oktober 1979 om 20u30
DE OOSTENDSE OESTERPUTTEN. Voordracht met dia's door de heer Norbert HOSTYN.

zaterdag 17 november 1979
PLECHTIGE VIERING VAN HET 25-JARIG JUBILEUM VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE" met :
- ACADEMISCHE ZITTING.
- OPENING VAN DE TENTOONSTELLING "25-JAAR OOSTENDE".
- BANKET.

donderdag 29 november 1979 om 20u30
OOSTENDE OM EN ROND HET BELEG (1583-1645). Voordracht met dia's door de heer Paul VANDE WALLE.

vrijdag 15 december 19u30
OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND voorafgegaan door het jaarlijks souper

donderdag 27 december 1979 om 20u30
DE COMPAGNIE DER ZAAGMOLENS VAN SAS-SLIJKENS. 1752. Voordracht met dia's door de heer Ferdinand GEVAERT.
gevolgd door de PLECHTIGE SLUITING van het JUBILEUMJAAR.

J.B. D.

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS. V. EUPHROSINE BEERNAERT (vervolg).

Zoals uit voorgaande bijdrage bleek, was Euphrosine BEERNAERT geen "Oostendse" schilderes in de échte zin van het woord : zeker, ze was te Oostende geboren, maar Brussel was het centrum van haar activiteiten. Hierna een paar gegevens waaruit verdere verbondenheid van BEERNAERT met haar geboortestad blijkt :

- Wanneer ze te Oostende verbleef, dan nam ze doorgaans haar intrek in de "Villa Verbist", het prachtige huis van haar neef en nicht op de Oostendse Zeedijk. Zoals we al zegden had ze de villa van een reeks schilderijen voorzien. Het huis is verdwenen, maar we vermoeden dat die schilderijen nog ergens bestaan. We konden ze echter tot nu toe niet terugvinden.

- Samen met Louis DELBOUILLE werd ze in 1894 verkozen als erelid van de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende", de kring die in januari 1894 gesticht werd op initiatief van o.a. James ENSOR en Emile SPILLIAERT. Een delegatie ging de schilderes in haar villa te Elsene opzoeken om haar deze beslissing mee te delen. Tijdens de zomermaanden 1894 nam BEERNAERT met een "Duinen in Zeeland" en een "Te Petersheim" deel aan het Eerste Salon dat door de "Cercle" georganiseerd werd in een speciaal paviljoentje nabij het Kursaal. Op dinsdag 17 juli bezocht Leopold II dat Salon. De organisatoren James ENSOR, Emile SPILLIAERT, Henri PERMEKE & Antoine DUJARDIN en de exposanten Auguste MUSIN en Euphrosine BEERNAERT werden aan de Vorst voorgesteld. In 1895 deed ze weer mee aan het Oostends Salon : ze zond een "Beek in de Ardennen" en een "Op Jersey" in.

- Op 10 augustus 1894 werd BEERNAERT als "effectief lid" van het Antwerps Academisch Corps aangesteld. In de verzamelingen van de Heemkring "De Plate" berust het erediploma dat haar bij die gelegenheid werd overhandigd. Hoe dat éne stuk uit haar archieven bij ons terecht is gekomen is me een raadsel, temeer daar haar archief en dat van haar broer (ook die van zijn ministeries) spoorloos verdwenen lijkt...

- Voor de tombola die Felix BUELENS in het Hôtel de Ville d'Asschendaele op touw zette voor de door een storm getroffen vissersfamilies, stelde BEERNAERT een olieverfschets ter beschikking. De begeleidende brief van de schilderes wordt heden ten dage pieteitsvol bewaard door Felix' zoon Albert BUELENS :

Monsieur,

C'est de tout coeur que je prends part à votre bonne oeuvre en vous envoyant une esquisse pour votre loterie et je vous souhaite tout le succès possible. Vous avez tant de misères à soulager !
Recevez Monsieur .....

E. Beernaert
Bruxelles, 8bre 1896

Het schilderij werd verworven door de stad Oostende en ging verloren in de brand van mei 1940.

- Kort na Euphrosine's dood zond het Oostends Gemeentebestuur een telegram naar Auguste BEERNAERT om hem mee te delen dat de Albertusstraat in Eurphrosine Beernaertstraat zou omgedoopt worden. In hetzelfde jaar begiftigde Auguste Beernaert het Oostendse museum met enkele werken uit zijn zuster's nalatenschap : 3 olieverfschetsen en 2 atelierstukken :

205. Landschap
206. Landschap
207. Scheldeoevers te Burcht
208. Duinen te Domburg
209. Landschap met beek

en het portret van Euphrosine door Eugène DE BLOCK. (cf. Bulletin Communale de la Ville d'Ostende. Conseil communale d'Ostende. Séance publique du 19 septembre 1901, p. 461). 205, 206 en het portret overleefden de Tweede Wereldoorlog niet.

- In 1890 had de stad al een "Moeras te Schilde" aangekocht voor liefst 12.000 F. De ware toedracht van die aankoop lijkt op zijn minst een onverkwikkelijke zaak te zijn geweest, waarin broer Auguste - steeds op de bres om zijn zus te "pousseren" en haar belangen te verdedigen - een bedenkelijke rol zou hebben gespeeld. (cf. ST.CERE [-Ed. DE CUYPER] ; "A propos de deux monuments à ériger à Ostende". Articles parus dans le Carillon sous la signature de St. Cère, 1925, p. 67).

- Uit het Legaat BRASSEUR had de stad eerder een "Bergengten van de Hoyoux" verworven. In 1967 kocht de stad een "Scheldegezicht" aan. Qua compositie is het fel verwant met een dessus-de-porte uit haar eigen villa. Maar, eerlijk bekend, lijkt het me een uiterst zwak werk te zijn. Dat alles brengt het aantal BEERNAERT's in de Stedelijke verzameling momenteel op 4 (8 vóór de oorlog).

- Oostende zelf dook niet veel op in de thematiek van de schilderes : In 1857 exposeerde ze een "Mariakerke-bij-Oostende" in het Driejaarlijks Salon te Brussel. Uit ca. 1872 dateert een gezicht op het Duinenkerkje (Ver. M. DECLERCK, Oostende, onlangs nog geëxposeerd in de tentoonstelling "Jaar van het Dorp" in het Oostendse Feestpaleis).

X X X X

In volgende openbare verzamelingen wordt werk van E. BEERNAERT bewaard :

Antwerpen, Kon. Museum voor Schone Kunsten

- De heide te Oosterbeek, Gelderland ; 1885 (Inv. Nr. 1.004)
- Moeras in de Kempen, ca 1898 (Inv. nr 1.595)
- De Sluisdeur ; ca 1898 (Inv. nr 1.596).

Brugge, Groeningemuseum

- Weide aan een boszoom bij Domburg ; 1880 (Inv. nr 14)
- Oude eiken op Jersey, ca 1889 (Inv. nr 13)
- Herfstavond. Een moeras bij een bos ; ca. 1893 (Inv. nr 15).

Brussel, Kon. Museum voor Schone Kunsten van België

- Boszoom te Oostkapelle ; 1878
- Vijver te Hingene ; 1886
- Ingangspoort van het klooster te Schilde (was in bruikleen gegeven aan de stad Oostende ; ging verloren in mei 1940). Haar meesterwerk.

Dendermonde, Stadhuis

- Te Westkapelle ; 1882

Elsene, Museum van Schone Kunsten

- Vijver bij Morgenstond ; ca. 1888 (Inv. nr 1)
- In de Kempen ; voor 1898 (Inv. nr 40)
- In de Kempen ; voor 1898 (Inv. nr 41)

Gent, Museum voor Schone Kunsten

- In een Kempisch bos ; 1894 (Inv. nr 1898-G)

Kortrijk, Museum voor Schone Kunsten

- Laar met poel ; 1874 (Inv. nr 90)
- Kempenlandschap ; 1891 (Inv. nr 91)

Leuven - Museum voor Schone Kunsten

- Kempenlandschap ; vóór 1898

Oostende - Museum voor Schone Kunsten

- Landschap met beek ; ca. 1868 (Inv. nr 541)
- Scheldeoevers te Burcht ; 1873 (Inv. nr 379)
- De Schelde ; ca. 1873 (Inv. nr 240)
- In de duinen te Domburg ; 1873 (Inv. nr 634)

Spa - Musée de la Ville d'Eau

- Omgeving van Postel ; 1860
- Bosgezicht met rotspartij ; vóór 1889
- Kempenlandschap ; 1891

Brussel - Koninklijke Verzameling

- Scheldeoevers te Hoboken ; 1886
- Scheldeoevers te Hoboken ; ca. 1886 (Inv. nr 2.713)
- Weide aan een boszoom

Zoals u ziet is BEERNAERT op een indrukwekkende manier vertegenwoordigd in de meeste openbare verzamelingen in ons land. Nergens echter, wordt ook maar één werk van haar uitgehangen : ze steken in de reserves, of hangen in stadhuizen, gerechtshoven, kazernes, politieburelen e.d. Natuurlijk steken ook tientallen, ja enkele honderden werden in privécollecties. Ze zijn zelden te koop op veilingen.

X X X X X

Iconografie van Euphrosine BEERNAERT :

- Charles BRUNIN : portretbuste in marmer (ca. 1881)
  (Antwerpen, K.M.S.K.)
- Paul de VIGNE : portretmedaillon in brons (1892)
  (Brussel, K.M.S.K. van België)
- Eugène BROERMAN ; E. BEERNAERT in haar atelier (houtskool/1892)
  afgedrukt in "Célébrités Nationales" (Antwerpen, 1893)
- Godefroid GUFFENS : portret in olieverf (1898)
  Brugge, Groeningemuseum
- anoniem : Auguste & Euphrosine BEERNAERT samen met de gebroeders STEVENS en een kindje
  (Brussel, Verzameling SCHOTT)
- Euphrosine BEERNAERT in haar atelier
  foto in "L'art", nr 21 van 1901
- Portretfoto in 1888
  in "Le Patriote Illustré" van 14 juli 1901
- Portretfoto uit 1892
  in "Dietsche Warande", 5, 3, 1892
- foto's van haar atelier en haar salon in haar huis aan de Braambosstraat zijn bewaard in het Archief voor Hedendaagse Kunst te Brussel.

X X X X X

Voornaamste literatuur :

- P.P. ALBERDINGK-THYM : De kunstenaresse Mej. Euphrosine Beernaert, in "Dietsche Warande", 5, 3, 1892, p. 296-303
- E.L. DE TAEYE : Les artistes belges contemporains. Leur vie - leurs oeuvres - leur place dans l'art, Brussel, 1894-1897
- H. FOUCHE DE HARVEN : Notice sur la famille Van den Abeele et ses alliances, Verviers, s.d.
- N. Hostyn : De paysagiste Euphrosine Beernaert (1831-1901). Haar leven en werk (licenciaatsproefschrift K.U.L.), Leuven, 1976
- H. PAUWELS : Groeningemuseum (catalogus), Brugge, (1960), p. 197
- Ministerie van Nederlandse Cultuur. Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen. Catalogus schilderijen 19de en 20ste eeuw, Antwerpen, (1977), p. 40.

Norbert Hostyn

FOUT.

In het vorige nummer sloop een typfout binnen in het artikel over de schilderes Euphrosine BEERNAERT. Een zin viel weg en wel in de 4de lijn van de 2de alinea op pag. 78/156.
Men leze : "... maar enkel en alleen daaraan dat een straat, de vroegere Albertusstraat haar naam draagt. Euphrosine werd in de Albertusstraat geboren als dochter ...".

N. H.

— — — — — — — —

MICHIEL ZWAENEPOEL.

Een vroeg afsterven ... van Michiel ZWAENEPOEL op 19 sept. j.l. is toch wel het vermelden waard. Als jongen uit een kroostrijk arbeidersgezin, kwam hij 12 oud, als internist-leerling in het O.L.V.College te Oostende.

Zijn volledige loopbaan willen we hier niet beschrijven, hij was bij zijn overlijden W.-Vl.T-sekretaris, en door het schrijven van zeer goede en populaire boekjes, een echte vrijetijds-pionier. Een greep uit zijn boeken : "Landbouw in West-Vlaanderen", zijn bijdragen in "West-Vlaanderen werkt" en de voorbereidende studie van het Gewestplan is alleen bij deskundigen bekend. Wat zijn populaire werken betreft, ze zijn aan iedereen aan te bevelen wegens zijn grondigheid, het vermelden van historische en merkwaardige feiten. Deze zijn : "Groene steden en dorpen" ; "Op zoek naar groen" ; "Wandelgids door West-Vlaanderen" ; "Met de fiets door West-Vlaanderen".

S. IPPEL

— — — — — — — — —

TE VEEL ?

Het vorig nummer van "De Plate" bedroeg 30 pagina's. Veel leden waren enthousiast, anderen vonden het te veel, want ze konden dit nummer niet meer in éénmaal uitlezen. "Ja wat is de oplossing ? "of" Wat een hoofdredakteur lijden kan".
We willen U wel beloven in de toekomst zeker geen gewone nummers van méér dan 30 pagina's uit te geven...

O. V.

OOSTENDE STAD AAN DE GRENS TUSSEN NEDERLAND EN FRANKRIJK ? J. DE WITT NEEMT EEN ANNEXATIE VAN DE ZUIDELIJKE NEDERLANDEN ERNSTIG IN OVERWEGING IN 1663...

Eerder onverwacht vond ik iets over Oostende in de uitgegeven briefwisseling (I) van Raadspensionaris J. de Witt (2) opgenomen, namelijk in zijn wel niet geheel onbekende maar beslist merkwaardige "Memorie" over de Spaanse troonopvolging (zie deel II, blz. 579-588). Het stuk, dat handelt over wat in die tijd de "grande affaire" genoemd werd, is én om de vorm én om de inhoud voor de kennis van de Witt als persoon en als staatsman van groot belang.

Reeds lange tijd maakten de Fransen aanspraak op de Zuidelijke Nederlanden. Gelijk velen zijner voorgangers en van hen, die na hem over Frankrijk regeerden, achtte de jonge Lodewijk XIV (1638-1715) dit bezit een noodzakelijkheid voor de beveiliging van zijn noordelijke grenzen. Lodewijk XIV was gehuwd met de oudste dochter van de koning van Spanje, o.m. souverein van de Zuidelijke Nederlanden ; de Franse koningin had bij haar huwelijk wel afstand gedaan van haar rechten op de Spaanse troon in ruil voor de betaling van een aanzienlijke bruidschat door Spanje, dat kon noch wilde betalen ...

Frankrijk had dus een goed voorwendsel om de afstand nietig te verklaren en Lodewijk XIV deed herhaalde pogingen om alvast een deel der Nederlanden uit vrije wil van Spanje te verkrijgen. Spanje, dat zeer goed inzag dat met het verlies der Zuidelijke Nederlanden zijn invloed in Midden-Europa geheel zou verdwijnen, verzette zich. Daarop sloot Lodewijk XIV op 27 april 1662 een nauw verbond van vriendschap met de Republiek der Verenigde Nederlanden ten einde met haar hulp het vurig begeerde doel te bereiken...

J. de Witt vreesde Frankrijk's nabuurschap : hij oordeelde in zijn "Memorie" van 1663 dat een volledige annexatie van de Zuidelijke Nederlanden door Frankrijk zonder meer "soude wesen eene seer becommerlycke ende vervaerlycke saecke voor desen Staet" (blz. 581). Wat kon de Republiek daartegen doen ? Twee plannen kwamen bij die overweging op de voorgrond : óf de verheffing der zuidelijke gewesten "tot eene vrye ende independente Republycque, met desen Staet geallieert als een canton catholique" (blz. 586) en gesteund door een "bondige alliancie" met Frankrijk ; óf verdeling van de Zuidelijke Nederlanden tussen Frankrijk en de Republiek der Verenigde Nederlanden...

> ... ende ingevalle den Coninck van Vranckrijck daernaer soude willen luysteren, dat men alsdan aen Syne Majesteit naeder ouverture soude doen van soodanige frontieren, steden ende sterckten in 't particulier, als men ten verschreven eynde gaerne soude sien in handen van desen Staet. Ten welcken eynde (...) geoordeelt is, dat men aan de Vlaemsche custe de limiten van desen Staet soude dienen te extenderen niet alleen tot Blanckenbergh (...) maer tot Oostende incluys, om verscheyden wichtige consideratiën, relatie hebbende soo tot de noodige securiteyt van den Staet, als tot conservatie van de negotie, commercie ende manufacturen in dese provinciën en tot voorcominge van alle diversie in deselve, ende dat voorts de limiten tusschen Vranckrijck ende desen Staet mochten werden genomen van Oostende voornoemd op Maestricht, in sulcker voegen dat in besitt ende eydendom aen desen Staet wierden gelaeten de naervolgende plaetsen, te weten : Oostende voornoemd, Plassendael, Brugge, Gent, Dendermonde, Rupelmonde, Mechelen, Aerschot, Sichem, Diest, Haelen, Maestricht ende, was 't doenlijck, oock noch de plaetsen, boven Maestricht op de Maeze gelegen tot Luyck toe (...) (blz. 587-588).

Op basis van deze "memorie" werd van maart tot einde 1664 wel onderhandeld, maar uiteindelijk kwam van de hele zaak niets in huis : de Zuidelijke Nederlanden bleven Spaans bezit tot het begin van de achttiende eeuw !

E. SMISSAERT

(1) WITT (Johan de), Brieven van Johan de Witt. Bewerkt door Robert Fruin. Deel I : 1650-1657 (1658), uitgegeven door G.W. Kernkamp. Deel II : (1657)1658-1664. Deel III : 1665-1669. Deel IV : 1670-1672. [Delen 2, 3 en 4] uitgegeven door N. Japikse. Amsterdam, J. Müller, 1906-1913, 8°, 4 delen (Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd in Utrecht. 3e serie, nrs 18, 25, 31 en 33).

(2) Johan de WITT (1625-1672), Nederlands staatsman. Op 23 juli 1653 werd hij benoemd tot raadspensionaris van Holland. In deze funktie drukte hij zijn stempel op de binnen- en de buitenlandse politiek der Verenigde Nederlanden. In 1672 vermoord.

\- - - - - - - - - -

V A D E R
ç§ç§ç§ç§ç§ç

Vaders handen staan gekromd naar de schop
zijn schouders torsen het gewicht
van vijftig-kilo zakken
het kolenstof pikt in zijn poriën.

's Zomers hoor je het geratel van zijn koets
op de keien van Oostende.
Het paard vlokt schuim
en kruim.

Zijn passie is de poëzie van de bal
als de rood-groenen verliezen
daalt thuis de temperatuur.
In zijn klantenboeken ontdek ik soms
de ploegen van zijn verbeelding.

Een man van grote woorden is hij niet
hij gebruikt "God" alleen in een vloek.

Tijdens de oorlog 40-45 was hij soldaat
en krijgsgevangen.

Een goede God heeft hem voor mij gespaard.

Roger DEVRIENDT

Met toestemming overgenomen uit "Yang. Tijdschrift voor literatuur en kommunikatie", nr. 84, september 1978, blz. 128.

BRIEFWISSELING VAN STIJN STREUVELS MET EDWARD VLIETINCK.

Stijn Streuvels (1871-1969) is één van onze allergrootste prozaschrijvers, de vermaarde onafhankelijke en non-konformistische eenzaat van het "Lijsternest" te Ingooigem. Edward Vlietinck (1865-1937), de bekende historicus van "Het Oude Oostende en zijn driejarige belegering", was een autodidact. Van E. Vlietinck, een tijdlang boekhandelaar te Oostende, bij wie Streuvels alles bestelde wat hij elders niet kon vinden, ontving laatstgenoemde in oktober 1893 het prospectus van de fraaie tweede reeks van "Van Nu en Straks", het tijdschrift waarmee de Vlaamse literatuur een hoogtepunt zal bereiken. "Brieven uit 1896", schrijft André Demedts in zijn essay "Stijn Streuvels. Een terugblik op leven en werk" (Brugge, Orion, 1971) op bladzijden 59, 61 en 62, "tonen aan dat Streuvels zijn boekhandelaar Vlietinck als een vertrouwde vriend beschouwde". De brieven van Streuvels aan Edward Vlietinck zijn in het bezit van zijn dochter Esther Vlietinck.

E. SMISSAERT

AUGUST VANHOUTTE.

Deze dichter werd geboren te Oostende op 26 september 1889 en overleed aldaar op 14 maart 1936. Vanhoutte was onderwijzer. Het "Lectuurrepertorium" (2e uitgave, 1954) karakteriseert zijn poëzie als volgt : "In een drietal bundels melodieuze verzen, waarvan twee posthuum werden gepubliceerd, bezong hij in weemoedig-wijsgerige, pessimistische toon het leven de eigen gemoedservaringen". Zijn oeuvre omvat : "Hart en geest. Gedichten", "Nagelaten gedichten" en de kwatrijnen "De verwarde kalender". Onder de titel "De dooden van Spoon River" vertaalde A. Vanhoutte de roman "Spoon River Anthology" (1). Jonckheere schetste kort zijn herinneringen aan hem in zijn tweede bundel memoires "Waar plant ik mijn ezel ?". Aan het werk en leven van August Vanhoutte werd tot op heden nooit een licentiaatsverhandeling noch korte studie gewijd. Nochtans bewaart het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" (AMCV) te Antwerpen brieven en dokumenten van hem.

(1) van de Amerikaanse schrijver Edgar Lee Masters (1868-1950).

E. SMISSAERT

DE "ANTWERPENER ZEITUNG".

Een mogelijke, bij mijn weten nog niet aangeboorde bron van getuigenissen van Duitsers over het Oostende van de "Belle Epoque" (vóór 1914) kan de "Antwerpener Zeitung. Organ der Deutschen in Belgien" zijn. Het was een Duits informatieblad dat verscheen van 1887 tot 1893 en voor de belangen van de Duitsers, die in België verbleven, instond. Was apolitiek en stond volledig neutraal tegenover de Belgische partij-politieke strekkingen. Hoofdredacteurs waren J. Kroth, stichter en in de eerste jaren uitgever van het blad, L. Servais, R.A. Körnig en S.G. Sprengel. Werd opgevolgd door "Das Deutsche Blatt für Belgien". Deze gegevens werden gehaald uit het deel 3 van het gestencilde werd "De wereld van "Van Nu en Straks". Briefwisseling 1890-1901". (Antwerpen, 1975, blz. 6 en 7.

E. SMISSAERT

\- - - - - - - - - - -

LUCHTVAARTGESCHIEDENIS

Eind '78 zag nr 3 van de tweede jaargang van de Cahiers voor Luchtvaartgeschiedenis het licht.
In dat nummer staat weer heel wat Oostendse luchtvaarthistoriek, o.a. met de bijdragen van W. MAJOR en N. VAN THOMME over de Oostendse broeders DECOMMINES, die hun eigen vliegtuig bouwden ...
(Abonnement van 4 nummers op het "Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis : 150 F. te storten op rek. nr. 001-0670048-48 van W. Major, Oostende).

O. V.

DE HAZEGRASKAZERNE.

Onlangs kwam ik in het bezit van een reeks van 6 plannen, samengebonden in een harde kaft van 425 mm x 597 mm door Kahn Frères uit Brussel. Er wordt nergens een datum vermeld, maar de plannen zijn vermoedelijk van vlak na de Eerste Wereldoorlog (1920-22).

Op de buitenzijde van de kaft staat :

"Place d'Ostende
Caserne du Hazegras

L. Dubuisson
Major du Génie"

De map omvat de volgende plannen :
Blad 1 : "Plan de situation" (1/10.000)
2 : "Sousterrains" (1/500)
3 : "Rez-de-chaussée" (1/500)
4 : "1er Etage" (1/500)
5 : "2me Etage" (1/500)
6 : "3me Etage" (1/500).

Die plannen tonen niet enkel gebouwen die toen reeds bestonden zoals de zogenaamde Hospitaalkazerne (BM 4) maar ook gebouwen die nooit gerealiseerd werden zoals het Hoofdgebouw, de Onderofficiersmess en de verbindingsgalerij.

Enkele jaren geleden werd afgebroken wat overbleef van de westelijke hulpgebouwen. Op die plaats is nu een parkeerruimte (aan de kant van de Zinnialaan).

De volgende gebouwen bestaan nog : de officiersmess, de oostelijke hulpgebouwen met o.a. de turnzaal, enkele stukken van de noordelijke hulpgebouwen en het bijgebouw (BM5 BM6).

Op blad 1 staat behalve een stadsplan op 1/10.000, een uitgebreide beschrijving van alle gebouwen van de kazerne.

De beschrijving van L. Dubuisson geeft een idee hoe men zich het dagelijkse kazerneleven in die tijd voorstelde. We laten hierna de tekst in vertaling volgen.

Filip MENU

GARNIZOENSTAD OOSTENDE - HAZEGRASKAZERNE.

L. Dubuisson
Majoor van de Genie

1. Ligging.

De kazerne ligt op de Hazegraswijk ten noorden van het Maria-Hendrikapark dat opgericht werd op een deel van de wallen van de vroegere vesting.

De kazerne ligt langs de de Smet de Naeyerlaan, op 250 meter van het station Oostende Stad en op 850 meter van het Wapenplein.

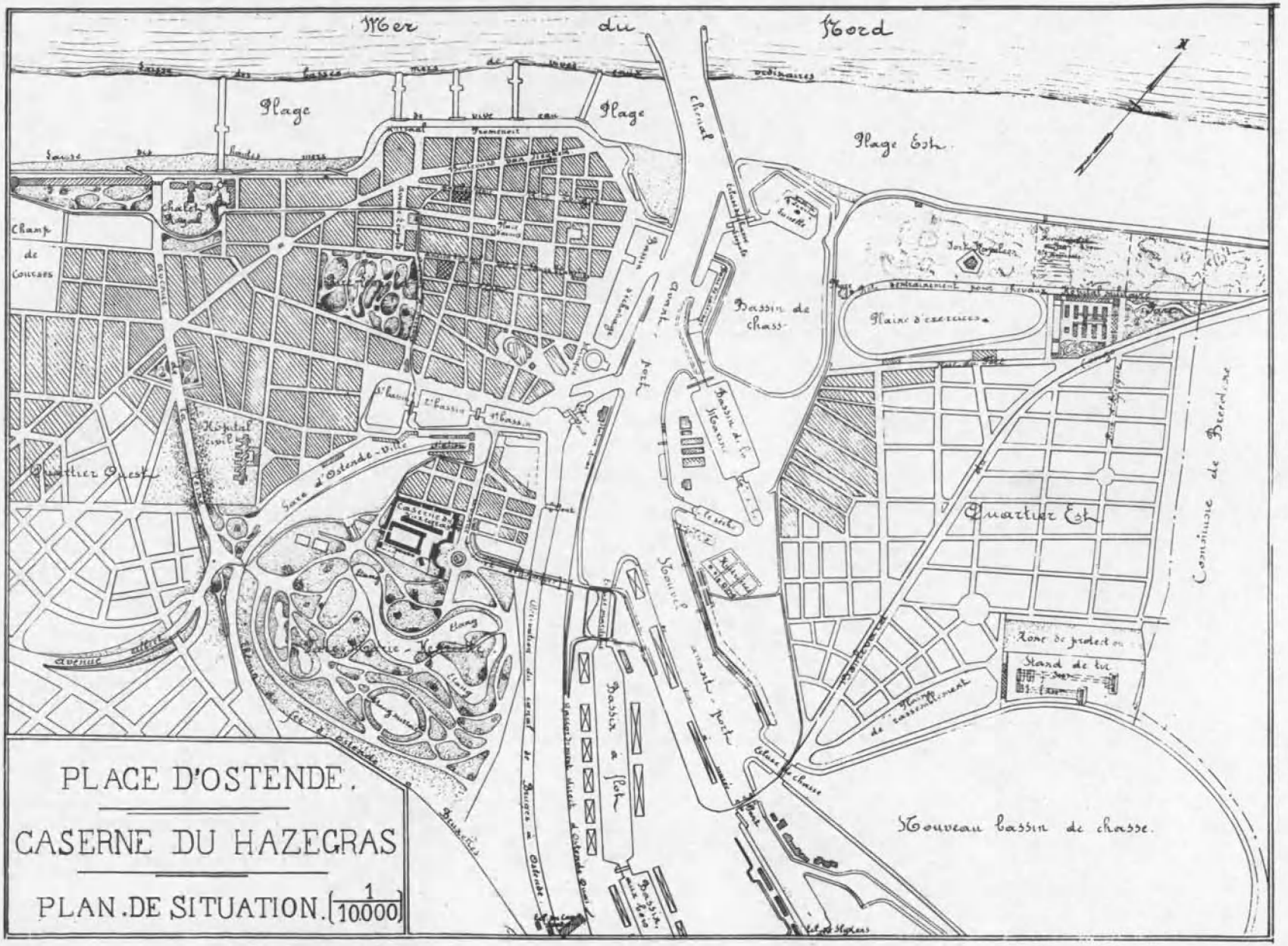
Het terrein heeft een oppervlakte van 4 hektaren, 41 aren en 20 centiaren. Het is vierzijdig en is ten noorden begrensd door de Lijndraaiersstraat, ten oosten door de de Smet de Naeyerlaan en ten zuiden en ten westen door het Maria-Hendrikapark.

De binnenpleinen van de kazerne liggen in een horizontaal vlak op ongeveer 3 meter onder de de Smet de Naeyerlaan. Het noordelijk binnenplein is met de Graaf de Smet de Naeyerlaan verbonden door een zachte helling, vertrekkend van de hoofdingang. De officiers- en onderofficiersmesses en de galerij hebben hun kelderverdieping op het niveau van de binnenpleinen.

Tuintjes vóór de gebouwen langs de de Smet de Naeyerlaan sluiten aan bij de

DE HAZEGRASKAZERNE

Stadsplan van Oostende **schaal 1 / 10 000**

beplanting van het park en maken deze ligging zeer hygiënisch terwijl ze aan de kazerne een riant en aangenaam aspekt geven.

De grond onder de kazerne is zandachtig, doordringbaar en goed droog.

2. Bevoorrading van drinkwater.

De kazerne is verbonden met de waterleiding van de Stad Oostende. Dit huishoudwater zal binnenkort geleverd worden door de Interkommunale Maatschappij van het Bocqwater.

Zeven grote en twee kleine regenwaterreservoirs leveren voorlopig het water voor de voeding. Dit water moet eerst gekookt worden. In de toekomst zal het water uit deze reservoirs enkel voor het kuisen gebruikt worden.

3. Afvoer van huishoudwater.

De uitwerpselen en het huishoudwater worden rechtstreeks in de bestaande stadsriolen in de Lijndraaiersstraat en de de Smet de Naeyerlaan geloosd. Vandaar gaat dit water naar de pompstations, vanwaar het naar het stedelijk waterzuiveringsstation gepompt wordt.

Speciale leidingen vangen het regenwater op dat op de daken en pleinen valt om het naar de stadskollektor te leiden vanwaar het rechtstreeks in zee geloosd wordt.

4. Kapaciteit van de kazerne.

Men heeft bepaald dat het garnizoen dat te Oostende moest gekazerneerd worden uit een infanterieregimentsstaf, twee aktieve bataljons, een reservebataljon en twee vestingsbataljons zou bestaan. Het organiek effektief dat in vredestijd moet gekazerneerd worden omvat 1 officier, 97 onderofficieren, 805 korporaals en soldaten en 10 paarden. De kapaciteit van de kazerne op gebied van logement bedraagt 18 ongehuwde officieren, 95 ongehuwde onderofficieren, 5 gehuwde onderofficieren, 847 korporaals en soldaten en 10 paarden.

5. Overzicht van het plan.

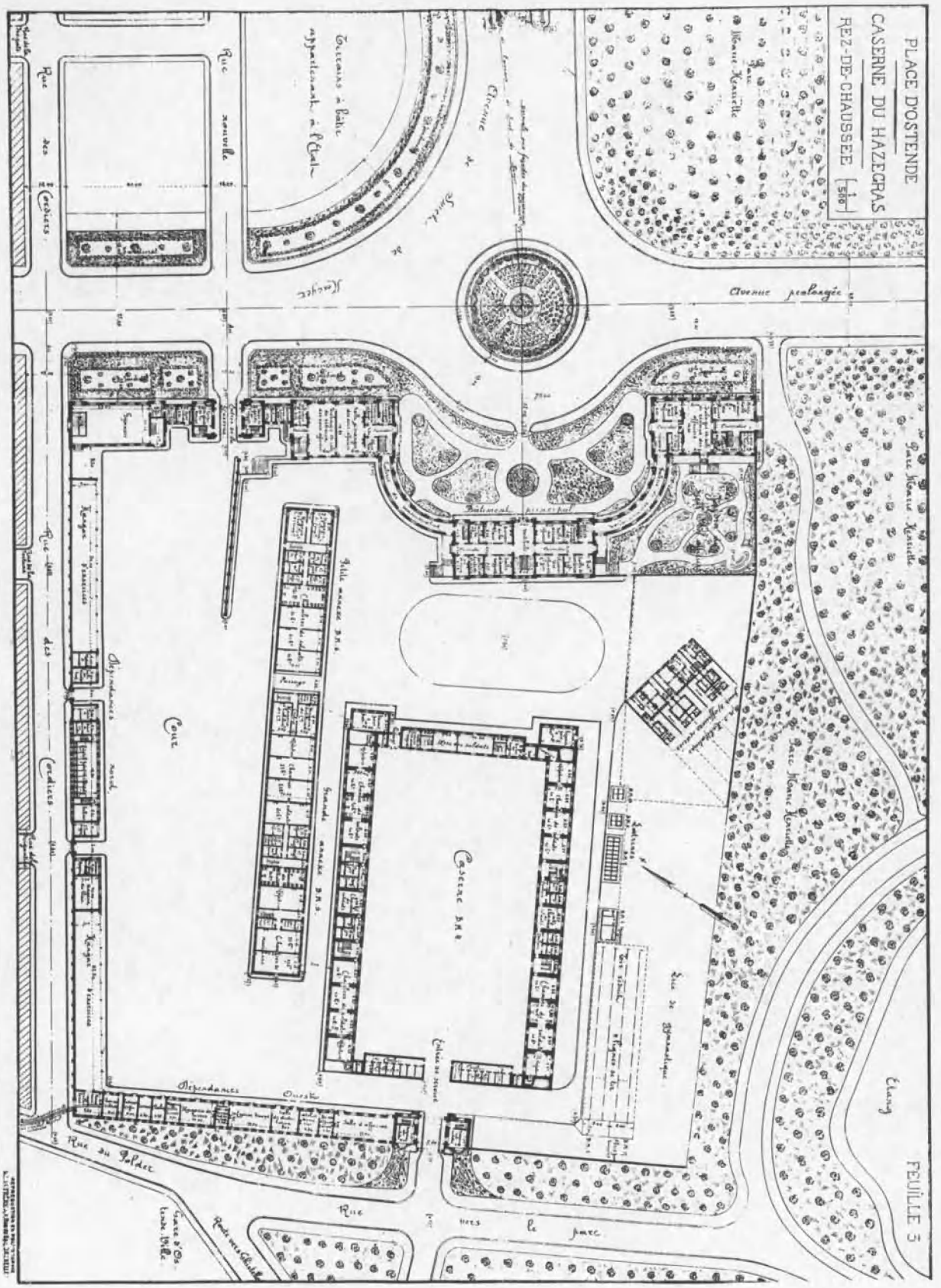
De gebouwen van de kazerne omvatten : het hoofdgebouw dat met de officiersmess en de onderofficiersmess verbonden is door een galerij, de oude gebouwen van de hospitaalkazerne BM4 die als logement voor een bataljon dienen en tenslotte de bijgebouwen. Er is plaats voorzien voor een bataljonsblok voor het geval men er een volledig infanterieregiment zou willen kazerneren.

a. Hoofdgebouw.

Het hoofdgebouw bevat op de kelderverdieping, de wijnkelders van de officiersmess, een fotografisch atelier en de kopieerpers met bureel en magazijnen.
Op de benedenverdieping bevinden zich het garnizoensbureel met de archievenkamer, de wachtzaal en het kabinet van de dokter, de kamer voor het voorrapport, twee les- en konferentiezalen voor officieren en een schermzaal voor officieren met kleedkamer en stortbaden.
Op de eerste verdieping vinden wij het bureel en het salon van de korpskommandant, het bureel van de luitenant-kolonel met de kamer voor de mobilisatiearchieven, de burelen van de regimentsstaf, een wachtkamer, de burelen van de kapitein-kwartiermeester, de officiersbibliotheek en het logies van de sergeant-bibliothecaris.
Op de tweede verdieping zijn acht appartementen voor ongehuwde officieren en een kamer voor de ordonnansen. Op de 3de verdieping bevinden zich nog 8 mansarde-appartementen voor ongehuwde officieren en een mansardekamer voor de ordonnansen.

DE HAZEGRASKAZERNE

Plan voor het gelijkvloers /schaal 1/500

b. Officiersmess.

Deze bevat in de kelder, de keuken, de wasserij en de voorraadmagazijnen van de mess, het lokaal met de brander van de centrale verwarming en de kolenopslagplaats.
Op het gelijkvloers vinden wij de kleedkamer der officieren, de rook- en vergaderzaal der officieren, de kleine eetzaal, het bureel van de huishoudofficier, het bediendenvertrek en het toilet met W.C. voor officieren.
Op de eerste verdieping vinden wij het salon met de eetzaal der officieren, de kamer van de huishoudofficier, het bediendenvertrek, een lokaal voor het muziekkorps en een kamer voor de planton.
Op de tweede verdieping zijn er magazijnen en mansardekamers voor de kok en het bedieningspersoneel.
Een grote ommuurde tuin die achter de mess, op het niveau van de kelder en het binnenplein van de kazerne ligt, vervolledigt de inrichting van de officierenmess.

c. Onderofficieresmess.

Deze bevat op de kelderverdieping de keuken, de wasserij, de bier- en wijnkelder, de kolenkelder en de voorraadkelder van de mess. Op de gelijkvloerse verdieping zijn de kleedkamer, de vergader- en rookzaal en de eetzaal der onderofficieren, het bediendenvertrek, het bureel en de kamer van de huishoudingschef. Op de eerste verdieping vinden wij de bibliotheek, een kamer voor de sergeant-bibliothecaris en negen kamers voor onderofficieren ; op de tweede verdieping, zeven mansardekamers voor onderofficieren en drie magazijnen.

d. Verbindingsgalerijen.

Deze zullen zowel op de kelderverdieping als op de benedenverdieping dienen om zich van de messgebouwen naar het hoofdgebouw te begeven.

e. De vroegere hospitaalkazerne.

Deze wordt gevormd uit twee blokken, Noord en Zuid met mekaar verbonden door bijgebouwen. De twee blokken dienen voor het logeren van een aktief bataljon en bevatten op de gelijkvloerse verdieping 14 kamers die gebruikt worden als slaapzaal voor korporaals en soldaten, 4 kamers ingericht als eet- en verwarmingszaal der kompagnies, 4 onderofficierskamers, 4 kompagnieburelen, 4 foeriersmagazijnen en 4 kleine kompagniemagazijnen. Op de eerste verdieping is de indeling identiek aan die van het gelijkvloers maar de kamers die overeenkomen met de eetzalen dienen als kompagniemagazijnen. De bijgebouwen die beide blokken verbinden hebben op het gelijkvloers een leslokaal, de installaties en magazijnen van de soldatenmess, een kapsalon, cellen en magazijnen. Op de eerste verdieping vinden wij leslokalen, de bibliotheek der leerboeken, de kamers van een sergeant-bibliothecaris en een adjudant-onderofficier. Een waslokaal per bataljon is ingericht in het oostelijk uiteinde van elk van de blokken van de vroegere hospitaalkazerne.

f. Het bijgebouw.

Dit gebouw is bestemd als logement voor een aktief bataljon. Het omvat op het gelijkvloers 10 kamers die gebruikt worden als slaapzaal door korporaals en soldaten, 2 kamers ingericht als eet- en verwarmingszaal van de kompagnie, 4 kompagniemagazijnen, 2 kompagnieburelen, 2 foeriersmagazijnen ; 2 werkplaatsen en een magazijn voor schoenmakers en 8 kamers voor onderofficieren. Op de eerste verdieping zijn er 9 kamers die dienen als slaapzaal voor korporaals en soldaten, 2 kamers bestemd als eet- en verwarmingszalen

van de kompagnie, een zaal voor herhalingen en 5 leslokalen en muziekmagazijnen, 2 kompagnieburelen en een stafbureel, 2 werkplaatsen en 2 magazijnen voor de kleermakers, één magazijn voor de schoenmakerij, 2 foeriersmagazijnen en 18 kamers voor onderofficieren.

g. Oostelijke Hulpgebouwen.

De Poort bij de hoofdtoegang bevat op het gelijkvloers het wachtlokaal van de officier en dit van de troep. Op de verdieping is het toilet van de wachtsofficier en de spreekzaal der soldaten.
Links en rechts van de Poort bevinden zich latrines voor onderofficieren en soldaten, een bergruimte en een magazijn voor de sportzalen.
Het sportgebouw bevat op het gelijkvloers de turnzaal met een tribune en een magazijn, en op de verdieping de schermzaal en de kleedkamer der onderofficieren, een magazijn en een kamer voor de wapenmeester.

h. Noordelijke Hulpgebouwen.

Deze zijn samengesteld uit 3 gebouwen. Ten noordoosten is een oefenloods, een ontsmettingslokaal en een lokaal voor brandbestrijdingsmateriaal. In het midden zijn de stallingen voor de paarden der officieren. Deze hebben op het gelijkvloers een stal voor 10 paarden, een zadelmakerij en magazijnen en op de verdieping de kamers der ordonnansen en de voedermagazijnen. Links en rechts van de stallingen zijn een mestgracht en het lokaal voor de legerwagen. Ten noordwesten zijn het bureel en de magazijnen van de genie en een oefenloods.

i. Westelijke Hulpgebouwen.

Deze bevatten een bergplaats voor de ziekenwagen, latrines voor onderofficieren en soldaten, een ashok, kolen- en eetwarenmagazijnen, het bureel van de huishoudingschef, de troepenkeuken, de verdeelzaal, de werkplaats van de wapenhersteller, het bureel van de wapenofficier en de stortbaden voor het regiment.
De Poort bij de diensttoegang bevat op het gelijkvloers de magazijnen met de bedden en op de verdieping de magazijnen met beddegoed.

j. Zuidelijke Hulpgebouwen.

Deze bevatten de korte schietstand, het sportplein, munitiemagazijnen, 3 groepen latrines en de woonpaviljoenen der gehuwde onderofficieren.
De korte schietstand met een afdak voor de schutters heeft 2 schietbanen van 50m die men tot 4 zal kunnen uitbreiden.
Het munitiemagazijn bevat een magazijn voor patronen en een kamer voor de verwarming der lokalen.
De latrines bestaan uit 2 kleine gebouwtjes voor onderofficieren en 1 gebouwtje voor korporaals en soldaten.
Het woonpaviljoen der gehuwde onderofficieren heeft 5 logementen met tuin.

6. Bouwdetails.

Alle lokalen van de eigenlijke kazerne zullen een vloer krijgen in keramiel-tegels. Op de verdiepingen zal deze vloer rusten op een onderlaag van cementbeton die gelegd is tussen stalen balken. De hoofdgebouwen langs de de Smet de Naeyerlaan zullen bekleed worden met leisteen, de andere gebouwen met tegels. De zolderingen van de mansardekamers zullen bestaan uit holle platen in terracotta die een bescherming zullen bieden tegen de hevige koude en de grote warmte en die het brandrisiko zullen verminderen.

a. Ventilatie der lokalen, verwarming en verlichting.

In de oude kazerne zullen de kamers van 10 man aan elk uiteinde verlicht worden door 2 vensters met pivoterend bovenvenster. Luchtinlaten zijn voorzien onder de vensters en een luchtschacht om de bedorven lucht af te voeren vervolledigt het ventilatiesisteem der lokalen.
In het bijgebouw zijn de kamers voor 21 man eveneens aan elk uiteinde vrrlicht door 3 vensters waarvan er 2 opengaan en voorzien zijn van een luchtschacht om de bedorven lucht te evacueren. De eet- en verwarmingszalen hebben daarbij nog een schouw. De kamers der onderofficieren hebben schouwen en de luchtschachten der andere lokalen kunnen eventueel als schouw gebruikt worden.
De kamers der soldaten in de oude kazerne kunnen elk 10 bedden bevatten en deze in het bijgebouw elk 21 bedden op een onderlinge afstand van 50cm. Het luchtvolume waarover elke man beschikt in de slaapzalen bedraagt 16 m3.
Het wachtlokaal, de schoollokalen, de eetzalen, de theorie- en cursuszalen hebben eveneens schouwen en luchtkokers.
In de stal voor de paarden van de officieren gebeurt de ventilatie door tuimelraampjes en door luchtkokers voor bedorven lucht.
In de gebouwen met cellen zorgen glazen bovenlichten, voorzien van metalen traliewerk, voor de verlichting der cellen. In elke cel is naast de toegangsdeur een gat geboord voor de aanvoer van frisse lucht vanaf de gang. Boven de deur zorgt een andere opening voor de luchtcirculatie. De gang wordt 's winters met een kachel verwarmd.
De latrines, de soldatenkeuken en het stortbadenlokaal zijn verlucht door ventilatie-bovenlichten met zonneblinden.
De binnenpleinen van de kazerne, de latrines, de gangen, de wachtlokalen, de leslokalen, de messes en de bibliotheken worden 's nachts met gas verlicht.
De andere lokalen met petroleum.

b. Troepenkeuken, douchezaal, wasplaatsen. Een geperfektioneerde stoominstallatie wordt in de troepenkeuken geplaatst. De stortbadzaal is verdeeld in een aantal hokjes elk met een sproeikop. Er zijn ook hokjes die dienen als kleedkamer.
Het water voor de stortbaden wordt in een speciale stoomketel verwarmd. Een waszaal per bataljon heeft stenen uithollingen die dienen om er de bekkens van de manschappen in te zetten. In de lokalen staan eveneens bakken in hardsteen die dienen als voetbaden.

c. Binnenpleinen.
Het binnenplein van de kazerne BM4 is volledig geplaveid. Alle andere binnenpleinen zijn in terrassen.

\- - - - - - - - - -

AANWINSTEN VOOR HET MUSEUM VAN "DE PLATE".

Tussen de aanwinsten voor onze kring noteren we deze maand :
- TWEE VERGROTE FOTO's van het vroegere LUNAPARK, geschonken door de heer A. VAN CAILLIE (zie daarover bijdrage op p. 21).
- Een oude INDUSTRIELE NIETJESMACHINE geschonken door de v.z.w. NEPTUNUS, marinetijdschrift van de Belgische Zeemacht.
- EEN ZILVEREN SIGARETTENDOOS en een EREDIPLOMA uitgereikt aan de heer Pieter PINCKET tijdens W.O. I om als Kapitein van het visschersschip "JOHN" om met goed gevolg de aanval van een Duitse duikboot te hebben afgeslagen, geschonken door de heer PINCKET-MONTENY, zoon van Pieter.
- Een oude FOTO voorstellende de tweede handelsdok omstreeks 1895, geschonken door mevrouw DECLOEDT.

J.B. D.

BOUWMEESTERS VAN OOSTENDE BELLE-EPOQUE. XVII. HENRI BEYAERT.

Kortrijks architect (1823-1894), die zonder twijfel de voornaamste vertegenwoordiger van het eclectisme in de Belgische architectuur, de zgn. Leopold II-stijl was. Ter gelegenheid van de uitgave van het nieuwe 100 F.-biljet, waarop BEYAERT's portret prijkt, ging in mei-juni 1978 een tentoonstelling door in de Nationale Bank te Brussel, gewijd aan het leven en werk van genoemde architect. Meteen was dat het sein voor een herwaardering van de eclectische bouwkunst, tot voorheen alleen door enkele jonge architecten en kunsthistorici verdedigd en door de meeste zogenaamde "kenners" van een oude generatie verguisd ten voordele van -meestal zielloze- nieuwbouw en functionaliteit.

We gaan hier natuurlijk niet in op BEYAERT's werken in het binnenland (Station te Tournai, Nationale Banken te Brussel en Antwerpen...).Alles is te vinden in de mooie catalogus "De eclectische bouwkunst van Hendrik Beyaert", gratis aangeboden aan de bezoekers van genoemde tentoonstelling. Over Oostende omzeggens geen woord in dit 142 blz. dikke boekwerk.

En nochtans ging Oostende's EERSTE KURSAAL, waarvoor BEYAERT de plannen tekende, in zijn tijd door als een der merkwaardigste verwezenlijkingen van eigentijdse bouwkunst. Is het omdat een gebouw niet meer bestaat dat het daarom in een historisch overzicht veronachtzaamd moet worden ?? We denken van niet.

Het EERSTE KURSAAL werd gebouwd in 1851-1852 ter vervanging van het Casino in het Stadhuis aan de Grote Markt, dat al sinds lang niet meer aan de eisen (bals, concerten, consumptiegelegenheid...) kon voldoen. Het nieuwe kursaal, aangeduid als Kursaal I, werd op de dijk geconstrueerd, tussen de hellingen van de Vlaanderenstraat en de Christinastraat in. Een brugje over de vestingsgrachten, ter hoogte van de Artilleriekazerne, leidde naar het Kursaalgebouw.

De plannen werden in 1850 besteld bij BEYAERT door Louis VANDENABEELE. De aanvraag werd goedgekeurd in de gemeenteraad van 7 januari 1851 (Feuille d'Ostende, 16 januari 1851). Er was ook een tweede plan ingediend, en wel door een concurrent van L. VANDENABEELE, BAAS genaamd. Deze had plannen laten opstellen door ene architect JOOSSENS. Dit alles bracht een kleine polemiek teweeg waarvan sporen te vinden in "La Feuille d'Ostende" en "La Flandre Maritime" (januari 1851). Daarbij werd BEYAERT's naam beklad door de concurrentie en dat noopte hem tot het schrijven van een brief ter verdediging, afgedrukt in "La Feuille d'Ostende" van 16 januari 1851.

Het werd al herhaalde malen geschreven dat de dijk, waarop het Kursaal kwam te staan deel uitmaakte van de militaire versterkingen en dat men daarom het Kursaal moest bouwen in gemakkelijk te demonteren onderdelen. Het gebouw werd dan ook hoofdzakelijk uit houtwerk opgetrokken.

Laten we nu J.B. LAUWERS aan het woord met hetgeen hij over Kursaal I schreef in "La Flandre Maritime" van 15 augustus 1855 :

> "Le Kursaal a joui dès le principe de la faveur des étrangers, faveur justifiée tant par la beauté et l'élégance de l'établissement que par la manière tout à ...t fait distinguée dont il est dirigé. Parmi toutes les nouveautés architecturales qui se sont élevés en Belgique depuis quelques années il n'y en a point qui se distingue par un cachet d'originalité aussi fortement prononcé et qui sorte davantage des voies ordinairement suivies que le Kursaal.
> Cette construction, établie au milieu de la digue, se compose d'une salle de fêtes, d'un café et d'un restaurant. La façade principale qui regarde la mer, pose sur une immense terrasse, ornée d'élégants kiosques à ses deux extrémités et d'où la vue s'étend sur l'immensité si imposante de l'Océan.

Il serait fort difficile, pour ne pas dire impossible, de faire la description exacte de la façade du Kursaal. Elle est divisée en trois parties.Au centre un péristyle qui supporte une terrasse terminée par un bas étage ; celui-ci est couronné par une campanille à cadran que surmonte un drapeau au couleurs nationales. A gauche et à droite s'étendent deux parties basses au faite desquelles flottent des oriflammes. L'ensemble de la façade pyramide de la manière la plus naturelle, et c'est sans effort, que l'oeil passe des parties basses à la partie centrale. Cette façade n'appartient à aucun style : ce n'est ni mauresque, ni ogival, ni renaissance ; c'est moins encore du classique ou du byzantin. L'architecte du Kursaal a crée la une délicieuse fantaisie, dont tous les caprices de l'imagination ont fait les frais ; et loin de se laisser dominer par les écarts de cette fantastique idée, M. Beyaert a su par son talent vaincre toutes les difficultés qu'il y avait à se laisser aller ainsi vers la nouveauté, vers l'inconnu. Mais si cet artiste a voulu déployer dans la façade principale le luxe d'une originalité de bon goût, il s'est au contraire montré architecte sévère et rigide observateur de toutes les règles de l'art dans la construction et la décoration de la salle des fêtes. C'est à la partie centrale de la faàade qu'elle est adaptée. Cette salle est traitée dans le style mauresque le plus pur. On croirait se trouver dans une salle de l'Alhambra ou de quelqu'autre palais de Murcie ou de Grenade. Ces milles dorures, ces milles couleurs, ces mosaïques, sans nombre vous éblouissent de leur éclat, tant c'est riche et merveilleux. Tout dans la salle est d'un luxe et d'un confortable qui ne laissent rien à désirer, et ces divans avec leurs splendides étoffes algériennes à grandes raies sont du plus bel effet. Si les salles du café et du restaurant sont décorées avec moins de faste, elles sont traitées avec la simplicitié qui convient à leur destination. On peut donc dire à juste titre que le Kursaal est quelque chose qui ne ressemble à rien de ce qui existe ; c'est à la fois de l'architecture et de la décoration, et M. Beyaert s'est placé à la hauteur du jour".

Algauw bleek het Kursaal te klein en werd er aan uitbreiding gedacht. In de jaren 1860-1861 werden zalen bijgebouwd. Het Kursaal I zou echter geen lang leven beschoren zijn : In 1865-1870 verdwenen de nutteloos geworden vestingswerken. Oostende was van haar 'corset" bevrijd en kon aan uitbreiding denken. Dit gebeurde dan ook, en op spectaculaire wijze, vooral onder impuls van Louis DELBOUILLE en zijn makkers. Ook het Kursaal voldeed niet meer. Er werd aan nieuwbouw gedacht, groter en luxueuzer. De plannen voor Kursaal II, van architect NAERT werden op 29 april 1875 door de Gemeenteraad goedgekeurd. Toen het Kursaal II op 22 juni 1878 plechtig geopend werd, had Kursaal I al uitgediend. Het gebouw werd uit elkaar genomen, verkocht en te Saint-Malo heropgebouwd. Daar deed het nog dienst tot aan de Tweede Wereldoorlog.

Het Kursaal I was een der eerste constructies waarvoor BEYAERT zelfstandig de plannen tekende. In de genoemde BEYAERT-catalogus lezen we p. 14 : "Beyaerts architectonische produktie neemt "definitief een aanvang vanaf 1851 met een huis dat hij optrekt aan de Kunstlaan te Brussel en met het Kursaal te Oostende, dat nog tijdens zijn leven zal worden afgebroken."

Naast het Kursaal I kende Oostende nog twee bouwwerken van BEYAERT : Het Huis Fontaine in de Vlaanderenstraat (vroeger Kattestraat) en het Huis JEAN.
Te Middelkerke bouwde hij het Ziekenhuis voor Rachitische Kinderen.

ICONOGRAFIE VAN KURSAAL I :

Het Kursaal I kennen we tamelijk goed door tal van eigentijdse grafiek, schilderijen en enkele zeldzame fotografieën. Geen prentkaarten echter : daarvoor was het nog te vroeg !

- Foto's om. in de verzamelingen van de Heemkundige Kring "De Plate".
- Een foto, afgedrukt in Roland DESNERCK's "Oostends Woordenboek" op p. 579 toont Kursaal I op de achtergrond rechts. De foto is genomen vanop de Oude Vuurtoren. Onvoorstelbaar hoe een stadsgedeelte zo van uitzicht kan veranderen !!

- Litho's en xylografieën in overvloed ! Ze staan allemaal netjes gecatalogeerd in A. VERBOUWE's "Iconografie van het arrondissement Oostende". Het zijn de nummers 585, 607, 629 c & e, 633, 640, 649, 659, 665, 674, 687, 689, 690, 698, 713, 741, 746, 747 & 750.
- Een schilderij van Michel VAN CUYCK (VERBOUWE, 684a), bewaard in het M.S.K. van Oostende, toont een gezicht op de Zeedijk met in de verte links het Kursaal I van opzij gezien. Afgebeeld in de brochure "Oostende" (Uitg. La Connaissance), 1954.

Norbert HOSTYN

— — — — — — — — —

DE OOSTENDSE SCHAAL VAN BEAUFORT.

Zoals iedereen weet is de BEAUFORT-SCHAAL, een schaal voor de windkracht lopende van 0 (windstilte) tot 12 (orkaan) opgesteld in 1805 door Sir Francis BEAUFORT (een Engelse admiraal die leefde van 1774 tot 1857) en afgeleid van de in de zeemanspraktijk ontstane terminologie, waarbij de zeilvoering als uitgangspunt werd genomen.
Ook op onze kust ontstond in verband hiermee een eigen terminologie die verschilde van plaats tot plaats en waarbij er ook nog een verschil werd genoteerd tussen de "BOOTJESSJOUWERIE" en de andere visserij. Voor Oostende gold en geldt nog steeds de hiernavolgende terminologie.

Schaalnummer	Door admiraal Beaufort gebruikte benaming	De Oostendse benaming
0	Stil	STAKELAMBLED alsmede de varianten hierop
1	Flauw en stil	E ZUCHTJE in de bootjessjouwerie spreekt men ook wel van een kelletje
2	Flauwe koelte	
3	Lichte koelte	E KELTJE of E KELLETJE
4	Matige koelte	E KAPPELINGE of E KABBELINGE
5	Frisse bries	E BRIESJE
6	Stijve bries	E SCHOON BRIESJE
7	Harde wind	E FERME of STERKE BRIES, een sterke kauwe in de bootjessjouwerie
8	Stormachtig	NEN HALVE STORM
9	Storm	VLIEGENDE KOELTE
10	Zware storm	VLIEGENDE WEER
11	Zeer zware storm	VLIEGENDE STORM
12	Orkaan	NOODWEER ORKAAN VLIEGEND ORKAAN VLIEGEND NOODWEER

Opgetekend in de SPROTMAAND uit de mond van mensen die het nog konden weten.

J.B. DREESEN

KLUCHTLIED

De nieuwe vogelmarkt

Stemme : De Walvisch of sapperdji.
Woorden van Jan Van Wulpen.

1. Er is nu weer een markt gekomen
Aan de kant van 't hospitaal,
In die schoone straat van Romen
'k Zag daar menschen in getal,
Met vogels, honden en met katten
Duiven, kiekens groot en klein
Hanen, zwanen, witte ratten
Daarbij hazen en konijn.

'k Was daar ook naartoe gegaan
Met een groote witte zwaan,
Hij had een lintje aan zijn hals
't Beestje was zoo vet en mals,
't Had twee pooten schoon en rond
Daarbij 't was zoo fier en pront
Al de menschen kwamen zien
'k Liet daar elke zijn goeste biên.

2. Daar kwam nog een afgesteken
Met een jongen olifant
'k Heb ik hem zeer goed bekeken
Aan zijn grooten muilenband
Hij had daarbij twee groote steerten
Een van achter en een van voor
Ieder zag daar zijn begeerten
'k Zag daar nog een oude sloor.

Met een grooten slinger aap
En zij wiegde hem in slaap,
'k Zag daar nog een papega', ia
En een groote zwarte kraai,
Een uil met eene martiko
Die zaten in een lavabo
Kwam daar een sigaarmarchand
Met een kwakkel in zijn hand.

3. 'k Zag daar nog drie geitebokken
Ja zoo mager als een graat
Zij liepen rond op hulder zokken
In het midden van de straat.
'r Slachthuis was ook uitgelaten
'k Zag een groote beenhouwershond
Maar op 't hoekske van de strate
Waar de vogelmarkt op stond,

Ja voorzeker 't was daar wat.
Honderd man die liepen zat
En daar wierd er fijn gewed
De beesten stonden zonder fret,
En dat duurde tot de noen
Men zag daar rare farcen doen,
Al die duiven vlogen rond
Da'k ervan verwonderd stond.

4. Vele prijzen zijn gewonnen
Voor het schoonste dierenras
Geheel dat spel is nu begonnen
't Komt waarachtig goed te pas.
Bijzonderlijk voor d'herbergieren
Duivemelkers groot en klein
Helpt ook mee de markt versieren,
't Kan u ook veel bate zijn.

Drinkt gij u des zondags zat
Gaat maar naar de vogelmarkt
Wilt gij wilde beesten zien
Waarop gij kunt te peerde riën
Ja die markt die is toch vies
Aan de kant der marchandise
Menschen 't is de moeite weerd
Dat de vogelmarkt floreert.

JAN VAN WULPEN

\- - - - - - - - - -

EEN OOSTENDS LITERAIR DOCUMENT BEWAARD TE PARIJS.

Wie zich met het 18de-eeuwse literaire leven in Zuid-Nederland wil bezighouden, mag niet hopen op "grote" resultaten, maar moet tevreden zijn met kleine vondsten, met (literair) kleine prestaties en naar kwaliteit (niet altijd naar formaat daarom!) kleine werkjes van (literair) kleine mensen. Tot dit besluit komt J. Smeyers in zijn artikel : "18de-eeuwse en vroeg-19de-eeuwse Zuidnederlandse manuscripten uit de Bibliothèque Nationale te Parijs", gepubliceerd in de bundel opstellen "Liber Alumnorum Prof. Dr. Edw. Rombouts" (Leuven, 1968), blz. 251-265. Deze manuscripten staan in de afdeling "manuscrits" gecatalogiseerd onder de "manuscrits néerlandais" en zijn genummerd van 20 tot en met 27. Manuscript 24 beslaat 298 pagina's en bevat programma's van wedstrijden, ingericht door de Kamers van Rhetorica van Brugge (1807, 1808), van Moorsele (1808), Oostende (1809) en Izegem, samen met de antwoorden.

E. SMISSAERT

\- - - - - - - - - -

OUDE ROUWBRIEVEN, BIDPRENTJES.

Het is lang geleden dat we nog een oproep deden opdat onze leden hun oude rouwbrieven en bidprentjes die ze anders zouden weggooien, liever zouden overmaken aan onze zustervereniging "Vlaamse Vereniging voor Familiekunde". U werpt ze eenvoudig in de brievenbus van het V.V.F., Dr. L. Colensstraat, 6. De verzameling van het V.V.F. benadert reeds de 200.000. Aan U om dit getal te helpen overtreffen.

AANWINSTEN.

Lid zijn van "De Plate" is uiteraard een schone zaak ; maar bovendien het Museum met enkele interessante stukken begiftigen is natuurlijk nog beter.

Zo kan "De Plate" zich verheugen in de aanwinst van 2 prachtige fotovergrotingen, belangeloos geschonken door ons medelid en onvermoeibaar Ostendiana-verzamelaar André VAN CAILLIE. Het gaat om zeldzame opnamen van het Lunapark dat in de jaren vóór de Eerste Wereldoorlog een van de vele attractiepolen van de stad was.

Het Lunapark bevond zich op de gronden begrensd door de Wellingtonstraat, de Koninginnelaan en de Koningin Astridlaan ; het perceel dat er nog steeds braak bij ligt en 's zomers gebruikt wordt als parking, circusterrein of hoofdkwartier van een of andere religieuze sekte.

Enige tijd terug wist "De Plate" al een amateuristisch gepenseeld schilderijtje aan te kopen dat de brand van dat Lunapark voorstelt, en in ons museum te zien is.(1). De brand, in december 1914 betekende inderdaad het roemloze einde van dat eigenaardige gebouw.

Als aanvulling hieronder een fragment uit A. ELLEBOUDT en G. LEFEVRE : "Oostende onder de Duitsche Bezetting 1914-1918", betrekking hebbende op dat gebeuren :

> "Den 21 december 1914 ontstond opeens brand in het LUNA PARK, een houten gebouw, aan het uiteinde van de Koninginnelaan. Daar er munitie in lag, hoorde men ook lichte ontploffingen.
>
> Gans het gebouw werd in asch gelegd, doch de aanpalende villa's werden gevrijwaard. De Justitiemeister GLÄSSMER opende een onderzoek nopens de oorzaak van den brand.
>
> Waldra verspreidde zich het gerucht in de stad, dat het Duitsche Matrozen waren, die het gebouw in brand gestoken hadden. Dit werd gelogenstraft door de Plaatsbevelhebber in den volgende plakbrief :
>
> BEKENDMAKING
>
> Ter gelegenheid van de grooten brand van de Sporttentoonstelling op 21 December, spreidde zich onder het publiek het gerucht dat de brand ontstaan is door het moedwillig ontsteken van poeder.
>
> De dader legde er vrijwillig de bekentenis van af in de Kommandatuur in tegenwoordigheid van den heer Hoofdpolitiekommissaris. Hij is desvolgens wegens onvrijwillige brandstichting en lichamelijke verwonding aangehouden.
>
> Oostende, den 22 december 1914.
>
> De Stadskommandant,
>
> (g) BITTINGER
> Kapitän-leutnant
>
> Uit het onderzoek, ingesteld door den heer DANNEELS, Hoofdcommissaris van politie, bleek het, inderdaad, dat de brand te wijten was aan een onvoorzichtigheid van den huisbewaker. Hij had zes of zeven bokalen buskruit, voortkomende van de tentoonstelling en had ze getoond aan Duitsche soldaten, die gekomen waren om schikkingen te nemen voor het stallen van paarden in het gebouw.

Een der soldaten stak een brandende lucifer tegen het buskruit, maar de vlam doofde uit. De huisbewaarder deed het na met het gevolg dat het ontplofte, het aangezicht van de Duitsche soldaat verbrandde en het vuur mededeelde aan het gebouw".

(1) De 2 foto's, die "De Plate" mocht ontvangen, vormen een prachtige aanvulling bij het schilderijtje dat we reeds bezitten. Ze zullen in het museum een ereplaats krijgen. Meteen een aanleiding voor onze leden om hun bezoek aan 't museum te hernieuwen. Nogmaals onze dank aan de Heer A. VAN CAILLIE.

Norbert HOSTYN

- - - - - - - - - - -

HET BEGIN VAN HET BELGISCH VERZET TEGEN DE FRANSE REVOLUTIE, OOK TE OOSTENDE.

De gezindheid, die de verzetstrijders van 1794-1799 bezielde, was niet helemaal gelijk aan deze van de Weerstand van 1940-1945. Het Verzet van 1940-1945 had twee ineenvloeiende drijfkrachten : een vaderlandslievende strijd voor de bevrijding van het land ; een gevecht voor de vrijheid en de menselijke waardigheid tegen het totalitarisme. Aan dit verzet hebben gelovigen en ongelovigen evenwaardig deelgenomen.

Onder de Franse Revolutie, een tijd waarin geloof en patriotisme één waren in ons land, nam het verzet eerst een religieus karakter aan. De godsdienstvervolging deed het volk in opstand komen. Wanneer het Directoire in 1798 de dienstplicht instelde, wat voorheen nooit gebeurd was, barstte het verzet los. De bedreigingen van de Engelse Navy langs onze kusten hitsten de patriotten op. Tijdens een Britse raid op Oostende, op 19 mei 1798, dienden Belgische marine-ffficieren de aanvallers tot gids in de geulen. De "Moniteur Français" van 27 mei, "8 prairial an VI", schreef:

"De plannen van de vijand hebben te Oostende verraders bereid gevonden om hen te helpen. Kreten van "Leve Koning George", "Bravo Engelsen" weerklonken ; de nationale cocarde werd beledigd ; de wapens van de vrijwilligers die belast waren de batterijen te bedienen, bij gebrek aan kanonniers, werden gebroken door verraderlijke hand. Deze aanslagen zullen niet ongestraft blijven".

E. SMISSAERT

Bron : BERNARD (Henri), La Résistance belge face à la Révolution française, in : Revue Internationale d'Histoire Militaire, 1959, n° 20, blz. 507-525 (over Oostende, zie blz. 513-514).

- - - - - - - - - - -

MODELBINNELANDER GESCHONKEN DOOR MEVROUW VAN GLABBEKE.

De modelbinnenlander "MATHILDE" die ons zo bereidwillig geschonken werd door ons geacht medelid mevrouw VAN GLABBEKE is afkomstig van de heer DEGRAEVE Eduard en zijn echtgenote Mathilde VAN GLABBEKE. In zijn tijd was de heer DEGRAEVE reder alsook de eerste invoerder van guano, dit laatste samen met de heer Charles DECEUNINCK. (Naar gegevens ons overgemaakt door mevrouw VAN GLABBEKE).

J.B. D.

ORGELS IN GROOT OOSTENDE : HET ORGEL VAN DE SINT-JOZEFSKERK. PERIODE 1910 - 1920.

Amper 9 jaar na de ingebruikneming van het orgel denkt men er reeds aan om het met een derde klavier (een zgn. positief) uit te breiden. In augustus 1910 stuurt Emile KERKHOFF een ontwerp aan pastoor en kerkfabriek waarin hij beklemtoont dat "de eisen uit muzikaal standpunt groter geworden zijn en het gebruik van een derde klavier veralgemeend is" (sic.).
Er zouden slechts een paar kleine wijzigingen aan het bestaande orgel worden uitgevoerd. De klarinet 8' van het Groot Orgel naar het Positief, in de plaats op het Groot Orgel een Dolce 8' waarvoor men de bestaande Gamba zou gebruiken ; tevens zou men dan op het Groot Orgel een betere Viola-di-Gamba plaatsen.

Het nieuwe positief zou men in een zwelkast plaatsen en zou er als volgt uitzien :

1. Montre 8'
2. Flûte Traversière 8'
3. Salicional 8'
4. Unda Maris 8'
5. Cor-de-Nuit 8'
6. Flûte Champêtre 4'
7. Carillon 2 rangs
8. Trompette douce 8'
9. Clarinette 8' (bestaand spel uit Groot Orgel).

Om het nieuwe positief te kunnen plaatsen moest het Reciet naar boven in de orgelkast verhuizen. Tevens zou ook een nieuwe eikenhouten speeltafel gebouwd worden met volgende speelhulpen :

1. Positief aan Groot Orgel
2. Reciet aan Groot Orgel
3. Octaafkoppeling 16' (reciet aan Groot Orgel)
4. Reciet aan Positief
5. Groot Orgel aan Pedaal
6. Positief aan Pedaal
7. Reciet aan Pedaal
8. Zweltrede voor het Reciet
9. Zweltrede voor het Positief
10. Generaal Crescendo
11. 1° Vrije Combinatie
12. 2° Vrije Combinatie
13. 3° Vrije Combinatie
14. 4° Vrije Combinatie
15. Tremolo voor het Reciet
16. Tremolo voor het Positief
17. Effêt d'Orage (!!).

Zo zou het instrument het grootste worden in Vlaanderen, volledigst dan dat van de SS. Petrus & Pauluskerk, de orgels te Brugge of Gent. Zo beweerde tenminste E. KERKHOFF en hij drong aan om de werken te mogen aanvangen. De veranderingen werden echter niet uitgevoerd omdat Pastoor VERHAEGHE "a eu à se plaindre de son organiste" (bedoeld is de Heer PETIT). Wel werden aan het orgel een paar verbeteringen aangebracht, o.a. in de windvoorziening en de klavieren.

Dat pastoor VERHAEGHE niet zo gemakkelijk was bewijst een brief van 24.8.1913 waarin hij dreigt niet te zullen betalen omdat de werklieden in plaats van aan het orgel te werken op het strand zouden gezeten hebben, iets wat de werklui ten stelligste ontkenden...

Toen kwam de Oorlog 14-18. Wat er in die periode zo al gebeurde leiden we af uit een brief van 22.6.1920 : Het orgel had veel te lijden van de vochtigheid. Om de klokken die door de bezetter waren aangeslagen uit de toren te halen, had men het gewelf boven het doksaal vernield. De opening bleef er zodat regen en wind vrij spel hadden op het doksaal. Met dweilen werden de emmers met water gevuld !!! De windladen waren er het ergst aan toe : door het vocht was de lijm losgeweekt. Alles zou moeten gedemonteerd worden. De kosten, vooroorlogse prijs, werden op 5.400 F. geraamd (150 F. x 36 spelen). In naoorlogse mung zou het 20.000 tot 22.000 F. belopen.

Of deze werken nu al dan niet uitgevoerd werden kon nog niet achterhaald worden : de kerkrekeningen maken er geen melding van. In het jaar '20 werden de gewone onderhoudsbeurten uitgevoerd voor 500 F.

(wordt voortgezet) Robert HOSTYN

\- - - - - - - - - -

OOSTENDS OESTERBOEK.

Tijdens het jaarlijks etentje van de Heemkring "De Plate" op vrijdag 15 dec. j.l., dat doorging aan boord van de "WESTHINDER", werd het "Oostends Oesterboek" voorgesteld. Dit boek werd geschreven door Raoul HALEWYCK in samenwerking met Norbert HOSTYN en door hen uitgegeven in samenwerking met "De Plate". In het boek wordt een overzicht geboden van zo'n 2 eeuwen oesterkweek in het Oostendse. Elke oesterput wordt hierbij afzonderlijk behandeld. Het "Oostends Oesterboek" telt 68 bladzijden en is bovendien versierd met 34 foto's. De prijs werd bepaald op 350 F.

Het is op volgende wijze te verkrijgen :
- in het Heemkundig Museum (Feest- & Cultuurpaleis, Wapenplein, Oostende) ('s winters alleen 's zaterdagsmorgens geopend) ;
- door storting of overschrijving van 350 F. + 30 F. verzendingskosten op rekening 001-0268085-53 van : HOSTYN, Norbert, Witte Nonnenstraat, 38, 8400 Oostende met vermelding van naam en volledig adres ;
- per postcheque, gericht aan bovenstaand adres.

J.B. D.

\- - - - - - - - - -

OOSTENDS FAIT-DIVERS, MET COMMENTAAR A LA MARNIX GIJSEN.

"Het commentaar op de literaire, sociale en soms zelfs de economische verschijnselen van de tijd, heb ik altijd graag beoefend als een aangenaam (voor mij althans) intellectueel tijdverdrijf", schreef Marnix Gijsen in 1975 op het achterplat van zijn boek "Terug van weggeweest", een tweede keuze van zijn bijdragen in "Kunsten Cultuuragenda", maandblad uitgegeven door het Paleis voor Schone Kunsten te Brussel. Een luchtige bedenking van Marnix Gijsen bij het proces tegen de jonge Oostendenaar, beschuldigd van moord op een oudere minnares, staat gepubliceerd in voornoemd tijdschrift (11de jg, nr. 4, 1 april 1978, 40 F.) ; het stukje, wat ironisch, toch barmhartig, fris en levendig, heet gewoon kortweg "Fait-divers". Oostendenaars zullen graag de eenvoudige en directe visie van deze voorname auteur en humanist, een "grote Meneer" in onze letteren, vernemen.

E. SMISSAERT

EEN AANVULLING OP "OOSTENDE IN DE FRANSE TIJD".

In een zestal afleveringen heeft de heer G. BILLIET in "De Plate" een leerrijke opsomming gegeven van een aantal gebeurtenissen in verband met Oostende in de Franse Tijd. In zijn inleidende beschouwingen bij het eerste deel (p. 78/4) zegt hij dat een zekere subjectiviteit onvermijdelijk was. Inderdaad, Pasquini en Soyer, de auteurs waarop Billiet steunt, waren ook producten van hun tijd. Tot een stuk in de twintigste eeuw was het immers haast ondenkbaar dat een historicus de Franse invasies, plunderingen, opeisingen, ... niet onmiddellijk zou veroordelen. Sinds de opkomst van de romantiek konden alleen nog "landverraders" met het Franse bewind meegewerkt hebben. Door het verruimen van zijn gezichtsveld heeft de historicus, vooral in de laatste decennia, niet alleen ontdekt dat de trouw aan een regime (of het ontbreken ervan) zeker tot het einde van de achttiende eeuw niet gebonden was aan een volk of een territorium. Het Oostenrijks bestuur, en voorheen het Spaanse, werd dan ook niet als "bezetting" aangevoeld. Er bestonden geen principiële bezwaren tegen medewerking met de vreemde vorst. De historicus zag bovendien dat niet enkel politieke argumenten beslissend zijn voor een stellingname ; ook financiële, economische, sociale, culturele, psychologische, ... motieven spelen mee. Vandaar dat in de laatste jaren een veel genuanceerder beeld over die Franse tijd gegroeid is. Vandaar ook dat, ondanks de ontzaglijke stapel literatuur, het werk voor de historicus nog lang niet af is. En ondertussen evolueren de opvattingen steeds verder.

Om nu concreet in te haken op Oostende in de Franse tijd, sluiten we aan bij de eerste algemene verkiezingen van maart-april 1797. Hoewel de Zuidelijke Nederlanden sinds 1 oktober 1795 aangehecht waren, werden in het voorjaar van 1796 in onze departementen geen verkiezingen gehouden. Alle functionarissen werden voorlopig benoemd. De verkiezingsoperaties, die volgens een getrapt cijnsstelsel, plaatsgrepen tussen 22 maart en 11 april 1797, hadden voor het Leiedepartement tot resultaat dat Beyts (Brugge), Ricourt (Koekelare) en Devroe (Ieper) tot leden van de Raad der Vijfhonderd verkozen werden. De eerstgenoemde, wiens loopbaan vrij goed gekend is (1), pleitte op 15 juni 1797 voor de uitbreiding van de speciale douaneregelingen inzake doorvoerhandel, tot de aangehechte departementen (2). Als gevolg van de revolutie, en de eropvolgende oorlogen, had de omvangrijke internationale handel tussen Zuid- en Noord-West-Europa zich naar een route via Frankfurt verlegd.
In de hoop deze terug via de Franse (kortere) weg te laten verlopen, vaardigde het Directoire een wetgeving inzake doorvoerhandel uit, speciaal voor de departementen van de Maas, de Moezel, de Boven- en Nederrijn (Oost-Frankrijk). Ten gevolge van de tussenkomst van Beyts werden ook de Zuidnederlandse handelssteden daarin betrokken. Verheugd om deze toename van hun economische activiteit stuurden de Oostendse reders een brief naar Parijs, die door Beyts op 11 februari 1798 in de Raad der Vijfhonderd werd voorgelezen. Daarin stelden ze al hun gebouwen en entrepôts ter beschikking van de regering en schonken ze bovendien nog 12.000 fl. aan de staatskas (3). Het hoeft geen betoog dat deze brief in Parijs instemmend onthaald werd. Dat een dergelijk gebaar mogelijk was in een periode, waarin geestelijken hun klooster moesten verlaten, hun gronden genationaliseerd en verkocht werden en een begin werd gemaakt met de conscriptie, wijst er op dat de stemming tegenover het Frans regime bij de diverse bevolkingsgroepen erg verschillend kon zijn en veranderlijk, onder invloed van concrete maatregelen.

Luc FRANCOIS

(1) L. François : Frans Beyts (Brugge, 17 mei 1763. Brussel, 15 februari 1832), Handelingen van het Genootschap "Société d'Emulation" te Brugge, 1974, CXI, pp. 32-55.
(2) J.-F. Beyts, Opinion sur le rapport fait par Malès concernant le transit des marchandises de l'étranger à l'étranger. Séance du 27 prairial V, Paris, Impr. Nationale, 1797, 7 pp.
(3) Révolution française ou analyse complète et impartiale du Moniteur, Paris, s.d. III, p. 628.

HET VERENIGINGSLEVEN TE OOSTENDE.

Het Heemkundig museum DE PLATE bezit een rijke verzameling herinneringen aan bestaande en verdwenen maatschappijen en verenigingen die onze stad sedert het begin der vorige eeuw gekend heeft : vaandels, penningen, klederdrachten, borden, instrumenten (balbogen, blaaspijpen, enz.) en dergelijke meer.

Het archief bezit bovendien talrijke dokumenten : statuten, ledenlijsten, verslagboeken, programma's, affiches, diploma's, krantenknipsels.
Een kleine werkgroep heeft het op zich genomen van al die verenigingen een kleine geschiedenis te schetsen aan de hand van de bestaande gegevens. We bezitten gegevens over een flinke 450 verenigingen ! Dit getal is zeker niet volledig.

Wat in het Heemkundig Museum en in het archief van DE PLATE berust is zeker ook niet volledig. Daarom doen we hierbij beroep op iedereen die wil medehelpen om dit archief aan te vullen. Wie bepaalde stukken in zijn bezit heeft en ze wil afstaan of in bruikleen geven aan het Heemkundig Museum kan er zeker van zijn dat die stukken niet zullen verloren gaan en in de beste voorwaarden zullen bewaard worden. We komen ze, indien gewenst, eventueel zelf afhalen.

Wie dergelijke stukken of voorwerpen niet wenst af te staan, kan ons toch helpen door ons te verwittigen : we komen ze gaarne ter plaatse fotograferen of fotocopieën van maken.
Kontaktadressen :

Norbert HOSTYN, Witte Nonnenstraat, 38 tel. (059) 70.14.86
Jef KLAUSING, Koninginnelaan, 34 tel. (059) 80.00.79.

In het volgende nummer beginnen we een eerste inventaris van de verenigingen die tot nu toe door ons gekend zijn. We hebben ze zovéel mogelijk gerangschikt volgens hun doelstelling en bovendien worden reeds enkele gegevens medegedeeld in afwachting van nadere beschrijving in een der volgende nummers.

J.H. K.

\- - - - - - - - - - - -

AANVULLING.

"Van je vrienden moet je het hebben" zal ons bestuurslid Walter MAJOR wel gedacht hebben toen we in het septembernummer schreven dat WEFIS een lustrumnummer gepubliceerd had dat o.a. twee bijdragen Oostendenaars bevatte, nl. "Over de afstempelingen Ostende (Bains) en Ostende (Kursaal)" door J. BRYS en "De postkantoren te Oostende" door R. LEROY.
We hadden echter uit het oog verloren dat er nog een derde bijdrage in voorkwam geschreven door W. MAJOR : "Balonnetjes en reisdraken". Het handelt over de Oostendse voorgeschiedenis i.v.m. luchtvaart.
Ter herinnering : De WEFIS-studie is te koop tegen de prijs van 250 F. (rekening nr 001-0673604-15 - WEFIS, Meiboomlaan, 17, 8400 Oostende).

O. V.

\- - - - - - - - - - -

ANTIQUARIAATSPRIJZEN.

In een Brugse Boekhandel hebben we op een boekenplank antiquarisch zien staan :

R.DESNERCK : Oostends woordenboek (1972) : 1.200 F.

O. V.

BOEKEN.

VOLKSKUNDIG JAARBOEK 't BEERTJE II (1976-1978)

Dit jaarboek is enkel te bekomen bij de Bond van de Westvlaamse Volkskundigen, v.z.w. Brugge. P.C.R. 000-0451263-19. Prijs : 350 F.
Verder nog beschikbare uitgaven :
- 't Beertje 1970 tot en met 1975 (125 F.)
- Schrift 2 : H. Bloed (200 F.)
- Schrift 3 : Ambacht en Bedrijf (200 F.)
- Schrift 4 : Jaarkrans (200 F.)
- Schrift 5 : Brugse Marialegenden (200 F.)

(schriften : gestencilde uitgaven op kleine oplagen)

- Jaarboek I (1975), 204 blz. Gedrukte uitgave (350 F.)
- M. Cafmeyer : Van doop tot uitvaart (300 F.)
- C. Devyt : Westvlaamse windmolens (400 F. geb.)
- Wonderlijk leven van de H. Godelieve (fac-simile uitg. 18e eeuw) (120 F.)

W. VERLONJE

MIJN LAND IN DE KERING.

Een prachtig werk verscheen op het einde van het jaar bij "De Nederlandsche Boekhandel". Karel VAN ISACKER publiceerde "Mijn land in de kering. Deel I : Een ouderwetse wereld 1830-1914". Talrijke illustraties luisteren dit boek op. De vlotte tekst maakt het tot een aangename verpozing.
Prijs : 1.850 F.

J.-J. GAILLIARD.

De Koninklijke Bibliotheek hield van 13 october tot 10 november een tentoonstelling "Les demeures domiciliaires ; dessins de J.-J. Gailliard". De tentoonstelling (en aldus ook de catalogus) omvat een afdeling "Oostende autour d'Ensor".

ZEEBRUGGE.

Nadat R. Toussaint in 1973 "Zeebrugge in prentkaarten" bij de Europese Bibliotheek had laten verschijnen, is thans bij dezelfde uitgeverij "Zeebrugge in oude prentkaarten, deel 2" door Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems verschenen.
Prijs : 375 F.

HET DORP IN DE KUNST.

Naar aanleiding van het "Jaar van het dorp" publiceerde Bert Peleman een viertalig platenboek "Het dorp in de kunst".
Uitgave Esco Books. Prijs : 1.960 F.

KAREL JONCKHEERE.

Bij de uitgeverij Manteau verscheen het vijfde deel van de memoires van Karel Jonckheere. De titel "Verbannen in het vaderland" spreekt voor zichzelf. We zijn nu in volle oorlog. Heel wat bekende figuren uit Oostende worden weer levend dank zij deze vlot geschreven memoires. Warm aanbevolen, ook aan hen die menen dat onze stadsgenoot soms te cynisch is.
Prijs : 310 F.

O. V.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

D E P L A T E

§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§§

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 2, februari 1979.

- - - - - - - - - - - -

FEBRUARI-ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de voordracht met dia's en klankweergave die doorgaat op :

donderdag 22 februari 1979 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Afdeling Oostende, Dr. L.Colens-straat, 6- Oostende.

met als onderwerp : OOSTENDSE ORGELS

en als spreker : de heer Robert HOSTYN

Robert HOSTYN is zeker geen onbekende voor de lezers van "DE PLATE". Vorig jaar startte hij immers met een artikelenreeks over de Oostendse orgels en hun historiek in ons tijdschrift. Stippen we aan dat, wat Oostende betreft, op dit heel speciaal studieterrein overigens niets verschenen was.
Spreker studeerde aan het Lemmensinstituut te Leuven en aan het Brusselse conservatorium. Momenteel is hij als leraar noteleer verbonden aan het Stedelijk Muziekconservatorium te Oostende. Als orgelist concerteerde hij niet alleen in eigen stad, maar ook in steden als Frankfurt, Innsbruck, Loreto ...
Hij is dus zeker de geschikte man om U die avond aan de hand van dia's en klank mee te nemen naar een orgelmanufactuur en vervolgens naar de diverse kerkdoksalen van onze stad. Het wordt een avond vol nooit geziene zaken en dus zeker de moeite waard. Alhoewel orgels een onderwerp zijn die niet de grote massa lokken, toch bestaat er een zekere interesse voor het instrument : het Ministerie van Cultuur is bezig aan een inventarisatie van alle historische orgels in Vlaanderen, in diverse tijdschriften worden regelmatig artikels afgedrukt over een of ander orgel (in het "Brugse Ommeland" bv.). Alhoewel Oostende wat "historische instrumenten" betreft zo goed als niets te betekenen heeft, loont het toch de moeite eens de "toer van de doksalen" te doen en de inventaris op te maken van het Oostendse orgelbezit.
Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

N. H.

- - - - - - - - - - - - -

WIJ DANKEN

Bijna 100 leden - en dat is ruim 25 % - hebben gehoor gegeven aan onze oproep om vrijwillig hun ledenbijdrage te verhogen om de kosten van ons tijdschrift te helpen dekken. Een grote dank aan alle sympathisanten van ons tijdschrift. Het bewijst ook dat onze "Plate" met aandacht gelezen wordt.

O. V.

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS. VI. DANIEL PIETERS EN CAMILLE DE BRUYNE.

Deze maand 2 schilders die me enkel door -schaarse- geschreven bronnen gekend zijn. Over de aard en de kwaliteiten van hun werk kan ik dan ook niet veel vertellen, maar hoogstwaarschijnlijk waren het begaafde dilletanten die realistische stukken van middelmatige kwaliteit leverden. Uiteraard is het nutteloos zoeken naar hun namen in een kunstenaarslexicon.

Daniël PIETERS werd op 4 april 1837 te Oostende geboren. Wie hij was en wat hij om den brode deed heb ik niet verder opgezocht. In het Salon 1895 (Oostende, Kursaal) stelde hij een "Souvenir d'Ostende : Marché aux Poissons 1869" tentoon. "La Saison d'Ostende" van 21 augustus 1895 maakte er melding van.
Vóór de oorlog 40-45 bezat het museum van Oostende een "Oude Vismarkt te Oostende" van PIETERS (olie op paneel ; 59 x 45 ; getekend en gedateerd 1890 onder rechts). Het was een gift van Carlos VAN DEN DRIESSCHE en hing destijds in het kabinet van de Burgemeester. Carlo LOONTIENS vermeldde het op p. 69 van zijn "Histoire d'Ostende expliquée au Musée Communal. Catalogue illustré et annoté des oeuvres d'art et des antiquités réunies à l'Hôtel-de-Ville".
Een afbeelding van het werk is me niet bekend. Mogelijk is het in verband te brengen met het schilderijtje waarvan men een afbeelding vindt in "Ostendiana III" t.o.v. p. 60.

Camille DE BRUYNE werd anno 1859 te Oostende geboren en woonde later aan de Karel Janssenslaan 39. Verdere biografische gegevens zijn me niet gekend. Tijdens het "2me Salon des Peintres Ostendais", in het Kursaal ingericht van 11 tot 25 april 1909 door de "Cercle Artistique d'Ostende", exposeerde hij 3 olieverven in de catalogus omschreven als "La Forge", "Intérieur à Lombartsyde" en "Vers la haute mer". En tijdens het "4me Salon" (1911) : "En cale-sêche ; Marée montante", "Prêt pour la pêche aux crevettes" en "Novemberweer". Het Stedelijk Museum van Oostende bezat vóór de laatste oorlog een doek van hem : "In het bos" (48,5 x 32 cm, getekend en gedateerd 1911 rechtsonder). LOONTIENS vermeldde het op p. 68 van zijn hoger genoemde catalogus.

Norbert HOSTYN

— — — — — — — — — — — — —

KLAPPER VAN 1978.

Zoals ieder jaar wordt ook voor de jaargang 1978 van "De Plate" een klapper opgemaakt, waar nu druk aan gewerkt wordt en in de loop van deze maand zal klaar zijn.

Wie hiervoor belangstelling heeft, kan van nu af inschrijven door storting van 30 F. op een der volgende rekeningen : nr 750-9109554-54
nr 384-0051822-11
met vermelding "Klapper De Plate 1978".

J.H. K.

— — — — — — — —

HET HEEMKUNDIG MUSEUM.

Wanneer bracht U uw laatste bezoek aan het Heemkundig Museum ? Heel wat Oostendenaars, en tot onze schaamte moeten we bekennen ook talrijke leden van "De Plate", brachten nog nooit een bezoek aan het Heemkundig Museum !
In de winter is het Museum iedere zaterdagochtend toegankelijk van 10 to 12 u.

G. V.

DE OVERSTROMINGEN IN DE STREEK VAN OOSTENDE IN DE 17e EN 18e EEUW.

Deze overstromingen zijn hoofdzakelijk te wijten aan menselijke invloed. Op het einde van de 16e eeuw werd, tijdens de godsdienstoorlogen, Oostende in staat van beleg gebracht. De stad werd versterkt en de duinen ten oosten ervan werden afgegraven, om de streek rond Oostende onder water te zetten. Weldra vormde zich een geul, de Oostgeul, die door het in- en uittredend zeewater meer en meer werd uitgeschuurd en die het ontstaan zou geven aan de huidige Oostendse haven. Bij vloed bereikte het water Stene, Bredene, Zandvoorde, Oudenburg, Snaaskerke en Leffinge.

Na het Beleg (1601-1604) werd het overstromingsgebied omschreven door een ringdijk. De werken vingen aan in 1608 met de Steense Dijk om in 1612 beëindigd te worden met de Groenendijk. Vanuit de Oostgeul vormden zich verscheidene kreken, die diep het land binnendrongen, o.a. de Gouwelozekreek, de Zoutekreek, de Schaperijkkreek, de Sint-Katarinakreek en de Keignaardkreek.

In 1626 werd de Legaardsdijk gebouwd om het overstromingsgebied te beperken. Rond 1660 was de havengeul, ten gevolge van de onvoldoende hoeveelheid spoelwater, grotendeels verzand en besloot men een groter gebied als spoelpolder te gebruiken. Aldus ontstonden de talrijke "polders" rond Oostende, die om beurten tientallen jaren als spoelpolder dienst deden met de bedoeling de havengeul voor verzanding te vrijwaren. Deze methode werd toegepast tot in 1803.

Hier volgt de lijst van de belangrijkste van deze polders met voor sommige de periode(n) tijdens dewelke ze als spoelpolder dienst deden :

- de Keignaardpolder (Zandvoorde) : 1664-1700, 1721-1803.
- de Grote polder (Bredene)
- de Saspolder (Bredene)
- de Gauwelozepolder (Zandvoorde, Stene)
- de Sint-Katarinapolder (Stene, Oostende) : 1627-1744
- de Nieuwe polder van Zandvoorde (Zandvoorde, Oudenburg) : 1664-1700
- de Snaaskerkepolder (Snaaskerke, Stene, Leffinge) : 1721-1803.

In de spoelpolders heeft zich niet alleen een nieuw krekensysteem gevormd, maar werd ook een nieuwe laag alluvium afgezet (...). Gemiddeld liggen de polders van Oostende aldus bijna 1 m. hoger dan het omliggende poldergebied. Ook het uitzicht van de kreken verschilt van polder tot polder ; naarmate de polder langer dreef, zijn de kreken er verder dichtgeslibd. Zo ligt bv. de Keignaardkreek in de Nieuwe polder van Zandvoorde nog open, terwijl ze in de Keignaardpolder bijna volledig gecolmateerd is en slechts een weinig uitgesproken depressie vormt.

E. SMISSAERT

Bron : : AMERYCKX (J.), De jongste geologische geschiedenis van de Belgische Zeepolders, in : Technisch-Wetenschappelijk Tijdschrift & Ingenieurstijdingen, XXIX, nr 1, januari 1960, blz. 13-20. Verkort, onder de titel : Hoe ontstonden de Belgische Zeepolders ?, in : Wetenschappelijke Tijdingen, XX, nr. 6, juli 1960, kol. 242-252.

ZANTEN UIT BREDENE.

PASEN : EIEREN RAPEN.

Het blijft de gewoonte om paaseieren te zoeken en te rapen op paaszaterdag.
De kleintjes geloven immers nog, dat op deze paaszaterdagmorgen, de klokken door de lucht zijn teruggekeerd uit Rome. Zij hebben die op Witte Donderdag nergens meer gehoord ; ook op Goede Vrijdag niet, want zij waren naar Rome gevlogen. En nu zijn ze er weer allemaal ! Die klokken brengen eieren mee en ze strooien die overal rond voor de kinderen.
De ouders legden die eieren buiten in de tuin : kippeneieren, uit chokolade, in tinpapier, blinkend en vol helle kleuren : kleine en grote. Men kon ze vinden tussen de schaarse bloemen, onder struikgewas of op hun takken.

Er bestaat alhier nog een klein rijmpje dat van toepassing is op deze kindergebeurtenis : Bim bam beieren,
De klokken leggen eieren.
Welke mog toch de oorsprong zijn van dit gebruik ?

1e APRIL : VERZENDERTJESDAG.

Het is een grap, nog veel in gebruik, zelfs in de pers.
Vooral op school was het de gewoonte. Er werd aan een niets vermoedende jongen die op de speelplaats kwam, gezegd dat de meester hem wilde spreken. Wanneer hij dan de meester vroeg waarom hij moest komen, en deze natuurlijk van niets wist, werd hij uitgelachen door heel de bende.
Thuis gebeurde hetzelfde scenario. Met de jongste van de werkplaats eveneens. Vóór W.O. 1 stuurde men zelfs speciaal gedrukte prentbriefkaarten voor 1 April.

2e APRIL : SLUITERTJESDAG.

Op deze morgen werd moeder opgesloten, gewoonlijk terwijl zij eventjes de beste kamer of het kleinste kamertje opzocht. Zij werd slechts losgelaten wanneer zij iets aan de kinderen beloofde. Ook schoolkinderen durfden hun onderwijzer(es) binnensluiten totdat die iets beloofd had.
Dit gebruik is hier nog in voege.

GRAPPEN EN PLAGERIJEN.

Er wordt aan een niet te slimme jongen gevraagd, om eventjes bij de smid de loden vijl in bruikleen te gaan vragen.
Uit plagerij, zegt men van iemand die een nutteloos werk uitvoert, dat hij evengoed de regen in flessen kan vangen of lege zakken kan recht zetten.
De metselaar kan een gast plagen op de volgende wijze. Hij staat boven op de stelling en laat met de koord het schietlood zakken langs de muur. Hij vraagt dan aan de nietsvermoedende jongen die beneden staat, om de koord even vast te houden op de plaats waar het lood bevestigd is. Daarop laat hij het houten blokje vallen dat van boven over de koord glijdt. De jongen krijgt dit natuurlijk op de vingers en staat beteuterd te kijken

Karel CLYBOUW

ZANTEN UIT OOSTENDE

AFWEER TEGEN KWAALTJE.

Dit is geen grap. Wij hebben het vóór een paar weken afgeluisterd in een Oostends tea-room. Drie "gezeten" dames, zo rond de zestig, zitten te praten en te klagen over buikkrampen. Tot de ene aan de andere vraagt : "hebt ge nu reeds geprobeerd om een stuk sunlight zeep onder je bed te leggen ? De andere dame antwoordt neen. Waarop de eerste nogmaals bevestigt : "mijn schoonzuster heeft daar nochtans veel hulp van : Waarom probeer je het niet eens ?".

Karel CLYBOUW

HISTORIEK VAN HET BOSJE.

Leopold II wilde aan Oostende, zoals hij dat gedaan had in Laken, Brussel en Sint-Gillis, openbare parken schenken. Leopold II zag een kans tot het waarmaken van zijn plannen toen minister Beernaert (geboren te Oostende) in 1884 aan de macht kwam.
Tijdens een verblijf te Oostende, in 1885, werkte Leopold II verder aan zijn plannen en verzekerde zich van de steun van Beernaert. Leopold II wilde een reeks parken rond Oostende en de eerste die hij wou aanleggen zou het "Bois de Boulogne" zijn.

Daarvoor werd gedacht aan gronden gelegen tussen de spoorweg en het kanaal naar Brugge en die al "Bois de Boulogne" genoemd werden. Deze gronden waren oude versterkingen, wallen en schansen en het zou de moeite niet zijn voor de staat deze gronden te verkopen daar er enorme kosten waren om ze verkavelbaar te maken. De stad Oostende zou bereid zijn om van deze gronden openbaar park te maken, weet Leopold II nog te schrijven aan Beernaert.

Op 19 mei 1886 wordt er in de kamer een wet gestemd en deze verschijnt in het Staatsblad van 20 mei 1886.
Daaruit pikken we hetgeen voor Oostende van belang is :

Art. 2,- 3° : De regering is gemachtigd om kosteloos aan de stad Oostende af te staan, ter inrichting eener openbare warande, de domeingronden, bepaald ten oosten door de vaart van Brugge en ten westen door den spoorweg van Brussel naar Oostende.

In uitvoering van deze wet is er een konventie tussen de Staat en het Kollege van Burgemeester en Schepenen van Oostende op 7 en 10 januari 1888, na behandeling in de Gemeenteraad op 31 oktober 1887. Bij deze konventie werd de gratis afstand door de staat aan de stad Oostende van staatsgronden voor openbaar nut met een totale oppervlakte van 27 ha, 74 a, 7 ca geregeld.
Het was echter onder zeer welbepaalde voorwaarden dat deze grondoverdracht gebeurde :

o.a. Art. 6,- : La ville exécutera tous les travaux d'aménagements dans un délai de trois ans ; elle maintiendra à la propriété la destination de parc public, et en supportera les frais d'entretien. A défaut d'exécution, dans le délai ci-dessus fixé, la convention sera résolue de plein droit.

Op 11 februari 1888 bekrachtigt Leopold II de konventie.

Met de Werkgroep hebben we aan de hand van kadastrale opzoekingen kunnen nagaan welke kadasternummers deze eerste schenking omvatte. Het waren de nummers 1631 z, 1631 a 2, 1651 b, 1651 p 7 samen ongeveer 8 ha 81 a, en het nummer 1626 a : oppervlakte 19 ha 19a (in totaal dus ongeveer 28 ha).
De eerste 4 nummers geven op het kadastraal plan van 1894 (plan nr. 25) een gebied aan, waar na vergelijking met de hedendaagse plannen, de beplantingsdienst volledig begrepen is in de vastgelegde grenzen van "'t Bosje" volgens de wet van 1886 en uitvoeringsbesluiten.

Het gebied wordt aangeplant en de oude vestingen en wallen en versterkte schans (eilandje) worden in het geheel geïntegreerd. Vandaar dat de vorm van het Bosje ons heden ten dage doet terugdenken aan de oude versterkingen rond Oostende.
In de zomer van 1892 zijn de beplantingswerken beëindigd. Het park wordt opengesteld op 7 juni 1892 onder zeer grote belangstelling. De nieuwe officiële naam wordt "MARIA-HENDRIKAPARK".

Leopold II vindt het park echter te klein en denkt aan uitbreiding. Op 11 september 1895 wordt er een wet gestemd die verschijnt in het Staatsblad van 19 september 1895. Bij deze wet wordt er opnieuw aan de stad Oostende staatsgrond afgestaan voor park, terug onder voorwaarden (openbare parkaanleg). De akte wordt verleend op 16 mei 1896. De oppervlakte bedraagt 13 ha a 31 ca. Op deze gronden zal het spiegelmeer (lac miroir) aangelegd worden.

Leopold II staat ook van zijn persoonlijke bezittingen af, terreinen met een totale oppervlakte van 7 ha 65 a 49 ca. (Kontrakt op 28 mei 1896 voor de notaris Berghman te Oostende). Deze persoonlijke schenking van Leopold II gebeurt ook onder zeer strenge voorwaarden o.a. openbare parkaanleg, zonder een andere bestemming te mogen geven.

Deze schenking van Leopold II is heden ten dage te situeren vanaf de brug over de autosnelweg, Groendreef, grond tussen Groendreef en autosnelweg alsmede een deel van de gronden aan de andere zijde van de Groendreef.

De beplanting van deze eerste uitbreiding werd voltooid in april 1898.
Een tweede uitbreiding van het Bosje gebeurt wanneer de De Smet de Naeyerlaan wordt gepland in 1898.

Er gebeurt een ruiling van gronden tussen de Staat en de stad en 2 ha worden toegevoegd aan het Maria-Hendrikapark (een stuk tegenover de De Smet de Naeyerlaan en -brug).
De aanplanting van dit stuk komt klaar in 1905. De totale oppervlakte van het Maria-Hendrikapark in 1905 is :

27 ha 74 a 7 ca (eerste aanleg wet 1886)
13 ha 63 a 31 ca (eerste uitbreiding wet 11 sept. 1895, akte 16.5.1896)
7 ha 65 a 49 ca (koninklijke schenking 28 mei 1896)
2 ha

51 ha 2 a 87 ca : totaal.

Bouwwerken in 't Bosje :

In het Maria-Hendrikapark ofte "'t Bosje" werden verschillende bouwwerken uitgevoerd ter openbaar nut en recreatie.

- Laiterie (± 1890) op het eilandje
- Waterdistributiestation (1891)
- Zwemschool (1894)
- Beplantingsdienst + serres (1897)
- Armenonville (?)
- Watertoren (1900)
- Musée Liebaert (1906)
- Chalet Union Nautique (1906)
- Laboratoire (1910-1911)
- Wielerbaan (?)
- Meiboomschool (?)
- Blauw Kruis (1947)
- Huidige Watertoren (1957)
- Vrije Zwemmers (?).

Tekst opgemaakt door de Werkgroep 't Bosje van K.R.O. en A.K.J.O. - november 1978.

(uit : Mededelingen van de Kulturele Raad, december 1978).

VRAGENBUS.

STEFAN ZWEIG, JOSEPH ROTH en HERMANN KESTEN.

De Duitsschrijvende, Joodse emigranten Stefan Zweig, Joseph Roth en Hermann Kesten waren in de jaren 1936-1937 vaste klanten van de Oostendse cafés : ALMONDO [Langestraat - nachtcafé uitgebaat door genoemde Almondo, Spanjaard of Italiaan - later uitgebaat door Walter Homerin (± 1941)], café FLOREAL (ook naam van uitbater - gelegen in de J. Peurquaetstraat - dichtbij E. Beernaertstraat), café FYNT (Wapenplein).
Indien een lid van "De Plate" meer weet over deze cafés, ben ik zeer geïnteresseerd om het te vernemen.

JAMES ENSOR.

In sommige werken over James Ensor, waarin verwezen wordt naar zijn dagelijkse (?) bezoeken aan de FALSTAFF, is er ook sprake van Oostendse vrienden van de kunstschilder die hem gezelschap hielden.
Zo schrijft K. Van de Woestijne in "De Schroeflijn" (1928) : "Hij (Ensor) gaat alleen op gestelde uren uit, en voor geen langen tijd : heeft de dijk daarbij zijn deel, buiten zijn kameren komt hij voor niet vele uren, dan om deze te slijten in een avond-café, waar hij toezicht houdt, onder een glas bier, over het kaartspel van een apotheker met een handelaar in vleeschwaren". Misschien is dit wel een literair fantasietje van de schrijver. Indien dit niet het geval is, weet iemand wie die apotheker en handelaar in vleeswaren waren ?

John GHEERAERT

\- - - - - - - - - -

KIND VAN DE ZEE
&&§&§&§&§&§&§&§&§

Mijn kind van de zee,
uw smekende ogen
gericht op de branding
van het leven
aan het Noordzeestrand,
doorkruist met de grenzen
van de pijn die wortelt
in het schreien van
uw sprekende handen,
ontrukt aan de schoonheid
van de geurende bloemen
uit het paradijs
van uw kinderjaren.

Mijn gedachten verwijlen
tussen de golven van de zee
die ontstuimig de dijken kussen.

Mijn ogen zoeken uw ogen
nog voel ik uw kinderhand
in mijn hand,
hoor weer uw guitige lach...

In mijn lichaam
leeft de weemoed.

Frans CORNELIS

Met toestemming overgenomen uit de dichtbundel "Avondrood" (1976), een uitgave van de dichtersgroep "Dimensie", blz. 20.

Den grootsten Boot op d'helling.

&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§&§

STEMME : O, la, la, O, la, la, la. Woorden van Jan Van Wulpen.

1.

'K heb laatst zoo iets gezien in de Oostendsche stad ;
Wij stonden daar met drijën, wat een fars was dat,
Zij haalden daar eens op den aldergrootsten boot
Met touwen en met masten en met menschen overhoop
Zij werkten daar tot 's avonds laat,
Den eenen was blij, den anderen was kwaad
En wat gepraat hoort men op de straat,
Omdat "d'Ecole des Mousses" op d'helling staat,
Zij dichten en zij kappen en ze kerven toch zoo straf
Den eenen zeg pif, den anderen zeg paf,
De menschen die vreesden voor geen ontzag
'T is voor 't gouvernement en het kan er wel van af.

2.

Maar als nu al die werken waren gedaan,
Dan mogt die groote boot op d'helling niet meer staan
Zij haalden al de chouwers van den bassin
Dan riepen al die bazen en hij moet er in,
Men eist, men haalt twee dagen lang
En men zag nog geen vooruitgang
De last die wierd zoodanig groot
Den eenen, en den anderen die speelde op zijn poot
Dan wierd er daar betaalt drij frank in geld
En neemt het gauw of 't is gebeld
Eenieder was daarvan ontsteld
Want het wierd overal rond verteld.

3.

Die bazen in koleere liepen naar den troep,
Sprak colonel mijnheer, ik breng u een verzoek,
En laat die mannen praten, geeft volk van 't gouvernement,
Bij honderden soldaten moeten zijn kontent
Geef hun wat drinkgeld in een dag
Zij zullen nog schieten in een lach
Twee slepers van de eerste klas
Gij kunt er toch wel denken wat dat het was
Daar kraken en daar braken al de touwen door 't geweld
Wat wierd er daar gelachen en gevloekt en verteld
Langs kanten en langs hoeken hoort men roepen 't allen kant
't Schip is gepreseert en hij moet naar 't Congoland.

../..

4.

Werkmannen van Oostende onthoud mijn liedje wel,
Wat gaan zij nog uitvinden met 't soldaten spel,
Zij kl... en zij stooten ons langs allen kant
't begint ons te vervelen want die mannen van ons land
Die denken niet op ons verdriet,
Gelijk gij alle dage ziet.
Een frank en half in eenen dag
Gij kunt er toch wel denken als ons vrouwtje dat bezag
Daarmee kunnen wij niet bestaan,
Zij mogen om al de soldaten gaan
En al de sleepers van g'heel het land
Waarvan zij profiteeren langs een ander kant.

5.

Hoort vrienden voor het laatste, het is nog nooit gebeurd
Dat touwen, planken, masten, alles was van een gescheurd,
Daar was een kommandeur, die was in 't zwart gekleed
Hij riep hij moet er deur, al kost het zweet op zweet,
Maar als hij ging een voet vooruit
Wat wierd er daar geroepen en getiert en gefluit
Wat ging dat wel dat aardig spel
Zij maakten een lawijd van al de duivels in de hel
Had den portrettrekker daar gestaan
Zijt zeker het had 't land door gegaan
Hadden zij voor dien boot, nooit geen soldaten gepakt,
'K en had er sapperloot nooit geen liedje van gemaakt.

Jan VAN WULPEN

\- - - - - - - - - - -

OOSTENDSE STRAATBENAMINGEN

Het leefmilieu veranderen door de bouw(woede) van enkele bouwpromotoren en de (min of meer) goed-kope-woning-bouw maatschappijen is dagelijkse kost geworden. Met het gevolg dat er nieuwe straten worden aangelegd en we gekonfronteerd worden met nieuwe straatnamen. Met het voorbehoud van gebeurlijke wijzigingen bij een officiële goedkeuring in de gemeenteraad geven we hier reeds de 54 (!) nieuwe namen die zullen worden voorgesteld.
Op de wijk "'t Schorre" (12 namen) ten zuiden van de Zilverlaan : Pelikaanstraat, Adelaarstraat, Ibisstraat, Kraanvogelstraat, Kolibriestraat, Kwartelstraat, Lepelaarstraat, Pinguïnstraat, Roekstraat, Struisvogelstraat, Vlaamse Gaaistraat, Wielewaalstraat. Aanpalend de nieuwbouw tussen het noordelijk gedeelte van de Zilverlaan en de Stuiverstraat (27 namen) :
Rubenslaan, IJsvogellaan, Ruiterslaan, Stijgbeugellaan, Paardenlaan, Teugellaan, Spiegellaan, Beverlaan, Sprookjespad, Binnenpad, Buitenpad, Elfenpad, Feeënpad, Dichterspad, Schrijverspad, Dwergenpad, Reuzenpad, Wolkenpad, Regenboogpad, Hengelpad, Hoepelpad, Balspelpad, Ringpad, Bikkelpad, Teerlingenpad, Winkelpad, Wijkpad.
Op de Vuurtorenwijk (wat de Oostendenaars nog steeds de OPEX noemen) gaan wij de maritieme baan op met 14 straten :
Midscheepsstraat, Bakboordstraat, Stuurboordstraat, Ravelingenstraat, Kwintestraat, Westdiepstraat, Ruytingenstraat, Oosthinderstraat, Havenstraat, Karveelstraat, Koopvaardijstraat, Tarbotstraat, Tongstraat en Garnaalstraat. ../..

Tenslotte krijgen wij op de wijk Mariakerke het Mariakerkeplein (een weinig goede gekozen benaming wegens het misverstand met de Mariakerkelaan).

Het zou wel eens interessant kunnen zijn om door een kleine studie te weten te komen waarom men bepaalde straatbenamingen heeft gekozen en hoe men er toe gekomen is aan sommige een voorkeur te geven.

S.J.H.I.

- - - - - - - - - - - -

EEN ESSAY GEWIJD AAN DAAN BOENS.

De Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen gaf opdracht aan de Provinciale Kulturele Dienst een reeks te wijden aan Oostvlaamse letterkundigen die om kwaliteitsredenen of soms gewoonweg om redenen van literair-historische aard minder aan bod komen en toch een ruimere aandacht verdienen. Het is een feit dat - daar waar heel wat literair-historisch of essayistisch werk bestaat over L.P. Boon, C. Buysse, J. Daisne en andere beroemdheden - over heel wat anderen niets meer in druk voorhanden is dan enkele summiere biografische en literaire gegevens in "Lectuurrepertorium" of in de kolommen van een of andere encyclopedisch naslagwerk. De "Oostvlaamse Literaire Monografieën" laten toe studies te publiceren over minder gekende auteurs. Deel 1 verscheen in 1977, deel 2 kwam van de pers in juni 1978 en bevat een bijdrage van Jan Vercammen over Daan Boens. Deze monografie heeft een omvang van 32 bladzijden, met bespreking van "Leven en werk" (blz. 139-151), een opgave van de "bibliografie van en over D. Boens" (blz. 152-153), een bloemlezing uit zijn "Kwatrijnen" (blz. 154-162) en citaten uit zijn dichtbundels (blz. 163-167).

Vier bladzijden buitentekstillustratie verluchten de monografie, waarvan een aparte oplage-in-overdruk ter beschikking gesteld wordt door en aan te kopen is bij de Provinciale Kulturele Dienst Oost-Vlaanderen, Bisdomplein 3, 9000 Gent, tegen een schappelijke prijs. De betekenis van Daan Boens (1893-1977) kan als volgt geschetst en geresumeerd worden. Een veelzijdig figuur : schilder, politicus maar in de eerste plaats dichter : een meester van het kwatrijn met een klassieke vormbeheersing om "schoonheid en geluk tot eenheid te scheppen". Geboren te Oostende - "Ik ben een kind van zee en wolkenvloed" - op 4 juni 1893 als oudste der drie kinderen van Carolus Boens en Victoria Maria (in de volksmond "Fikke") Vroome. Op het Koninklijk Atheneum van Oostende werd hij bevriend met de volkskundige Karel Seys (Ary Sleeks) en Frank Baur, de latere hoogleraar aan de Gentse Rijksuniversiteit. Daan Boens overleefde het IJzerfront, stortte zich in de jaren twintig in de Oostendse en nationale politiek, werd in 1929 niet meer verkozen en verliet voorgoed Oostende om naar Gent te gaan wonen. Van 1930 tot 1940 was hij vooral op journalistiek en economisch terrein actief, na de oorlog werkte hij als bibliothecaris. Daan Boens stierf rustig op 28 januari 1977 in het "Institut moderne" te Gent en leeft voort in onze herinnering als een "fijnzinnig dichter en een groot humanist".

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - - - -

ZEVENTIENSTE.

Van waar komt de uitdrukking "Iemand bij het zeventienste zetten" ? Velen denken aan de mogelijkheid van een slecht gerepteerde militaire eenheid, zoals bv. het 1ste Linieregiment dat vóór W.O. 1 uit Oostende verplaatst werd om te veel met de vissers te hebben gevochten. Maar 17 had reeds bij de Romeinen een slechte betekenis, daar bij de omzetting van de cijfers men het woord "Ik heb geleefd" bekwam (dus VIXI i.p.v. XVII).

O. V.

GROENTEMARKT (ca 1905 phot. Valentine)

ERGENS EEN BINNENKOER (ca. 1900, Le Bon)

AAN HET SS. PETRUS- EN PAULUSPLEIN (1928, Antony)

Er bestaan naar mijn schatting ongeveer 25.000 verschillende prentkaarten over Oostende, maar daartussen zijn er zeker geen dozijn waarop hondekarretjes voorkomen. Wij laten U hier 3 zeldzame kaarten van dit stukje folklore van vóór de jaren '30 zien.

O.V.

MEDEDELING OVER OOSTENDENAARS, OUDLEDEN VAN HET TAALMINNEND GENOOTSCHAP "'T ZAL WEL GAAN".

Onlangs viel ons een exemplaar in handen van het gedrukte verslag van de "34e Algemeene Vergadering gehouden "In het Wapen van Zeeland", Koornmarkt (Gent) op Zondag 11 mei 1924" van de Bond der Oudleden van "'t Zal Wel Gaan". De Bond telde toen 122 leden. Art. 1 van de "Grondslagen (= statuten) van den Bond" (aangenomen in zitting van 3 juli 1885) bepaalt : "De Bond heeft tot doel de vriendschappelijke betrekkingen onder de oudleden in stand te houden en de Vrijzinnige Vlaamsche richting onder de studenten der Gentsche Hoogeschool te bevorderen". In de Lijst der Leden noteren wij de namen van volgende Oostendenaars :

- Roger De Corte, ingenieur, Leffinghestraat 4
- Honoré Deswarte, handelaar, Stephanie-Square 23
- Gustaaf Kaisergrüber, gepensioneerd bataillonsdokter, Louisastraat 20
- Désiré Steyns, leeraar aan het Koninklijk Atheneum, West Rampe der Kursaal 3
- Frans Thoné, stadssecretaris, Torhoutschen steenweg 80
- Paul Van Aerden, leeraar aan het Koninklijk Atheneum, Peter Benoitstr. 49
- Maurits Willaert, leeraard aan het Koninklijk Atheneum, Christinastr. 128.

Het "In Memoriam" vermeldt nog de naam van Julius Frederichs, leeraar aan het Koninklijk Atheneum te Oostende (overleden aldaar, 24 december 1899).

Met de medewerking van de studentenverenigingen wordt thans getracht archivalia te verzamelen over de Vlaamse Studentenbeweging. Zo bezit de Katholieke Universiteit Leuven een unieke documentatie, bewaard in het "Archief en Museum voor het Vlaamse Studentenleven" (AMVS), verdeeld over 700 mappen, gerangschikt volgens vereniging, persoon of onderwerp. Er is een uitgebreide verzameling pamfletten en strooibiljetten, vele mappen persknipsels, honderden foto's, enz.
Het Archief van de Rijksuniversiteit te Gent (Baertsoenkaai 3 - Directeur-dienst-hoofd : Prof. Karel De Clerck) is aan de uitbouw bezig van een Gents studentenarchief.
Ook de Université Libre de Bruxelles (U.L.B.) bezit thans een eigen archief voor een betere kennis van het verleden der professoren en oud-studenten. Giften aan deze instellingen zijn uiteraard steeds welkom.

E. SMISSAERT

\- - - - - - - - - - -

EEN STEEN PATATTEN

Tevergeefs zocht ik in het "Oostends Woordenboek" van Roland Desnerck naar de betekenis van bovenstaande titel.
Nochtans kwam deze zegswijze tussen beide oorlogen te Oostende nog sporadisch voor. Ikzelf ben vaak door moeder naar de groentewinkel gestuurd om een steen patatten of naar de bakker om een halfstenen brood. Dit was dan 3 kgr. aardappelen en een brood van anderhalve kilo.
Wellicht een overlevering uit de tijd toen de STEEN in Vlaanderen tot op het einde van de achttiende eeuw, nog als gewichteenheid werd gebruikt.

Mevr. DAWYNDT-BAKEN

N.v.d.R. 1. In het "Oostends woordenboek" komt dat woord steen wél voor. Op p. 435 lezen we : STAIN : gewicht gelijk aan 3 kg ; e stein petatn : drie kg aardappelen
2. In Van Dale's groot woordenboek lezen we o.a. : steen : gewichtseenheid, wisselend tussen 5 en 10 pond inz. 6 of 8 pond, voor sommige waren
3. In Webster's dictionary lezen we : STONE : A varying unit of weight, formely used in Austria, Germany, the Netherlands, Sweden etc.

O. V.

BOUWMEESTERS VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE. XVIII. MAQUET, GIRAULT EN MARCEL, 3 "VORSTELIJKE" ARCHITECTEN

In de meeste architectuurlexica is het vruchteloos zoeken naar de namen van deze drie toch niet onverdienstelijke mensen ; laat staan dat in die boeken spraak zou zijn van hun verwezenlijkingen te Oostende ! Wat de door Leopold II te Oostende gestimuleerde bouwactiviteiten betreft, werd echter recentelijk nuttig opzoekingswerk verricht door Liane RANIERI. Haar bevindingen publiceerde ze in het prachtige, zij het niet 100 % nauwkeurige boek "Leopold II Urbaniste" (Brussel, 1973) op p. 209 e.v. Tijdens een voordracht in het Kursaal, ter gelegenheid van een Rotary-Congres, kwam RANIERI persoonlijk spreken over Leopold II en zijn Oostendse urbanisatieplannen. Hieronder nu de essentie van deze drie voor Oostende zo belangrijke bouwmeesters : MAQUET, GIRAULT en MARCEL.

Henri MAQUET tekende de plannen van het grootse project NORTH (afgebeeld in RANIERI, p. 236-237), dat de urbanisatie van de wijk ten Z.W. van de renbaan tot doel had. Hij ontwierp ook de Venetiaanse galerijen (Parijsstraat-Zeedijk), waarover RANIERI in haar boek, eigenaardig genoeg, met geen enkel woord rept.

Deze galerijen werden gebouwd op de terreinen van de oesterput ROYON-HERTOGHE en van het restaurant Pavillon du Rhin, die door Leopold II waren aangekocht (cf. HALEWYCK en HOSTYN, Oostends Oesterboek, p. 42-43). De oude toestand, voor de bouw dus, is met de loupe nog mooi te zien op Oïop 98 & 99.

Op zaterdag 7 april 1900 kwam Leopold II, vergezeld van Graaf DE SMET DE NAEYER en Baron GOFFINET de Eerste Steen van deze galerijen leggen.
De vorst werd ter plaatse opgewacht door de architect MAQUET, de aannemers FICHEFET, de conducteur der werken MARCHAND en Burgemeester Alphonse PIETERS.
Eug. FICHEFET overhandigde de vorst de klassieke zilveren truweel waarmee hij met vaardige hand de Eerste Steen metste.
In het midden van deze steen was een uitholling waarin een ijzeren koffertje paste dat speciale commemoratieve penningen en muntstukjes bevatte. Het geheel bleef een kleine ceremonie, zonder veel Belle-Epoque-Franje en door de pers nauwelijks opgemerkt. Zoals gezegd werden ter dier gelegenheid commemoratieve penningen geslagen. Ze waren het werk van de gekende medailleur FISH en werden aan de aanwezige officiëlen overhandigd. Deze penning wordt trouwens nog door VAN ISEGHEM vermeld helemaal op 't einde van zijn "Ostende Numismatique".

Het gebouw zelf is hoofdzakelijk een grote L met aan de zijde van de bocht der Koningstraat een conciergerie, en aan het uiteinde op de Zeedijk een ronde torenconstructie waarop een met een kroon bekroond koepeltje. Tussenin een opeenvolging van traveeën, van elkaar gescheiden door zuilen, en grote rondbogige vensters bevattend. Het geheel doet enigszins denken aan de renaissance- en barokarchitectuur uit Venezia.

Oorspronkelijk hadden deze Galerijen een borstwering met ballusterzuiltjes langs de Zeedijk. Het terras voor de Galerijen werd door die reling van de dijk afgesloten. Na de oorlog werden een paar grote rondboogvensters zijde Zeedijk omgebouwd tot deuren, werd het terras van trappen voorzien, en werd een nieuwe borstwering rond dat terras geplaatst. De stijl ervan, koel en vlak, steekt schril af met de elegante architectuur van de Galerijen zelf.

De laatste decennia staan de Galerijen er maar doelloos bij. Hoogdagen voor het gebouw waren de tijden van de grootse expo "Oostende 1000" (1964), ondertussen ook al 15 jaar geleden... Er wordt gezegd dat deze galerijen binnen enkele jaren een nieuwe bestemming krijgen als "filiaal" van het Stedelijk Museum : de hedendaagse collectie zou er onder gebracht worden, samen met een ruimte voor tijdelijke expo's. De idee is gelukkig. Wanneer de realisatie ???

(met dank aan de heer VILAIN die me i.v.m. MAQUET op enkele krantenartikels attent maakte).

Charles GIRAULT (1851-1932)
Frans architect, wiens gekendste werk zéker het "Petit Palais" aan de Champs-Elysées te Parijs is. Wat zijn werkzaamheden in Frankrijk betreft noemen we verder nog de Crypte Pasteur en de tribune te Longchamp.

Door Leopold II onder de arm genomen, tekende hij de plannen voor de herbouw van de triomfboog in het Jubelpark te Brussel, voor het Koloniaal Museum te Tervuren, een gedeelte van het Paleis te Laken en de veranderingen aan het Koninklijk Kasteel te Ardenne (afgebrand). Oer dit alles vindt men veel meer informatie in RANIERI's boek.

Voor Oostende tekende GIRAULT tal van plannen die nooit tot uitvoering kwamen :
- projecten voor verbouwingen aan het Chalet (october 1904 en november 1906) (cf. RANIERI, blz. 243 & 245)
- projecten voor een kapel in het Chalet (1904) en
- projecten voor een museum (1904) (cf. RANIERI, blz. 255).

Wat ér wél kwam, dat waren de Koninklijke Galerijen.
Toch is het nutteloos hier een bladzijde te spenderen aan het relaas van de galerijen : elk Plate-lid bezit immers zijn exemplaar van Omer VILAIN's "Langs de Galerijen" waarin hij op blz. 7-9 op onverbeterlijke wijze de historiek en het verdere wel en wee van deze prachtige wandelgang schetst. Bovendien vindt men op de kaft van het boekje een sfeervolle Antony-opname der Galerijen zoals ze ooit eens waren.

Tijdens de Oorlog 1940-1945 hadden de Galerijen erg te lijden, en alhoewel ze nadien veranderd en hersteld werden, bleven ze lang maar een onverzorgde, afgebladderde boel.
Het slopingsgevaar dat enkele jaren terug als een Damocleszwaard over de Galerijen hing, en Omer VILAIN zijn opstel op een verontrustende toon deed eindigen, lijkt nu voorlopig toch geweken, al weet men natuurlijk nooit met het Oostendse stadsbestuur. Of zouden deze heren, die al te graag hand in hand gaan met enkele bouwwoedende promotoren ingezien hebben dat de Galerijen moéten blijven ??? Tijdens de voorbije twee jaren werd in elk geval het nodige gedaan om de Galerijen en de "Drie Gapers" kundig op te lappen. En dat is, toegegeven, een goeie zaak.

Interessante foto's en tekst over de Galerijen vindt de geïnteresseerde lezer verder in : Liane RANIERI, Leopold II Urbaniste,, Brussel (Hayez), 1973, p. 259 e.v. ; in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", nrs 102, 104 & 105, terwijl de nrs 98 & 99 de toestand vóór de bouw weergeven.
"De Plate" zelf wijdde eerder al aandacht aan de Kon. Galerijen, en wel op p. 10 van het februarinummer 1975 (met foto's). Het aantal prentkaarten dat ons de Galerijen toont is uiteraard legio.

Een portret van GIRAULT vindt men in RANIERI op blz. 130.

Alexandre MARCEL (1860-1928)

Frans architect, ondermeer auteur van de pagode die de sectie "Tour du Monde" op de Parijse Expo 1900 sierde. Onze Leopold II kwam blijkbaar danig onder indruk van dat pseudo-Japaans gebouw : hij kocht het, liet het na de expo demonteren en heropbouwen in zijn domeinen te Laken. Hij verzocht Alexandre MARCEL meteen plannen te tekenen voor een bijpassend Chinees paviljoen (1901-1910).
Beide gebouwen vormen nog altijd een graag geziene, zij het wat aparte attractie van het Brusselse.

Voor Oostende tekende MARCEL de plannen van de tribunes op de Hyppodroom Wellington. Ze werden in 1906-1907 gebouwd op de funderingen van het oude fort Wellington. Deze tribunes, een meesterlijke brok architectuur, verdwenen al tijdens de Eerste Wereldoorlog.
Ze leven in tekst en foto's verder bij RANIERI op blz. 266-267 en in Y. VYNCKE's "Oostende in Oude Prentkaarten", pl. 137.

Nog van A. MARCEL waren de plannen voor de aanleg van het domein met de Noorse villa te Raversyde (1906). Een interessant grondplan daarvan (met tekst) is te zien in RANIERI, blz. 269.

Dan zijn er nog de Noorse Stallingen aan de Koninginnelaan, gebouwd in 1904. Ook dit gebouw werd waarschijnlijk door MARCEL ontworpen. Dit houten gebouw is er vandaag de dag erg aan toe : verwaarlozing en vandalisme zijn daar niet vreemd aan. Ook hier heeft de stad als taak de zaak eens dringend in handen te nemen om de stallingen goed en wel te laten klasseren en de nodige restauratiewerken te laten doorvoeren. In deze zin schreef J.B. DREESEN al in dit tijdschrift ("DE NOORSE STALLINGEN", december 1975).

Norbert HOSTYN

- - - - - - - - - - - - -

EUGENE EVERAERTS : ZIJN LEVEN, ZIJN ARCHIEF EN DAT VAN HET VAN NESTE-GENOOTSCHAP.

Lammert Buning liet in de "Encyclopedie van de Vlaamse Beweging", deel I (1972), blz. 490, een korte biografische notitie afdrukken over Eugène Everaerts, geboren te Oostende op 17 november 1880 en hoogbejaard overleden, enkele jaren geleden. Eugène volgde in Oostende na de lagere school de lessen aan het atheneum, werd in 1900 stadsambtenaar en later bibliothecaris. In de Eerste Wereldoorlog behoorde Everaerts met Dr. Eugeen Van Oye, Frans van de Weghe, Leo van den Bogaerde, Julius l'Abbé tot de betrekkelijk kleine activistengroep te Oostende. Lammert Buning : "De redactie van de "Oostendsche Verklaring", in de geest van de Gentse groep van ds. J.D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard c.s. (...) is meer dan van Dr. Van Oye het werk geweest van Everaerts". In 1918 nam E. Everaerts de wijk naar Nederland en werd in 1919 bij verstek ter dood veroordeeld. Hij vond werk in Nederland bij de Gemeente-bibliotheek van Rotterdam. In de oorlog van 1940-1945 collaboreerde hij opnieuw, werd in mei 1945 op non-actief gesteld en naderhand ontslagen. Zijn archief, voornamelijk over zijn activistische periode, deponeerde hij enkele jaren vóór zijn dood in het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" (A.M.V.C.), Minderbroedersstraat 27, te Antwerpen. Het omvat brieven, documenten, knipsels uit dagbladen en periodieken, alsook portretten. In 1905 speelde Eugène Everaerts een belangrijke rol bij de oprichting van het "Van Neste-Genootschap", dat veel heeft gedaan voor het culturele leven te Oostende.
Het archief van dat genootschap (dokumenten, knipsels en spelprogramma's) wordt eveneens bewaard in het A.M.V.C. te Antwerpen.

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - - -

OOSTENDSE MAATSCHAPPIJEN.

Jef Klausing laat ons weten dat de door hem aangekondigde reeks over de Oostendse maatschappijen nog deze maand niet in ons tijdschrift kan starten. Onze excuses hiervoor.

O. V.

STIJN STREUVELS.

Terwijl we het goede voornemen gemaakt hadden "Oostende en (in) de literatuur" voorlopig wat links te laten liggen, heeft de heer E. Smissaert ons in de verleiding gebracht. Ik kan niet nalaten even in te haken op wat hij schrijft in "De Plate" van januari '79 over de briefwisseling van Stijn Streuvels met Edward Vlietinck. In de "Kroniek van Stijn Streuvels" (Luc Schepens) wordt een en ander vermeld dat met Oostende of de kust te maken heeft.

- 1895. Vanaf 1895 is Streuvels in contact met boekhandel Vlietinck te Oostende, die hem met gemak van betaling hielp bij zijn literaire speurtochten, en voor wie hij nog vol lof is in 1946 (meer hierover in "Avelghem")p.218.

- 1896. 23 maart. Hij vraagt aan La Librairie J. Vlietinck te Oostende toezending "ter inzage" van "een toognummer" van de "Vrije Pers" ". Het kaartje is getekend Frans Lateur.

- 1923. juli. Hij brengt met zijn familie de zomer door aan de kust.

- 1934. juni. "Zeelieden en Zeevisscherij" verschijnt. Het is een vertaling van "Gens de mer et pêche maritime" (door René De Pauw).

- 1962. Huldiging van Streuvels in het Kursaal te Oostende. In zijn bedankingsbrief van 1 juni aan de burgemeester schrijft hij "De zeemeermin heeft reeds haar plaats gevonden, als zij nu maar haar steert niet begint te kwispelen ? Wat dan ?".

In 1936 kwam in een reeks van voordrachten die Streuvels hield in opdracht van het Ministerie van Onderwijs ook Oostende aan de beurt. Hij sprak in het Koninklijk Atheneum of in een andere middelbare school.

(vermeld in mémoires "Avelghem").

John GHEERAERT

TOEN STREUVELS IN MARIAKERKE "HET HUTJE BIJ DE ZEE" ZONG ...

In de meimaand van 1949 werd door het literair tijdschrift "Dietsche Warande en Belfort" in het "Hôtel du Parc" te Mariakerke bij Gaston Duribreux een literair week-end georganiseerd. De hotelhouder Duribreux deed zijn best om de ongeveer 80 deelnemers in zijn hotel en in de aanpalende pensions van de Aartshertogstraat onderdak te verschaffen. De meest bekende deelnemers waren Anton van Duinkerken, Stijn Streuvels en Ernest Claes. De 78 jarige Streuvels werd toen van het stuur van een "billekar" (Joos Florquin noemde het een "trapauto") gefotografeerd, terwijl hij met een stralende blik naar het meisje naast hem, zijn dochter Dina ("Prutske") keek.

't Volgend jaar kwamen ze in de lente weer naar Mariakerke afgezakt. De stemming was buitengewoon. Anton van Duinkerken bracht een parodie op Gezelle rond het thema van "het witloof" en hield een Redemptoristen-sermoen, terwijl Streuvels het lied "Het hutje bij de zee" zong.

Het drankverbruik van de batavierende schrijversbent werd wel wat in toom gehouden door priester Albert Westerlinck. Voor Willem Putman, alias Jean du Parc, kon dit waarschijnlijk weinig baten. Toen Putman bij het voorlezen uit zijn roman "Maria Goretti" even uitweidde over de drankzucht van de moordenaar van de heilige, werd hij plots onwel en viel bewusteloos.

Nadat de vrienden hem wat met water verfrist hadden, kwamen de levensgeesten snel terug. Putman keé verwonderd rond, vernam dat iemand hem water in de mond had gegoten en riep verontwaardigd "Geef me maar vlug een druppel". De hilariteit zal wel niet uit de lucht geweest zijn, want de aanwezigen wisten wel dat Jean du Parc méér verhalen schreef in de Kortrijkse "Bierkelder" dan thuis.

Op zaterdagavond trokken allen langs het strand vanuit Mariakerke naar Oostende, en ze bleven de hele nacht op zwier. Slechts 's morgens vonden ze de weg terug naar het "Hôtel du Parc", waar velen hun kater trachtten te verdrijven met een kop koffie. In het armtierig kerkje van Mariakerke volgden ze de eerste mis(1)Toen moest de viering "Vijftig jaar Dietsche Warande en Belfort" nog beginnen. Er werd veel voorgelezen, veel gegeten en gedronken en er werd gewandeld op het strand in een heerlijke lentezon. 's Avonds was Streuvels plots met de noorderzon vertrokken. Zelfs Joos Florquin had geen afscheid van hem kunnen nemen. Ergens in Oostende had hij een afspraak met een pastoor. De geestelijke zou wel eens pastoor Devisschere kunnen geweest zijn die over een wijdvermaarde wijnkelder beschikte. Of was hij in de andere richting naar de pastoor van Raversijde ? Met twee "pastoors van den bloeienden wijngaard" in één stad, zal de keuze voor Frank Lateur wel niet zo eenvoudig geweest zijn ! (2)

John GHEERAERT

N.V.D.R.

(1) Dat armtierig kerkje of het "Barakje" is afgebroken geworden toen men de nieuwe kerk heeft gebouwd.

(2) Zou het niet eerder Kanunnik Ernest De Spot geweest zijn, die aan het H. Hartplein woonde, en die de auteur was van "Vlaamsche Zeevisschers" (1942) en "Een groot Westvlaming Seraphijn Dequidt, opvoeder en letterkundige" (1949) ? Streuvels had Dequidt als letterkundige goed gekend. In 1904 liet "De Vlaamsche Vlagge" een feestnummer verschijnen om Hugo Verriest te huldigen. Daarin verschenen ook bijdragen van Dequidt en Streuvels.
Daar het boek van De Spot pas van de pers was, kon Stijn Streuvels met hem een afspraak gehad hebben. Daarbij was er geen pastoor in 1949 te Raversijde.

O. V.

\- - - - - - - - - - - -

OOSTENDS DRIEKONINGENFEEST

Ons Jubileumjaar werd op Driekoningendag plechtig ingezet door weer aan te knopen met een aloude lokale traditie "het trekken van den Coninck".
Voor de gelegenheid had de kring het Stadsbestuur, de Plaatscommandant en de Deken uitgenodigd, samen met de Kronykers van het geschreven, gesproken en beeldende woord. Na de "Coninckstaart" in 50 profijtelijke stukjes te hebben gesneden en bedeeld trok onze Schepen van Openbare Werken, de heer Julien GOEKINT, zich met glans -voor het eerst weer sedert onnoemlijk veel jaren-" tot den Coninck" waarop hij dan ook prompt gekroond werd.
De belangstelling die de genodigden voor deze inzet tot ons Jubileumjaar opbrachten, alsmede de weerklank die de pers aan het gebeuren gaf is ons als Heemkundige Kring van en voor Oostende een hart onder de riem.

A. VAN ISEGHEM

OOSTENDSE NAMEN VOOR BOEIEN

Boeien zijn drijvende en (in normale gevallen) verankerde voorwerpen gelegd ten behoeve van de scheepvaart. Zij kunnen dienen ter oriëntering van de zeeman of ter markering van geulen, begrenzingen, ondiepten,wrakken en dies meer. Onze VLAAMSE BANKEN zijn dan ook ruim voorzien van boeien.

Sommige boeien hebben een naam, anderen gewoon een nummer en sommigen staan op de zeekaart enkel maar aangegeven door hun kleur. Voor de Oostendse vissers is er echter helemaal geen probleem, want naam of geen naam, een nummer of niet, zij herdopen de boeien naar eigen goeddunken.

Waarom sommige boeien wel en andere niet door hen benoemd werden is ons voorlopig nog een raadsel.
Nu werd verleden jaar het betonningsstelsel voor onze kust veranderd. Men ging over naar het IALA stelsel "A" waarbij alle stuurboordsboeien groen van kleur zijn en alle bakboordsboeien rood. Wrakken worden betond volgens het kardinaal stelsel waarin de hoofdkleuren geel en zwart zijn (heeft niets te maken met een bepaalde politieke strekking in ons land). Hiermee verdwijnen misschien door de vorm - en kleurverandering enkele Oostendse namen voor boeien, die we toch graag voor het nageslacht willen bewaren.

Al de namen werden opgetekend uit de mond van mensen uit de BOOTJESSJOUWERIE, die nog varen of het sedert enige tijd stopgezet hebben, maar die allen zonder uitzondering ouder zijn dan 50 jaar.

Officiële naam	Oostendse naam
Nieuwpoortbankboei	DE PISBOEJE
Visboei (voor Nieuwpoort)	DE GEYTE
Weststroombankboei	DEN EZEL
Zuidstroombankboei	DE ROO BOEJE
Boei op het Noordelijk uitende van de SMALBANK	DE TWAIE
Oostendse Bank Westboei	DE BOEJE VAN DE GEULE
Middelkerke bankboei	DE PLATEDIEPTE
Sint-Akkaertboei	DEN DRIEPEKKEL
A 1 boei	DE NEGEN
Oostendse bank noordboei	DE TOWNSEND
Wenduinebankwestboei	DRAVELINGEN
Bruggen- en Wegenboei (voor Oostende)	DE SLIEK- of STROENDBOEJE
Buitenstroombankboei	DE SIGARETTEBOEJE
Binnenstroombankboei	DE BELLEBOEJE
LCT -420 boei (Z-uitende van Middelkerkebank)	DE PRUUMEBOEIE of DE FLUTEBOEJE
Thorntonbankboei	DE BOEJE VAN 'T ONDIEP

J.B. DREESEN

\- - - - - - - - - - - - - -

CONGONUTJES

Zie hierover "Smakjes", 4de jaargang, nr 7 april 1975 en Een antwoord in verband met ... Culinaire folklore, 5de jaargang, nr 2 october 1975, blz. 5.

- (KROMME) LEON van de GEPEKELDE FIEGE (volksnaam voor café COSY CORNER, op de hoek van de Bonenstraat en de Sint-Franciscusstraat) was vóór W.O. II de beste CONGONUTJES-brander van Oostende en omgeving. Hij wilde echter nooit zeggen waar en hoe hij ze brandde (nog een goed bewaard fabrieksgeheim). Kromme Leon stond met fruit en congonutjes op de markt.

Opgetekend bij de Witten van de Kaoje uit de mond van mensen die het konden weten.

J.B. DREESEN

INDRUKKEN OVER EN BERICHTEN UIT HET OOSTENDSE GARNIZOENSLEVEN ANNO 1769

Wanneer U aan iemand vraagt enkele stedelijke functies van Oostende op te noemen, dan krijgt U direkt te horen dat Oostende een badstad, een havenstad, een vissersstad is. Weinigen denken eraan haar als garnizoensstad te vermelden. En dat was zij toch, praktisch ononderbroken, sinds het einde van de 16e eeuw tot op de dag van heden.

De piotten van het 3e Linie Regiment en onze Jantjes van de Zeemacht hebben onze stad doorgaans als een toffe garnizoensplaats beschouwd. Was dit in vorige eeuwen ook het geval ? Zo een goed 200 jaren geleden zeker niet. Wel integendeel ! Het was schoorvoetend en met tegenzin dat regimenten hier hun kwartieren kwamen betrekken.

Aan de basis van de afkeer van de militairen om in onze stad ondergebracht te worden lagen meerdere oorzaken.

Allereerst dient de eerder ellendige toestand aangestipt te worden waarin de meeste kazernegebouwen verkeerden.

De twee stadskazernes, de "kazerne van de Witte Nonnen" langs de zuidkant van de latere Poststraat en de "kazerne van de Lijnbaan" langs de wallen aan de latere Jozef II straat waren in 1691 door de stad opgetrokken geworden in het laagste stadsgedeelte. Zij dropen dan ook van de gochtigheid.

De koninklijke kazernes in het noordelijke deel van de stad gebouwd lagen wel op wat hoger niveau en waren dus droger maar veelal hopeloos verouderd en in vervallen toestand. Het "Oud en het Nieuw Waals Kwartier", dat de ganse blok in beslag nam tussen de Langestraat, de Hertstraat, de Korte of Kleine Weststraat en de Kerremelk- of Christinastraat was werkelijk totaal uitgewoond. Van de oudste kazernewijk, het "Spaans Kwartier", tussen de Rechte Kerkstraat of Louisastraat, de Langestraat en de stadswallen waren slechts twee gebouwencomplexen overgebleven in het midden van de 18e eeuw. Enerzijds het "Klein Spaans Kwartier" ook "Kanonniers-kwartier" genoemd aan de noordzijde van de Spanjaardstraat gelegen, aanleunend tegen de Blauwe Trappen of de Steegher, die op het noordeinde van de Louisastraat naar de stadswal leidde. Anderzijds het "Groot Spaans Kwartier", dat zich op de zuidkant van de Spanjaardstraat en de oostzijde van de Louisastraat hoekvormig uitstrekte. Deze gebouwen achtte men zelfs niet meer vatbaar voor enig herstel en men zorgde er alleen voor dat het pannendak geen water doorliet. Het enige nog enigszins in goede staat verkerende gebouw was het "Groot Kwartier". Het bestond uit twee vleugels, het "Paviljoen", op de oostkant van de Christinastraat en hierbijaanleunend het "Koninginnekwartier", dat zich langs de stadswallen uitstrekte, langs de latere Van Iseghemlaan, tussen de Christinastraat en de Kalvermarkt of Vlaanderenstraat in.

Voortdurende klachten waren er niet alleen over de gebrekkige, verouderde en ongezonde kazernering, maar ook over de misselijkmakende geuren die in en rond de stad hingen. En dit valt licht te begrijpen. Oostende beschikte in die tijd maar over een primitiefwerkende vuilnisdienst en zij bezat alleen een embryo van bovengrondse riolering. Alle vuile wateren stroomden langs de straatgoten naar de stadsgrachten. Stromen is te sterk uitgedrukt, door de minieme niveauverschillen bleef het water op vele plaatsen staan, tot het geurend stinkend ging verdampen. In de bermen van de stadswal waren een reeks latrienen ingeplant. Vergaarbakken van huis- en straatvuil, dat door het mestschip moest worden weggevoerd, trof men hier ook aan. Natuurlijk belandde een deel van dit vuil in de stadsgrachten, die uitgroeiden tot een open rioolcollector. Wanneer U weet dat het zeewater uit de stadsgrachten slechts om de 14 dagen werd ververst via de Blauwe Sluis of de Sinte-Catherinasluis, dan kunt U best begrijpen dat de stad omgeven was door een krans van "pestilente uitwasemingen". Westelijke winden brachten hier geen verluchting aan. Zij voerden eerder de onaangename geuren van de drie stadsgrachten, die op de

brede westflank waren uitgegraven, en de overnatte lucht van de pas in 1745 bedijkte Sinte-Katherinapolder over de stad aan. Talrijke soldaten leden dan ook aan moeraskoorts, ziekte, die eerst in de tweede helft van de 19e eeuw geleidelijk uit onze streken zou verdwijnen door de steeds betere drooglegging van de ons omringende polders en de aanleg van een ondergronds rioleringsnet in de stad.

Zoals in andere garnizoenssteden hadden onze soldaten hier hun militaire oefeningen uit te voeren, hun wachtbeurten te kloppen enz. Te Oostende kregen zij nog een supplementaire opdracht te vervullen nl. allerlei kwarweitjes opknappen aan de vestingen. Een zeestad zoals Oostende heeft altijd te lijden onder het beuken van de golven en het eeuwig jagen van de wind. Na iedere storm werden soldaten opgetrommeld om palissaden opnieuw recht te zetten, om ingebeukte wachthuisjes op te kalefateren, om uitgevloeide kofferstenen van de zeedijk weer op hun plaats te sjouwen. Vooral de wind zorgde voor narigheid, op de N.W.-flank van de stad. Het duin- en strandzand werd er de voorgrachten in gejaagd, kwam over de bedekte weg te liggen en vulde de noordelijke hoofdgracht op. Constant viel er te werken met schop en "kortewagen" of "pupegalle" om het ingewaaide zand weg te voeren.

Sommige soldaten zagen tegen dit bijkomend werk niet op. Dit liet hun immers toe hun mager soldij wat aan te dikken. En dit was wel nodig voor wie te Oostende op kwartier lag. Het bier, de wijn, de jenever, de tabak, alles was er veel duurder dan in de steden van het binnenland.

De slechte behuizing, de ongezonde lucht, het bijkomend werd, de hoge prijzen, allemaal faktoren om Oostende toch niet als een ideale garnizoensstad te gaan aanschouwen.

Onder de militairen, die soms in bedenkelijke omstandigheden waren geronseld, kwam er dan ook, vaker dan elders in het land, desertie voor. Officieren waren dan ook constant op hun hoede. Dit alles leidde onder de militairen tot een sfeer van nervositeit, tot spanningen, tot incidenten, waarvan hieronder een voorbeeld.

Op een zonnige dag in het begin van de maand juli 1769, had een majoor, die bij de manschappen al weinig was geliefd, in een kwade bui, met het platte van zijn sabel, een korporaal zo hard op het hoofd geslagen dat deze man op de grond stuikte. Dit namen de soldaten niet. Moe van de plagerijen, van het militair leven in het onhebbelijke Oostende, besloten een aantal soldaten bij de eerste gunstige gelegenheid te deserteren.

Op zondagavond 9 juli 1769 gaven de officieren een galasouper gevolgd door een galabal, waarop de Oostendse "Beau-monde", dit zijn de vooraanstaanden van de stad, hun dames en huwbare dochters waren uitgenodigd. Een half uur na middernacht kwam men de feestelijke stemming storen met de melding dat vier soldaten hun post hadden verlaten en op de loop waren gegaan.

Onmiddellijk trokken officieren met de nodige manschappen de stad in, doorzochten de vestingswerken, de omgeving. Tevergeefs, zij konden de hand niet leggen op de voortvluchtigen. Nog dezelfde morgen werd een onderzoek ingesteld. Een 30-tal soldaten werd aan een grondig verhoor onderworpen. Tenslotte werden zes onder hen in de boeien geslagen. Zij verschenen voor de garnizoenskrijgsraad, die hen schuldig bevond aan de organisatie van een desertiekomplot. Blijkbaar waren deze soldaten onderling overeengekomen om met pak en zak heimelijk de stad te verlaten en zich desnoods met wapens in de aanslag te verzetten tegen alwie dit zou willen verhinderen.

Twee onder hen werden naar de galg verwezen. Drie zouden met de spitsroeden worden bestraft. Tenslotte werd een, veroordeeld tot 30 dagen gevangenisstraf, op water en brood.

Op 17 juli 1769 werden de vonnissen voltrokken op het Galgenveld, even buiten de Westpoort. In een bui van grootmoedigheid en vergevensgezindheid en ook om wat sympathie bij het soldatenvolk te herwinnen liet de majoor de tot 30 dagen gevangenisstraf veroordeelde vrijuit gaan. Hij stond ook toe dat een der ter dood veroordeelden in de plaats van de onterende straf van de "stropade" te moeten ondergaan, mocht gehalsrecht worden.

Het was in die jaren de gewoonte in onze stad dat na een terechtstelling van militairen betrouwbare ingezetenen van de stad een omhaling deden onder de burgers om de nodige gelden in te zamelen voor de aankoop van een doodskist, het houden van een rouwdienst en een sobere begrafenis.

Twee burgers, toevallig twee schoenlappers trokken met deze opdracht door de stad. Een splinternieuw aangestelde aalmoezenier van het regiment van Vierset, een Kapucijn, Pater Joseph-Marie-Robert vertrouwde het gehele gedoe niet en wenste een zekere controle op de geldinzameling uit te oefenen. Dat was verkeerd. Dat men in dergelijke triestige omstandigheden het aandurfde aan de eerlijkheid te twijfelen van hulpvaardige burgers, dat was te veel. Langs de pastoor om werd onze pater diets gemaakt dat hij zelf kon opdraaien voor de onkosten van de uitvaart van de terechtgestelde militairen. Pater Joseph kon dan ook niets anders doen dan twee soldatenvrouwen uit te zenden om van deur tot deur schooiend wat geld bijeen te krijgen. Veel bracht het niet op. De meeste Oostendse deuren bleven potdicht uit reactie op de onzinnige argwaan van de pater-aalmoezenier. Het Oostendse Magistraat, door dit incident ook in zijn wiek geschoten, schreef een vlammende protestbrief naar de generale staf te Brussel. In zijn verantwoording kon onze arme pater alleen wijzen op het hem dubieus voorkomende beroep van de geldinzamelaars. Bij de begrafenis van de twee soldaten bleef pater Joseph wijselijk thuis. Hij zond de hulp-aalmoezenier Pater Prudent om de rouwdienst uit te voeren.

Men zou kunnen denken dat het harde optreden van de hogere lederleiding t.o.v. desertie en desertiepogingen een afschrikwekkend resultaat zou hebben. Niets is minder waar. De desertie uit Oostende ging verder door. Tussen midden oktober en midden november 1773 waren er niet minder dan 20 soldaten die in alle stilte ervan ondertrokken, zwemmend over de stadsgrachten of een achteloos niet verankerde of aan de ketting gelegde jol ontfutselden om de geul over te steken.

Oostende was nu eenmaal niet in de 17e en 18e eeuw een aangename garnizoensstad.

D. FARASYN

\- - - - - - - - - -

KENT U "DE MELKRONDE" ?

Lijn 7 van de stedelijke stadsbuslijnen neemt zeker het trajekt waarin de meeste bochten gelegen zijn. Naar het schijnt zo'n 25-tal tussen station en Steense Dijk. Als de buschauffeurs en ook wel de reizigers over die lijn spreken dan duiden ze die aan als 'de Melkronde'.

Uit de volksmond wordt immers opnieuw het dialekt geboren. Na "de chocolate tram","de kluute tram", "Kamieltje" nu ook "de Melkronde".

O. VILAIN

\- - - - - - - - - -

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

MIDDELKERKE

Ons lid C. VAN TROOSTENBERGHE richt samen met zijn twee zonen een tentoonstelling in met als onderwerp "MIDDELKERKE WAAR IS DE TIJD ?"

Het wordt een overzicht van de geschiedenis van onze buurgemeente in plannen, foto's, prentkaarten, documenten, boeken. Ook de wijken Crocodille en Raversyde worden niet vergeten.

De tentoonstelling gaat door in het Gemeentehuis van Middelkerke van zaterdag 17 tot zondag 25 februari. (Openingsuren : zaterdagen en zondagen : 14-20u., andere dagen 17-20 u.).

O. V.

NOOIT DE MOED OPGEVEN

Van Eugène MATTELAER is zojuist een tweede uitgave verschenen van zijn gekend gedicht "Nooit de moed opgeven". Dit gedicht is evenwel in 300 talen en streektalen vertaald of omgezet geworden.
Naast het Albanees, Baskisch, Laplands of Zoeloes treft men ook nog heel wat omzettingen in onze sappige dialekten, zoals Leuvens, Brussels, Aalsters, Gents, Brugs en Oostends, aan.
Prijs 250 F. (te storten op rek. nr. 000-0433309-10 van Dr. E. Mattelaer, 8300 KNOKKE).

O. V.

BOEKENSTANDJE HEEMKUNDIG MUSEUM

Volgende boeken en drukwerken kunnen in het Heemkundig Museum aangeschaft worden :

Ostendiana II	375 F.	(20)
Ostendiana III	400 F.	(20)
Index "De Plate" 1972-76	25 F.	(5)
Index "De Plate" 1977	25 F.	(5)
Raf Seys : Edward Vlietinck	25 F.	(5)
Omslag 3 prentkaarten (Kulturele Raad)	20 F.	(5)
Omslag 3 prentkaarten (Heemkundig Museum)	20 F.	(5)
H. Thoen : Iron age & roman salt-making : Sites on the Belgian coast	50 F.	(10)
K. Clybouw : Geschiedenis van de visserskapel Bredene	140 F.	(10)
G. & R. Desnerck : Vlaamse visserij en vissersvaartuigen, 2 dln	2.900 F.	
S. Ippel & O. Vilain : Plan Oostendse straatnaamwijzigingen	20 F.	(5)
R. Halewyck & N. Hostyn : Oostends oesterboek	350 F.	(20)
J. Klausing : Vreugde en verdriet in het visserslied	120 F.	(15)
J. Gheeraert : Vertellingen uit "Het Zeepaardje"	200 F.	(15)
O. Vilain : Langs de Oostendse Kateien	195 F.	(15)
O. Vilain : Langs de Galerijen	225 F.	(15)

Voor de bestellingen die verstuurd moeten worden hebben we de portkosten tussen haakjes bijgevoegd).

G. V.

WERP "DE PLATE" NIET WEG. GEEF ZE DOOR AAN EEN TOEKOMSTIG LID !

De laatste

uitgegeven boeken

zijn ALTIJD

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

D E P L A T E

§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§§

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 3, maart 1979.

— — — — — — — — — — — —

MAART - ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de maart-activiteit die doorgaat in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende op

donderdag 29 maart 1979, om 20u30

de heer Leo CUVELIER, licenciaat kunstgeschiedenis en oudheidkunde, geeft er een lezing met dia's over "TORHOUTS AARDEWERK 1885-1939". Het meerkleurig versierd aardewerk uit de pottenbakkerij MAES.

Het Torhouts aardewerk als "pronkaardewerk" heeft zijn oorsprong gevonden bij de pottenbakkerij Willemijns (1783-1867). Zowel door de ligging van Torhout, het gebruik van eenvoudige grondstoffen en door haar eigen geschiedenis, is het een volksaardewerk, gebonden aan deze factoren. Dit aardewerk is het produkt van een der zeldzame ateliers, die de traditie van het ambacht behouden heeft, tegen iedere vorm van industrialisatie in. Daaruit ontstond een kunstproduktie waarvan de charme weinig geëvenaard werd.

Aan de hand van archieffoto's wordt ondermeer de geschiedenis en de technieken van dit ambacht geschetst. Een groot gedeelte wordt echter ingenomen door voorbeelden van het aardewerk zelf. Enkele ontwerptekeningen geven ons een idee over het vervaardigen en aanmaken van het aardewerk.

Ter vergelijking en om het Torhouts aardewerk beter te situeren, zijn voorbeelden uit de pottenbakkerij Willemijns en uit de werkhuizen die gelijktijdig of later dan "Maes" dit aardewerk vervaardigden, onontbeerlijk.

Tenslotte wordt er de mogelijkheid geboden om tijdens de spreekbeurt enkele stukken aardewerk te bekijken.
Indien er leden zijn die enkele exemplaren van dit soort aardewerk bezitten, of er twijfels over hebben, dan zijn zij steeds welkom ermee op de vergadering.

J.B. DREESEN

— — — — — — — — —

KLAPPER 1978

De klapper 1978 opgemaakt door J.H. KLAUSING zal verschijnen op het einde van de maand maart. We vragen de leden die ons hiervoor reeds 30 F. opstuurden nog een paar weekjes geduld te willen uitoefenen.

O. V.

JAARBOEK TER CUERE

Het Jaarboek van "TER CUERE" is uit. Een feit dat wel niet kan wedijveren met het verschijnen van de ene of andere bestseller, maar dat voor de Heemkundigen van onze kuststreek en voor de bijna 600 leden van onze broedervereniging (of is het een zustervereniging ?) een welkom en interessant gebeuren blijft.
Het boek is niet zo dik uitgevallen als verleden jaar, maar koken en ook drukken kost geld en daarom heeft de redactieraad van TER CUERE toch maar even de riem aangehaald, er zijn ook nog andere kosten in een vereniging.

Na het gewone officiële gedeelte volgt een licht stukje humoristische folklore. Een reeks "Extracten uit het Wetboek van de Tucht en Strafrecht voor de Koopvaardijschepen en de Vischvangst ter Zee" uit 1849 geven ons een idee over de harde kanten van het zeemansberoep in de vorige eeuw.
Camiel GESELLE schenkt ons 25 bladzijden ver "Een terugblik op 't Dorp en op 't Sas" met een massa anekdoten en drie illustraties.
Over de Bredense soldaten van Napoleon weet Richard VERBANCK ons zeer interessante dingen te vertellen.

Voor de meeste Oostendenaars zal echter het sluitstuk van dit Jaarboek, een flinke brok over "De forten van Oostende" onmiddellijk de aandacht krijgen.
Na een korte, technisch-historische inleiding die de lezer in de wereld van forten redoutes, schansen, citadelles, kroonwerken, hoornwerken, kazemat, halve maan, redans en noem maar op binnenbrengt leidt Richard VERBANCK, de auteur van dit artikel, ons bij de hand over en doorheen de Oostendse fortengordel. Ik zou zeggen een weinig betreden gebied dat eindelijk eens bewandeld wordt.

Welke echte of vermeende Oostendenaar kan in het Oostendse landschap de forten ALBERTUS, SINTE ISABELLA, SINTE CLARA of SINTE MICHIEL situeren. En toch zijn het zeer markante topografische merktekens in Groot-Oostende. Geen zorg echter de auteur staat borg voor een degelijke beschrijving.
Op een manier waarvan alleen Ter Cuere's erevoorzitter het recept schijnt te kennen schetst hij ons een historisch verantwoord beeld van het leven in die forten en lagers. Sommige aspecten die hierbij belicht worden zullen voor het merendeel van de lezers totaal nieuw zijn.
Langs het fort van Bredene en Slijkens en het Wellington- en Napoleonfort stopt de auteur zijn historische wandeling doorheen Groot-Oostende bij dat andere fort van Slijkens dat nooit gebouwd werd. Die 27 bladzijden tekst, voorzien van een achttal illustraties, vormen een soort mijlpaal in onze lokale geschiedenis, die er misschien een paar jongeren zal toe aanzetten om in dit weinig betreden gebied wat dieper te gaan graven.
Zoals altijd is het Jaarboek van "TER CUERE" 1978, een "keurige" uitgave, in een zeer verzorgde stencildruk en evenwichtig geïllustreerd, iets waarvoor we de redactie van harte moeten feliciteren.
Sommigen zullen onze Bredense vrienden de spaarzaamheid verwijten waarmee randnoten en referten werden ingewerkt. Dit is echter een onderwerp waarover in het verleden reeds vele woorden werden gezegd. Opmerkelijk is echter dat het Jaarboek van TER CUERE de belangstelling krijgt van zo'n 600 gezinnen, zonder de sympatisanten te rekenen. En dat wil nog wel iets zeggen in onze kleine wereld van de Heemkunde en de lokale geschiedenis.
Er werden een 100-tal boeken méér afgedrukt dan er leden zijn. Gegadigden kunnen een exemplaar verkrijgen door storting van 220 F. (port inbegrepen) op rekening : 000-547808-49 van Mevrouw Julia DEFEVER, Rozenlaan 21, 8401 Bredene.

J.B. DRIESEN

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS. VII. EMILE BULCKE (1875-1963)

Emile BULCKE werd op 20 maart 1875 te Oostende geboren als zoon van Ernest BULCKE en Rosalie BESSIRE.
Hij was leerling aan het atheneum van onze stad en 9 jaar oud lieten zijn ouders hem inschrijven als leerling van de "Ecole Industrielle" te Oostende. BULCKE liet niet na zich er te laten opmerken als een waarachtig artistiek talent. Hij behaalde er eerste prijzen in "groot en klein plaaster" en voor architectuur.

Op vijftienjarige leeftijd raakte hij tijdelijk verlamd aan de benen ten gevolge van een ongeval. Hij herstelde maar zou toch steeds de gevolgen van dit gebeuren blijven dragen.

Op 18 jarige leeftijd werd hij leerling van de Brugse Academie voor Schone Kunsten. Zijn professoren waren Edmond VAN HOVE (1853-1912) en Charles ROUSSEAU (1862-1916), twee kunstschilders die in de traditionele romantische en realistische stijl werkten. Vakmensen, zéker, maar kunstenaars die niet behoren tot wat men de "grote namen" noemt.

Anno 1894 behaalde BULCKE te Brugge de eerste prijs tekenen naar de natuur, terwijl hij in die jaren zijn eerste stappen zette als exposant, en wel in de kring "Kunst Genegen".

Na Brugge trok BULCKE uiteraard naar de Academie voor Schone Kunsten te Brussel (1894). Hij ontving er onderricht van de gekende kunstenaars PORTAELS (1818-1895) en Joseph STALLAERT (1823-1903). Ook deze laatsten waren in die tijd zeker geen vernieuwers : we kennen van hen historische doeken, genrestukjes, portretten en decoratieve schilderingen die ons tegenwoordig erg academisch-saai kunnen lijken.
Te Brussel behaalde BULCKE, die technisch heel sterk in de schoenen stond, een hele reeks prijzen :

1895 : 3e prijs tekenen naar de natuur
1e accessit schilderen naar de natuur
1e prijs [illegible]

1896 : 2e prijs tekenen naar de natuur
1e prijs kostuumgeschiedenis (het historicisme vierde nog hoogtij !!!)

1897 : 1e prijs schilderen naar de natuur
1e prijs stijlgeschiedenis
1e prijs estetica
2e prijs tekenen naar de natuur
1e prijs tekenen naar de antieken.

Dit alles bleek voldoende te zijn voor een groots huldebetoon. Het gebeurde ook, en op 5 september 1897 bracht Oostende haar kunstminnende zoon een nooit geziene hulde.

De viereling werd in 't station afgehaald door een grote massa volk. Toen BULCKE uitstapte speelde de Harmonie "Euterpe", die op 't perron was opgesteld, de "Brabançonne". Schepen DE BREYNE stapte vooruit en feliciteerde BULCKE. De schepen was vergezeld van BULCKE's broers, van Advocaat DE WINTER (voorzitter van de Vereniging van Oud-Leerlingen van het Atheneum), van de kunstschilder Henri PERMEKE en van leden van de Brugse kunstkring "Kunst Genegen". Ook Léon THOMA, D. VERHAEGHE-BAELE, Daniël VAN CRAYENEST en Auguste CHENOT, die de viering op touw hadden gezet, waren present.

De leerlingen van de Brusselse academie waren vertegenwoordigd door de heren VAN DEN BOSSCHE, VAN DER GYNST, CORTVRIENDT, DEBAUD, DESLOVER & VASTEMANS.

Stoetsgewijs ging het dan door de Kapellestraat naar het Stadhuis. Talrijke verenigingen, waaronder "Hoop in de Toekomst" en "Onder Ons" stapten mee op. De harmonieën "Euterpe" en "Fanfare de Flers" zorgden voor de nodige ambiance.
Ten stadhuize werd BULCKE opgewacht door Burgemeester PIETERS en de gemeenteraad. Aan speeches ontbrak het toen ook al niet : gratuite woorden, vage beloften, dit alles gevat in ronkende belle-époque rethoriek.

Burgemeester PIETERS overhandigde BULCKE een uurwerk waarin zijn naam stond gegraveerd. VAN DEN BOSSCHE sprak uit de naam van BULCKE's Brusselse vrienden, Gabriël THOMAS uit naam van "Kunst Genegen". BULCKE dankte iedereen en drukte hartelijk de hand van zijn gewezen professor ROUSSEAU.

Artistieke studies waren in die dagen niet denkbaar zonder een studieperiode te Parijs. Dat wist ook BULCKE en hij liet er zich inschrijven bij Léon BONNAT aan de roemrijke Parijsse "Académie des Beaux-Arts".
Denk niet dat BULCKE alléén bij BONNAT studeerde : niets is minder waar. Een foto in Jacques LETHEVE's "Daily Life of French Artists in the nineteenth Century" toont ons hoe het er daar aan toeging. Een massa leerlingen (een 30 à 40) samen in een atelier, elk achter zijn ezel, het model schilderen. Uit zijn Parijsse periode dateert ook de prachtige copie naar JORDAENS' "Opvoeding van Jupiter" uit het Louvre (1899 - Oostende - verzameling M.D.). Het werk maakte BULCKE's trots uit.

Een studiereis doorheen de diverse Italiaanse kunststeden zette de kroon op de studiejaren. De stijl van BULCKE's schilderkunst zou verder getekend blijven door alles wat hem tijdens zijn leerperiode werd bijgebracht. Dat zou trouwens een deel van zijn artistentragiek worden : BULCKE bleef zich halsstarrig vastklampen aan de 19de eeuwse traditionele schildersstijl. Hij deed dit tot aan zijn dood in 1963. Expressionisme, cubisme, abstracte kunst, surrealisme ... dit alles was toen al voorbij gegaan. Nooit stelde BULCKE de waarden van de hem bijgebrachte estetica in vraag. Rotsvast geloofde hij in academisme en realisme. Het was zijn opinie, hij bleef ze trouw.

(wordt voortgezet) Norbert HOSTYN

\- - - - - - - - - - -

DE SLAG AAN DE PENE

Ons medelid Raf SEYS laat ons weten dat de 3de zwijgende voettocht door het slagveld van de Pene op zondag 8 april 1979 van 15 tot 17.30u zal plaats grijpen.
Samenkomst aan de kerk van Noordpene om 14.30u (10 km over Kassel).
De geïllustreerde gids door Raf SEYS voor een voettocht doorheen het slagveld van de Penevlakte met uitslaande kaart kende een 2de druk. Bestelling door overschrijving van 110 F. op rek. nr 000-0516779-60 van Raf Seys, Ringlaan 1, 8280 Koekelare met vermelding : "De Slag aan de Pene 1677".

O. V.

MUSCAR VERWARD MET MARQUETTE (GOUVERNEUR VAN OOSTENDE 1604) ?

In mijn bijdrage over Muscar ("De Plate", septembernummer, 1977) merkte ik aan het slot op dat André Demedts in zijn roman "Goede Avond" (Orion, Brugge, 1976, p. 248), Muscar bestempelt als 'een mankepoot met een houten been'. Ik bekende toen, niet te weten waar de schrijver dat bevreemdend detail (nergens vermeld in historische werken) gehaald had. Op mijn verzoek om 'n toelichting daarover antwoordde A. Demedts dat hij "de vele aantekeningen (bij de voorbereiding van "Goede Avond") uit een vijftigtal boeken niet bewaard had... hij had het evenwel ergens gelezen...".

Nu meen ik dat kleine mysterie te kunnen verklaren. Volgens mij heeft A. Demedts -bedolven onder een berg notities- Muscar verward met de figuur van de negende en laatste gouverneur van Oostende tijdens het beleg.

Het betreft de kolonel van het Waals regiment Jonkheer Daniel de Hertaing, heer van Marquette, "een heel bekwaam en verdienstelijk bevelhebber" zegt C.A. Van Sypesteyn (Het merkwaardig Beleg van Oostende, 's-Gravenhage, 1887, p. 98-99). Pil. Fleming (Oostende, vermaerde ... Belegeringhe, 's-Gravenhage,1621) noemt hem p. 202 : "d'Heere Daniel de Harteyn, gheseyt Marquette" en schrijft (p. 574 en 576) "Daniel de Harthain, Heere van Marquette". De niet altijd betrouwbare J.N. Pasquini (Histoire de la ville d'Ostende, Bruxelles, 1863, 2me édit.) spreekt van Daniel de Herstein p. 131 en 146 (noot). Volgens Sypesteyn was Marquette een plaats in Henegouwen (die ik niet kan thuisbrengen) ; Hartaing is dan heel waarschijnlijk het huidige grensdorp Hartain op ca 8 km westelijk van Doornik.

Welnu kolonel Marquette was al in januari 1602 in Oostende geweest "... en later bij een uitval zo zwaar gewond dat zijn rechterbeen moest worden afgezet. De Fransche schrijvers noemen hem "jambe de bois" en bewonderen de vlugheid waarmede hij zich bij de uitvallen altijd vooraan wist te bewegen" (Sypesteyn, p. 99). Onze Hollandse archivaris noemt echter het werk niet waarin die amputatie aangestipt wordt. En vreemd genoeg die ernstige lichamelijke handicap van de gouverneur wordt niet vermeld in de eerste beschrijvingen van het fameuze beleg. De twee uitvoerigste relazen, elk van 600 blz., nl. het boven vermelde werk van Fleming ("zonder twijfel het nauwkeurigste en beste verslag", zegt Sypesteyn, p. 2) en dat van Christophle de Bonours, "Le mémorable Siège d'Ostende", (Bruxelles, 1628), reppen er niet over. En evenmin het Duitse "Belagerung der Statt Ostende. Journal ..." uit 1604, en Henri L. van Haestens "Beschrijvinghe van de belegeringhe der Stadt Oostende". (Leiden, 1614, 2de gewijzigde uitgave). Daarbij moeten wij bedenken dat Fleming, van Haestens en de onbekende auteur van het Duitse werk aan de kant van de belegerden stonden. Sypesteyn heeft dus die belangrijke bijzonderheid bij latere Franse schrijvers gevonden. Er was immers een overvloedige literatuur over het vermaarde beleg ontstaan.

Pasquini dikt die handicap flink aan want p. 145-146 schrijft hij : "De Marquette, qui était arrivé avec une jambe de bois, et qui avait ensuite la main, puis le bras droit emportés, dut signer la capitulation de la main gauche". Ook dat feit wordt niet door andere schrijvers vermeld", voegt Sypesteyn eraan toe (p. 108, noot 3). Dat leert ons weer op welke onberekenbare manier de geschiedenis soms bedreven wordt.

Op een of andere wijze moet A. Demedts die twee kolonels (Marquette en Muscar) verwisseld hebben. We mogen overigens niet verwachten dat voor een romanschrijver de historische waarachtigheid de hoogste wet is. Ook hier eist de artistieke vrijheid haar rechten op en speelt de ongebonden scheppende verbeelding mee. En is een bevelhebber mankepoot of een piraat mankepoot (cf. Treasure Island) niet een dramatischer personage ?

Nu nog wat meer over Marquette. Na het kort na elkaar wegvallen van de gouverneurs Van der Meer, 6 juni 1604 dodelijk getroffen, en Van Utenhove, 17 juni levensgevaarlijk gekwetst, werd hij bij Sluis door Prins Maurits (die toen die stad belegerde) tot gouverneur van Oostende benoemd. Volgens Sypesteyn, die veel biografische bijzonderheden over gouverneurs en officieren meedeelt, was hij de zoon van Willem de Hertaing, heer van Marquette, en van Anna de Levin. Die Willem had het rekwest van het Eedverbond der Edelen (5 april 1566) ondertekend en was gouverneur van Bergen-op-Zoom.

Marquette had zich in de slag bij Nieuwpoort (2 juli 1600) flink onderscheiden en stond in hoog aanzien bij Maurits. Een jongere broer van Marquette was op 27 juli 1601, als vaandrig van zijn regiment, in Oostende gesneuveld (Sypesteyn, p. 98-99).

Op 27 juni 1604 kwam de nieuwe gouverneur in Oostende aan. Dapper organiseerde hij de verdediging van het Nieuwe Troje en leidde nog enkele uitvallen, maar Spinola's artillerie en mijnen hadden de stad murw geschoten voor de capitulatie. Op 20 september 1604 liet Marquette de chamade slaan. De voorwaarden van de overgave waren bijzonder eervol want Spinola had slechts lof en bewondering voor de moedige belegerden. Op 22 september 1604 trokken ze "uit de puinhopen der vesting... ruim 3.500 in getal, met slaande trom en vliegende vaandels". Spinola ontving de Staatse troepen met ontbloot hoofd, onthaalde de hoofdofficieren op een prachtige maaltijd, stelde wagens ter beschikking voor de reis naar Sluis (door Prins Maurits veroverd op 20 augustus 1604) en schonk Marquette een kostbare degen als aandenken. De ex-gouverneur werd ook door de Staten Generaal beloond, werd later nog luitenant-generaal van de ruiterij en stierf in 1625.

G. BILLIET

\- - - - - - - - - -

O O S T E N D E
&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Als takken groeien de schepen
aan de zon. Als vogels kirren
de meisjes op de schelpen.
De zee een wantelend nest.

Mannen dravend op hun driften
slaan de vlerken uit. Een man
aan zee is een valk. Maar gladder
zijn de halzen van de meisjes.

Zo broedt de stad de zomer uit,
een kleurig ei, en killer
voert de wind een snavel
scherper duikend op de schaal.

Dit wordt de schepping van curiosa
genaamd de vissen, winters klimmend
uit zilveren wieren, eindelijk in
de stilte, groene waarheid van de zee.

Clem SCHOUWENAARS

---

met toestemming overgenomen uit zijn dichtbundel "Etudes voor de rechterhand" (Brussel, Manteau, 1964), blz. 37.

W.H. JAMES WEALE EN OOSTENDE OMSTREEKS 1857

De 19e eeuw is tamelijk rijk aan gidsen voor toeristen. Eén van de beste is "Belgium, Aix-la-Chapelle and Cologne. An entirely new guide book for travellers" (London, 1859), uitgegeven door de kunsthistoricus W.H. James Weale (1832-1917). Het wetenschappelijk niveau van deze in-octavo van 486 bladzijden munt uit boven het werk van zijn tijdgenoten. Het boek steekt vol archeologische bijzonderheden en geeft vooral waardevolle kunsthistorische informaties. Weale heeft trouwens later baanbrekend werk verricht op dit gebied en wordt terecht de pionier van de geschiedenis der Vlaamse Primitieven genoemd.

In 1856 vestigde de Engelsman zich te Brugge. Het jaar daarop reisde hij gans ons land en de naburige streken door, zodat zijn boek oorspronkelijk en levendig is. De bijdrage over onze stad is slechts kort maar interessant.

Wij bieden enkele uittreksels in vertaling.

Oostende telt 15.681 inwoners ; van wie 250 vreemdelingen, meestal Engelsen ; dientengevolge wordt er veel Engels gesproken. Een Engelse Protestantse Kapel bevindt zich in de Witte Nonnenstraat, de predikant heet Davis, die per jaar 80 pond ontvangt van de Belgische regering. Er is ook een Engelse consul (de Heer Currie, Langestraat), van wie een Engels onderdaan een paspoort kan krijgen, indien hij zo nalatig is geweest zich geen aan te schaffen in Engeland.

... In 1830 kwam er een regelmatige "stoom-verbinding" tot stand tussen deze haven en Engeland, en kort daarop werd zij met de voornaamste steden van Duitsland en Oostenrijk aangesloten door een bijna ononderbroken spoorlijn. De versterkingen, door de Nederlanders aangelegd in 1816-1821, zijn werkwaardig sterk, omdat dit één van de vestingen aan de grens was, die bedoeld waren om het land aan de Franse zijde te beschermen.

De stad kan zich weinig beroemen op bezienswaardigheden. De kerk, toegewijd aan Sint-Petrus en Paulus, dateert slechts van 1729, en bevat niets dat het zien waard is, uitgezonderd een preekstoel in hout uitgesneden (1674) ; een schilderij door Ph. De Champagne, dat de heiligen van het Oud Testament in aanbidding voor het H. Sacrament voorstelt ; een ander schilderij door G. Bakereel met de H. Carolus Borromeus, die de pestlijders te Milaan hulp verleent ; en een fijn geborduurde banier door Grossé. In het stadhuis, in 1711 gebouwd, bevindt zich een goed portret van Maria-Theresia door De Visch.

De "Digue" - een zeedijk, 40 voet hoog en een halve mijl lang, is afgezet met steen en bevloerd met rode bakstenen in 1836 - en de twee houten pieren of haven-hoofden, die uitsteken langs de zijden van de haveninkom, vormen aangename wandel-plaatsen, die 's avonds dikwijls bezocht worden.

Oostende is een geliefde badplaats, die tijdens de zomer vaak bezocht wordt door Duitsers en Russen, en nu en dan vereerd wordt met de aanwezigheid van de Koninklijke Familie, die met hun gevolg drie betrekkelijk goede huizen in de Lange-straat betrekken. Het badseizoen begint onmiddellijk na de Zeewijding op de eerste zondag na 29 juni, en van dan af tot october wemelt de zee, aan ieder einde van de "Digue", van baders van beider kunne, die door de politie verplicht worden badcos-tuums te dragen.

In het Stadhuis, op het Wapenplein, is de Casino gevestigd. Zij bevat een bal-zaal, 150 voet lang en gedurende het seizoen geopend. De toegangsprijs is schappelijk en biedt niet alleen toegang tot deze instelling maar ook tot het Kursaal op de dijk, de "Cercle du Phare" en de "Jardin des Princes", waar drie maal per week concerten gegeven worden door de militaire kapel van het garnizoen.

Onder het Casino bevindt zich een soort Leesclub, goed voorzien van Engelse en buitenlandse kranten, waartoe enkel abonnees en hun vrienden toegang hebben. Er is ook biljart en speeltafeltjes zijn voorhanden ; het dominospel heeft echter, zoals overal elders in België, de overhand. Er bevindt zich ook een klein theater in de Weststraat, dat eenmaal per week open is.

... De stadspoorten worden op een zeker uur gesloten ; vreemdelingen zouden altijd moeten te weten komen op welk tijdstip dit geschiedt, want zij zullen, ingeval zij later binnenkomen of uitgaan, niet alleen moeten betalen maar ook een aanzienlijke kans lopen lange tijd te moeten wachten.

Benevens de parochiekerk, hierboven vermeld, is er in de Capucijnenstraat een kerkje, waarvan de onderpastoor E.H. F. De Coene de Engelse taal spreekt.

Buiten de Brugse Poort bevinden zich de Oesterbanken (Huitrières), zoutwatertanks waar oesters na hun aankomst uit Engeland gemest worden. Er is een ander dichtbij de Vuurtoren (Phare), een Dorische stenen zuil, 85 voet hoog, in 1772 opgericht door Dewez. De oesters worden van hier vervoerd naar Brussel en Keulen onder de benaming "Huitres d'Ostende".

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - -

AANWINSTEN BIJ DE PLATE

Ons medelid, de heer Pierre ENTE, schonk de kring een fotografie, voorstellende : de binnenkoer van de brouwerij DE WAEF, Wellingtonstraat 12, anno 1906.
De opname werd verwezenlijkt door de gekende Oostendse beroepstotograaf F. ASAERT-PIERLOOT, destijds werkzaam in de Kerkstraat.

Het gaat hier om een uiterst interessante fotografie : heel duidelijk zien we het reilen en zeilen van een brouwerij in het begin dezer eeuw : op de binnenkoer het talrijke personeel met de paardekarren, waarmee de dranken werden besteld, op de achtergrond een kar met een groot vat, de gebouwen enz...
Een boeiend en tevens pittoresk beeld van een verdwenen wereld en een bewijs te meer hoe nuttig de fotografie kan zijn voor locale geschiedenis : één beeld vertelt meer dan 10 bladzijden tekst.

Nogmaals onze dank aan de heer ENTE en misschien nog een oproep aan onze leden om allerhande oude foto's met betrekking tot Oostende (strand, bedrijfsleven...) niet weg te gooien maar ze aan "De Plate" te schenken.

N. H.

- - - - - - - - - - - -

EEN MOOIE VERTELLING GESITUEERD TE OOSTENDE...

Onlangs kwam mij toevallig een novelle van Jo De Meester onder ogen in "Dietsche Warande en Belfort", 1961, blz. 386-391. De auteur (jong, oud, man of vrouw ?) is mij onbekend, maar ... "scripta manent !", niet ? Het stukje proza draagt de mooie, romantische titel : "Idylle te Oostende". Dit kort prozaverhaal is een episode uit het leven van Jeroom Goedertier, met verlof in het Palace-Hotel, die, arme inktkoelie op een kantoorkruk van "Flensjes-Flansjes, p.v.b.a.", zich éénmaal per jaar te Oostende laat verwennen en zijn fantastische dromen voor waar aanneemt. Over de intrige laat ik niet veel los : hij ontmoet een lieftallig meisje, dist haar grootse verhalen op, maar zij heeft hem vlug door...

E. SMISSAERT

HET POSTKANTOOR TE OOSTENDE

Onze levensgewoonten en ons milieu wijzigden in amper 50 jaar vaak dermate, dat de steden dikwijls grondig veranderden. Oostende spant hierin jammer genoeg een door vele stadsgenoten weinig begeerde kroon. Van onze, eertijds wereldberoemde Koningin der Badsteden is inderdaad nog slechts weinig bewaard gebleven. Twee wereldoorlogen en een dekadente moderniseringsrage verminkten de vertrouwstadskern dermate, dat de Oostendenaar zich als een vreemde in eigen stad ging voelen. Uit liefde voor hun geboorteplaats en heimwee naar de glorietijd of hun jeugd begonnen, zowel autochtonen als vakantiegangers oude foto's, stadsplannen, prentkaarten, uit het gebruik verdwenen gebruiksvoorwerpen of souvenirs allerhande te verzamelen.

Enkele helderzienden, zoals voorzitter zaliger E. De Taeye stichtten heemkundige kringen, legden de basis voor een folklore museum of vergaderden in kringen, alwaar men tussen pot en pint een stevige boom kon opzetten over zijn innig gekoesterde jeugdherinneringen. Men bestudeerde met herboren ijver de plaatselijke geschiedenis en schreef heemkundige verhalen of gaf dialektische woordenboeken uit en op alle mogelijke manieren probeerde men de nog enkele aan de slopershamer ontsnapte typisch Oostendse huizen, monumenten of landschappen door klassering of restauratie van de ondergang te redden.

Voor ons, filatelisten, leidde deze nostalgische drang bij de enen tot het opbouwen van een thematische verzameling over de historie van onze stad, bij anderen tot het bestuderen van de Oostendse marcofilie of het grasduinen in de plaatselijke postgeschiedenis. Het is pas wanneer men deze geschiedenis wil oprakelen dat men ondervindt hoe weinig hiervan nog geweten is. Pas na uren opzoeken in de archieven en het napluizen van de zeldzame gespecialiseerde, maar soms toch foutieve literatuur slaagt men erin de puzzel enigszins weer bijeen te voegen.

De oudste tot op heden teruggevonden brief verstuurd vanuit Oostende dateert van 1602 en de eerste vermelding van het bestaan van een Post Comptoir die ik kon terugvinden komt uit 1729. Toen bevond dit kantoor zich in de Langestraat, schuin over het St.-Niklaasstraatje, precies daar waar achteraf het Koninklijk Paleis zou verrijzen.

Het paalde achteraan aan de afspanning "Het Vliegend Peerd", dat uitgaf in de Brabantstraat en van waaruit dagelijks postkoetsen met reizigers en post de verbinding met het binnenland onderhielden.

In 1792, onder de Franse hervorming, veranderde de postdienst van een privé instelling in een rijksdienst, met als voornaamste doel het algemeen belang van het volk te dienen. (1)

Dank zij een aankondiging in de krant "Gazette van Gend" van "19 maerte 1795" weten we dat de toenmalige postmeester F. de Rudder noemde en dat de Post Comptoir zich nog steeds in de "Lange straete binnen Oostende" bevond. De post zou daar gevestigd blijven vermoedelijk tot in 1850.

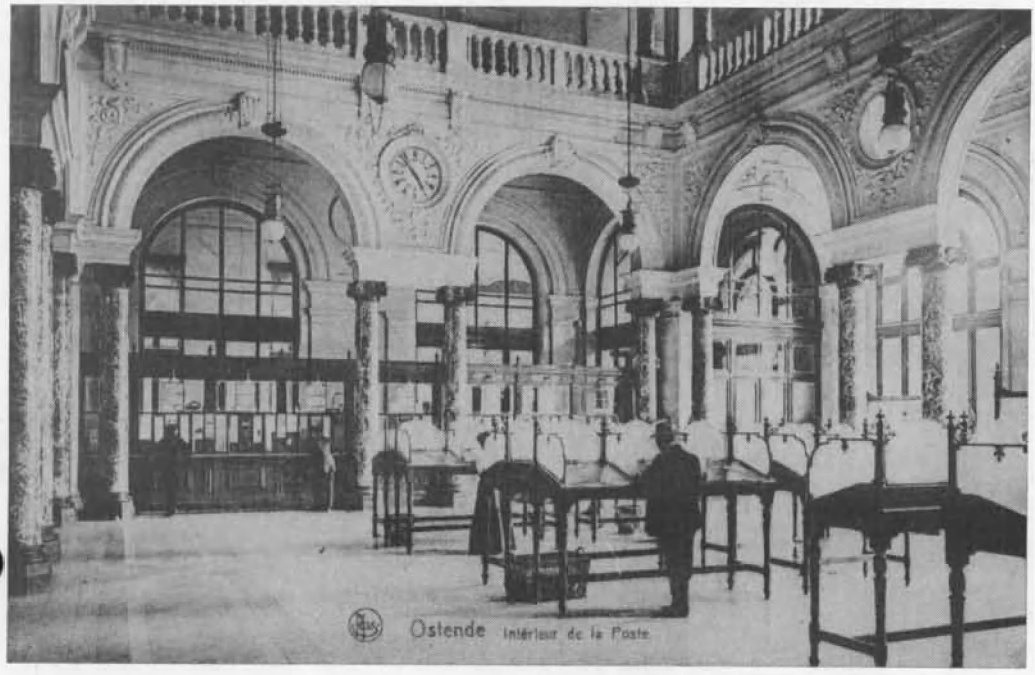
Eenmaal het bestaan van het Koninkrijk België verzekerd, richtte Koning Leopold I zijn aandacht vooral op de uitbouw van snelle verbindingen met het buitenland en om persoonlijke redenen vooral met Engeland. Reeds in 1838 huldigde men de spoorlijn Brussel-Oostende in om aansluiting te krijgen op de schepen die dagelijks van hier uit naar Engeland afvaarden.
In 1841 was Joseph Delsart alhier postmeester en in 1844 voltooide men het nieuwe stationsgebouw bij het tweede handelsdok.

Ingevolge de samensmelting van spoor en postdiensten in één staatsinstelling, verhuisde men het kantoor naar dit station. Deze verhuis (1850 ?) bracht echter een stortvloed klachten teweeg, want het postkantoor lag nu een heel eind buiten de stadskom en alle mogelijke touwtjes werden gemanipuleerd om deze belangrijke staatsdienst weer in de stad te krijgen. Ondertussen verving de spoorweg meer en meer de diligence.

HET POSTGEBOUW (1905 - 1945)

.... Zoals een Spaans paleis (1905)

.... Een zeldzaam binnenzicht (circa 1910)

Puinen, een bunker of wat er van het Postgebouw in 1945 overbleef

In 1844 bezat men in Oostende nog 6 voertuigen maar op 25 februari 1861 verscheen in het Belgisch Staatsblad (nr. 204) de aankoniding dat men vanaf 25 juli e.k. in het huis nr. 2 op het Wapenplein een bijkomend kantoor zou openen, dat naast het kantoor in het stationsgebouw onafhankelijk zou werken en als naam OSTENDE-CENTRE zou krijgen. Het ander kantoor noemde men gewoon OSTENDE-STATION. (20 juli 1864) Dit laatste kantoor had evenwel nog slechts weinig te doen en op 8 juni 1866 supprimeerde men het en kreeg deze op het Wapenplein nu de naam OSTENDE-CENTRAL.

Op 25 maart 1870 (omz. 975) verhoogde dit kantoor tot de graad van Ontvangerij 3e klas, op 9 oktober 1873 (omz. 1253) tot tweede en op 31 juli 1902 tot eerste klas (B.O. 162). Ondertussen had men reeds op 22 juni 1878 in het Kursaal een tijdelijk postkantoor in gebruik genomen, terwijl men op 15 maart 1887 het eerste permanente bijkantoor in het stationsgebouw heropende. Bureeloverste E. Stocker geholpen door bediende L. Verbrugghe, twee brievenbestellers A. Demolin en P. Wacquenier en een kandidaat-brievenbesteller L. Dewulf verzekerden er dezelfde diensten als in het hoofdkantoor. Tussen 1873 en 1886 was dit reeds naar de Witte Nonnenstraat verhuisd, ... recht over het oud Justitiepaleis en naast apoteek Decock (nr. 10).

Er was aanvankelijk maar één loket en vooral op marktdagen heerste er een grote drukte. Met het verhogen in graad kwamen er natuurlijk ook meer loketten. In 1886 was de postontvanger toen daar E. Berleur en er werkten 25 bedienden en ... brievenbestellers. Reeds toen was het gebouw te klein tijdens het seizoen. In 1892 was men nog steeds in ditzelfde gebouw (nu nr. 12) en de postmeester F. Van Gemert had er 24 man onder zijn leiding. Het nu werkelijk vervallen gebouw met smalle, donkere ingang en zeer nauwe loketten wekte hoe langer hoe meer de ergernis op van de plaatselijke bevolking en de steeds maar groter wordende schare toeristen. Een eerste poging om een nieuw kantoor te bouwen strandde op de bemoeizucht van de plaatselijke handelaars en politici, maar toen Leopold II er zich mee bemoeide, ging alles zeer snel. Hij riep architekt De Wulf uit Brugge bij zich in Parijs, overhandigde hem de plannen van het Spaans Paleis op de in 1900 te Parijs gehouden tentoonstelling en gaf hem de opdracht op zijn grond en volgens dit plan een gebouw op te richten waar de posterijen onderdak zouden vinden.

Ondanks heel wat verzet tegen dit met ornamenten en torentjes overladen gebouw drukte Leopold II zijn willetje door en in 1906 huldigde men het nieuwe postkantoor in op precies dezelfde plaats waar heden nog altijd Oostende 1 gelegen is.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het hoofdpostkantoor gebombardeerd. Men verhuisde toen de ganse inboedel naar de Kapellestraat 77 in het gebouw van de Generale bankmaatschappij. In het oude postkantoor werd een bunker gebouwd en toen de Duitsers de stad ontruimden in 1944 liet men het springen (vooral om de telefoonleidingen te vernietigen).

Eind juli begin augustus 1946 verhuisde het hoofdpostkantoor naar de Stedelijke Meisjesschool in de Witte Nonnenstraat 37. Tijdens de overstroming van Oostende in 1953 liep het zeewater dit kantoor binnen en bereikte een hoogte van 85 cm. De postboden vonden een onderkomen in het oefenlokaal van de handboogschuttersgilde "Sint Joris" op de De Smet de Naeyerlaan. 's Anderendaags, 2 februari omstreeks 18 uur greep de eerste uitreiking van de brieven reeds plaats. Ondertussen waren vooral de vrouwelijke bedienden in het hoofdpostkantoor druk bezig de smeerboel op te ruimen. Dagenlang droogde men zegels en postdokumenten opgehangen aan waslijnen.

Op 14 januari 1954 verhuisde men tenslotte naar het door architect Gaston Eysselinck gebouwde luxekantoor en toen men boven de ingang een beeldengroep van Jozef Cantré aanbracht, herdoopte een olijke reporter het gebouw in het "Borstkantoor".

W. MAJOR

(1) De laatste of voorlaatste (?) postmeester van die periode was Jacobus BOWENS. De auteur van "Nauwkeurige beschrijving van de beroemde en oude zeestad Oostende".

ARCHITECTEN VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE. XX. DE GEBROEDERS VAN RYSSELBERGHE

CHARLES VAN RYSSELBERGHE (1850-1920)

Gentenaar, net als zijn broers Octave en Theo, de gekende kunschilder. Hij was stadsarchitect te Gent en ontwierp aldus vele scholen en andere openbare gebouwen te Gent (o.a. het Museum voor Schone Kunsten).

Te Oostende bouwde hij het "HOTEL DES THERMES" op de hoek van de Hendrik Serruyslaan-Vindictivelaan-Aartshertoginnestraat. Onder de geveldecoraties in eclectische stijl, zoals goed te zien is op foto 66 in "Oostende in Oude Prentkaarten" van Y. VYNCKE, stak een constructie in gewapend beton. Het "Hôtel des Thermes" was trouwens een der eerste gebouwen te Oostende die in gewapend beton werden opgetrokken. Een korte historiek van het hotel en hoe het aan zijn volkse bijnaam "Kanon Hôtel" kwam, leest u ook in "Oude Prentkaarten".

Naast het "Hôtel des Thermes" bouwde Charles Van Rysselberghe "Le Manoir" (Hendrik Serruyslaan 76). Het gebouw is bewaard gebleven. Opgetrokken in een stijl die neoclassicisme combineert met modernere bouwstijlen, komt de gevel waardig en edel over.

OCTAVE VAN RYSSELBERGHE (1855-1929)

Een uitvoerige biografie van O. VAN RYSSELBERGHE verscheen in : F. BORSI, Bruxelles 1900, (Brussel, M. Vokaer, 1974), p. 257. Daarin staan 3 villa's vermeld die hij te Oostende bouwde in de jaren 1902-1903 : "Les Terrasses", "Primerose" en "Trèfle".

In de jaren 1900 werkte hij projecten uit voor de "Compagnie des Grands-Hôtels", een filiaal van de "Wagons-Lits". Die plannen vielen echter grotendeels in het water, figuurlijk dan. Het "Royal Palace Hôtel" dat Van Rysselberghe samen met CHEDAME ontwierp is in die optiek ontstaan. We geven hier geen beschrijving van dit enorme bouwwerk en verwijzen liever naar Y. VYNCKE's "Oostende in oude prentkaarten", p. 134-137 waar men prachtige opnalen van het na 1945 verdwenen hotel vindt.

Het "Palace Hôtel" werd in een zeer snel tempo gebouwd : men begon de werken na het seizoen 1898 en op 12 augustus 1899 had de opening al plaats. Dit gebeuren werd met een concert en een banket de nodige luister bijgezet. Eind augustus sloot het hotel weer voor verdere afwerking.

Een ander gekend O. Van Rysselberghe-gebouw te Oostende-Mariakerke was "Le Ponant" voor eigen rekening, op gronden die hij had verworven als vergoeding voor prestaties geleverd voor de "Compagnie des Grands-Hôtels". De kapitalen nodig voor de eigenlijke constructie had Van Rysselberghe verworven ten gevolge van een geding dat hij gewonnen had van Koning Leopold II (1).
Het werd een appartementsgebouw van 5 etages. De gevels en het grondplan waren van een gestrenge symmetrie. Het gebouw was grosso modo als een grote L opgevat. De symmetrie ontwikkelde zich langs een as die de bissectrice was vanuit de hoek naar het midden van het perceel toe. Het grondplan leek goed overwogen en was uiterst boeiend : elk element in de ene vleugel vond zijn spiegelbeeld in de andere vleugel van het gebouw.
De gevels vertoonden een regelmatig, rechthoekig patroon dat als het ware de nuchtere naoorlogse appartementsbouw met gecompartimenteerde gevels voorafschaduwde. Het hoeft echter wel vermeld dat fantasierijke houten ballustraden oorspronkelijke die strakheid wat milderden.

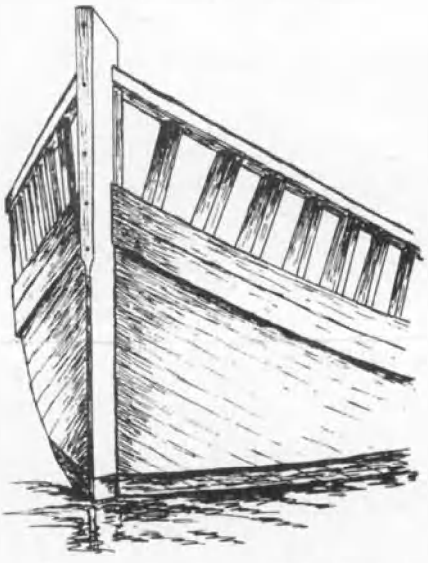
(1) Octave VAN RYSSELBERGHE zou een 12 verdiepingen hoog appartementsgebouw aan 't optrekken geweest zijn nabij het Kon. Chalet. Leopold II eiste afbraak tot op normale hoogte, maar stuitte op het verzet van VAN RYSSELBERGHE. Na een geding zou de vorst zich verplicht hebben gezien het gehele gebouw te kopen. De opbrengst gebruikte VAN RYSSELBERGHE voor de bouw van "Le Ponant".

Bijlage bij "DE PLATE" maart 1979.

Van Boom tot Schip

DE BOUW VAN EEN HOUTEN VISSERSVAARTUIG TE OOSTENDE IN WOORD EN BEELD

door Raymond BORREY

OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING

" DE PLATE "

--ooOoo--

" VAN BOOM TOT SCHIP "

Eeuwenlang is de scheepsbouw te Oostende een basisindustrie geweest. Tot voor 30 jaar werden nog bijna uitsluitend houten vissersschepen gebouwd, geleidelijk aan werd echter het hout vervangen door staal en op dit ogenblik staat zelfs het glasvezeltijdperk voor de deur. Het laatste grote houten vissersschip, de "ANGELUS" 0.312 werd in ons land in de jaren 1948-49 op de werf van J. DENYE te Oostende gebouwd. Het allerlaatste houten vissersschip, van ongeveer 10 meter lengte, op model van de voormalige 0.207 liep op het einde van de zestigerjaren, als een uitzonderlijke opdracht bij diezelfde werf van stapel. Toen deze werf in 1975 gesloten werd betekende dit meteen het einde van de houten scheepsbouw op onze kust. Nu was de kring van scheepsbouwers en scheepstimmerlui een zeer gesloten kring, waar het "stelen met de ogen" als men iets wilde leren als regel gold. Het ging zelfs zover dat bij een bijzonder werk de leerjongens de laan werden uitgestuurd totdat het werk beëindigd was. Over het bouwen van houten vissersschepen werd in ons land dan ook betrekkelijk weinig gepubliceerd. Er bestaat een werkje van PONJAERT over de bouw van de Blankenbergse schuit, dat grotendeels hernomen werd door SEGHERS in zijn boek over de laatste vissersschepen op onze kust; er is een iets uitvoeriger beschrijving van BLY in zijn werk over Zeilvissloepen op onze kust en Gaston en Roland DESNERCK verwerkten gegevens uit verschillende bronnen in een summiere beschrijving die voorkomt in deel II van hun omvangrijk werk "VLAAMSE VISSERIJ en VISSERSVAARTUIGEN". En daar stopt het bij. Teneinde bij het weinige dat over dit onderwerp bestaat een aandeel te voegen viert de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE zijn 25-jarig jubileum met de uitgave van een werk over de bouw van een houten vissersschip te Oostende.

ALGEMENE INLICHTINGEN.

De schrijver : Raymond BORREY stamt uit een oud geslacht van scheepsbouwers te Oostende. De uitgebreide familie Borrey heeft nog steeds een uitstekende naam in de Oostendse scheepstimmerwereld en ze zijn er nog steeds synoniem van alles wat met degelijke scheepsbouw te maken heeft. De auteur leerde zijn beroep, voor wereldoorlog II, op de werf van zijn grootvader Jan Borrey en maakte aldus nog het einde mee van de houten scheepsbouw in onze stad. Als jong scheepstimmerman noteerde hij zorgvuldig alles dat verband hield met de bouw van zo'n houten vissersvaartuig. Het resultaat hiervan legde hij vast in een eenvoudig schrijfboek waarbij 100 tekeningen vergezeld van een beschrijvende tekst een ongeëvenaard beeld geven van de ontwikkeling van zo'n bouw. Op vraag van de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE maakte Raymond Borrey zijn tekst en tekeningen nu beschikbaar voor een groter publiek in een uitgave waarvoor we hem dankbaar zijn.

Technische gegevens :

Datum van verschijnen	:	mei 1979
Formaat	:	18 x 24 cm.
Gedrukt op Offsetpapier 90 gr.		
Aantal bladzijden	:	100
Illustraties	:	ruim 100 originele tekeningen van de hand van de auteur.
Met een verklarende woordenlijst door	:	J.B. Dreesen.

Prijs :

- Bij voorintekening en vooruitbetaling en dit voor 1 mei 1979 mits storting van 280 fr., zijnde prijs + verzendingskosten op rekening
  000 - 1036006 - 46
  Borrey - Verburgh R.
  Oostende
- Bij het verschijnen mits betaling van 330 fr., te storten op de zelfde rekening.

Elk zegge het voort.

J.B.D.

Iconografie van "Le Ponant" :

prentkaart STAR-OSTENDE-EXTENSION LA DIGUE
prentkaart WB 8. MARIAKERKE (OSTENDE EXTENSION)- SUR LA DIGUE.

Deze bijdrage over Octave VAN RYSSELBERGHE ware niet volledig zonder enkele woorden over zijn belangrijke verwezenlijkingen te Westende-Middelkerke. Samen met Paul OTLET nam hij een groot urbanisatieproject van een duinenstrook tussen Westende en Middelkerke ter hand. Het stratenplan was erg geëlaboreerd en zeer bochtig, daarmee aansluitend bij de mode in de tuinstadurbanisatie van die tijd. VAN RYSSELBERGHE leverde heel wat plannen voor villa's, voor het Kursaal (dat tijdens de Oorlog 1914-18 verwoest werd) en voor het onvolprezen "Hôtel Belle Vue" (1905). Genoemd hotel gaat door als O. VAN RYSSELBERGHE's voornaamste verwezenlijking en is zonder meer een meesterwerk van de moderne Belgische architectuur. Let wel dat de huidige toestand niet meer de originele is ! Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het hotel, net als zoveel ander moois te Westende verwoest. De herbouw gebeurde naderhand niet getrouw aan het oorspronkelijk plan.
Over "Belle Vue" een citaat uit het tijdschrift "A plus" van maart 1975 : "Het is duidelijk dat dit hotel uitzonderlijke architecturale kwaliteiten vertoont, die boven de tijd uitstijgen, en buiten snobisme en "kennersblikken" om, iedereen aanspreken. Zoals alle grote werken is het terzelfdertijd eenvoudig en kompleks, en verenigt het gratie en kracht, vrije interpretatie en traditionele opvattingen, in een weldoend evenwicht dat authentieke architektuur kenmerkt. Bekijkt men vanop een afstand het geheel van de constructie, loopt men om de grote volumes heen, tracht men de afwisseling te ontdekken die de architekt heeft aangewend in de kompositie van de gevels, of gaat men de details ervan na, steeds overweldigt een gevoel van beheerst evenwicht de toeschouwer."

De blikvanger van het grote complex is natuurlijk de rotonde aan de kant naar Middelkerke toe. De gevelindeling is er dezelfde in elke travee. Ondaks de repetitie en regelmaat geeft het geheel ontegensprekelijk een indruk van variatie en lichtheid.
Er is voor het "Hôtel Bellevue" te Westende-Middelkerke een klasseringsvoorstel aanhangig gemaakt. De Provinciale Commissie voor Monumenten en Landschappen verstrekte op 30 october 1978 een gunstig advies.

Iconografie van het "Hôtel Bellevue" :

prentkaart NELS-MIDDELKERKE (WESTENDE). L'HOTEL BELLE VUE.
(toont de vooroorlogse toestand)
prentkaart NELS - WESTENDE SCHOONZICHT PALACE HOTEL
[potsierlijke vertaling van Hôtel Belle Vue].
prentkaart NELS RUINES DE WESTENDE 1914-18. HOTEL DE BELLEVUE COTE LATERAL

THE RUINS AT WESTEND. BELLE-VUE HOTEL - SIDE VIEW
(toont zware verwoestingen)
prentkaart JOS - WESTENDE - HOTEL BELLEVUE
(zicht op zijgevel, kant Zeedijk)

Bibliografie :

Over Octave VAN RYSSELBERGHE en het "Hôtel Bellevue" schreef Alexis DUMONT een bijdrage in het Jaarboek 1952 van de Koninklijke Belgische Academie. Er verscheen een artikel in het tijdschrift "A plus", nr. 6 van maart 1975.
In Knack verscheen in december 1975 een artikel getiteld "Het Zandkasteel van Westende".

N. HOSTYN

ORGELS IN GROOT-OOSTENDE : HET ORGEL VAN DE SINT-JOZEFSKERK - PERIODE TOT 1937

In 1935 werden de plannen om het orgel met een derde klavier uit te breiden opnieuw uit de lade gehaald. Wellicht zal het opzienbarende orgelspel van de nieuwe organist, de heer Joseph BERDEN daartoe wel een stimulans geweest zijn. Er werden voor het bouwen van een nieuw positief heel wat voorstellen gedaan.

Verscheidene organisten werden aangeschreven die uiteindelijk dikwijls tegengestelde adviezen gaven, vooral dan waar het ging om het al dan niet plaatsen van een 16-voet en het overplaatsen van mixturen van het Groot-Orgel. Ter illustratie geven we één voorstel zodat een vergelijking met de definitieve dispositie mogelijk is :

1. Principal 8'
2. Flûte orchestre 8'
3. Dolce 8'
4. Unda Maris 8'
5. Flûte echo 4'
6. Quinte 2 2/3
7. Fourniture (van het Groot-Orgel)
8. Clarinette 8' (van het Groot-Orgel)

Jules ANNEESSENS-TANGHE, leverancier van Z.H. de Paus werd met de uitbreiding belast. Het orgel moest een pneumatische toets en registertractuur hebben.
Hier dan de uiteindelijke samenstelling van het orgel :

GROOT-ORGEL :

Montre 16'
Montre 8'
Diapason 8'
Bourdon 8'
Flûte Harmonique 8'
Viola 8'
Flûte octaviante 4'
Prestant 4'
Doublette 2'
Fourniture 3
Cymbale 4
Cornet 3
Bombarde 16'
Trompette 8'
Clairon 4'

POSITIEF

Quintation 16'
Principal 8'
Flûte Orchestre 8'
Principal 4'
Cor de Chamois 4'
Larigot 1 1/3
Mixture 3
Progressif 3-5
Clarinette 8'

RECIET :

Bourdon 16'
Flûte 8'
Cor de Nuit 8'
Salicional 8'
Voix céleste 8'
Flûte douce 4'
Plein jeu 3û
Quinte 2 2/3
Octavin 2'
Basson-hautbois 8'
Trompette harm. 8'
Voix humaine 8'

PEDAAL :

Flûte ouverte 16'
Sousbasse 16'
Flûte 8'
Bourdon 8'
Flûte 4'
Quinte 10 2/3
Bombardon 16'
Trombone 8'
Clairon 4'

COMBINATIES :

Groot Orgel aan Pedaal
Positief aan Pedaal
Reciet aan Pedaal
Positief aan Groot-Orgel
Reciet aan Groot-Orgel
Reciet aan Positief
Zwelkast Positief
Zwelkast Reciet
Tremolo Positief
Tremolo Reciet
Laag oktaaf Reciet
Hoog oktaaf Reciet
Laag oktaaf Reciet aan Groot-Orgel
Hoog oktaaf Reciet aan Groot-Orgel
Reciet muet 8
Pedaal muet
Algemene crescendo met lichtwijzer (van 1 tot 15)
2 vrije combinaties op al de spelen
3 vaste combinaties op groot-orgel en pedaal
3 vaste combinaties op positief
3 vaste combinaties op reciet
Algemene afsteller
Afsteller tongwerk en mixturen pedaal
Afsteller tongwerk en mixturen Groot-Orgel
Afsteller tongwerk en mixturen Positief
Afsteller tongwerk en mixturen Reciet
Algemene afsteller tongwerk en mixturen
Algemeen tutti en lage en hoge octaven
Afsteller algemene crescendo
Al deze combinaties zijn in werking gebracht met de hand en met de voet.

Op zondag 4 april 1937 (Beloken Pasen) werd het orgel ingespeeld door de heren Léandre Vilain (titularis van de S.S. Petrus en Pauluskerk en van het Kursaal) en door de heer Joseph Berden, Prijs van Uitmuntendheid van het Lemmensgesticht en orgelist van de Sint-Jozefskerk.
Het begon om 16u met een Plechtig Lof opgeluisterd door het koor en door de heer Berden :
- Introductie en Passacaglia van Max Reger
- Koor "O Jesu Mi" van F. Verhelst
- Aria van J.S. Bach
- Ave Maria van J. Faure (gezongen door L. Queeckers)
- Variante op het Paaslied
- Koor "Filii et Filiae"
- Koor "Tantum Ergo" van F.H. Mathias.

Van het recital dat daarop volgde, zag het programma er als volgt uit :
Eerst de heer Berden met de Finale en Allegro Vivace uit de 1ste symphonie voor orgel van Louis Vierne.

Dan de Heer Vilain met :
-Choral Varié in re klein van Felix Mendelssohn
- Pastorale van Alexandre Guilmant
- Toccata en Fuga in re klein van J.S. Bach
- Variations in mi van Fr. Haendel
- Stukken in wisselenden trant (wellicht eigen improvisaties).

Tot slot nogmaals de heer Berden met het Allegro uit de 1ste Symphonie voor orgel van Charles-Marie Widor.

Sinds de grote uitbreiding werden aan het orgel nog heel wat wijzigingen aangebracht. De belangrijkste zullen we in een volgende bijdrage behandelen. Sinds 1937 echter is aan het uitzicht niets meer veranderd. Links en rechts de oorspronkelijke kasten met in het midden de stijlloze zwelkast (beter ware misschien te spreken van een kist) van het positief met achter de ballustrade de speeltafel.

Opvallend is ook wel dat de eisen, die de monumentencommissie bij de bouw van het orgel aan KERKHOFF oplegde (zie "De Plate" 78/167), nu opeens niet meer van tel waren, terwijl een uitbreiding naar de plannen van 1910 (zie "De Plate" 79/23) toch ook mogelijk geweest zou zijn. Men hoeft geen orgelkenner te zijn om te zien dat de vergroting estetisch geen meevaller is geworden.

Robert HOSTYN

\- - - - - — - - -

CULINAIRE FOLKLORE

PODDIENK

Laat ons stellen dat er te Oostende een essentieel verschil bestaat, tussen een PODDIENK en een JAN-in-de-ZAK (zie voor dit laatste "DE PLATE", V/2/5 en V/3/7). Waar nu de Jan in de zak sedert geruime tijd uit ons culinair gezichtsveld verdwenen is staat de poddienk er nog steeds midden in. (1).
Waarom juist dit armzalig baksel een zo lang leven beschofen is, valt misschien te verklaren uit het feit dat het, in de niet al te vette jaren, tussen de twee wereldoorlogen voor de meeste kinderen meer is geweest dan juist maar een "snoepje".
De poddienk ontstond toen de bakkers met een overschot van oud brood gingen zitten. Nu is oud brood een modern verschijnsel, zodat poddienks zo oud niet zijn als men ons wel eens voorgeeft.
Het oude brood werd in stukken gesneden en te weken gezet met wat suiker, enkele rozijnen en soms ook krenten. De bakker haalde het mengsel even door elkaar waarna het in een uur werd "afgebakken", zoals dat in bakkersmiddens heet. Het baksel werd vervolgens bestrooid met suiker of chocolade en ging, tot groot genoegen van de schoolgaande jeugd, voor het uitstalraam. Voor de oorlog kostte het stuk poddienk 25 centiemen, dit was op het ogenblik dat men voor een brood 2,25 F. moest neertellen.
Sedertdien verdwenen uit dat uitstalraam allerlei ouderwetse baksels om plaats te maken voor produkten die meer met onze welvaartstatus overeenstemden, zo verdwenen de ovenkoeken, de ruggepiesjes en noem maar op, maar de poddienk bleef. Alleen veranderde hij van samenstelling. Oud brood is niet langer meer zijn voornaamste bestanddeel. Dat wordt tegenwoordig niet meer verwerkt maar verkocht "voor de beesten". Als vervangende grondstof worden de overblijvende gebakjes gebruikt. Wie eet in onze consumptiemaatschappij nog gebakjes die een dag oud zijn ? Dus de onverkochte patisserie van daags voordien samen met de boterkoeken en de koekebroden die de deur niet meer uitgeraakt zijn worden met warm water of lauwe melk opgezet en -nog steeds - gemengd met wat rozijnen en suiker en daarna gebakken. De procedure bleef gelijk maar de inhoud verbeterde. Van "goedkope bolgvulling" evolueerde de poddienk naar het "gebakje". Poddienks kan dan ook nog steeds in de ramen van de meeste bakkers zien liggen, maar het koperspubliek is veranderd. Tegenwoordig zijn het veelal de volwassenen die er om vragen, misschien wel onder invloed van een nostalgie maar half vergeten jeugdjaren. In de omgeving van de scholen is het gebak ook nog wel in trek bij de jeugd maar dan toch minder dan vroeger.
En de prijs ? Die evolueerde mee, want tegenwoordig betaalt men 5 tot 7 F. voor een schappelijk stuk poddienk, terwijl de prijs van een "groot brood" zo rond de 30 F. Dus de verhouding in prijs bleef, maar de kwaliteit verbeterde. Smakelijk.
(1) Van het Engels "pudding"

J.B. DREESEN

JAARVERSLAG 1978

1. BESTUUR.

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1978 :

de heer A. VAN ISEGHEM	voorzitter
de heer O. VILAIN	ondervoorzitter
de heer J.B. DREESEN	secretaris
de heer G. VERMEERSCH	penningmeester

mevrouwen N. DE TAEYE-SNYKERS en J. VALKENBORG en de heren F. BOEHME, F. EDEBAU, L. HOLLEVOET, N. HOSTYN, J. KLAUSING, W. MAJOR en E. SMISSAERT.

a) Deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies

- In de loop van het jaar werden 10 bestuursvergaderingen gehouden. Op de vergadering van de raad van 7/6/78 gaf de heer EDEBAU een diavoorstelling met als onderwerp "DE EVOLUTIE VAN EEN STADSBEELD. VIJF JAAR UITZICHT OVER DE VISSERSKAAI".
- De kring was vertegenwoordigd door minstens een lid van de raad van beheer op :
  - zes vergaderingen van de Kulturele Raad Oostende door de heer O. VILAIN
  - tien vergaderingen van de Stedelijke Commissie voor Monumenten- en Milieuzorg door de heren J.B. DREESEN en N. HOSTYN
  - zes vergaderingen van de werkgroep "'t BOSJE" (K.R.O.) door de heer O. VILAIN
  - een vergadering van de werkgroep "Infrastructuur" (K.R.O.) door de heer O. VILAIN
  - twee dagen die nodig waren voor de opbouw en afbraak van de tentoonstelling, georganiseerd door de Stedelijke Commissie voor Monumenten- en Milieuzorg in de maand september, door de heren J.B. DREESEN en N. HOSTYN.

b) Algemene vergaderingen

- Een ALGEMENE LEDENVERGADERING ging door op 26 januari 1978. Er waren 87 aanwezigen
- Een ALGEMENE STATUTAIRE VERGADERING ging door op 16 juni 1978. Alle effectieve leden waren aanwezig. Er werden geen belangrijke beslissingen genomen.

c) Secretariaat

Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 287 stukken briefwisseling.

2. LEDEN

- De kring telde op het einde van het jaar 380 leden. Dit is een verhoging van 28 leden ten overstaan van 1977
- Voor de ledenwerving en het innen van de lidmaatschapsbijdragen hebben zich voornamelijk mevrouw J. VALKENBORG en de heren J.B. DREESEN en G. VERMEERSCH ingezet.
- Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden :
de heer Gustaaf ROSSEEL, de heer Albert DECROP, mevrouw COLOMBIE en mevrouw Celine MANN.

3. ACTIVITEITEN

a) Voordrachten

Er werden 9 lezingen gegeven, te weten :

I. donderdag 26 januari 1978
DE VERWOESTING VAN OOSTENDE IN 1940 EN DE WEDEROPBOUW
Voordracht met dia's door de heer F. BOEHME. Er waren 87 aanwezigen

II. woensdag 22 februari 1978
VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS
Voordracht met dia's door de heer N. HOSTYN. Er waren 82 aanwezigen

III. donderdag 30 maart 1978
TUSSEN WATER EN WIND
Voordracht met film door de heer BOSSUYT. Er waren 85 aanwezigen

IV. donderdag 27 april 1978
MERKWAARDIGE GEVELS TE OOSTENDE
Film- en dia-avond met medewerking van de OOSTENDSE FOTO-AMATEURKLUB.
Met commentaar door de heer J.B. DREESEN. Er waren 87 aanwezigen

V. donderdag 25 mei 1978
HET WESTVLAAMSE LANDSCHAP
Voordracht met dia's door de heer GELDHOF. Er waren 68 aanwezigen

VI. donderdag 28 september 1978
DE OOSTENDSE ZEEDIJK IN DE 19de EEUW (1830-1877)
Voordracht met dia's door de heer D. FARASYN. Er waren 98 aanwezigen

VII. donderdag 26 october 1978
DE GESCHIEDENIS VAN DE OOSTENDSE PRENTKAARTEN
Voordracht met dia's door de heer O. VILAIN. Er waren 110 aanwezigen

VIII. donderdag 30 november 1978
DE OOSTENDSE POSTKANTOREN
Voordracht met dia's door de heer W. MAJOR. Er waren 67 aanwezigen

IX. donderdag 21 december 1978
ARCHEOLOGIE IN EN ROND OOSTENDE
Voordracht met dia's door de heer E. COOLS. Er waren 72 aanwezigen.

b) Podiumoptreden

Op vrijdag 15 december 1978 werd een OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND gebracht, gespeeld en gezongen door het duo F. VANDERBEKE (instrumentalist) en P. SIMONS alias ZWARTE PIER (vocalist). Het optreden was voorafgegaan door het jaarlijks etentje van de kring. Het gebeuren vond plaats aan boord van de WEST-HINDER. Er waren 78 deelnemers.

c) Studiereis

Op zondag 19 juni 1978 ging een studiereis door naar de POLDERHOEVEN VAN HET MIDDELLAND en VEURNE onder leiding van de heer J.B. DREESEN. Er waren 55 deelnemers.

d) Studiedagen

- Op 20 mei 1978 namen mevrouwen N. DE TAEYE en J. VALKENBORG en de heren J.B. DREESEN, E. SMISSAERT en A. VAN ISEGHEM deel aan de STUDIEDAG in verband met de Heemkunde die door het Verbond te Roeselare was ingericht.
- Op 21 mei 1978 namen de heer en mevrouw L. HOLLEVOET en de heer en mevrouw J. KLAUSING deel aan de WESTVLAAMSE DAG te BOKRIJK.

e) Andere activiteiten

I. Jaarlijkse veiling

Op donderdag 26 januari 1978 ging onder leiding van de heer O. VILAIN de jaarlijkse veiling voorbehouden aan de leden door. Er waren 87 aanwezigen en er werden 82 stukken geveild.

II. S.O.S. Kaaistation

De kring verleende haar medewerking en steun aan de werkgroep en actie voor het behoud van het KAAISTATION, bij monde van de heren J.B. DREESEN en O. VILAIN.

III. Actie "Red het Bosje"

De kring verleende haar medewerking en steun aan de actie "RED HET BOSJE" bij monde van de heer O. VILAIN.

IV. Bezoek van zustervereniging

Op 12 februari bracht onze zustervereniging TER CUERE een bezoek aan ons HEEMMUSEUM. De heer J.B. DREESEN zorgde voor de organisatie van dit bezoek. Er waren 25 deelnemers.

V. Weekend van de Toerist

In de maand juli verleende de kring zijn medewerking aan het WEEKEND VAN DE TOERIST een initiatief van de Stad Oostende. Gedurende gans een weekeinde werd het museum gratis opengesteld voor de toeristen. Zorgden voor de begeleiding van de toeristen de heren G. VERMEERSCH en D. VAN DUYVENBODEN.

VI. Gouwdag van het VERBOND VAN DE VLAAMSE ACADEMICI

De heren J.B. DREESEN en O. VILAIN verleenden hun medewerking aan de Gouwdag van het V.V.A. op 14 november 1978.

VII. Optreden van het Oostendse Poppentheater KALLEMOEIE

Op vrijdag 17 november 1978 organiseerde de kring in samenwerking met het Marionettentheater KALLEMOEIE een avond waarop het stuk "DE TERUGKEER VAN SMIDJE SMEE" gespeeld werd. De heer J. KLAUSING coördineerde deze avond. Er waren 85 aanwezigen.

VIII. Wetenschappelijk onderzoek

De heer J.B. DREESEN verleende zijn medewerking aan een onderzoek betreffende de vormen en de verspreiding van TRADITIONAL ROWLOCKS (dollen en dolijzers) georganizeerd door het het NORSK ETNOLOGISK GRANSKING.

4. MUSEUM

a. Bezoekers

5.929 Personen bezochten in het jaar 1978 het museum. Dit is ten overstaan van 1977 een vermeerdering van 1.729 personen. Deze verhoging in het aantal bezoekers vind zijn oorzaak bij het vermeerderd bezoek van de leerlingen van de Oostendse scholen en de Zeeklassen.

b. Onderzoek en catalogering van de verzameling porcelein

Door de heer N. HOSTYN werd samen met enkele leerlingen van zijn cursus Kunstgeschiedenis een begin gemaakt aan het onderzoeken en catalogeren van de verzameling porcelein in het museum.

c. Aankopen

Door de kring werden aangekocht :
- een FOTO MET KADER voorstellende de scheepswerf van Hamman in de derde dok omstreeks de eeuwwisseling
- een TEGEL van de Sint-Sebastiaansgilde
- een AFFICHE van het Belgisch Bokskampioenschap te Oostende in 1940
- een DRAAIMOLEN met 8 tentoonstellingspanelen.

d. Veranderingen

Door de zorgen van de heer G. VERMEERSCH werden de volgende werken en veranderingen aan de verzameling van het museum gerealiseerd :
- inkaderen van een affiche i.v.m. de RENBAAN
- inkaderen van het schilderij DE GROTE MARKT TE OOSTENDE
- opmaak en inrichting van een toonkast voor de publicaties
- opmaak en inrichting van een toonkast voor materiaal uit het SCHEEPSBOUWAMBACHT
- opmaak van een ingekaderd bord voor de tentoonstelling van FOTO's betrekking hebbende op de OOSTENDSE SCHEEPSBOUW.

e. Aanwinsten

De hiernavermelde personen schonken volgende voorwerpen aan de kring :

Mevrouw BLONDE	een BEELDJE van Vlissingse vrouw uit de visafslag;
de heer R. BORREY	24 werktuigen uit de scheepsbouwsector ;
	een verkleind model van een boot in aanbouw ;
	een halfmodel van een Oostendse zeilvissloep ;
	een half scheepsmodel ;
	een model van kiel met zandstrook.
de heer R. BORREY (Koekelare)	een kop uit de Karnavalstoet te Oostende in 1936 ;
de heer en mevrouw BARRAT	enkele oude foto's ;
mevrouw P. CARROEN	een visben ;
	een foto uit de 19de eeuw ;
mevrouw CHEULLET	een waterverfschilderij voorstellende een zeeman ;
de heer DAWYNDT	documentatie i.v.m. de Soldatenkring te Oostende ;
mevrouw DECLOEDT	een oude foto betreffende de 2de handelsdok ;
mevrouw DESCHEPPER-DREESEN	een houten wastang ;
mevrouw GERARD	een sluitstuk voor fanteneel ;
de heer HOLLEVOET	een hoedenvorm ;
de heer S. IPPEL	drie ingekaderde foto's ;
de heer R. LABEKE	een reglement verenigde huurders uit de 19de eeuw ;
de heer PINCKET-MONTENY	een zilveren sigarettenkoker met ere-diploma ;
de heer A. MUYLE-KESTEMAN	twee poppetjes van de Ostendia Schotten ;
de heer SMIS	een oude factuur uit de bloemenhandel ;
de heer J. VYVEY	een bak met timmergerief ;
de heer A. VAN CAILLIE	twee foto's van het vroegere Lunapark ;
de heer VANDAMME	een akwarel met ontwerp Marie-Joséplein ;
mevrouw VAN GLABBEKE	een model van het binnenschip "Mathilde" ;
de heer VAN WALLEGHEM	een scheepsmortierbom uit de 18de eeuw ;
mevrouw VAN TROOST	vier vaantjes voor kaartersverenigingen ;
mevrouw VAN WAESBERGHE	een marinedegen ;
	een gordelriem voor marinedegen ;
	een gekleurde litho van de Keizerskaai ;
	een "Diplome pour concours des bébés" ;
de heer VERAERT	twee foto's "Derde Kursaal" en "Watertoren"
de heer R. VERBANCK	een foto "Paster Pype tijdens zijn laatste mis aan boord van de Zinnia"

het schilderij "Maritiem Commissariaat" door Van Cuijck en afkomstig uit de vroegere Biercoo ;

mevrouw F. WOUTERS — een foto van Paster Pype ;

de heer Raymond BORREY — een tekening van een te bouwen zeilvissloep ;

Heemkring TER CUERE — een beker van een Whistmaatschappij uit de Jozef II straat.

f. Ter beschikking gesteld

Door de firma P. VERSLUYS en zonen PVBA, uit Bredene werden ons de volgende schilderijen ter beschikking gesteld :
- DE GROTE MARKT TE OOSTENDE - en - DE SINT PIETER EN PAULUSKERK TE OOSTENDE, beiden geschilderd door VAN CUYCK en afkomstig uit de vroegere Biercoo.

g. Zorgden voor het museum

De heren G. VERMEERSCH en D. VAN DUYVENBODEN stonden in voor de uitbating.
Mevrouw N. DE TAEYE en de heer N. HOSTYN zorgden voor het instandhouden en het tot recht brengen van de verzameling.
Mevrouw N. DE TAEYE en de heren J.B. DREESEN, N. HOSTYN, A. VAN ISEGHEM en G. VERMEERSCH vormden de Werkgroep museum.

h. Herschikken en onderzoeken van de verzameling CHOCQUEEL

De heer E. COOLS en enkele medewerkers van het Verbond voor Oudheikundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen beëindigden de eerste fase in het herschikken en onderzoeken van de verzameling Chocqueel.

5. PUBLICATIES

a. Tijdschrift

Het tijdschrift verscheen op de voorpgestelde data in januari, feb., maart, april, sept., oct., nov., dec. De nummering van de bladzijden werd doorlopend gemaakt. In het totaal werden 174 bladzijden tekst en 6 fotobladzijden gepubliceerd. De heren O. VILAIN, J.B. DREESEN, J. KLAUSING, W. MAJOR en E. SMISSAERT vormden het redactiecomité.
De heer J. KLAUSING maakte een INHOUDSTAFEL op van de jaargang 1977.

b. Andere uitgaven

In de maand december verscheen onder auspiciën van de kring het "Oostends Oesterboek" van de hand van de heren R. HALEWYCK en N. HOSTYN.

c. Aanwinsten boekenfonds

Van onze zustervereniging TER CUERE mocht de kring de volgende werken in ontvangst nemen :
- BREDENE IN OUDE PRENTKAARTEN
- JAARBOEK 1977.

Van onze zustervereniging HOUTLAND mocht de kring het volgende werk in ontvangst nemen :
- JAARBOEK 1977.

6. GIFTEN

De kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van :
- de heer en mevrouw HEILMAN
- mevrouw GRYSPEERD-MESSING
- Boekhandel CORMAN
- Antikwariaat BROCANTIA.

De financiële instelling AN-HYP schonk ons 5000 gedrukte kaften voor het tijdschrift.

J.B. Dreesen
Secretaris

A. Van Iseghem
Voorzitter

BIJNA EEN DIPLOMATIEK INCIDENT ... ANNO 1769

Het was de laatste zondag van de maand juli 1769. De klokken van de Sint Pieters- en Pauluskerk beierden over de stad de algemene verzameling van de gelovigen uit voor de Hoogmis. In de geul dobberde rustig de pas binnengelopen Engelse pakketboot. De enkele passagiers, de geringe hoeveelheid bagagie, de post waren al door een Engels sloepje aan de wal gezet. De matrozen trokken hun jolletje op de Rocheplate tegen aan het Westerhoofd om hun boot eens een extra grote beurt te geven. Er werd gesleurd met lederen emmers zeewater die over en in de boot werden gegoten. Er werd geschrobd, gewreven, gefrot van je welste, met een zorg en een overtuiging die alleen Engelse bootslui kunnen opbrengen voor varend hout.

Intussen ging in de grote kerk de Hoogmis door, gecelebreerd door de heer Pastoor en zijn twee "Capelaenen", opgeluisterd door het "kerkchorael" en door een kleine muziekkapel onder de leiding van "sieur Charles Pitzchinsky eerste violist ter meergenoemde parochiale kercke".

Nu was het in die tijd een gevestigde traditie, een heilige traditie in onze gewesten, waar de Rooms-Katholieke godsdienst nog staatsgodsdienst was, dat tijdens de Hoogmis de uitvoering van eenderwelk werk op de openbare weg verboden was. Alleen in gans bijzondere omstandigheden en met de toelating van de pastoor of van de baljuw kon van deze algemeen geldende regel afgeweken worden.

"Dheer Joannes Baptiste Schottey Bailliu deser stede" werd door een of ander gelovige ziel uit de stad op de hoogte gebracht van de bijna als heiligschennis aangeschreven activiteiten van de Engelse matrozen.

De baljuw, die in feite de vertegenwoordiger was van de vorst binnen de goede stede van Oostende, was nu precies niet de persoon die de volle achting genoot van magistraat en burgerij. Hij was door de lange arm van een lid van de Raad van Vlaanderen, zeer tegen de zin in van hogere Oostendse kringen, in deze funktie geparachuteerd geworden eind 1763. Vertelde men hier niet dat hij maar van lager afkomst was, dat zijn vader een simpele "chirurgyn-barbier" was uit de godvergeten parochie van Oost-Vleteren in de kasselrij Veurne, dat hij naar Frankrijk, naar Parijs, Rijsel en Orleans was getrokken om er het weinig gunstig aangeschreven maar zeer in de mode zijnde beroep aan te leren van "paruikmaker" en coiffeur, dat hij opgevist door zijn broer, greffier te Merkem, ingewijd werd in administratie en gerechtszaken. En maar roddelen in het kleine provinciestadje Oostende over "piston" enz., alsof dit iets ongehoord nieuw was dat nog nooit was of zou gebeuren.

Een feit stond echter vast als een paal boven water. Baljuw Schottey had ambities, hij had lef. Of telt dat ook soms niet ?

Voor hem was het een gelegenheid om zich op te werpen als de verdediger, de handhaver van aloude eerbiedwaardige "costuymen" en aldus wat aan prestige te winnen bij de Oostendse bevolking.

Onmiddellijk liet hij de sloep die op de Rocheplate in de zomerse zon te drogen lag aan de ketting leggen. Hij gaf opdracht aan de wacht, opgesteld aan de "Pompe" of Ponton op het Westerhoofd, er voor te zorgen dat de jol aan de Engelsen niet werd vrijgegeven.

Toen de zonen van Albion weer kwamen opdagen om hun jolletje naar de pakketboot te peddelen kregen zij te horen dat hun bootje was aangeslagen. Schuddebollend, niets van de gehele zaak begrijpend, dropen zij af naar hun kapitein. Verbolgen ging deze aankloppen bij de consul van Engeland ter stede, een zekere Irvine. Deze Irvine was nu precies niet een toonbeeld van Engels flegma, van afgemeten Engelse bedaardheid. Hiervoor was hij zich te diep ervan bewust de verdediger te zijn van de rechten van "His Majesty" en van de eerste zeemogendheid ter wereld. En dat wist men in Oostende maar al te goed.

De heer Irvine ging baljuw Schottey opzoeken en gaf hem zeer duidelijk te kennen dat het bedoelde jolletje een onderdeel was van de Engelse pakketboot en als Engels grondgebied diende beschouwd te worden, alleen onderworpen aan de Engelse wetgeving en niet gebonden aan een of ander belachelijke traditie. Kordaat eiste hij de onmiddellijke vrijgeving van de jol, zo niet zou hij stante pede klacht neerleggen tegen de baljuw bij het Hof te Brussel.

Onze baljuw was nu ook wel een man die goed wist dat, wanneer het te Brussel waaide, het te Oostende wel kon gaan stormen. Voorzichtig haalde hij voor de bedreigingen van de Engelse consul bakzeil. In de avond van 1 augustus 1769 mochten de Engelsen hun jol komen afhalen. Aan de kapitein van de pakketboot werd medegedeeld dat hij de gebeurlijk opgelegde boete te betalen zou hebben. Maar hiervan kwam niets in huis.

Zo kwam het dat het kuisen van een boot tijdens de zondagse Hoogmis, twee eeuwen geleden, bijna leidde tot een diplomatiek incident.

Andere tijden, andere zeden ....

Daniel FARASYN

- - - - - - - - - - -

CATALOGISEREN PRENTKAARTEN

We horen soms zeggen dat het jammer is dat er geen prentkaartencatalogus van Oostende bestaat. We weten evenwel dat ons lid André Van Caillie daarmede bezig is, maar dat het zeker geen gemakkelijke opdracht is blijkt al te duidelijk uit een voorbeeld dat we zelf aantroffen i.v.m. het Bloemenuurwerk te Oostende :

Alleen onder het nummer 195 van de prentkaarten A. Dohmen (ALBERT) troffen we in onze verzameling volgende variantes aan :

195. - Horloge de fleurs - Flowers Clock (wijzers op 15u50')	1933 ?
195. - L'horloge en fleurs - The flowers Clock (wijzers op 12u15')	1934 ?
195. - L'horloge en fleurs - The flowers Clock (wijzers op 6u40')	1937 ?
195. - Horloge de fleurs - Flowers Clock (wijzers op 10u40')	1938 ?

En zonder nummer :

L'horloge en fleurs - The flowers Clock (wijzers op 12u25')	1935 ?

Typisch is dat geen enkele van onze vóóroorlogse kaarten een Nederlandse tekst heeft.

Er liggen uitgeverslijsten in het Heemkundig Museum opgemaakt door A. Van Caillie, ter beschikking van de verzamelaars van "De Plate". Zo kan ieder zelf reeds een eerste lijst van de Oostendse prentkaarten opmaken om hopelijk de informaties aan A. Van Caillie door te spelen.

O. VILAIN

- - - - - - - - - - -

HEEMKUNDIG MUSEUM

Het Heemkundig Museum van Oostende is iedere zaterdagochtend toegankelijk van 10 to 12u. Leden van "De Plate" hebben gratis toegang op vertoon van hun lidkaart.

G. V.

EEN LATE DOCH WELGEMEENDE NIEUWJAARWENS

Vanwege de heer Hervé STALPAERT, voorzitter van onze Brugse zustervereniging kregen we een kort briefje :

"Na maandenlange ziekte in herstel ... voor Nieuwjaar aan de jubilerende Plate laat ik U een tekst uit 1823 geworden" :

Nieuw - Jaar - Wensch
Der Oostendsche Bargie-Knegten,
voor het Jaar Ons Heer 1823.

Ik wensch, uw een Nieuwe-Jaar,
Een jaar, vol van genugten,
En dat wij onder malkaar,
Niet langer en mogen zugten.
'K wensch, ook dat God gaaf,
Veel, commercie in ons land,
'K wensch, in plaats van slaaf,
Een ieder kwam tot stand.

U.-L. Dienaars
De Oostendsche Bargie-Knegten

"De Plate" dankt de Heer Hervé STALPAERT en wenst hem een verder volledig herstel toe in 1979.

O. V.

— — — — — — — — —

DE EERSTE ARY-SLEEKSPRIJS

Raf SEYS verschaft ons in een uitgebreid schrijven enkele interessante informaties over de 1ste Ary Sleeksprijs. Wij nemen enkele belangrijke passages uit zijn brief over :

"Ary Sleeks (pseudoniem-anagram van Karel Seys, 1888-1966) vermaakte testamentair een som aan de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, met het doel een Ary-Sleeksprijs te stichten, ter waardering van een Vlaamse letterkundige DIE NOG NIET BEKROOND WERD : wat Ary Sleeks, voor wie hem kende en wetend dat hijzelf nooit gelauwerd werd, typeert ! Dit legaat werd pas bij Koninklijk Besluit van 2 juli 1974 goedgekeurd en pas op 25 october 1978 werd de prijs, in het Academiegebouw te Gent, voor de eerste keer uitgereikt.

De Ary Sleeksprijs, bedragende 7.000 F., wordt nu om de drie jaar toegewezen aan de auteur die in deze tijdsruimte de beste in het Nederlands gestelde roman, novellenbundel of essay (ook over folklore) heeft geschreven : naast reeds gepubliceerde, komen eveneens onuitgegeven werken (die in dit geval in manuscript worden voorgelegd) ervoor in aanmerking. De eerste periode omvat de jaren 1975-1976-1977, met als winnaar Werner Pauwels, die op 7 januari 1937 te Gent in een schippersfamilie geboren werd.
Zijn romandebuut dateert van 1967 : zijn alsdan verschenen "Een koele hel" werd gunstig onthaald en snel aangedikt, achtereenvolgens met "Stop een tijger" (1969), "Leugens en krengen" (1971), "Geen zonen meer" (1972), "De nieuwe dode" (1973), "De tijd voor een lichaam" (1974) en "Dameshondje" (1976). Voor deze laatste genoemde roman (uitg. G. Gottmer, Nijmegen/Orion, Brugge, 1976, 111 blz., 240 F.) werd Pauwels de Ary Sleeksprijs toegekend."

O. V.

— — — — — — — — —

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

— — — — — — — — — — —

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

D E P L A T E
§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 4, april 1979.

— — — — — — — — — — — — —

APRIL - ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de april-activiteit die doorgaat in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende op

donderdag 26 april 1979 om 20u30

Vanwaar komen de Oostendse liedjes ?

Jef KLAUSING doet een duik in zijn rijke verzameling volks- en vissersliederen en geeft voor de leden van De Plate en alle andere belangstellenden een uitzenzetting over de herkomst (melodie en tekst) van de meest bekende liederen uit Oostende.

Twintig jaar geleden, einde 1959 liep de zaal "Oud Oostende" in de Ieperstraat vol toen Jef KLAUSING voor de eerste maal zijn voordracht : VREUGDE EN VERDRIET IN HET OOSTENDSE VISSERSLIED gaf, drie maand nadien bracht hij het vervolg : ROMANCES EN BALLADEN VAN DE ZEE. Deze voordrachten werden naderhand met veel sukses gegeven te Brussel, Antwerpen, Gent, Brugge, Blankenberge, Nieuwpoort, De Panne en ook over de grenzen : Nederland (Amsterdam, Bergen N.H.), Duitsland (Hamburg, Bremerhaven), Italie (Rome), Marokko; Madagaskar en Maleisië.

Jef KLAUSING begon zijn verzameling vele jaren geleden toen hij thuis liederen leerde zingen waarvan vele nu lang vergeten zijn, later aangevuld met handschriften, vliegende bladen (uit café-chantants, van marktkramers en revue), bandopnamen in samenwerking met radio en T.V.

In 1953 en 1959 organiseerde hij langs de kust, met finale te Oostende, de zeer druk gevolgde "Festival van het visserslied". Voor DE PLATE verzorgde hij zangavonden bij Bertje Bonte (april 1972), Sinterklaasfeest (1975), Vossenhol (Stene) met Lucy Monty (1976) en in het Criterium (1977).

Tussendoor publiceerde hij uit zijn verzameling in "Het Visserijblad", "Ostend Flash", "De Plate" en andere speciale publicaties en werd een boekje uitgegeven "Vreugde en Verdriet in het Visserslied" (Bachten de Kupe, 1970).

Ondanks zijn overzeese bedrijvigheden blijft zijn verzameling leven en wordt verder aangevuld en bijgewerkt. Nu werkt hij vooral in de diepte op zoek naar herkomst en verspreiding van het volkslied : zangers, drukkers, verspreiding, melodie.

De belangstellenden die (nog) in het bezit zijn van het boekje "DE ZINGENDE PLATE" worden aangeraden dit mede te brengen om de naar voor gebrachte teksten beter te kunnen volgen.

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS : EMILE BULCKE (vervolg)

Vorige maand verlieten we de jonge kunstenaar Emile BULCKE in 1900, op de drempel van zijn schilderscarrière. Zo te zien was een schitterende toekomst voor hem weggelegd.

Vermelden we alvorens verder te gaan nog een paar kleinigheden die we de vorige keer over het hoofd zagen :
- een foto, waarop we E. BULCKE zien omringd van zijn medailles, diploma's geschenken en bloemen en waarop volgende opschriften voorkomen : "Lauréat de l'Académie Royale des Beaux-Arts de Bruxelles 7 premiers prix" - "Souvenir du 5 septembre 1897" (Eigendom De Plate) ;
- Te Parijs schilderde BULCKE nog een 2e copie naast die van JORDAENS, en wel een repliek van Charles CHAPLIN's "Souvenirs" uit het toenmalige Luxembourg-museum aldaar.

In "La Saison d'Ostende" van 13 mei 1900 verscheen een artikel over BULCKE, getekend "een Brusselse collega". Daaruit maken we op dat hij toen te Brussel exposeerde. Er is sprake van een zelfportret "bien campé, fièrement dessiné, la tête modelée de remarquable façon", van de superbe copie naar Jordaens' "Jeugd van Jupiter" uit het Louvre, van "Mon Ame" een "composition philosophique" en ook van twee portretten voor de galerij der burgemeesters te Oostende : DE DELMOTTE & LANSZWEERT.
In "Le Carillon" van 17 maart 1900 was al een bijdrage verschenen over deze twee burgemeesterportretten van BULCKE's hand. Bij dit artikel hoorde overigens een portret van de jonge artist.

Met Pinksteren 1900 stelde Emile BULCKE tentoon in het Stedelijk Museum. Met hem exposeerden Emile SPILLIAERT, Felix BUELENS, Oscar HALLE, Auguste MUSIN en nog enkele anderen (1).
In dat jaar voltooide hij het portret van de geprezen dirigent van het Kursaalorkest Léon RINSKOPF. Tijdens een feestviering op 2 september 1900 boden de orkestleden hun dirigent bloemen, geschenken en het portret aan.

In 1901, een der topjaren van Oostende-Belle-Epoque, hoorde Emile BULCKE tot de stichters van de "Compagnie du 'Rat Mort' ". "De Plate" bewaart 2 foto's uit het stichtingsjaar. Op de eerste zien we de stichters gezeten rond de feesttafel ten huize van hun "Rat d'Honneur", Gustave CNUDDE. Een afbeelding van bedoelde foto vindt men trouwens ook in Y. VYNCKE's "Kent u ze nog ? ..." Rond de tafel zien we van links naar rechts gezeten : François QUINET, Georges BULCKE (Emile's broer), Albert THOMA, Augusta CNUDDE, Léon BROUWET, Gustave CNUDDE, Frédéric DERIDDER, James ENSOR, Gustave DANVERS, Mevr. CNUDDE, Léon RINSKOPF, Emile MATHIEU, Irmin PLEYN & Alfred MONTEVILLE.
Rechtstaand van links naar rechts : Victor MERTIAN, Emile BULCKE, Georges DAVELUY, Auguste PEDE, Arthur CAMBIER & Daniël VAN CRAEYNEST. Op een 2e groepsfoto zien we de stichters van het genootschap door de fotograaf netjes tot 3 rijtjes boven elkaar gecomponeerd.

Uit 1901 dateert een affiche van BULCKE "LONGCHAMPS FLEURI". Centraal op de affiche staat een dame in rijke witte Belle-Epoque-kledij en met een grote rode hoed op. Ze lacht en maakt een afwerend handgebaar naar enkele herenhanden rechts, die haar bloemen toewijken. In de achtergrond zien we de profielen van enkele koetsiers tegen een gele hemel. De affiches zijn gesigneerd "Em. Bulcke" en werden gedrukt door "Affiches d'Art Geo Daveluy. Ostende".

In hetzelfde jaar maakte BULCKE het ontwerp voor zijn kleurrijke affiche "Carnaval d'Ostende 1901. Programme des Fêtes". De Plate bezit het kleine bozzetto van de affiche (olieverf op doek, gemaroufleerd op hout) alsook een exemplaar van de affiche zelf, gedrukt bij Geo DAVELUY te Oostende. Beide kunstwerken zijn afkomstig uit het legaat BULCKE.

Op een fond van kleurvlekjes dans links een in 't geel uitgedoste nar. Rechts is dan de programmatekst gedrukt. Onderaan tekende BULCKE 6 karikaturale koppen, links en rechts van het wapenschild van Oostende. Voor deze koppen gebruikte hij de gelaatstrekken van zichzelf en enkele goede vrienden. Dit althans volgens achteraf bijgeschreven opschriften.
Van links naar rechts zien we zo de duidelijk gechargeerde hoofden van Léon BROUET, Arthur CAMBIER, Emile BULCKE, Georges BULCKE, Daniël VAN CRAEYNEST en Auguste PEDE.

Anno 1902 huwde BULCKE met Augusta KOCKENPOO die in 1875 geboren was, net als hemzelf. Kort nadien werd hij leraar Sierkunsten aan een Schaarbeekse onderwijsinstelling. Om beroepsredenen ging BULCKE dan ook te Schaarbeek wonen : Seutinstraat, 8. Hij zou zijn geboortestad echter niet ontrouw worden en had ook een atelier te Oostende (2).
Nog in 1902 stuurde hij een "Feuilles de vigne" en een "Portret van Mevr. G.D." in naar de "Exposition des Beaux-Arts à l'occasion de l'inauguration de la nouvelle salle du Kursaal" (Oostende, 2 augustus - 15 september 1902).

Uit 1904 dateren de 6 grote kaders met ontwerpen voor een praalstoet ter herinnering aan het Beleg van Oostende (Oostende ; Heemkundig Museum). In dat jaar werd door "Ostende en avant" een openbare wedstrijd uitgeschreven voor het leveren van ontwerpen voor een praalstoet met genoemd onderwerp. Naast Emile BULCKE stuurden ook Vital KEULLER en Henri PERMEKE ontwerpen in. BULCKE haalde "eerste premies" voor de delen 1, 3 en 4. KEULLER een "tweede premie" voor het 2e deel en een "eerste premie" voor deel 5.

Zonder twijfel had BULCKE veel opzoekingswerk verricht om zijn ontwerp zo historisch mogelijk uit te voeren. Hij ontwierp een stoet in 6 delen, te weten :

1. Triomfantelijke intocht in Oostende van Maurits van Nassau na de Slag van Nieuwpoort ;
2. Exodus van de Oostendse vrouwen en kinderen naar Veere in Zeeland, begeleid door Hollandse Hellebaardiers ;
3. Aankomst van de Spaanse troepen en hun bondgenoten ;
4. Uittocht van het Garnizoen en de Oostendse burgers ;
5. Allegorie Oostende -Troje ;
6. Apotheose : Oostende herrijst !! Voorstelling van de handel, de visvangst, het bad- en ontspanningsleven.

Een stoet die dus helemaal in de romantische traditie van de tijd lag ! In april 1904 werden BULCKE's projecten in het Kursaal geëxposeerd. De plannen voor de eigenlijke stoet werden algauw opgegeven wegens financiële moeilijkheden. Een der eerste ontgoochelingen voor BULCKE.
BULCKE bleef steeds zeer gehecht aan deze geaquarelleerde stoetontwerpen die na zijn dood bij "De Plate" terecht kwamen. Ze hangen nu in 't Heemkundig Museum waar ze een ereplaats bekleden. En voor elkeen die even blijft stilstaan bij deze zes kaders trekt de stoet die nooit uitging telkens opnieuw voorbij. Met zijn honderden zijn ze, de figuranten : van vorst tot pauper ; in satijn, in bombazijnen uniformpjes, in lompen ; onbetaalbare praalwagens overladen met Rubeniaanse allegorieën, een overdonderende massa attributen à la Cecil B. DE MILLE...

Een gelukkige gebeurtenis voor de BULCKE's in 1904, was de geboorte van een dochtertje DINAH. BULCKE zou het meisje, dat wellicht wel enig talent had, opvoeden als een klein wonderkindje, bedreven in het tekenen het schilderen, de literatuur en de muziek.

"De Plate" bezit van haar talrijke tekeningen en aquarellen, meestal bloemstudies maar ook enkele stillevens. Knap gedaan, zeker, maar we zagen al meer dergelijke schoolse werkjes van kindjes van haar leeftijd en uit deze periode. Voor Dinah zal het geen probleem geweest zijn, vooral als ze mocht rekenen op de helpende hand van een vader-kunstschilder. Dat veronderstellen wij althans.

Wellicht daterend uit het voorjaar van 1904 is een geaquarelleerd affiche-ontwerp "Ostende Bal Blanc" in de verzamelingen van onze kring en geëxposeerd in het Heemkundig Museum. Op het voorplan zien we een dansend paartje in 't wit gekleed. Rechts is het een doorkijkje naar de Balzaal van het Kursaal, bevolkt met talrijke dansende paartjes, allen in 't wit. Een kostelijk ontwerp dat ons ervan overtuigt dat BULCKE niet een der minsten zou geweest zijn als affiche-ontwerper. We brengen dit affiche-project in verband met het "Bal Blanc" dat in de zomer van 1904 in 't Kursaal doorging (3). De aquarel kan dus wel van begin 1904 zijn. Uit het werkje, een symphonie van witte nuances, spreekt niets dan zon en geluk. Persoonlijk vinden we het een van de heerlijkste dingen die BULCKE ooit maakte.

---

(1) La Saison d'Ostende, 3 juni 1900.
R.M.L. Beaux-Arts. L'exposition de peinture au Musée, in La Saison d'Ostende, 10 juni 1900, p. 2.

(2) Hoe het komt dat BULCKE geen positie vond (of kreeg ?) in Oostende is me niet duidelijk. Het was voordehand liggend dat hij toch in eigen stad carrière zou maken ! Alhoewel ik die zaak nog niet heb onderzocht zal er hier wellicht ook weer een hele onverkwikkelijke touwtrekkerij achter schuilen.

(3) Du nouveau au Kursaal !, in "L'Echo d'Ostende", 41, 68, 14 juni 1904, p. 2.

(wordt voortgezet) Norbert HOSTYN

\- - - - - - - - - - -

INDEX "DE PLATE" 1978

De index "De Plate" voor de jaargang 1978 is verschenen. De samensteller Jef KLAUSING heeft er een erezaak van gemaakt om al wie iets uit ons tijdschrift wil terugvinden dit zonder enige moeite kan doen. Meer dan 35 pagina's werden aan de intekenaars toegestuurd.
Er blijven nog enkele exemplaren ter beschikking voor hen die te laat intekenden. De index is voorlopig nog te verkrijgen tegen de prijs van 30 F. te storten op rek. nr 750-9109554-54 van "De Plate", v.z.w. Oostende.

HET EXTRA-MEINUMMER VAN "DE PLATE"

Normaal sluit het april-nummer de winterperiode van "De Plate" af. Maar ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van "De Plate" zullen al onze leden een extra-nummer (mei-augustus 1979) ontvangen. Het zal één heel belangrijke bijdrage bevatten van ons medelid Daniël FARASYN : "De historiek van de Oostendse Zeedijk vóór 1880".

O. V.

IS DE ZWEEDSE OOST-INDISCHE COMPAGNIE EEN VERLENGSTUK VAN DE "OOSTENDSE COMPAGNIE" ?

In de "Handelingen van de Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis", deel XXXI, 1977, blz. 121-136, verscheen onlangs een belangrijk artikel van C. Koninckx over "Zuidnederlandse deelname in de Zweedse Oost-Indische Compagnie 1731-1786", tekst van een lezing gehouden op 12 maart 1977 met betrekking tot het thema : Belgische investeringen in het buitenland. In de loop van 1979 zal de uitgeverij G. Desmet-Huysman een Engelse versie van zijn herwerkte doctorale dissertatie (verdedigd aan de Vrije Universiteit te Brussel in 1975) over de Zweedse Oost-Indische Compagnie uitgeven. Wat is er van een Zuidnederlandse deelname in de Zweedse Oost-Indische Compagnie, en onder welke vormen deed die zich voor ? In hoeverre kan de Zuidnederlandse participatie als een voortgezette "Oostendse" participatie beschouwd worden ? Dat is het opzet van dit besproken artikel. Wij noteren een beperkte maar kwalitatief vermeldenswaardige Zuidnederlandse aanwezigheid bij het varend personeel : de kapiteins De Clerck, Brunet, Carpentier, Pieter Dens en Pieter Bedet waren oud-gedienden van de Oostendse Compagnie. De aanwezigheid van genoemde "Oostendenaars" moet verrijkend ingewerkt hebben op het gebied van de navigatie ; verwonderlijk is dat hun aanwezigheid beperkt blijft tot de officiersposten. Op materieël vlak en ook wat betreft de tradities valt weinig continuïteit te bespeuren tussen de Oostendse en Zweedse rederij. De belangrijke band tussen de twee ondernemingen ligt echter op het vlak van de financiële participatie. De overdracht van fondsen uit de afgeschafte Oostendse Compagnie is een vaststaand feit : na de afschaffing van de Oostendse handelscompagnie investeerden de aandeelhouders opnieuw in een andere handelscompagnie ; het is niet onwaarschijnlijk dat de winsten opgestreken in de eerste compagnie opnieuw geïnvesteerd werden in de tweede. Nochtans kunnen de twee Oost-Indische Compagnies niet met elkaar vereenzelvigd worden en is de Zweedse Compagnie geen verlengstuk van de ongelukkige Oostendse Compagnie, besluit C. Koninckx !

E. SMISSAERT

\- - - - - - - - - - - - -

ZO MAAKT MEN PRENTKAARTEN EN GESCHIEDENIS

In de uitgave "De Visserij langs Vlaanderens kust in oude prentkaarten" kan men, naast het bekijken van oude zichten op het visserijbedrijf ook nieuwe geschiedenis leren.
Kaart nr. 65 toont enkele vissersboten op het "strand tegen de duinen. Bovenaan vermeldt de drukker "OSTENDE - Pêcheurs". Wie de afdruk bekijkt valt het op dat op de voorsteven van het rechtse vaartuig het kengetal "047" maar al te duidelijk vermeld is en waarschijnlijk door de drukker aangebracht werd bovenop het oude getal, waarvan de eerste twee tekens slordig werden uitgewist. Op de derde boot van rechts ziet men minder duidelijk, maar dan toch nog voldoende dat het kengetal zes letters heeft, waarvan de eerste twee letters zijn, wat er op wijst dat het hier om Franse vissersvaartuigen gaat. Ook het type van boten wijst in deze richting.
Volgens het onderschrift zou De Snerck - "en hij kan het weten" volgens de uitgevers van het boekje - verklaard hebben dat dit kiekje genomen zou zijn geweest op het strand van Mariakerke omstreeks 1900.
Bestond de Zeedijk te Mariakerke al niet reeds in 1896 ? Het museum Stracké werd reeds in 1897 op die Zeedijk nabij de Dorpstraat opgericht.

J.H. KLAUSING

DE CONGONUTJES LATEN ONS NIET LOS

Nadat collega Simon IPPEL een eerste maal de Congonutjes op tafel wierp, behandelt onze sympathieke secretaris J.B. DREESEN, dit punt opnieuw in het nummer 2 - 8e jaargang van ons tijdschrift. Meer bepaald wanneer hij zegt dat de beste Congonutjes te vinden waren bij kromme Leon, uitbater van de "Gepekelde Fiege". En of hij gelijk heeft !

Leon, met familienaam CLAEYS, was een broer van de, in het Visserskwartier, alom gekende en gewaardeerde haarkapper EUGENE, wiens zaak, in de Sint-Paulusstraat, steeds druk beklant was.

Leon had een gebrek aan het rechterbeen, dat op een soort kruk rustte, waaraan hij trouwens zijn bijnaam te danken had. Hij liep nochtans met snelle, korte pasjes door zijn cafétje, dat amper "een schorte" groot was. Het huis bevond zich inderdaad in de Bonenstraat, droeg het nummer 2, doch was niet op de hoek van de Sint-Franciscusstraat en ook niet aan de kant waar thans de "Cosy Corner" gelegen is. Inderdaad, de zijgevel van het huis nr 2 Bonenstraat, vormde achterwand van de vismarkt, zodat tussen de Sint-Franciscusstraat en de woning van vriend Leon, de stenen banken stonden waarop de vis werd tentoongesteld. Aan deze zijgevel was tevens het O.L. Vrouwebeeldje gehecht, dat thans in ons museum berust.

Het huis bestond uit wat men te Oostende noemt, kelderkeukens, vervolgens op de gelijkgrondse verdieping het cafétje en dan mansardekamers. Het cafétje bereikte men via een enge gang, waarin een oude bruine deur de toegang tot de gelagzaal afsloot. Eens binnen troffen wij er twee tafeltjes aan, een staand tegen het venster en een links in de zeer kleine gelagzaal. Verder stonden er een viertal stoelen, een vijftal spuwbakken en een anderhalf meter lange toonbank, waarachter de uitbater troonde. In de linkerachter-hoek stond dan een rieten mand gevuld met de lekkerste Congonutjes uit Oostende. Tussen deze nutjes lag een tinnen pot waarmede de nutjes werden afgewogen.

Het bruine, schuimende bier vloeide er overvloedig uit een der beide tapkranen, voornamelijk op zater- en zondagen, wanneer de jonge bezoekers, trouwe klienten van de dancing 't KEUNTJE, even kwamen verpozen. Bij dit lekker glas bier hebben we dan steeds een pint Congonutjes verorberd. En of dit smaakte.

Celintje, de echtgenote van Leon, waarmede hij in 1921 in het huwelijk was getreden, was zelden of nooit in de gelagzaal aan te treffen. Zij hield zich onledig met huishoudelijke arbeid, terwijl ook de dochter, die naderhand naar Bredene verhuisde, nooit in de herberg verscheen.

Leon kon goed overweg met die jonge gasten, die hij af en toe op een extraatje vergastte. Hij kon ook goed vertellen en kon er de stemming inbrengen. Niet te verwonderen dat zijn klienten bestendig terugkwamen. Was het nu voor Leon, het bruine bier of de Congonutjes, who's know ?

Leon heeft nooit op de markt gestaan, noch met fruit of groenten, noch met Congonutjes. Hij kwam zelden op straat, gezien zijn gebrek, en vond zijn grootste genoegens in de gesprekken met zijn jong klienteel. Leon overleed alhier in oktober 1955.

Maurice FERIER

ARCHITECTEN VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE. XXI : LOUIS POUPAERT

Brugs architect en aldaar professor aan de Academie. Hij tekende de plannen voor :

- het bankgebouw "Banque d'Ostende et du Littoral", nu "Bank van Brussel" (Wapenplein). In zijn oorspronkelijke gedaante is dit gebouw nog te zien op pl. 57 van "Oostende in Oude Prentkaarten". De voorgevel in neobarokke stijl telde toen slechts 4 traveeën verbreed, links van de oorspronkelijke 4 (op de gronden van de winkel BOGAERTS). Voor die vergroting werd dezelfde stijl aangehouden als van het oudere deel.
  Dit is o.m. te zien op de prentkaart ALBERT 202 (PHOTYPIE A. DOHMEN).

  In de zestiger jaren volgde een tweede vergroting en modernisering waarbij de geest van het oorspronkelijke POUPAERT-ontwerp geen geweld werd aangedaan. Van POUPAERT's oorspronkelijk werk is echter niet veel meer te bespeuren.
  De modernisering van de "Bank van Brussel" is het mooiste bewijs dat oude gevels (schoonheid) goed te verzoenen zijn met moderne bouw erachter (comfort), iets wat de verantwoordelijken voor de stedebouw van Oostende eens dringend moeten gaan inzien.

- de "Biercoo" aan de Alfons Pieterslaan (hoek Ieperstraat), gebouwd in 1920-1921 en jammerlijk gesloopt in 1975-1976.
  De "Biercoo", officieël het Hoofdlokaal II, werd gebouwd op gronden die aangekocht werden na een beslissing van de Algemene Vergadering der S.E.O. op 17 october 1920. Het gebouw verving het oude gebouw op de hoek van de Jules Peurquaetstraat en de Alfons Pieterslaan. De inhuldiging had plaats op zondag 2 october 1921 met een feestzitting, een rondgang door het nieuwe gebouw en een sober banket in het "Hôtel Westminster" (waarvoor de deelnemers 17 F. moesten neertellen). De dag erop volgde nog een toneelvoorstelling met huldebetoon in de Kon. Schouwburg.

  Dit gebouw werd reeds uitvoerig beschreven door J.B. DREESEN in het Plate-nummer van october 1975 ("De Biercoo is niet meer" p. 10-11 ; met illustratie") en door O. VILAIN in zijn "Langs 't hard zand (p. 50-54). Het gebouw, waarnaast de café, ook de textielafdeling gevestigd was, kende ook tal van veranderingen : zo werd het in de Ieperstraat op latere datum vergroot naar het park toe. Ook het protserig edikel langs de Alfons Pieterslaan met de letters "S.E.O." op heeft niet lang meegegaan en werd door iets soberders vervangen.

  Iconografie :

  prentkaart : "SAMENWERKENDE MAATSCHAPPIJ - SOCIETE COOPERATIVE S.E.O.
  HOOFDLOKAAL II - LOCAL PRINCIPAL II
  OSTENDE (zeer gezocht)

  Bibliografie

  - Maandschrift S.E.O., september 1921
  - idem, october 1921
  - idem, april 1923 (bijvoegsel) (met foto).

- het huis Hendrik Serruyslaan 62 (vermeld en beschreven door LOONTIENS, Les monuments et les édifices remarquables d'Ostende. I. Ostende monumentale et pittoresque, p. 121-123).

- Een portret van POUPAERT vindt men op p. 425 van G. MICHIELS : "Uit de wereld der Brugse mensen" (Brugge, 1978).

Norbert HOSTYN

LE TOUR D'OSTENDE

§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§

Stemme : L'Anglais embarrassé
Woorden : van Jan Van Wulpen

1. Débarquant à Ostende,
Pour mon amusement
Je vois un vrai bambin
Je demande le chemin.
Un agent de police die kwam
Hij zond mij naar den tram
Wij reden met er daad
Recht naar de Kortestraat
Dans la rue de chapelle
En naar de veertien billen
En 'k smoorde een sigaar : op den boulevard.

2. Venant sur la digue de mer,
Avec un commissionnaire
Je vois une mademoiselle
Quell' est gentille et belle.
Zij was zoo lang en smal
Wij trokken naar 't kursaal
En aan den peerdenloop
Daar vloog overhoop
En 's avonds op de kaai
Zij zag een papegaai
En seffens aan den gank, t'was op de bank.

3. Au café Métropol
On chante le rossignol
Après je m'en vais pour l'train
Mais j'ai trop bu le vin.
Zoo liep ik door de stad
Ik was zoodanig zat
Dat ik viel op mijn gat
'k Lag daar van langsten plat
Een man gelijk een beer
Daarbij de commissair
Die stampten mij als een zot, in 't kolenkot.

4. Je vais chez le pharmacien
Car je ne sens vénérien
Il me disait mon garçon
Vous avez des morpions.
Nemmt vet van een chandell'
En smeert dat op u vel,
Gij neemt dan vlug en rap
Een maatje vol gilap
Daarbij wat slangevet
En kruipt dan in uw bed
En sch..t de pispot vol, tot aan uw hol.

5. Je vais au restaurant
Pour mon boulotement
Je demande au garçon
Les plats, il me répond :
Wij hebben rabatkol
En kiekens zonder hol
Een dobbelen met spinagie
Met eene dobbele sargie ;
Patatten en ajoenen
En katten en kalkoenen
Wilt ge 't niet eten, laat maar staan.

6. Je vous une Melady
Qui était for jolie
Je lui fait une déclaration
Le belle me répond :
Toe mijnheer kom maar binnen
Ik zal u wel beminnen
Gij stommen engelschman
Het kost maar eenen frank
Betaalt mij een flesch faro
Gij vuile lavabo
En komt maar op, met u verkenskop.

Jan VAN WULPEN

NIEUWS OVER OOSTENDSE EDELSMEDEN IN HET ANCIEN-REGIME

Het is al lange tijd dat dit onderwerp me bezig houdt, zonder dat ik echter al enig systematisch onderzoek in deze materie doorvoerde : het onderwerp is zéér tijdrovend qua onderzoek en men kan niet alles ineens doen.
In de catalogus "Legaat Pierre Lunden. Provinciaal Museum Sterckshof Deurne" (1977) vonden we op p. 47 onder Brugge een zilveren theepot die het meesterteken draagt van Martinus DE CLERCK.
Deze DE CLERCK was volgens de auteur bij Anne-Marie CLAESSENS-PERE te Oostende werkzaam.
Hij werd meester op 22 december 1727. De theepot in kwestie draagt de jaarletter P, die overeenkomt met 1731-1732, alsook het stadsmerk van Brugge (wat normaal was).
Martinus DE CLERCK's meesterteken was een gekroond monogram MDC.

Norbert HOSTYN

MARINE ACADEMIE MEDEDELINGEN NOG TE KOOP

De wetenschappelijke activiteiten van de Marine Academie genieten hoge waardering in binnen- en buitenland. Het jaarboek "Mededelingen van de Marine Academie" bevat telkens een aantal waardevolle bijdragen en studies, in de Nederlandse of Franse taal, over zeevaart en zeevaartgeschiedenis. Een lijst van de boeken 1 tot en met 22 is op aanvraag verkrijgbaar bij Uitgeverij "De Sikkel N.V." , Kapelsestraat 222, 2080 KAPELLEN. Boek 23 verscheen in 1975 en omvat de jaren 1973-74-75. Prijs : 630 F. Boek 24 is ter perse.

E. SMISSAERT

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE. DE HAMILTONHOEVE

Als men in Mariakerke de Elisabethlaan oprijdt in de richting van het Kennedyplein staat op een vluchtheuvel aan de rechterkant, even voor de kliniek Wante die zich links bevindt, een bouwvallige boerderij. Dat is de HAMILTONHOEVE. (1)
De naam kreeg ze van de familie HAMILTON, een verschillende generaties oude Oostendse familie van Engelse oorsprong, die de hoeve ononderbroken pachtte van 1887 tot 1940.
De vluchtheuvel waarop de hoeve staat is een overblijfsel van het FORT SINT-ISABELLA (Spaans voor Sint-Elisabeth) uit het beroemde Beleg van 1601-1604. Op een luchtfoto van de stad is de vijfhoek van het fort nog zeer goed in het landschap te herkennen.
Harry Hamilton, de eerste Hamiltonhoevepachter van die naam baatte voordien een boerderij uit op de plaats waar zich nu de Sint-Jozefkliniek bevindt. In 1886 moest hij echter uit die doening weg want op de gronden ervan wilde men een weeshuis inrichten (het Sint-Vincentiusgesticht). Hij kreeg keuze tussen drie hoeven die in de onmiddellijke omgeving leeg stonden ; een eerste ongeveer gesitueerd waar nu de wijk Mariakerke staat ; een tweede die nog altijd achter de "huzetjes" van Sanders staat (ingang tussen de nummers 401 en 407 op de Steense Dijk) en dan de hoeve die hij achteraf zou betrekken. Die hoeve noemde toen "la ferme du Poldre", maar werd door hem het Polderhof genaamd.
Harry's eerste werk was de boerderij in orde te zetten, want ze stond reeds twee jaar leeg toen hij het in 1887 betrok. De vorige pachter Stefaan KESTELOOT, familie van de Kesteloots die een hele reeks "huzetjes" bezat aan de Leffingestraat, had tijdens zijn verblijf aan de hoeve twee stukken bijgebouwd, nl. aan de zuidkant een keuken -met open haard- en aan de noordkant een afdak dat als verlenging van de schuur moest dienen. Ook had hij de hele doening in een zeer opmerkelijke lichtpaarse kleur gekalkt. Het eerste werk van Harry Hamilton was dan ook de "Kesteloots kleur" te doen verdwijnen door gewoon witsel op de muren te zetten. Achteraf bouwde hij dan ook nog het afdak om tot een volwaardige bijschuur. Hij baatte de boerderij uit tot 1909 waana hij de pacht overdroeg aan zijn zoon Louis.

Louis Hamilton baatte de boerderij verder uit tot in 1940. Eigenlijk tot in 1939, want toen werd hij lijdende en moest in de kliniek opgenomen worden. Tijdens zijn afwezigheid werd het mannenwerk op het hof gedaan door Omer Dewitte, zoon van Gustaaf DEWITTE die in "beesten" deed en een doening met café had op de Torhoutsesteenweg, zo ongeveer waar nu de Garage Provoost en Renault staat.

Omer Dewitte is er gebleven want hij huwde in 1939 de dochter Hamilton en toen schoonvader Louis in 1940 stierf werd Omer de laatste pachter van de Hamiltonhoeve. Als huwelijksgeschenk kreeg hij ondermeer van zijn schoonvader een schilderij van de hoeve, geschilderd door een zekere J. VANHOUTTE. Dit schilderij is nog steeds familiebezit, er staat echter geen jaartal op.

Over de Hamiltonhoeve zijn er tot nog toe weinig gegevens aan de oppervlakte gekomen. Tijdens Wereldoorlog I groeven de Duitsers een gedeelte van de vluchtheuvel aan de oostkant van de hoeve af en bouwden er iets verder hun batterij TIRPITZ mee op. Ondanks al het oorlogsgeweld bleef boer Hamilton op zijn doening. Vrouw en dochter gingen echter elke avond slapen bij bakker Becelaere in de Veldstraat (nu Jules Peurquaetstraat). Volgens de heer Dewitte en zijn familieleden was op de binnenmuur van de schuur oorspronkelijk het jaartal 1633 in gewrongen ijzers aangebracht. De binnenmuur was de oorspronkelijke noordgevel van de doening (die van het langgeveltype is) waartegen Stefaan Kesteloot het afdak aanbouwde dat nog later werd omgebouwd tot een bijkomende schuur. Deze cijfers verdwenen vóór W.O. II toen er op die plaats in de muur een gat werd gekapt dat als verbinding moest dienen tussen de schuur en de bijschuur.

De HAMILTONHOEVE

De hoeve gezien van het westen...
15 juni 1952

en van het noordoosten...
15 juni 1952...

... en anno 1974

Ook was er tot voor enkele jaren op een van de balken die de verbinding vormde tussen de schuur en de "koterijen" die tegen de westelijke schuurgevel waren aangebouwd, het getal 1666 ingekerfd met een mes.
Volgens vader Dewitte was het waarschijnlijk ooit gemaakt door dorsers. Tijdens W.O. II werden een paar ijzeren kanonballen van de soort waarvan er tijdens het Beleg op en rond Oostende zeer veel zijn neergekomen, opgegraven. Ze waren volledig doorroest en toen ze een tijd in de buitenlucht hadden gelegen vielen ze in roestbrokken uit elkaar.

De boerderij moet zeer lange tijd in het bezit zijn geweest van de vroeger goed gekende familie JEAN te Oostende. De heer Kessels (vader van de Kessels ; garage op de Torhoutsesteenweg) kocht de boerderij in 1939 op met de grond die erbij hoorde en ze bleef in het bezit van de familie Kessels tot in de zeventiger jaren. De zonen, de gebroeders Kessels, gekende handelaars op de Torhoutsesteenweg, erfden van hun ouders de Hamiltonhoeve en de gronden daaromtrent. Met een gevestigde handelszaak laten zij de uitbating ervan aan derden over. Wat betekende dat Omer DEWITTE er pachter op bleef tot 1960, toen hij naar de Stuiverstraat verhuisde, om voorbij de Zilverlaan (eerste boerderij rechts) op wat hij zelf het NIEUWE POLDERHOF noemde, weer "beesten" te gaan kweken. Vóór enkele jaren kreeg de jongste van de gebroeders Kessels het idee om in de boerderij een Cultureel Centrum op te richten, plan dat financiëel gesteven moest worden door een verkaveling van de omringende gronden. De bedoeling was met die verkaveling in dezelfde stijl te blijven, d.w.z. laagbouw. Er werden een drietal plannen van aanleg opgemaakt en ingediend maar die schenen geen genade te krijgen in de ogen van de stedelijke diensten. Nadat het hem veel nutteloze inspanning en geld had gekost besloot de heer F. Kessels het geheel te verkopen.

De eerste kandidaat die een optie van 6 maanden kreeg was de heer J.C. Van Biervliet. Toen de tijd verstreken was speelde hij zijn optie door aan de Bank van Brussel-Lambert, die in 1976, de boerderij en de daarrond liggende gronden kocht. Oorspronkelijk was de Bank van Brussel-Lambert zinnens hier een administratief centrum in laagbouw op te richten, waarbij de hoeve zou uitgebouwd worden als restaurant voor de bedienden van de bank en daarbij werd een cultureel centrum gepland.

Toen kwam echter een voor de Bank van Brussel-Lambert, zeer pijnlijke aderlating en de bouwplannen in verband met de Hamiltonhoeve verhuisden naar de achtergrond.

En dan is er een plan geweest van het Sint-Andreas-instituut. Deze instelling wilde uitbreiden. Volgens verklaringen van de directeur, als reactie op diverse tussenkomsten om de 18de eeuwse gevel van het hoofdgebouw in de Kaaistraat te laten klasseren, moest de uitbreiding, voor een kwestie van subsidiering, op de zelfde plaats gebeuren. Men ging dan maar ondergronds en naar boven toe uitbreiden, maar daarvoor moest het gebouw afgebroken worden. En het lukte, zoals maar al te dikwijls in Oostende kregen de ijveraars voor een klassering een NUL op hun rekwest en het schoolbestuur toelating om het gebouw in de Kaaistraat te slopen. Wat dan ook met een ongemene ijver gebeurde. De enige herinnering aan deze Oostendse gevel blijft het smeedijzeren hekken en het portaal, die beiden naar Bokrijk verhuisden. Achteraf bleek de ondergrond niet geschikt te zijn (wie wist dat niet ?) voor de uitbouw van een ondergrondse sportzaal. Dus ging men dan toch verder kijken. Men trachtte tot een akkoord te komen met andere vrije scholen uit Oostende om samen iets te bouwen op de gronden van de "HAMILTONHOEVE". Maar dit plan viel in het water en de rest van de Sint-Andreasstory las u allicht in de lokale kranten.Dat was de laatste maal dat de Hamiltonhoeve in het nieuws kwam. (2) Nu is het stil geworden rond de doening. Het enige dat men er nog hoort is af en toe de klop van een vallende steen die door de gestadige aftakeling is vrijgekomen. Het monumentenjaar is langs de Elisabethlaan voorbijgereden, maar heeft niet durven opkijken naar deze Oostendse boerderij uit de 17e eeuw.

J.B. DREESEN

(1) In Oostende zegt men meestal "De boerderij van Hamilton".
(2) In verband met het Sint-Andreas-instituut zie ook : De Plate nr 1/1977, blz. 9. Kaaistraat 18 en De Plate nr 11/1978, blz. 25 Kaaistraat 18-In memoriam.

OMTRENT DE RIJKSLAGERE SCHOOL TE OOSTENDE TIJDENS HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN (1815 - 1830)

"(...) Het verschijnsel van de gevormde, gediplomeerde leerkracht dateert, met betrekking tot het lager onderwijs, uit de tweede helft van de vorige eeuw. Toen had het woord "meester" ook een mooie klank, een inhoud die hij nog wel heeft behouden maar dan toch in veel mindere mate (...) In de eerste helft van de negentiende eeuw heeft "de schoolmeester" een pejoratieve betekenis gekregen. Meer in trek kwam "de onderwijzer", een term die tot de laatste jaren van de achttiende eeuw teruggaat. Die verandering in de terminologie (...) hield verband met nieuwe opvattingen over de functie van de leerkracht in de lagere scholen. In België en Luxemburg begon men van omstreeks 1815 af van "de onderwijzer" te spreken. Gevormde leerkachten zijn toen ook voor het eerst verschenen (...)". Dit is een uitvoerig citaat uit het standaardwerk van Prof. Dr. Maurits De Vroede, thans gewoon hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven en directeur aldaar van het "Seminarie voor Historische Pedagogiek" (Vesaliusstraat 2, 3000 Leuven). Chronologisch behandelt dit werk grosso modo de eerste helft van de 19e eeuw. Het loopt tot aan het regime, in België en Luxemburg respectievelijk ingevoerd door de onderwijsnetten van 1842 en 1843. Deze regelden niet alleen het lager- maar ook het kweekschoolonderwijs. De Vroedes verhandeling, uitmuntend en oorspronkelijk, berust hoofdzakelijk op een uitgebreid en diepgaand archiefonderzoek. (1)

In het algemeen verkeerde, in 1815, in geheel België het lager onderwijs in een droevige situatie : het euvel bij uitstek was de onbekwaamheid van de leerkrachten. In de Oostenrijkse Nederlanden (vóór 1795) werd het probleem van een specifieke opleiding niet eens gesteld, tenzij onder Keizer Jozef II en van de regering uit. Twee normaalscholen werden in 1789 doodgeboren, mede omdat de Kerk haar dominerende invloed behield. Ook in de Franse tijd (1795-1815) is de vernieuwing van het lager onderwijs in onze gewesten uitgebleven ; de verklaring lag in het gebrek aan zorg voor het lager onderwijs in zijn geheel. In het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) bleek de opleiding van bekwame leerkrachten één van de meest essentiële opgaven.

Wat de opleiding van leerkachten betreft, moest het van de aanvang af duidelijk zijn dat de twee rijkskweekscholen (Haarlem en Lier), met die van Groningen samen, kwantitatief de leemte niet konden vullen. Een aantal modelscholen voor lager onderwijs riep men in het leven om de nieuwe leerwijze in het zuiden bekend te maken ; diezelfde scholen heeft men dan tevens ten dienste gesteld van de opleiding of volmaking van de onderwijzers zelf. In de eerste plaats betrof dat de rijkslagere scholen : in een aantal steden van de zuidelijke provinciën zouden scholen worden opgericht voor kinderen van "ingezetenen en militaire beambten". Materiële uitrusting en wedden nam het Rijk geheel op zich. De oprichting van de rijksscholen heeft plaats gehad op verschillende data tussen september 1817 en juni 1820 : in chronologische orde te Doornik, Luik en Maastricht, Namen, Oostende, Bergen, Brugge en Brussel, Antwerpen, Ieper, Gent, Leuven en Mechelen. Met name te Oostende bij koninklijk besluit van 10 maart 1818 ; de school werd geopend op 15 april 1821. Het aantal leerlingen was aanvankelijk vrijwel overal klein, maar is geleidelijk gegroeid. Het aantal scholieren van de dagschool (in sommige scholen kwam tevens een avondschool tot stand) werd aanvankelijk tot veertig à vijftig, ten hoogste zestig beperkt. Te Oostende : op 31 december 1821 : 11 leerlingen, op 30 november 1823 : 40 leerlingen, op 1 mei 1826 : 63 leerlingen, in januari 1829 : 84 leerlingen en op 31 december 1829 : 83 leerlingen. Wisseling van personeel hebben de ontwikkeling te Oostende geremd. Kosteloos onderwijs was in de rijkslagere scholen uitgesloten, niet alleen omdat het schoolgeld gedeeltelijk in de uitgaven diende te voorzien, maar ook omdat het met hun doel in tegenspraak zou zijn geweest. Ze waren immers voor kinderen uit de hogere standen bestemd ; vandaar ook een programma dat meer omvatte dan dat van een gewone lagere school.

Wat de "militaire beambten" betreft, betekende zulks, dat men kinderen van officieren mocht toelaten, maar niet van onderofficieren. In 1826 hadden de instellingen hun rol van modelscholen voldoende vervuld en was hun burgerlijk karakter duidelijk afgetekend. Met uitzondering van Ieper en Namen, behoorden de leerlingen, alleen jongens, overwegend tot burgerlijke families. De verhouding bedroeg nagenoeg 73,5 % tegenover 26,5 % voor kinderen van militairen. Volgens de tabel d.d. 7 augustus 1826 waren er te Oostende, op een totaal van 63 leerlingen, 49 leerlingen uit de burgerij en 14 kinderen van militairen. Zolang een rijksschool maar weinig leerlingen telde, fungeerde er alleen een hoofdonderwijzer. Eén of meer ondermeesters volgden naarmate de schoolbevolking steeg. Hoofdonderwijzer en ondermeesters benoemde de minister rechtstreeks (op voordracht) ; zij genoten een rijkswedde en een deel van de inkomsten uit het schoolgeld, naast vrije woning. Het salaris lag hoog ; het personeel vormde, qualitate qua, dan ook een elite. De hoofdonderwijzers waren op één na allen uit het Noorden afkomstig. Verschillenden onder hen hebben ook na 1830 een belangrijke rol gespeeld. De ondermeesters waren evenzeer van goede kwaliteit ; zij hadden meestal te Haarlem of te Lier gestudeerd. Aanvankelijk kwamen ze uit het Noorden, nadien meer en meer uit het Zuiden, zodat er uiteindelijk meer Zuid- dan Noordnederlanders fungeerden. Velen onder hen hebben na 1830 carrière gemaakt, onder wie D. Lustermans, leraar aan het College te Oostende.

Vóór 1825 is men met normaalcursussen begonnen in vier provinciën : Luxemburg, Henegouwen, Namen en West-Vlaanderen. De lessen zouden in 1821 dadelijk te Brugge, nadien eventueel ook te Ieper en te Oostende worden gegeven. Betreffende Ieper ontbreekt iedere aanwijzing en de rijkslagere school te Oostende werd niet ingeschakeld.

De Omwenteling van 1830 sloeg het openbaar lager onderwijs gevoelig achteruit, zowel door de onmiddellijke reactie als door de onverschilligheid die de eerste jaren na 1832 kenmerkte. Na 1830 verdwenen de rijkslagere scholen van Brugge, Oostende en Luik.

---

(1) DE VROEDE (Maurits) : Van schoolmeester tot onderwijzer. De opleiding van de leerkrachten in België en Luxemburg, van het eind van de 18de eeuw tot omstreeks 1842. Leuven, 1970 (Universiteit te Leuven. Werken op het gebied van de Geschiedenis en de Filologie. 5de reeks, deel 7).
Alle gegevens in dit artikel verwerkt, stammen uit deze grondige synthese.

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - - - -

GIFT

Vanwege de Heer D.J. KLAASSEN ontving "DE PLATE" een exemplaar van het diploma "Landjuweelwedstrijd 1933" ingericht door de Oostendse toneelkring "De Conscience-vrienden". De ontwerper van het diploma was niemand minder dan James ENSOR.

Om meer te weten te komen over dit grafisch kunstwerk gingen we op zoek in de beredeneerde catalogus van Ensor's oeuvre, enkele jaren geleden door DE TAVERNIER samengesteld, maar vonden er nergens een vermelding van.

Dit diploma, uiteraard gedrukt in kleine oplage en meegegeven aan tal van toneelmaatschappijen voor wie het wellicht niet meer was dan een diploma-als-alle-andere, zal het nu erg zeldzaam zijn geworden.

Stippen we terloops de andere Ensoriana aan die in het Heemkundig Museum te zien zijn :
- de carnavalsaffiche
- een reeks artistieke fotoopnamen (meestal ANTONY), ons ENSOR tonend in zijn dagelijks doen.

N. HOSTYN

OOSTENDE INGENOMEN

Ons lid Robert H. Demaegdt bezorgde ons de hiernavolgende tekst van een lied over de inname van Oostende na het Beleg in 1600.

Het lied komt uit "Curieuses Chansons Flamandes Anciennes" van M. WILLEMS, Gand, Gysselinck 1846, p. 114 en is door J. de Saint-Genois aangehaald in zijn werk "Le Château de Wildenborg ou les mutinés du Siège d'Ostende (1604), deel II", Brussel, A. Van Dale, 1846, p. 197-198.

1. Wilt loven
Den Heer van boven
En biedt
Hem een nieuw liedt !
Verschoven
En als verstoven
In ons verdriet.

refr. : Met snaer en sanck
Maeckt soet geclanck !
God, den ghever der victorie, danck ! Met snaer en sanck, enz.

2. Die fellen
Geussche ghesellen
Sijn al,
(Ghelijk den bal
Int snellen),
Deur 't nedervellen
Int dal,
Ghebracht ten val,

Met snaer en sanck, enz.

3. Sy stonden,
Als grimmige honden,
Vol spijt,
Bevaen met nijdt ;
Hun vonden
Sijn al verslonden
Eerst lijdt,
Die dan verblijdt.

Met snaer en sanck, enz.

4. Int strijden,
Tot deughts bevrijden,
Is God
Albertus lot.
Na 't lijden
Komt hem verblijden,
Dats 't slot
Van Gods gebodt.

Met snaer en sanck, enz.

5. Wilt singhen,
Van vreugdhe springhen !
Ziet daer,
Den vond is claer ;
Gheen stringhen
Ons meer en dwinghen ;
Voorwaer,
Laet vrees en vaer !

Met snaer en sanck, enz.

6. Laet blijcken,
Als Catolijcken,
By deught
D'oprechtste vreucht ;
Doet wijcken
'T sondigh beswijcken ;
Schept vreught
Die 't hert verjeught.

Met snaer en sanck, enz.

"OPEN DEUR" - DAGEN BIJ DE V.V.F. OOSTENDE

Op zaterdag 14, zondag 15 en maandag 16 april 1979 - Het Paasweekeinde - organiseert onze zustervereniging de V.V.F. Oostende in het Centrum voor Familiegeschiedenis, Dr. L. Colensstraat 6, haar jaarlijkse "OPEN DEUR" - dagen.
Samen met een genealogische-geschiedkundige tentoonstelling wordt dit jaar een ruime boekenbeurs voorzien met een schat aan familiekundige en heemkundige werken.
Heeft u familie op bezoek tijdens dit Paasweekeinde, heeft u veel vrienden, heeft u zelf een uurtje vrij ... breng dan een bezoek aan het Centrum van onze V.V.F. Vrienden. Zij rekenen op uw komst.

J.B. D.

PINKSTEREN AAN ZEE

§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§ç§

1.
Zee zeg ik tegen de zee
zand tegen het zand
het is heet en rul en het knarst een beetje
er is geen mens in de buurt
ik heb de vier elementen zuiver samen
plots weer dicht bij 't geheim
waar het kind al lachend mee speelde
noem mij uw namen
zeg ik haastig tegen de dingen
de magazijniers hebben de woorden
in kratten dichtgetimmerd opgestapeld
van vreemde tekens voorzien
wat pezen wat bewustzijn
neem ik de dingen bevindelijk waar
loop ik verbijsterd zonder leeftijd
oeroude wortels te duiden

2.
Schrijlings leg ik mijn botten op het zand
een klein obstakel
waar achteloos wind over speelt
een loos objekt temidden van konstanten
wie weet in wat voor heden dit moment
is ingeschakeld
naast mij ligt mijn lichaam
bij niets dan wentelende lucht
en wentelend water
is het kenmerk van de tijd vervallen
had ik mij al een bril gefantaseerd
een vrouw een kind en een positie
dit alles is wellicht voor later
intussen groeit hier het spelend kindje op
met zeilboot emmertje en schop

3.
Er staan twee voeten nog rustig
tussen de distels en de paarse helm
niet langer veilig in de luwte
is het lichaam in krachtarmen opgezogen
naar vele verten waait de wind dimensies weg
willekeurig op de kentering geplaatst
van wielend water en vlakkend land
stel ik alle gegevens op diepte scherpte
tasten vingers en ogen horizonnen af
halen ze torens binnen en scheepssilhouetten
het wisselend schuim en het vaste groen
haperen verrast aan vergrote huizen nabij
uit vervlogen delen
raakt het lichaam weer aarzelend samengesteld
keert ontdaan en afgemat
tot het vlek met keuken en bed
de baan met de auto's
de schelpen op het strand
de voeten rustig
tussen distel en helm.

Emiel WILLEKENS

Overgenomen met toestemming uit het "Nieuw Vlaams Tijdschrift", jg. 12 (1958-59), blz. 963-964.

DE BETEKENIS VAN H. BAELS VOOR DE VLAAMSE BEWEGING (X)

Hendrik (meestal genoemd Harry) BAELS werd geboren te Oostende op 17 januari 1878 en overleed te Knokke-Zoute op 14 juni 1951. Deze zoon uit een redersfamilie studeerde rechten in Leuven. Daar werkte hij mee aan "Ons Leven" en aan "Met Tijd en Vlijt", waarvoor hij gedichten en schetsen schreef. Baels vestigde zich als advocaat in Oostende, waar hij zich specialiseerde in de problemen van zeevaart en visserij. In 1912 werd hij voor de Katholieke Partij plaatsvervangend volksvertegenwoordiger en tevens gemeenteraadslid van Oostende. Gedurende de Eerste Wereldoorlog verbleef hij in Groot-Brittannië en zette zich in voor het lot van de Vlaamse vissers. In 1920 werd hij tot lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers verkozen, een jaar later schepen van de stad Oostende (1921-1926). Vanaf 1926 tot 1931 beheerde hij als minister de departementen van landbouw, openbare werken en economische zaken. In 1933 werd hij gouverneur van de provincie West-Vlaanderen, wat hij bleef tot mei 1940.

De Tweede Wereldoorlog bracht hij voor het grootste deel door in Zuid-Frankrijk. Na 1945 speelde H. Baels geen rol meer. Zijn verdiensten voor de Vlaamse Beweging kan als volgt worden samengevat. In 1908 behoorde Baels tot de ondertekenaars van het "Vertoogschrift", waarmee katholieke Vlaamsgezinden protesteerden tegen de verwerping van het wetsvoorstel-Coremans ; kort na zijn studie werd hij lid van de "Commissie tot Vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool". In Oostende stichtte hij diverse socio-culturele "ontwikkelingswerken" en richtte er een afdeling op van de "Katholieke Vlaamsche Hoogeschooluitbreiding", waarvan hij voorzitter werd. Als gemeenteraadslid was Hendrik Baels de eerste die opnieuw het Nederlands in het Oostendse stadhuis gebruikte. De jonge volksvertegenwoordiger toonde zich spoedig voorstander van amnestie, waarvoor hij o.m. pleitte in de eerste besprekingen die daarover in de Katholieke Vlaamsche Kamergroep werden gehouden. In de regering hield hij het bij de christen-democratische richting. Als gouverneur toonde hij zijn bezorgdheid voor de "volksverheffing" ; die wilde hij o.m. bereiken door de democratisering van diverse artistieke mogelijkheden. Hendrik Baels werd algemeen beschouwd als een Vlaamse "gentleman", sterk onder de invloed van de Angelsaksische cultuur. De gegevens van deze krabbel stammen uit de "Encyclopedie van de Vlaamse Beweging", deel 1 (1972), blz. 126, uit de notitie over H. Baels door Gaston Durnez. Een beknopte bibliografie kan de belangstellende lezer aldaar aantreffen.

E. SMISSAERT

(X) Deze bijdrage had in 1978 t.g.v. de herdenking dat het juist 100 jaar geleden was dat H. Baels te Oostende geboren werd, doch moest wegens onvoorziene omstandigheden tot dit nummer verschoven worden.

— — — — — — — — — — —

KLAKKERS

Weet u wat "klakkers" zijn ? Wij kennen in het Oostends vier betekenissen van het woord "klakkers", nl.

1° Schoenen met houten voetzolen (die een "klakkend" geluid maken, te vergelijken met de "Heistse Klakkertjes" op klompen) ;
2° Boterhammen doorweekt met melk en eierdooiers die men in de pan bakt ;
3° Kleine springpoedertjes, die in kindergeweertjes gebruikt worden ;
4° Twee kleine plankjes die men tussen de vingers ritmisch tegen elkaar laat "klakken" (dit geeft zowat het geluid van een castagnette). De kinderen lieten de plankjes wat bruin branden, het klakken klonk dan mooier).

Het was de Witten van de Koaie die twee zulke plankjes voor ons op zijn cafétoog legde. "Voila, hier zijn er klakkers. Dat is ten minste iets voor "De Plate" in het Jaar van het Kind", zegde hij. En hij had nog gelijk ook.

O. VILAIN

TOEN ONZE VISSERS ZEER KWAAD WERDEN

De vissersopstand in augustus 1887 heeft heel zeker de gemoederen duchtig opgejaagd bij onze vissersmensen : de slechte toestanden in de visserij, de verkoop van vreemde vis te Oostende en de confrontatie, tijdens de gebeurtenissen, met burgerswacht, politie en gendarmes, waren er de gekende oorzaken van.

Dat de meest "pittige" woorden tijdens die woelingen werden gebruikt moeten we zeker niet betwisten en uit de verslagen van de ondervragingen gedurende het proces halen we volgende bloempjes. Ze komen vooral uit verklaringen van de openbare macht en we mogen vermoeden dat ze zeker niet in al hun rauwheid tegenover de onderzoeksrechter werden weergegeven.

Daar was eerst een man die rondliep met een witte hoed en aan de agenten verklaarde dat hij om "poer" ging voor de Engelse boot. Hij is bij de spoorwegbrug in het water gevallen en werd door twee vrienden uit het water gehaald.

Een vrouw, op het laatst van haar blijde verwachting, liep met een voorschoot vol stenen rond om ze aan de mannen uit te delen.

De agenten werden uitgescholden voor : sloebers, moordenaars, smeerlappen. En er werd eveneens geroepen "wij zullen u wel vinden, gij zult een stamp onder uw kl... krijgen en kreveren van den honger".

Andere verwensingen naar de politieagenten : "Vogel ik zal je wel vinden, durft gij uw tuniek en sabel afdoen, ik smijt je in de kaai, maar gij zult toch een keer door mijn handen passeren". Verder : "Gij hebt mij een slag op mijn hoofd gegeven, maar gij zult dat driedubbel weerkrijgen en hebt ge het ongeluk van langs de kaai te passeren, ge ligt er zeker in".

De gendarmes kregen ook wat te horen. Een visser riep : "Wij zullen de gendarmen laten zien dat we hier zijn". Maar dat was nog het minst erge. Een andere visser riep : "Ruffe, nieuwèèrd, schiet eens op mij, ge zult het niet zo gemakkelijk hebben" en hierbij sloeg hij zich gedurig op de borst. Een andere verwensing die aangehaald werd, ging als volgt : "Ruffe, ge moest verrekken van op uw eigen bloed te schieten, maar het zal daarmee niet gedaan zijn".

Een visser zegde aan de politie dat hij "straf veralterèèrd was" en een andere riep : "steek eens naar mij gelijk gij gedaan hebt met de anderen". Een derde trok zijn hemd uit zijn broek, sloeg op zijn buik en riep : "Schiet of steekt als ge durft".

Verdere staaltjes :
- "Foert, luiaards, smeerlappen".
- "Sloeber, moordenaar, ik zal je in de kaai werpen".
- "Smeerlap, sloeber, gij zijt allemaal moordenaars en bloeddieven. Gij waart ook bij deze die gekapt hebben : ik zal je kop van je verdommenis trekken".
- "Nu durft ge op ons slaan, maar als ik je in burger zie, vliegt ge de kaai in".
- "Als ge in onze handen valt, zijt ge kapot".

Gendarmes getuigden -in het Frans- dat drie individus op hen waren afgekomen "comme des lions". Een visser trok zijn mes en dreigde : "ik ga hun buik opensnijden". Andere scheldwoorden "Nieuwèèrds, sloebers, smeerlappen, komt hier en ik trek uw moestache uit uwe smoelen. Raffelé, komt eens hier met je dikke verdommenis". En nog : "Als ge in onze handen valt moet gij er ook aan".
De burgerwacht werd uitgescholden voor "Zondagssoldaten". De muiters zongen ook de "Vlaamse Leeuw".
En wanneer later een burgerwacht, zij het in burger, in het visserskwartier verscheen, riep men : "dat is er nog een die op onze mensen geschoten heeft !".

J.H. KLAUSING

DE 3 LENTE - ACTIVITEITEN VAN "DE PLATE"

A. MEI - ACTIVITEIT - GOUWDAG

Op zaterdag 12 mei 1979 heeft te Oostende de jaarlijkse GOUWDAG plaats van het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE. Wij hopen een groot deel van onze leden op deze bijeenkomst te mogen begroeten. Het programma van deze dag is als volgt :

9u30 Onthaal van de deelnemers aan de ingang van het Stadhuis (rechtover de Mercator) ;
10u Statutaire jaarvergadering van het Verbond (in de Conferentiezaal van het Stadhuis) ;
10u30 Welkomstwoord door de Voorzitters van het Verbond en van "De Plate". Feestrede door de Nationale Voorzitter, de heer Jan GERRITS ;
11u30 Receptie aangeboden door het Stadsbestuur van Oostende ;
12u30 Middagmaal aan boord van het vroegere lichtschip "WESTHINDER".
Op de spijskaart staan : Juliennesoep
Russisch ei
Kabeljauw op z'n Vlaams
Roomijs.
De prijs bedraagt 350 F. Het aperitief wordt aangeboden door de Kring ;
14u30 Tocht per autocar doorheen Groot-Oostende onder leiding van J.B. DREESEN, Secretaris van de Kring. Prijs : 50 F.
15u30 Opening van de afdeling Oostendse Scheepsbouw in het Heemmuseum "DE PLATE" en voorstelling van de Heemkundige uitgave "VAN BOOM TOT SCHIP". Receptie aangeboden door de Kring ;
17u Einde van de Gouwdag.

Intekening : Gouwdag met middagmaal : 400 F. Het aantal deelnemers is beperkt tot 100. De deelnemers die inschrijven langs het Gouwverbond genieten voorkeur.

Gouwdag zonder middagmaal : 50 F. Dit is de bijdrage voor de autocaruitstap. Beperkt tot 80 deelnemers. De deelnemers die inschrijven langs het Gouwverbond genieten voorkeur. Te storten op postrekening 000-0507753-55 van J.B. Dreesen, Rode Kruisstraat 4, 8400 Oostende, met vermelding :
"zal wel/niet aanwezig zijn op de receptie Stadhuis"
"neem deel aan het middagmaal"
"neem deel aan de autocarreis"
"zal wel/niet aanwezig zijn op de receptie in het Heemmuseum", en dit vóór 1 MEI 1979.

J.B. DREESEN

B. MEI - ACTIVITEIT - VOORDRACHT MET DIA'S

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende op :

Donderdag 31 mei 1979 om 20u30

Het onderwerp : "STOETEN EN PROCESSIES IN VLAANDEREN"

De Spreker : de heer Ir. W.E.F. VERLONJE

Als heemkundige met naam die, sedert jaar en dag in Vlaanderen alles vastlegt dat met Volkskunde verband houdt, heeft de Heer Verlonje ook het verschijnsel stoeten en processies nader bestudeerd. Het resultaat hiervan brengt hij ons op deze avond in woord en beeld.
Na een algemene inleiding betreffende het ontstaan en de ontwikkeling van de stoeten en processies in Vlaanderen behandelt hij de aanleiding en types van deze manifestaties. In detail gaat hij daarna opvatting, evolutie en technische realisatie na van drie manifestaties die ons als Westvlaming nauw aan het hart liggen,nl.

DE GOUDEN BOOMSTOET (Brugge)
DE BOETEPROCESSIE (Veurne)
DE BLINDEKENSPROCESSIE (Brugge).

Het geheel wordt geïllustreerd met een prachtige diareeks. Een avond die geen enkele heemkundige uit onze gouw mag missen. Ook niet-leden en sympathisanten zijn van harte welkom. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos.

J.B. DREESEN

C. JUNI - ACTIVITEIT - JAARLIJKSE REIS

AANDACHT : In tegenstelling met wat in ons jaarprogramma werd aangekondigd gaat de jaarlijkse studiereis niet door op 10 JUNI 1979, maar wel op ZONDAG 17 JUNI 1979. De oorzaak van deze verandering ligt bij de Europese verkiezingen die doorgaan op 10 juni 1979, en waarvan de datum slechts werd vrijgegeven toen ons jaarprogramma reeds verschenen was.
De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft dan ook de eer en het genoegen U uit te nodigen op deze uitstap die zoals gezegd doorgaat op :

Zondag 17 juni 1979

en die ons dit jaar naar IEPER en het HEUVELLAND brengt.

Praktische schikkingen :

We starten om 9u stipt aan het lokaal van de V.V.F. Oostende om over Diksmuide omstreeks 10u in Ieper aan te komen. Na een geleid bezoek aan het Stadhuis, de Lakenhalle, de Kathedraal en het Hotel-Museum Merghelynck steken we door naar de Kemmelberg waar we in het restaurant DE HOLLEMEERSCH onze voeten onder tafel steken voor een goed gevulde HEUVELLANDSE KOFFIETAFEL. De koffie mag ook vervangen worden door een TRAPPIST. Na het eten verkennen we per autocar de Heuvellandroute in al haar schoonheid, wippen even over de grens voor een bezoek te Belle aan het DEPUIDT-Museum, en verpozen dan een ogenblik met een licht pintje van al het mooie dat we gezien hebben in "DE SPEELBERG" te Dranouter. Hier kunnen de liefhebbers van volksspelen alsook de amateur-sterrekundigen aan hun trekken komen.
Over Zonnebeke, Poelkapelle en Houthulst gaat het terug huiswaarts, waar we rond 19uur, juist op tijd voor het avondmaal toekomen. Het aantal plaatsen is beperkt tot 50.
Prijs voor de reis : 200 F. per persoon te storten op postrekening 000-0507753-55 J.B. Dreesen, Rode Kruisstraat 4, 8400 Oostende en dit vóór 1 JUNI 1979 met vermelding "wens" of "wens niet deel te nemen aan het middagmaal". De prijs voor de Heuvellandse koffietafel bedraagt 220 F. (dienst en B.T.W. inbegrepen) en ter plaatse af te rekenen.

J.B. DREESEN

— — — — — — — — — —

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM GEOPEND ?

Het Heemkundig Museum (Feest- en Kultuurpaleis) is in de volgende periodes geopend :

PAASVERLOF : van 7 tot 22 april ;
SINKSENVERLOF : op 2, 3 en 4 juni ;
ZOMERVERLOF : van 30 juni tot 30 september.

De openingsuren zijn van 10-12 u en van 15-17u (op de dinsdagen blijft het museum gesloten).
In de andere periodes is het museum toegankelijk iedere zaterdagvoormiddag van 10 tot 12u. Bezoeken door scholen of groeperingen kunnen op andere dagen gebracht worden mits voorafgaandelijke aanvraag aan het Secretariaat van "De Plate", c/o de heer J.B. Dreesen, Rode Kruisstraat, 4, 8400 Oostende.

G. V.

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

D E P L A T E
-|-|-|-|-|-|-|-|-

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nrs 6-8, juni-augustus 1979.

- - - - - - - - - - - -

Ter herinnering :

A. MEI - ACTIVITEIT - VOORDRACHT MET DIA'S

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende op :

Donderdag 31 mei 1979 om 20u30

Het onderwerp : " STOETEN EN PROCESSIES IN VLAANDEREN"

De Spreker : de heer Ir. W.E.F. VERLONJE

Als heemkundige met naam die, sedert jaar en dag in Vlaanderen alles vastlegt dat met Volkskunde verband houdt, heeft de Heer Verlonje ook het verschijnsel stoeten en processies nader bestudeerd. Het resultaat hiervan brengt hij ons op deze avond in woord en beeld.
Na een algemene inleiding betreffende het ontstaan en de ontwikkeling van de stoeten en processies in Vlaanderen behandelt hij de aanleiding en types van deze manifestaties. In detail gaat hij daarna opvatting, evolutie en technische realisatie na van drie manifestaties die ons als Westvlaming nauw aan het hart liggen, nl.
DE GOUDEN BOOMSTOET (Brugge)
DE BOETEPROCESSIE (Veurne)
DE BLINDEKENSPROCESSIE (Brugge).
Het geheel wordt geïllustreerd met een prachtige diareeks. Een avond die geen enkele heemkundige uit onze gouw mag missen. Ook niet-leden en sympathisanten zijn van harte welkom. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos.

B. JUNI - ACTIVITEIT - JAARLIJKSE REIS

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op deze uitstap die doorgaat op :

Zondag 17 juni 1979

en die ons dit jaar naar IEPER en het HEUVELLAND brengt.
Voor de praktische schikkingen : zie het aprilnummer.
Prijs voor de reis : 200 F. per persoon te storten op postrekening 000-0507753-55 J.B. Dreesen, Rode Kruisstraat, 4, 8400 Oostende en dit vóór 1 JUNI 1979 met vermelding "wens" of "wens niet deel te nemen aan het middagmaal". De prijs voor de Heuvellandse koffietafel bedraagt 220 F. (dienst en B.T.W. inbegrepen) en ter plaatse af te rekenen.

J.B. DREESEN

POEZIEPRIJS VAN DE STAD BLANKENBERGE 1979

Gezien het groot succes van verleden jaar richt de "Kofschip Kring, v.z.w." ook dit jaar een "Poëziefeest" in op zaterdag 8 september 1979, onder de titel : "Nationaal Poëziefeest Blankenberge 1979". Voor reglement en verdere inlichtingen i.v.m. de "Poëzieprijs van de Stad Blankenberge 1979", uitgeschreven met medewerking van de "Kofschip-Kring v.z.w." zich wenden tot het Algemeen Secretariaat van de Kofschip Kring, t.a.v. de heer Frans Cornelis, Zeeptstraat 80, 2850 KEERBERGEN (met antwoordzegel !). Een verzamelbundel met Gedichten over Zee en Strand zal later gepubliceerd worden, zoals in 1978 de verzamelbundel "Poëzie en zee" verschenen is. Uiterste datum van inzending der gedichten : 30 mei 1979.

E. SMISSAERT

\- - - - - - - - - -

"DE PLATE" ROUWT

In de jongste maanden ontving "De Plate" enkele overlijdensberichten.
De Heer Polydor VERSCHUEREN, steunend lid sinds vele jaren van onze vereniging. Hij was jarenlang een populaire figuur geweest te Oostende, o.a. met de "Luxemburgse-Oostendse Vriendenkring" te stichten en na de oorlog "L'Echo d'Ostende" een tijdje uit te geven. Onlangs vierde hij te Oostende nog zijn 80ste verjaardag. Hij overleed te Brussel.
De Heer Jozef JONCKHEERE, een rasechte Oostendenaar, lid van "De Plate"sinds het eerste uur. Hij was ere-ontvanger van de C.O.O. en had belangrijke bestuursfuncties waargenomen bij de turnkring "De Noordzee" en "Het Willemsfonds".
Mevrouw ASAERT, echtgenote van ons lid de heer J. Asaert en
De Heer Antoine VAN CAILLIE, ere-notaris, vader van ons lid de heer André Van Caillie.
Aan de familie van al deze leden bied ik in naam van "De Plate" mijn oprechtste gevoelens van deelneming aan.

A. VAN ISEGHEM

\- - - - - - - - - -

GEBOORTEN

"De Plate" verheugt zich in de geboorte van Pieter, zoon van ons lid Luc FRANCOIS en Hilde MERLEVEDE.

HUWELIJK

"De Plate" feliciteert de heer en mevrouw Ronny en Sigrid BOUTTENS-REUNBROUCK, die op 11 mei in het huwelijk zijn getreden.

\- - - - - - - - - -

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM GEOPEND ?

Het Heemkundig Museum (Feest- en Kultuurpaleis) is in de volgende periodes geopend :
SINKSENVERLOF : op 2, 3 en 4 juni ;
ZOMERVERLOF : van 30 juni tot 30 september.
De openingsuren zijn van 10-12u en van 15-17u (op de dinsdagen blijft het museum gesloten).
In de andere periodes is het museum toegankelijk ieder zaterdagvoormiddag van 10 tot 12u. Bezoeken door scholen of groeperingen kunnen op andere dagen gebracht worden mits voorafgaandelijke aanvraag aan het Sectetariaat van "De Plate", c/o de heer J.B. Dreesen, Rode Kruisstraat, 4, 8400 Oostende.

G.V.

EEN OOSTENDS MONUMENT

Een lid liet ons weten dat op de Hamilton Terrace (= de zeedijk) van Milford Haven een monument staat met volgende inscriptie onder het Oostends wapenschild :

DE OOSTENDSCHE
STOOMVISSCHERIJ
AAN DE
BRITSCHE NATIE
EN STAD MILFORD HAVEN
IN DANKBARE HERINNERING
AAN HET VERBLIJF ALHIER
1914 - 1918

Kan er misschien een van onze oude Platen daar iets meer over vertellen ?

O. V.

\- - - - - - - - - - -

BERTINO

Op 3 mei was het tien jaar geleden dat de Oostendse volkzanger Albert Lingier overleed.
BERTINO leeft nog altijd voort bij de oude en minder oude Oostendenaars om de vele liedjes die hij schreef op de melodie van bekende liedjes. Eenvoudige dingen die het hart van de mensen troffen om ... de tragiek, zoals "De vis wordt duur betaald" of om hun volkse humor zoals "Dikke Mathille". Zijn grote sukses "Ostende oender woater" is nog steeds gekend. Zijn stukjes in "De Zeewacht", getekend Berten Schuuffelet waren pareltjes van plaatselijke folklore.
Dit Oostends figuur van volks formaat ontviel ons veel te vroeg.

J.H. K.

\- - - - - - - - - - -

ENSOR

De naam Ensor begint meer en meer tot publicitaire doeleinden te dienen, na hotels, restaurants of reisbureau's lazen we op de kaart in een ijsroomsalon tussen een "Dame Blanche" en een "Coupe Brésilienne" ook nog een "Coupe Ensor".

O. V.

\- - - - - - - - - - -

RECHTZETTING

Tijdens mijn uiteenzetting over de herkomst van de Oostendse liedjes, merkte ik op dat het "wonderbaar geval van de zes vissers uit Oostende die, nadat ze waren begraven, te Oostende aankwamen" gebeurd zou zijn in 1896 en niet, zoals in het tijdschrift van TER CUERE vermeld was in 1888. Zeer tot mijn schande, want TER CUERE bezit het "doodsprentje" van de dienst die gezongen werd en WEL IN 1888. Mijn inlichtingen kwamen van mensen "die het konden weten", zodat hiermede nog eens bewezen is dat men op "zeggende woorden" niet kan voortgaan. Mijn verantschuldigingen aan TER CUERE.

Jef KLAUSING

PLAATSNAAMGEVING

Bij Ministerieel Besluit van 12 februari 1979 werden voor 4 jaar benoemd als lid van de provinciale commissie van West-Vlaanderen in de Koninklijke Commissie voor Plaatsnaamgeving, de volgende 12 personen :
W. Beele, leraar ; F. De Brabandere, leraar ; F. Edebau, Directeur Sted. Musea te Oostende ; M. Grognard, stadsecoloog te Oostende ; N. Maddens, Rijksarchivaris ; G. Michiels, ere-leraar ; O. Mus, Stadsbibliothecaris te Ieper ; S. Top, buitengewoon docent K.U.L. ; Vandenbroucke, tandarts ; R. Van Hooren, brevethouder Inspectie H.T.O. ; J. Vercammen, ere-hoofdinspecteur en O. Vilain, Stadsbibliothecaris te Oostende.

O. V.

— — — — — — — — — — —

GEEF EEN STEUNTJE AAN "DE PLATE"

Het is een feit dat "De Plate" thans met haar jubileumviering meer kosten heeft dan in andere jaren. Zoals U zelf kunt vaststellen hebben we een extra-inspanning gedaan opdat alle leden het bijzonder jubileum-nummer voor de maand mei zouden krijgen.

Om allerlei onkosten wat te helpen drukken biedt "De Plate" als souvenir aan dit jubeljaar houten nettenbreinaalden te koop aan. Al die naalden werden destijds met de hand gemaakt (nu gebruikt men metalen of plastieknaalden) zodat er geen twee gelijke naalden tussen zitten.

Er werd in elk "De Plate - Oostende 1954-1979" ingebrand. De verkoopprijs is 100 F. De nettenbreinaalden zijn te koop in het Heemkundig Museum, alsook zullen ze op een paar manifestaties van "De Plate" te koop aangeboden worden.

Het wordt dus een steuntje dank zij echte eenvoudige handwerktuigen, dit voor tientallen jaren door vissersvrouwen werden gebruikt. Ze zijn dus nog een brokje levende folklore.

G. V.

— — — — — — — — —

GENOTEERDE ANTIQUARIAATSPRIJZEN

Te Brugge :

Chr. de Bonours : Le mémorable siège d'Ostende (1628)	9.000 F.
H. van Haestens : La nouvelle Troye ou mémorable histoire du siège d'Ostende (1615)	45.000 F.
J. Pasquini : Histoire de la ville d'Ostende et du port (1842)	6.500 F.
R. Lanoye : Oostendes epos	1.000 F.

In Amsterdam :

Matheas Seutter : Stadsplan "Ostende" (± 1730) niet ingelijst 950 fl (± ongev.	14.000 F.

O. V.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

ERRATA

In mijn bijdragen over de architect POUPAERT en over de edelsmid DE CLERCK (aprilnummer), slopen enige storende typfouten. Men leze :
p. 7, lijn 5-6 : ... telde toen slechts 4 traveeën. In de dertiger jaren werd de voorgevel met 2 traveeën verbreed, links van de oorspronkelijke 4...
p. 9 : Deze DE CLERCK was volgens de auteur Anne-Marie CLAESSENS-PERE... (i.p.v. : ... volgens de auteur BIJ Anne-Marie).

N. H.

MARIAKERKE AAN ZEE

De zomerse duinen zijn niet meer
De kinderen die wij waren zijn niet meer
De duinen zijn verkaveld,
de kinderen gehavend.

Op dit kerkhof rust baron James Ensor
In dit kerkje komen zwaluwen binnengefladderd
en rusten even op Maria's hoofd
De bloemen staan dankbaar in bloei.

Hier wilde ik mijn dagen slijten
in een hutje bij de zee mijn heimwee verbijten
Maar hoe anders is alles !

Roger DEVRIENDT

Met toestemming overgenomen uit : "Dietsche Warande en Belfort", maart-april 1979, nr 3, p. 220.

— — — — — — — — — —

HISTORIEK VAN DE EERSTE GEBOUWEN LANGS DE OOSTENDSE ZEEDIJK

"De Plate" heeft enkele extra-nummers laten afdrukken van het jubileum-nummer "Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk" door Daniel FARASYN. De verkoopprijs werd vastgesteld op 150 F. De oplage is erg beperkt.

O. V.

— — — — — — — — — —

DIT IS....

Dit is het laatste tijdschrift dat onze leden voor deze zomer ontvangen. Het volgend nummer van "De Plate" verschijnt in het begin van september.
Hierbij ontvangen onze leden ook het bijzonder jubileum-nummer voor de maand mei. Het bevat één grote bijdrage geschreven door onze stadsgenoot Daniel FARASYN. Wij kennen niemand die historiek-kadastraal zo goed onze stad kent als de historiograaf Farasyn. Zoals hij alle gegevens over de eerste gebouwen op de Oostendse Zeedijk heeft weten op te zoeken en te verzamelen dwingt waarlijk onze bewondering af. We hopen dan ook dat de leden van "De Plate" zijn bijdrage naar waarde zullen weten te schatten en dit nummer zeker zullen bewaren.

O. V.

— — — — — — — — — — — —

HOOFDMAN ERNEST DE TAEYE

Het zal deze maand op 30 mei a.s. juist 5 jaar geleden zijn dat de eerste Hoofdman van "De Plate" overleed. Wij gedenken hem met ingetogenheid en dank voor al hetgene hij voor de Oostendse heemkunde en "De Plate" deed.

A. VAN ISEGHEM

— — — — — — — —

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

— — — — — — — — — —

De laatste

uitgegeven boeken

zijn ALTIJD

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

P. V. B. A.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 9, september 1979.

- - - - - - - - - - - -

SEPTEMBER - ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat, 6, Oostende op :

donderdag 27 september 1979 om 20u30

Het onderwerp : DE HISTORISCHE POLDERS VAN OOSTENDE

De spreker : Daniël FARASYN, provisor van het Koninklijk Atheneum Gent - Sint-Pieters.

Teneinde ons jubileumjaar nog meer luister bij te zetten, start ons geacht lid Daniël Farasyn, de Oostendekenner van deze eeuw, onze nazomerse voordrachtencyclus met een onderwerp dat zich deze maal niet tot de oude stadskern beperkt, maar Groot-Oostende omvat.

Hij spreekt vanavond over het ontstaan en de evolutie van de Historische Polders van Oostende. Hoe eigenaardig het ook moge klinken maar de oorsprong van het huidige Groot- Oostende werd voor enkele eeuwen gelegd toen deze polders ontstonden, teneinde de haven op diepte te houden en aldus de bloei van Oostende als havenstad te realiseren.

De heer Farasyn deed in verband met dit onderwerp in het verleden reeds een flinke brok opzoekingswerk. Zo was het oorspronkelijk een onderdeel van zijn Licenciaatstitel die de haven van Oostende als onderwerp had. In 1963 ging hij meewerken met Professor AMERYCKX om, onder leiding van Professor TAVERNIER de Kaart van België en de Kaart van de Polders en de Duinen op te stellen. Hierbij deed Professor Ameryckx het bodemkundig gedeelte, terwijl de heer Farasyn voor het historisch bedeelte zorgde.

Het wordt dus weer een avond om van te snoepen, die door geen enkel rechtgeaard Oostendenaar mag gemist worden.
Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B. D.

- - - - - - - - - - - -

MUSEUM

Het Heemkundig Museum is gedurende gans de maand september iedere dag geopend van 10 tot 12u en van 14 tot 17 u. (de dinsdag niet). Leden hebben vrije toegang op vertoon van hun lidkaart.

G. V.

79/152

HET ONDERWIJS IN HET FRANS AAN DE LAGERE SCHOOL TE OOSTENDE TIJDENS HET FRANSE EN NEDERLANDSE TIJDVAK

Hoe was het gesteld met het aanleren van het Frans in het onderwijs gedurende het Franse tijdvak (1794-1814) ? Door het arrest van 15 messidor an VI werd beslist om in het Departement van de Leie een Lagere School op te richten in de gemeenten met meer dan 300 inwoners : 2 te Tielt, 2 te Roeselare, 3 te Kortrijk, 2 te Poperinge, 3 te Ieper, 6 te Brugge en 2 te Oostende. In 1802 beweren 5 particuliere onderwijzers te Oostende het "lezen en schrijven in het Frans" aan te leren ; een andere geeft les in het "lezen in het Frans en het Engels" : dit uit "maritieme noodzakelijkheid". Aan 150 leerlingen leren twee onderwijzers in 1807 het Frans aan "d'après de bonnes règles et d'après les principes de Restaut".

Gedurende het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) werden in juni 1817 Rijkslagere Scholen opgericht, bestemd voor de zonen van Nederlandse ambtenaren en militairen, die zich na 1815 in het Zuiden gevestigd hadden. Weldra mochten ook de jongeren van onze aanzienlijke families de lessen bijwonen, mits betaling. Men deed beroep op Nederlandse onderwijzers. Deze scholen hadden vooral tot doel de Nederlandse taal te verspreiden. In maart 1818 kwam een Rijkslagere school te Oostende, in maart 1819 te Brugge en Ieper. De omgangstaal was het Nederlands en lessen in de Franse taal werden aanvankelijk slechts facultatief buiten de klasuren gegeven. Dit werd opgevangen door het stichten van "avondschoolen" voor het Frans. Einde 1823 kwam te Oostende een ondermeester in de Franse taal. Volgens het rapport van de onder-intendant (bewaard in het Rijksarchief te Brugge) was het onderwijs te Oostende goed, maar zou het aantal onderwijzers moeten verminderen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Het onderwijzerskorps vernieuwde zich in sterke mate en de onderwijzers, meestal jong, onderwijzen allen (op één uitzondering na) het Frans ; twee Franse onderwijzers vestigden zich te Oostende en onderwezen geen Nederlands meer.

M. Deneckere, uit wiens studie (1) alle gegevens voor dit artikel werden geput, vond de namen van enkele van deze onderwijzers terug : "enkel De Boone (1803 - 5 leerlingen) geeft geen les in de Franse taal ; J.C. Raeckman (1787), P.F. Ravez (1798), L.J. Vital (1806) hebben samen 222 leerlingen en onderwijzen Vlaams, Frans, wiskunde en aardrijkskunde. P. Vandenaudenaerde (1815), J.J. Terryn (1815), J.B. Royer hebben 93 leerlingen en onderwijzen Vlaams, Frans, spelling, vertaling en rekenkunde ; P. Defevez (1812 - 40 leerlingen) leert Frans, Vlaams en rekenkunde aan ; J.B. Perneel (1807 - 28 leerlingen) Vlaams, Frans, Latijn en rekenkunde. Twee Franse onderwijzers vestigden zich te Oostende en geven geen Vlaamse les : T. Frenaux (1808) gaf onderricht aan 8 leerlingen in Frans, rekenen en briefstijl ; J. Fontaine (1813) aan 37 leerlingen Frans en rekenkunde" (gegevens uit de Tafel van 38 februari 1818, bewaard in het Rijksarchief te Brugge).

E. SMISSAERT

---

(1) DENECKERE (Marcel), Histoire de la langue française dans les Flandres (1770-1823). Gent, 1954 (Rijksuniversiteit te Gent, Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren. Werken uitgegeven door de Sectie voor Romaanse Philologie. "Romanica Gandensia", 2-3), blz. 138, 283 (met voetnota 16) en 284.

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS : EMILE BULCKE (vervolg)

In vorige bijdrage zagen we BULCKE als grafisch ontwerper in dienst van het Kursaal te Oostende. BULCKE deed wel meer grafische opdrachten voor de Kursaal-directie. Zo kennen we van hem diploma's voor het "Festival Permanent 1906" waarvan een exemplaar bewaard wordt in de verzamelingen van "De Plate". Op het diploma zien we rechts de dokken en de De Smet de Naeyerbrug. Midden de stad Oostende (maagd met stedekroon) met in de ene hand een lier en in de andere hand een palmtak. Links een gezicht op de westgevels van Kursaal III.

Onderaan links is er een putto met het wapenschild van België ; onderaan rechts is er nog eentje nu met het wapenschild van de stad Oostende.

Van een jaar later dateert het diploma "Kursaal d'Ostende. Concours de chapeaux 31 août 1907".
Bovenaan in het midden van het diploma prijkt een omlauwerd medaillon waarin een dameshoofdje met extravagent hoofddeksel op prijkt. Vergulde sierstaven, rozen, lauwerkransen completeren het geheel. Ook van deze affiche bezit "De Plate" het exemplaar, afkomstig uit BULCKE's eigen verzamelingen. (1)

Keren we nu terug naar 1905 : naar het "Salon des Beaux-Arts d'Ostende 1905" (Kursaal, juli-september 1905) stuurde Emile een "Rêverie" en een "Printemps". Dat laatste was het ontwerp voor een decoratief paneel.
De catalogus van die tentoonstelling vermeldde Rogierlaan 28 als BULCKE's adres.
In de zomer van 1907 stelde hij tentoon in het Hôtel Continental, samen met Vital KEULLER (2).

Uit 1908 dateert een foto die ons BULCKE en Geo DAVELUY toont als juryleden van een "Concours de Bébés" in het Kursaal. Bij hen troont BULCKE's dochtertje DINAH op een stoel (Verz. De Plate). Naar het Salon 1908 in het Kursaal stuurde BULCKE een portret dat door de kritiek weliswaar wellicht in de smaak van de opdrachtgever, maar meteen ook goedkoop-commercieël gevonden werd (3).

En daarmee raken we meteen het tere punt aan in het werk van BULCKE : zijn portretten. Hij moet er wellicht een duizendtal geschilderd hebben. Allemaal op bestelling natuurlijk. Technisch zijn ze zeer knap uitgevoerd, de gelijkenis zonder twijfel steeds treffend. Maar er steekt niéts achter. Zijn portretten zijn louter techniek, geen menselijkheid, geen karakterweergave.

De oorlogsjaren 1914-1918 zullen voor BULCKE net als voor iedereen een ellendige tijd geweest zijn. We zijn vooralsnog slecht gedocumenteerd over BULCKE's activiteiten tijdens deze 4 sombere jaren. We kennen wel het uit 1916 daterende monumentaal ingelijste portret van Dinah BULCKE als Cleopatra. BULCKE voegde er een opschrift aan toe :

"De Cléopatre elle est entichée
L'Antiquité haute sa pensée"

We zien zijn dochtertje Dinah in een pseudo-Egyptisch gewaad en dito decorum. Voor haar dood in 1918 begon BULCKE al duidelijk met de ongezonde verafgoding van zijn tot wonderkindje opgekweekt dochtertje.

Twee andere portretten uit hetzelfde jaar 1916 tonen anderzijds dat BULCKE nog niet de zwaarmoedige figuur was die hij later worden zou. Het zijn namelijk twee karikatuur-portretten van Mevrouw BULCKE en van hemzelf. Vooral BULCKE's gechargeerde zelfportret met het grote hoofd op de kleine romp is kostelijk. De opschriften op de verfpotten die het tafereel stofferen ("Ton clair", "Rouge pour signature", "Bleu pour fonds") en het bandje "Professeur" rond BULCKE's arm zijn even zoveel knipoogjes naar de begrijpende toeschouwer.
Vermelden we dat beide karikatuur-portretten en het portret van Dinah-Cleopatra in bezit zijn van onze kring.

Dan is er nog het tryptiekje "Een uitstapje tijdens de Oorlog. Dinah en haar moeder" uit 1917. Drie tafereeltjes waarop BULCKE vrouw en kind penseelde op wandel met de picknickmand, picknickend en 's avonds op weg naar huis met veldbloemen in de arm. Een tafereel vol zorgeloos geluk.

In de archieven van De Plate berusten nog enige fotografische reproducties van BULCKE-schilderijen die tijdens de oorlog ontstonden : een rond damesportret uit 1914, een ovaal portret van een lezende dame bij een venster uit 1916en een portret van ene Jean-Paul 6 1/2 jaar oud uit 1915.

BULCKE's tragedie begon in 1918 toen zijn zo geliefde Dinah kwam te sterven. Van dan af was BULCKE een getekend man. Meteen trok hij alle registers open van de ziekelijke afgoderij van zijn dochtertje : In zijn romantische geest namen de talenten van het dode meisje bovenmaatse proporties aan. Dinah's graf te Schaarbeek werd een sentimenteel monument in een mengeling van Art-Nouveau en suikertaartstijl, met portretmedaillon en pseudo-filosofisch opschrift.

In 1919 penseelde BULCKE een rond olieverfje : "Dinah. 13 1/2 ans. Vision éternelle". Een speciale herinneringspenning "Dinah BULCKE" en een geïllustreerd herdenkingsalbum volgden in latere jaren. Dit album is een van de zieligste drukwerken die wij kennen : Op de kaft prijkt een montage met 8 portretten van Dinah. De schrijfster Gabrielle REMY, lerares van Dinah, schreef een inleiding. Daarna volgden een reeks schoolopstellen en gedichten van Dinah, aangevuld met talrijke foto's van haar studiewerkjes : tekeningen naar het plaaster, bloemstukjes... (4)

Eveneens te zien in de optiek van Dinah's afsterven is het hypersentimentele schilderij "La barque de la vie" : een bootje met als boegbeeld een geblinddoekt vrouwenhoofd, vaart, begeleidvwan een zwaan het water af. Op de boot staat Dinah. Nimfen met attributen der schone kunsten omzwerven de bark, evenals de dood met zijn ongenadige zeis... Een werk dat niet zou misstaan op een tentoonstelling over symbolistische schilderkunst.

---

(1) CIRCE : Le grand concours de chapeaux, in La Saison d'Ostende, 30, 66, 3 september 1907.

(2) La Saison d'Ostende, 4 juli 1907.

(3) M.D.V., Le Salon du Kursaal, in La Saison d'Ostende, 8 september 1909.

(4) Verschenen in 1936 en herdurkt in 1959.

(wordt voortgezet) Norbert HOSTYN

\- - - - - - - - - - -

VEILINGPRIJZEN

Op 12 mei had te Brussel een grote veiling plaats van waardevolle boeken. Uit die veiling hebben we genoteerd :

Philippe FLEMING : Oostende vermaerde gheweldighe lanckduyrighe Belegeringhe (1621) 29.000 F.

STROOBANT : Monuments et vues d'Ostende d'après nature et lithographies (1847) 25.000 F.

Henrick van HAESTENS : De bloedige ende strenge Belegheringhe der Stadt Oostende in Vlaenderen (1613) 27.000 F.

Op al die prijzen moet men nog 25 % toeslag bijrekenen.

O. V.

UIT DE HERINNERINGEN VAN FRANS VERBANCK (92 J.)

Het moet rond de jaren '96 geweest zijn dat de eerste hondenvanger werd aangesteld. Het was een zekere Eyland die rondtrok met een soort gesloten bakkerskar en steeds vergezeld was van een politieagent. Deze laatste moest er voor zorgen dat niemand de hondenvanger te lijf ging.

Toen krioelde het van honden te Oostende, zodat een belasting werd gelegd op het houden van die huisdieren. Voor elke hond diende men enkele franken neer te tellen. Het was iets meer voor de grote honden, zodat kleine en grote medalies werden uitgereikt. Gedurende lange tijd gold dan ook te Oostende de spreuk, om vergelijkingen te beklemtonen : "Klein kind, klein gat - grote hond, grote medalie". Honden zonder de nodige medalie werden aldus door de hondenvanger ongenadig opgepakt, ook wanneer de eigenaar protesteerde.

Veel honden werden door de bezitters zelf afgemaakt. Meestal door verdrinking. Ik heb nog gezien hoe levende honden geworpen werden in het Schapersas. Bij laag water bleven ze steken in het slijk en moesten daar de dood afwachten wanneer de tij keerde.

Eigenaars konden hun gevangen honden afhalen in het slachthuis mits betaling van het verschuldigde bedrag. Bij verzuim werden de dieren na enkele dagen pijnloos afgemaakt.

§ § § § § §

Ik deed mijn eerste (plechtige communie) op Passiezondag 1898. Moeder leefde toen nog. Passiezondag was voor het gewone grut. De jongens uit het College deden hun eerste communie op de hoogdag van Sinksen. Ze hadden aldus meer kans op goed weer. Toen mijn beurt kwam was het erg koud en het volgende jaar toen mijn zuster haar Eerste Communie deed vertrok zij van thuis op de oude Vuurtorenwijk, naar het Hazegras in een sneeuwvlaag.

Daar ik leerling was van een gemeenteschool, werd ik bij de behoeftigen gerekend door de Vereniging "De Voorstanders der Gemeenteschoolen" en werd in een nieuw pak gestoken door dat Werk. Dat bestond uit een proper zwart kostuumpje met lange broek, een bolhoedje, zwarte molières, wit hemd met blauw strikje (kleur van de Liberalen). Moeder had schoenen doen maken bij een artiest in de buurschap (knoopschoenen). Ik heb er niet veel plezier aan beleefd want ze waren te klein gemaakt.

We kregen een boekje met 100 tombolalootjes aan 10 centiemen stuk, om die in de buurt te gaan verkopen, maar moeder wilde niet dat ik rondleurde met die lootjes. We behielden het boekje en hadden zelfs prijs. Een paar weken nadien, of was het bij mijn Vorming, de dinsdag na Pinksteren, werden wij, de verkleden, uitgenodigd in het café bij Pier Lingier - hoek Kerk- en Breidelstraat - om witte wijn te drinken met enkele "petit-beurres". Nog wat later, op een namiddag, mochten wij op bezoek bij mevrouw Pieters, 's burgemeesters gade, en werden vergast op boterkoeken en chocolademelk. Daar was het aangenaam. We moesten elk een liedje zingen en we kregen elk een mirliton. Dat in tegenwoordigheid van de grijze mevr. Pieters en enkele andere dames op leeftijd (waarschijnlijk de dames van bovengenoemde liefdadigheidsvereniging).

Uit die jaren herinner ik mij ook nog dat de leerlingen uit de stadsscholen soms om een brood mochten gaan bij een bakker in de Vrijhavenstraat. Dat was meest na de begrafenis van een liberale ingezetene.

F. VERBANCK

UIT DE BIBLIOGRAFIE VAN OOSTENDE (1)

EUGENE BOCHART, OSTENDE A LA MAIN. DICTIONNAIRE HISTORIQUE DES RUES, PLACES, MONUMENTS, PROMENADES, ETC... BRUXELLES (1861)

Dat is het oudste werkje over straten, pleinen, monumenten, enz. van Oostende. Na bijna 120 jaar, waarin de culturele en materiële omstandigheden sterk veranderd zijn, blijft dat boekje, in zijn geheel, voor de liefhebber zeer lezenswaard.

Volgens E. Desseyn (Dict. biograph. des Sciences, des Lettres et des Arts, Brux., 1935) werd Eugène Bochart (E.B.) "cordonnier, homme de lettres, ancien conseiller communal de Bruxelles" geboren in Oostende in 1819 en stierf hij in 1877 in Brussel. Over zijn Oostendse herkomst heb ik echter geen spoor gevonden in de registers van de burgerlijke stand van onze stad.

Die schoenmaker-letterkundige moet een opmerkzaam, bedrijvig en ambitieus man geweest zijn. Zijn bibliografie bevat : twee gidsen voor Brussel, nl. een gids voor vreemdelingen (1851) en een van Oud en Nieuw Brussel (1857). Verder "Fleurons patriotiques de la jeunesse belge" (1859) waarvan hij hetzelfde jaar een Nederlandse uitgave publiceerde. Tenslotte : "Fleurons patriotiques de la couronne belge (1856) en "Biographies des Membres des deux Chambres législatives. Session 1857-1858" (1858). Van die twee laatste werken en ook van "Ostende à la main" bezit onze Stadsbibliotheek een exemplaar.

Laatstgenoemde "Fleurons" zijn een soort herdenkingsalbum van de feestelijkheden en tal van Belgische gemeenten gehouden n.a.v. de 25ste verjaardag van de inhuldiging van Koning Leopold I. Het eerste deel bevat de verslagen, het tweede liederen en gedichten voor die gelegenheid gemaakt. Het is een polyglottische verzameling van 29 Franse (waaronder een van Felix Coenraets uit Oostende), 5 Waalse, 5 Vlaamse (waaronder een van Vrouwe Van Ackere, gebr. Maria Doolaeghe -de populaire dichteres uit Diksmuide - 1803-1878), 2 Italiaanse en 2 Latijnse.

De biografieën van de leden van de wetgevende Kamers is een lijvig boekdeel geïllustreerd met fijne litho's, portretten van senatoren en volksvertegenwoordigers. In zijn "Préface" bekent E.B. : "Nous vous permettrons parfois la discussion et la ciritique". Wat hij inderdaad graag deed, zoals uit zijn "Ostende à la main" blijkt. In de lijst van de volksvertegenwoordigers uit die tijd staat o.a. : Jean Ignace Antoine Van Iseghem, geb. in Oostende op 6.2.1816, verkozen op 13.6.1848, Oostends gemeenteraadslid sinds 1856 en bevoegd op het gebied van handelsverdragen en de scheepvaart. E.B. noemt hem "ni écrivain, ni orateur" en schiet op hem, die in 1861 burgemeester van Oostende werd, in zijn Oostendse gids een pijltje af (zie verder).

En nu dat "Ostende à la main" van E.B. De bonte inhoud verraadt een levendige geest die zich meestal zakelijk maar zich ook herhaaldelijk lyrisch uitdrukt, hier en daar polemisch en soms met een vleugje naïeve zelfgenoegzaamheid.

Na de inleiding, waarin E.B. verklaart te streven naar "vérité, clarté, moralité et convenance", krijgen we wat topografische en statistische gegevens (p. 9-14). We vernemen dat op 31 devember 1859 de bevolking 16.909 inwoners telt waaronder 2.000 Engelsen. De stad heeft 4 poorten, 51 straten, 1.500 huizen, touwslagerijen, zeilmakerijen en verscheidene tabak-, zeep- en oliefabrieken.

Nogal bevreemdend is het psychologisch verschil dat E.B. opmerkt tussen vissers en matrozen. Het leven van de visser, onontwikkeld maar onverschrokken, beperkt zich tot het vangen van vis en het uitgeven van het zuurgewonnen geld. De matroos is meer ontwikkeld, kalmer in het gevaar, minder bijgelovig maar groter verkwister. De Oostendse burger is over 't algemeen beleefd, houdt van gezelschap en bezit een uitgesproken handelsgeest. Er is weinig partijzucht en er zijn geen familieveten. (Niet te geloven !). Buiten de muziek bloeien kunsten en letteren er niet. Er is dringend een museum en een bibliotheek nodig (wensen die goddank al lang verhoord zijn !).

Op de Oostendse kiezerslijsten staan 491 kiezers voor de wetgevende Kamers, 507 voor de provincieraad, 541 voor de gemeenteraad. Tot de eerste categorie behoren o.a. : 113 ambachtslieden, 84 kleinhandelaars, 59 eigenaars, 50 kroeghouders, 30 pasteibakkers en bakkers, 25 groothandelaars, 13 kleine hotelhouders, 7 dokters en chirurgen, 6 apothekers, 6 slagers, 4 brouwers, 3 juweliers, 1 advocaat, 1 architect, 1 molenaar en 1 rentenier.

Hierna weidt E.B. uit over 't klimaat en de baden (p. 15-20). Ons klimaat is heel gezond wegens de voortdurende beweging van de lucht en het zoutgehalte ervan. Daarom heerst hier weinig longtering. De zeebaden zijn de roem van Oostende maar ze worden nog te weinig gebruikt. Die koude baden zijn uitstekend voor het zenuwstelsel en de bloedsomloop. Ze moeten echter met zorg genomen worden : slechts één keer per dag, het liefst 's morgens en niet als men bezweet is of na een copieuze maaltijd. Loop dadelijk de zee in en houd het water uit je oren met een badmuts. Niet langer baden dan 20 min., blijf in beweging, laat de golven tegen je rug slaan, droog je direct af, drink daarna een glas madeira of malaga en ga wandelen. Heilzaam is ook een ritje langs het strand op 'n paard of op 'n ezel (dat was dan voor de happy few !).

Nu volgt een beknopt overzicht van Oostendes geschiedenis (p. 21-34). Allemaal bekende zaken. Onnauwkeurig is de opmerking : "Dès qu'Ostende tomba au pouvoir des Espagnols, les habitant émigrèrent en masse...". Dat gebeurde eigenlijk vóór de capitulatie.

Aan het slot van dat hoofdstuk verklaart E.B. "en qualité d'écrivain politique" vertrouwen te hebben in de meerderheid der gemeenteraadsleden maar minder in de nieuwe burgemeester (ei, ei ! en dat was Jean Ignace Van Iseghem die van 1861 tot 1882 het algemeen vertrouwen genoten heeft. Hoe moet het E.B. verdrieten dat er in Oostende een laan de naam draagt van die burgemeester, "ni écrivain, ni orateur" !).

Daarna serveert E.B. de hoofdschotel, zijn "Dictionnaire historique" (p. 35-126) die alfabetisch is opgevat. Het eerste lemma is : Abattoir (rue de l'), het laatste : Traversière (rue).

Bij de bespreking van de "rue Albert" (nu het gedeelte van de E. Beernaertstraat tussen Christinastraat en de H. Serruyslaan) spuwt E.B. zijn gal uit op Aartshertog Albrecht omdat die verantwoordelijk zou geweest zijn voor het langdurig beleg dat zoveel bloed heeft doen vloeien (alsof de omstandigheden de man van Isabella niet gedwongen hebben !). En E.B. gaat verder : "... nous aurions préféré au mitrailleur d'Ostende (asjeblief !), un des plus généreux défenseurs de la ville : Simon Stêvin, l'illustre ingénieur brugeois..." (p. 36). Daar kijk je van op : S. Stevin, verdediger van het belegerde Oostende ! Wel diende S. Stevin sinds 1593 in het Staatse leger, maar nog nergens heb ik vermeld gevonden dat onze merkwaardige Bruggeling actief is geweest in Oostende. Misschien bedoelt E.B. dat de ideën van S. Stevin over sterktenbouw door Prins Maurits, zijn vriend en bewonderaar, -aan wie de zorg voor de vesting was opgedragen- ook in Oostende in praktijk werden gebracht.

In verband met het stadhuis - onder : Armes (place d') - waarin zich "la grande salle du casino" bevindt, citeert E.B. : "tarif de l'abonnement aux fêtes du casino". Voor de Oostendenaars - par ménage, pour toute la saison... Fr. 15. Geen kleinigheid als men bedenkt dat een werkman toen 1 F. per dag verdiende !

De "rue de la Bride", als vertaling van Breidelstraat, zit E.B. dwars. Hij spreekt van "traducteur ignorant" en "erreur grossière". Het moet "rue Breydel" zijn, zegt hij, naar de naam van de Brugse volksleider uit de 14e eeuw. Dat lijkt wel heel onwaarschijnlijk want veel devotie heeft die gespierde "maceclier" hier niet genoten. A. Sleeks (Oude Oostendse Straten en Gebouwen. 1960) vindt de vertaling correct en beweert dat breidel o.a. een band is die twee delen samenhoudt of verbindt. Als voorbeeld geeft hij op "breidelsteen", een woord dat ik nergens heb aangetroffen.

De Bo (Westvlaams Idioticon) leert wat anders. Breidel, breiel betekent niet alleen "gebit" maar ook : de leuning van een brug en de verlengde uiteinden van die afsluiting als om de toegang tot de brug te beveiligen. Als voorbeeld haalt hij aan : "een brug met een breiel... De Breidelstraat te Brugge". Etymologisch nu (vgl. o.a. Vercoullie) is breidel afgeleid van breien in de betekenis van (heen en weer) trekken en vandaar vlechten. Dat laatste wordt door De Bo bevestigd. En vlechten is een manier van verbinden. Zodat Breidelstraat misschien "verbindingstraat" zou kunnen betekenen. Het blijft een semantisch probleempje.

De Werfstraat (rue du Carénage) -nu H. Serruyslaan - geeft E.B. de gelegenheid afkeurend te spreken over de artesische put in 1859 in het (latere) Leopoldspark geboord. Hij noemt het een "travail malheureux". Zelfs de wasvrouwen willen dat water niet. Met welgevallen haalt hij "La Flandre Maritime" van 2 december 1859 aan : "Die onderneming is een volledig mislukking. Ze hebben water gevonden, maar welk water ! Wij verkiezen zeewater dat overvloediger is en bijna even goed".

Sprekende over de zeedijk deelt E.B. de prijs van het abonnement mee "pour les entrées au Kursaal" (p. 81). Voor een Oostends gezin "avec les entrées au Casino et au Jardin des Princes : 35 F. pour la saison". Ook geen peulschilletje. Dat Prinsenhof lag tussen de Capucijnenstraat en het Hulppoortje (het zogn. Uleportje), gelegen aan het einde van de Hofstraat.

Interessanter is de paragraaf : "Service de la plage" (p. 85). Een paar details. Tussen het oosterstaketsel en Mariakerke, een strook verdeeld in een oostelijke en een westelijke zone, moet de concessiehouder respectievelijk 100 en 200 badkoetsen ter beschikking stellen, waarvan respectievelijk 30 en 60 met 2 afdelingen. In iedere koets moeten er 4 badkostuums voor heren en 4 voor dames liggen, benevens een reglement en een klachtenboek. Er wordt éénpaard voorzien voor 7 badkoetsen. Minstens 3 koetsen moeten reddingstoestellen en hulpmiddelen bevatten. Verder is er voor iedere groep van 50 koetsen een redder met reddinggordel en een kurken bol gehecht aan een koord van 100 m lengte, en voldoende roeiers voor de reddingboot. Het dienstpersoneel moet een herkenningsteken dragen en mag geen fooien ontvangen (hoe bestaat het !). Kosten : 'n badkoets met één afdeling, per persoon : 0,60 F. Een persoonlijke gids : 0,60 F. Aan het slot geeft E.B. een prikje : hij pleit voor vrije exploitatie en wijst privileges af.

Van de parochiekerk (op de Place Saint-Pierre), na de brand in augustus 1896 vervangen door de huidige SS. Petrus en Pauluskerk, geeft E.B. (p. 114) een inventaris op van de schilderijen (allemaal verbrand ?).

Bij al die nuchtere beschrijvingen kan E.B. zijn literaire neigingen niet altijd bedwingen. Ze braken al door in zijn "Résumé historique" waar hij bij het aantippen van de dood van koningin Marie-Louise (11 oktober 1850) de verzen afdrukt - overigens van geringe poëtische waarde - die hij naar aanleiding van haar begrafenis gepubliceerd had. Ook in zijn "Dictionnaire historique" laat hij in een achttal gevallen zijn fantasie en zijn sentimentaliteit de vrije teugel.

Hij verhaalt drie liefdedrama's. Het eerste (in verband met de Brabantstraat) speelt zich af in 1649. Een Spaanse don, uitzichtloos verliefd, pleegt zelfmoord en probeert zijn dood in de schoenen te schuiven van zijn rivaal. Zijn wraak mislukt op het nippertje (p. 46-49). Het tweede (in verband met de Lijnbaanstraat) betreft de jonge vrouw,die, verstoten door generaal Francis Vere, tijdens het beleg bij een bestorming van de stad door de Spanjaarden op 7 januari 1602, vrijwillig, in mannenkleren de dood ingaat (p. 70-71). Het derde (in verband met de Kortestraat, nu Kleine Weststraat) getiteld : Souvenir du camp de Beverloo" is een geschiedenis uit 1834-1836 : het komt hierop neer : de verloofde van een Oostends meisje wordt in een duel om haar gedood en zij trekt naar het klooster (p. 72-77).

Verder vertelt E.B. (in verband met de Breidelstraat) met details en dialogen, het spaak gelopen complot van kardinaal Mazarin tegen Oostende in 1648 (p. 50-57). In de Sint-Franciscusstraat woonde omstreeks 1700 een vissersvrouw, in haar weduwschap krankzinnig geworden ("la folle d'Ostende"). Ook dat feit wordt dramatisch uiteengezet (p. 95-98). De Langestraat, waar, in nr 53, koningin Marie-Louise stierf, inspireert hem 5 bladzijden ontboezemingen (p. 101-106). Tenslotte is de zee voor E.B. een bron van diepe aandoeningen, eerst in een stuk, bestaande uit proza en verzen, dat hij betitelt : "Un rêve sur les épis-brise-lames" ("extase, viens à mon secours !") (p. 82-84) en tenslotte wanneer hij van op het staketsel het geweld van de zee aanschouwt (p. 128).

Na zijn "Dictionnaire historique" bezorgt E.B. ons een lijstje van "Personnes remarquables nées à Ostende" (p. 127-130). Tot de minder bekenden behoren : 1. Cornelis Boubereel, geb. 1697, een pater oratoriaan die werkzaam geweest is in Kevelaar en later als parochieherder in Rotterdam waar hij ook gestorven is. 2. Pieter Frans Ledoux, geb. 17 april 1698. Na zijn studies in Brugge en Douai werd hij in 1724 raadslid en schepen in Brugge waar hij overleed. Hij schreef een viertal werken.

De hierop volgende "renseignements" bevatten de adressen van enkele consuls. De versnippering van het toenmalige Duitsland blijkt uit het feit dat er in Oostende een consul is voor Baden, Braunschweig, Hannover en Hessen nl. Van Iseghem, Christinastraat 74. Voor Pruisen is dat Bach, Capucijnenstraat, 11. Toen al kwamen vele Duitsers onze badstad bezoeken.

Ook het volgende verdient de aandacht : "Tarif du prix des courses" (p. 132) : Omnibus : per persoon en per rit 0,50 F. (niet zo goedkoop) ; Vigilantes : van 5 u. tot 22 u. : naar station of terug : 1 F. ; in stad : 1 F., na 22 u : 1,50 F.

Nog iets : niet méér dan 4 personen per vigilante. Conducteurs en koetsiers mogen geen drinkgeld vragen (Ha, die goeie ouwe tijd !).
De gids sluit met een hoofdstuk : "Environs d'Ostende" (p. 133-141). Achtereenvolgens worden vermeld :

1. Fort Albert ("entièrement encaissé dans le sable") ;
2. Chambre d'Albert et d'Isabelle. Hier schiet E.B. een bok van formaat. In die kamer zou de aartshertogin haar fameuze eed (je weet wel) afgelegd hebben. Dan lees je de ondoordachte bewering, met het belachelijke slot : "en historien sincère, nous affirmons que ce serment a été prêté, mais nous avons peine à croire qu'il ait été fidèlement tenu". In een stevig gedocumenteerde bijdrage (Biekorf, 1970, nr 3-4, p. 65-71) heeft A. Viaene die fabel definitief uit de wereld geholpen ;
3. La Tour de Ravesy. (Spoorloos verdwenen. Op de plaats daarvan staat nu de schuur van Maurice en Victorine Boydens, hoveniers, Nieuwpportse Steenweg 640, tussen die steenweg en de Duinenweg, aan het eind van het goed van Prins Karel).
4. Slykens. Hier vestigt E.B. de aandacht op de natuur-historische verzameling van Louis Fr. Paret (1777-1859), een merkwaardig man. (Volgens R. de Beaucourt : R Ravesy-sur-mer, Ostende, 1898, p. 31, werd de hele collectie in 1868 door de erfgenamen verkocht bij akte verleden voor notaris F. Van Caillie te Oostende) ;
5. Nouveau Phare. (57 m hoog - in gebruik genomen op 1.1.1861) ;
6. Chapelle des Dunes. Daarmee bedoelt E.B. , vrij onduidelijk, de bekende Visserskapel. Weer verzeilt hij helemaal in de legende. De kapel (die eigenlijke uit 1717 dateert) stond zogezegd op de plaats van een oudere waaraan volgende legende verbonden is : La Vierge aux souliers d'or. Légende du 14me siècle". Een Oostends meisje wordt ervan beschuldigd uit de kapel een gouden schoentje gestolen te hebben. De Heer van Ravesy wil haar doen terechtstellen maar de minstreel van Ravesy suggereert in een lied dat het meisje, voor haar zieke moeder biddend, het schoentje van O.L.Vrouw zelf gekregen heeft.

In de kapel gebeurt dan het tweede mirakel : de H. Maagd geeft het meisje het andere schoentje. De minstreel trouwt met de Oostendse. "Ils vécurent de longs jours dans la joie" (p. 140). Happy ever after ! Die kapel, voegt E.B. erbij, werd door de soldaten van Daniël van Praet, Heer van Merwede, bij zijn aanval op Oostende, in 1489 verwoest.

7. Bruges. Dat dus ook tot "les environs d'Ostende" behoort. E.B. geeft een opsomming van de Brugse bezienswaardigheden.

Daar E.B. zijn boekje in eigen beheer heeft uitgegeven voert hij in de allerlaatste roze gekleurde bladzijden reclame voor enkele Oostendse winkels. Ik beveel ze hier ook aan :

- A la Ville de Bruxelles, Bonneteriès, lingeries... Marché aux Herbes (coin de la rue du Quai). N.B. Les plus beaux articles ne sont jamais étalés.
- J. Buffa, Magasin d'estampes... (vis-à-vis le Jardin des Princes).
- Huyghe-Clicteur, Bijouterie et Orfèvrerie (rue de la Chapelle, 27).
- F. Hellebuyck, Coiffeur. Fabrique de perruques (rue de Flandre, 14).
- Slitten, Bazar africain (rue de la Chapelle, 41).
- P. Parot, Pédicure, Hotel Saint-Denis, rue de la Chapelle. Les samedis et dimanches. Plus on coupe les cors plus ils repoussent.

Is dat vademecum van E. Bochart in streng historisch opzicht niet overal zuiver op de graat, voor de kennis van Oostendse toestanden omstreeks 1860 biedt het kleurrijke informatie.

G. BILLIET

— — — — — — — — — —

NIEUWS OVER OOSTENDSE EDELSMEDEN

... blijft schaars, maar nu en dan komen sporadische gegevens aan de oppervlakte. Dit is nu weer het geval in de excellente publicatie van Paul DE BRABANDERE : "De Kortrijkse Edelsmeedkunst" (Verhandelingen uitgegeven door de Leiegouw VI, Kortrijk, 1979, p. 29), waar we het volgende lezen onder d) Vrijmeesterschap :

"De leerjongen die zich als vrijmeester in de nering wilde laten aanvaarden om zo voor eigen rekening te kunnen werken, slaagde hier niet onmiddellijk in ; meestal moest hij nog jaren als gezel bij een meester werken. De overheid had immers het aantal meesters beperkt, hoewel de stichtingsordonnantie van 1650 hiervan niets vermeldt.

De ordonnantie van 24 juli 1688 stelt het aantal meesters die van de Kortrijkse nering deel mogen uitmaken vast op 4, ofschoon er in 1650 bij de oprichting van het Kortrijkse ambacht al 6 meesters waren. In 1748 was het maximum gebracht op 6. Sedert 15 september 1768 waren 10 meesters toegelaten.

Zo komt het dat o.m. Michel De Coninck, Jan-Baptist Walgrave en Pieter Gantier, ondanks hun herhaalde rekwesten, zich in de jaren 1760 elders moesten vestigen ; ook Polycarpus Delerive, geboren in Rijsel, die 8 jaar als gezel bij Pieter Nolf werkte, Jozef Maes, die 6 jaar als gezel bij Pieter Waldack verbleef, en Philip Rogiers, konden zich in Kortrijk niet als meester vestigen. Wij ontdekten dat Delerive zich in Oostende heeft gevestigd.

Deze maatregelen waren erop gericht, de edelsmeden een voldoende afzet te waarborgen ; de jongeren moesten wachten tot een meester overleed of ontslag nam, vooraleer ze in de nering konden worden opgenomen."

N. HOSTYN

MODERNE KUSTFOLKLORE BIJNA EEN HALVE EEUW OUD.

Een der eerste echte
"billekarren"
(circa 1936)

Nog een ander
model
(circa 1938)

Een oplossing
voor het brandstoftekort
(circa 1950)

ECHTE TOERISTISCHE KUSTFOLKLORE

Menigmaal heb ik de aandacht gevestigd op zaken die actueel zijn en soms heel vlug kunnen verdwijnen, zodat ze tot de kleine historie van een gemeente of een streek behoren.

Zo is het ook met de beruchte "billewagens", "billekarren" of "cuisse taxes". Ze rijden nog steeds, maar zullen ze toch niet eens verdwijnen voor een moderner amusement. Elders dan aan de Belgische kust heb ik dergelijke "trapauto's" (dat zou het juiste woord zijn) niet gezien. Aan menig persoon heb ik daarover navraag gedaan, maar niemand scheen ooit een "billekarre" in Nederland, Duitsland, Engeland, Frankrijk of Spanje gezien te hebben. Ook bij ons in het binnenland niet. (1)

De eerste "billekarren" dateren van rond het jaar 1935. Heel wat vrolijke toeristen hebben er jolijt en vreugde aan beleefd. Personen die als heel ernstig in hun werkkring aangeschreven stonden, werden uitbundig wanneer ze een uurtje per "cuisse taxe" langs de dijk slingerden. Vooral de jonge Engelsen waren er gek op. Hierbij wil ik U een paar prentkaarten van de eerste "billekarren" laten aanschouwen. Zoals U zelf kunt vaststellen zijn er ook heel wat variaties in dat grote-mensen-speeltuig geweest. Men remde dank zij de zware stang en er was een dynamo-lamp voorzien.

De teksten op de prentkaarten die ik bezit zijn ook zeer variërend. Ze zijn zogezegd leuk opgesteld, met het Frans vooraan in een nonchalante stijl.

- Un car familial - Een familie car (Star) ;
- Transport en commun (Nels) ;
- Promenade en cuisse tax (Star) ;
- Cuisse tax (Star) ;
- Les transports en commun - Vlug en gemakkelijk (Nels) ;
- Cuis-Tax sur la Digue (Albert) ;
- Une solution pour le transport familial - Een oplossing voor het vervoer van de familie (Nels) ;
- Promenade en tandem - Tandem wandeling (Nels) ;
- Le nouveau sport - De nieuwe sport (Arfo) ;
- La nouvelle 4 C.V. - En rijden is plezant (Nels) ;
- Transport en commun - Het moderne vervoermiddel (Nels) ;
- Les belles randonées - Op avontuurreis (Nels).

Wie weet bezorgt ons eens iemand een vooroorlogse "billewagen" voor het heemkundig Museum van "De Plate".

O. VILAIN

(1) in Duitsland zouden die wel in een paar speelparken aan te treffen zijn.

\- - - - - - - - - - -

OOSTENDSE STRAATNAMEN

Dat oude Oostendenaars moeilijk alle tribulaties in verband met de Oostendse straatnamen kunnen aanvaarden hoort men nog regelmatig. Men spreekt nog van de "Boelevaar du Midi", de Veldstraat, de Kortestraat, de Weststraat en dies meer.

Een paar maanden geleden sprak een oude Oostendenaar mij aan in de Wellingtonstraat en vroeg de weg naar de "Koninginnelaan", dat was juist om het hoekje, vertelde ik hem. Zijn antwoord : "dat is geen waar, dat is den Avenue de la Reine..".

J.H. K.

IETS OVER A. VIERENDEEL, ONTWERPER VAN HET TYPE BRUG DIE OVER DE 'DEMEY-SLUIZEN' LIGT...

Er bestaan nog vele "Vierendeel-bruggen" in België, in Zaïre en over de gehele wereld. Zij leggen getuigenis af van het vernuft van Arthur Vierendeel (1852-1940), een dynamisch ingenieur, een groot christen en een geleerd professor aan de Katholieke Universiteit te Leuven. De twee bruggen over de Demey-sluizen te Oostende zijn gebouwd en herbouwd volgens het procédé-Vierendeel. De bedoeling van dit artikel, dat zich beweegt op het terrein van de geschiedenis der positieve wetenschappen, is niet de bouw van deze bruggen te schetsen (wat nog ontbreekt in "De Plate" - wie kan daar met kennis van zaken over schrijven ?) maar beknopt de betekenis te belichten van deze geleerde aan de hand van een bijdrage van A. Lederer (1).

Arthur Vierendeel werd geboren te Leuven op 10 april 1852 uit een bescheiden gezin. In 1874 behaalde hij aan de Katholieke Universiteit te Leuven met grote onderscheiding het diploma van wat later "burgerlijk ingenieur" zal genoemd worden. Vierendeel vatte zijn loopbaan aan in de "Ateliers de La Louvière", waar hij van 1876 tot 1885 fungeerde als hoofd van dienst.

Toen de provincie West-Vlaanderen in 1885 de Provinciale Technische Dienst creëerde, werd Vierendeel als hoofd aangesteld met de rang van "Hoofdingenieur-Directeur van de Provincie". Onder zijn leiding en stuwing werden in West-Vlaanderen 2.271 km. aarden wegen omgevormd tot steenwegen.

Op 1 december 1889 werd hij tot buitengewoon hoogleraar benoemd aan de K.U. Leuven. In 1896 stelde de jonge hoogleraar aan de academici en de ingenieurs de zgn. "boogbalk" ("poutre à arcades") voor, wat een schandaal veroorzaakte. De "boogbalk" is een balk zonder diagonalen (iets gloednieuw voor die tijd) en werd sindsdien over de gehele wereld bekend als "Vierendeel-balk". Deze uitvinding werd onderscheiden met de "Prijs van de Koning" (bedrag : 25.000 Goudfrank). Door het creëren van de "boogbalk" kan Vierendeel werkelijk beschouwd worden als één van de promotors van het experimenteel onderzoek in het domein van het bouwwezen. De eerste Vierendeel-brug werd te Avelgem in 1902 over de Schelde gebouwd, weldra gevolgd door vele andere.
Hoewel Vierendeel geen ingenieur verbonden aan het Ministerie van Openbare Werken was, maar enkel van West-Vlaanderen, werd hij dikwijls om advies gevraagd door de regering voor werken van nationaal belang, wat de aanleg van wegen en kanalen betreft. Na Wereldoorlog I vermenigvuldigden zich de "Vierendeel-bruggen", o.a. te Oostende. De bruggen over het Albert I-kanaal werden volgens hetzelfde procédé gebouwd, en, na Wereldoorlog II, herbouwd.

De koning benoemde Arthur Vierendeel tot ridder in 1933. Hij overleed, hoogbejaard, te Ukkel bij het begin van de Tweede Wereldoorlog.

E. SMISSAERT

---

(1) LEDERER (A.), Un grand constructeur, Arthur Vierendeel, in : Colloque d'histoire des sciences III. Louvain-la-Neuve, 17 mars 1977. Louvain, 1979 (Université de Louvain. Recueil de Travaux d'Histoire et de Philologie. 6e série, fasc. 15), blz. 23-33, vanwaar alle gegevens voor deze notitie. Lederer kon beschikken over het "Dossier Vierendeel" (bewaard in het Archief van de K.U. Leuven) en over de Archieven van de familie Vierendeel.

Wanneer U zelf "De Plate" niet verzamelt, geef dan uw oude nummers door aan een vriend of kennis. Aldus kunt gij een nieuw lid winnen !

GEDENKTEKEN TE MILFORD HAVEN (Zie De Plate, nrs. 6-8, p. 3)

Ik bezit een foto van dit monument, genomen tijdens of kort na de inhuldiging. Langs weerszij staan enkele gekende Oostendenaars. Het heeft geregend want te Milford regent het altijd !

Het betreft een kleine obelisk, een kleine 6 meter hoog. Op het voetstuk staat gebeiteld :

Erected by
Steam trawler owners
and people of Ostend
Who were resident in this town
during the great war
1914-1919
as a mark of gratitude to the
British nation in general
and the
people of Milford Haven
for the hospitality received here
during the period
of exile from Belgium.

Links op de foto ziet men volgende personen :
André Degraeve, in militair, later visafslager bij J. Bauwens ;
David Petitt, visafslager te Milford ;
J. Londès, directeur Pêcheries du Nord ;
Louis Demunter, reder-eigenaar van de Pêcheries du Nord ;
Claessens, hoofd-waterschout van Oostende en
een onbekende persoon.

Rechts op de foto :
John Bauwens van de Pêcheries à Vapeur ;
Jules Baels, reder en afslager ;
Raymond Dillen, bureelhoofd van de Pêcheries à Vapeur en
Florimond Zonnekeyn, reder.

Volgens de gegevens verstrekt in "De Plate", staat er op het monument eveneens een Vlaamse tekst. Ik vermoed dat deze zich op de achterzijde moet bevinden.

R. VERBANCK

- - - - - - - - - - -

NETTENBREINAALDEN

In het Heemkundig Museum zijn er nog enkele nettenbreinaalden met de inscriptie "De Plate 1954-1959" ingebrand die verkocht worden als herinnering aan ons jubileum-jaar tegen de prijs van 100 F.

Wij hebben er niet genoeg om aan ieder Plate-lid een te verkopen, daarom raden wij U aan niet langer te talmen om aldus een kleine steun aan uw Heemkundige Kring te geven.

G. V.

- - - - - - - - - -

OUDE NUMMERS "DE PLATE"

Nog enkele oude nummers van "De Plate" zijn te koop tegen 25 F. per nummer. Van het bijzonder nummer "Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk ; 1830-1878" bezitten wij nog enkele exemplaren aan 150 F. Te bekomen in het Heemkundig Museum.

79/165 G.V.

ERRATA BIJ DE "HISTORIEK VAN DE EERSTE GEBOUWEN LANGS DE OOSTENDSE ZEEDIJK"

Bij het opstellen en persklaar maken van deze bijdrage zijn er enkele fouten in de tekst geslopen die de lezer wel zal willen verbeteren, waarvoor onze dank.

Op blz. 4, lijn 1, groei, lees, groeiende.
5, lijn 34, het zorgt lees, zij zorgt.
9, lijn 5, draait recht, lees, draait eerst.
11, lijn 3, choquerend, lees coquetterend.
17, lijn 20, tekend, lees, tekenend.
18, lijn 37, Baston lees, Bastion.
19, lijn 18, op van 4 m., lees, op van 4m. bij 4m.
32, paviljoen, die lees, paviljoen, dat.
21, lijn 31, die gebouwen, lees, drie gebouwen.
27, lijn 23, geboden wordt lees, geboden worden.
34, lijn 32, die de ... lees, dat de ... temperen kan.
36, hotels van lees, hotels aan.
35, lijn 40, Luise lees; Luikse.
36, lijn 21, 18 % lees, 18,5 %.
38, lijn 8, H. Hirsch lees, H. Kirsch.
41, lijn 37, bij de weg, lees, bij de wet.
39, handelwijze lees, handelswijze.
43, lijn 24, opgerezen en in lees, opgerezen in.
45, lijn 13/14, die mij bij het verzamelen van zovele gegevens het ..., lees, die mij het verzamelen van zovele gegevens hebben vergemakkelijkt.
50, Foto 1, rechts lees, links.
52, Foto 9, Litho Simonau - Toorey lees Simonau-Toovey.

D. FARASYN

\- - - - - - - - - - -

De Plate 25

Het bijzonder Plate-nummer "Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk" door Daniël Farasyn is omzeggens uitverkocht. Wie nog een nummer wil dient zich te haasten (verkoopprijs 150 fr.)
Ook van de visnetbreinaalden "De Plate 1954-1979", die als steun voor De Plate verkocht worden, blijven er maar weinig exemplaren meer over. Dit souvenir wordt verkocht aan 100 fr., te bekomen in het Heemkundig Museum.

G.V.

\- - - - - - - - - - - - - - - - - -

Maurice BOEL

Ons lid, Maurice Boel, krijgt ter gelegenheid van zijn "halve eeuw schilderkunst" een tentoonstelling in het Kursaal van Oostende. Deze manifestatie wordt ingericht met medewerking van de Stad Oostende. De tentoonstelling die doorgaat van 2 tot 16 september mag geen enkele kunstminnende Oostendenaar missen.

O.V.

\- - - - - - - - - - - - - - - - - -

Het Heemkundig Museum

Het Heemkundig Museum is gedurende gans de maand september geopend van 10 tot 12u en van 15 tot 17u. (De dinsdagen niet). Leden hebben steeds vrije toegang op vertoon van hun lidkaart. Andere peronen betalen 10 fr. (kinderen 5 fr.) G.V.

ARCHITECTEN VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE. XXII : NOG OCCASIONELE ARCHITECTEN

FRANZ DEVESTEL

° Brugge 1857 - Brussel 1932. Woonde te Brussel in de Rue de la Grosse Tour 13 ; een korte biografie van hem verscheen in E. DE SEYN's : "Dictionnaire biographique des sciences, des lettres et des arts en Belgique" (Brussel, 1936).

Hij bouwde een monumentale villa op de Zeedijk te Mariakerke (Zeedijk, 114) (1908). Het waardige gebouw met een neoklassieke voorgevel die helemaal in grijze natuursteen was uitgevoerd, kwam voor op de eerste door de Stedelijke Commissie voor Monumenten en Landschappen opgestelde lijst van te beschermen gebouwen.

Maar wat een geluk voor de heren bouwpromotoren dat het monumentenjaar maar 365 dagen duurde ! En dat de heren gemeenteraadsleden oordeelden principieël geen privégebouwen op de lijst te weerhouden !!! Ook Bokrijk, die zich aanvankelijk over de waardevolle gevel wou ontfermen, stuitte tenslotte op een "njet" van sommige leden hunner beheerraad. Deze zeedijkvilla, een der laatste, werd dan ook prompt afgebroken in 1977-1978.

AUGUSTE VAN ASSCHE

Gents architect (1826-1907), overtuigd aanhanger van de neogotische stijl. Te Gent bouwde hij ondermeer de Sint-Jozefskerk en voerde hij er tal van restauraties uit aan middeleeuwse gebouwen.
Te Oostende kennen we van hem de DOMINIKANENKERK in de Christinastraat. Zoals blijkt uit een krantenbericht van maart 1880, werden de Dominikanen toen pas eigenaars van de gronden : "Les Rév. Pères Dominicains viennent d'acheter une grande propriété Rue Christine. Ils projettent d'y bâtir encore cette année une vaste et belle église." (La Feuille d'Ostende, 7 maart 1880).

Op 23 september 1883 kon de kerk ingehuldigd worden. LOONTIENS geeft in zijn "Ostende monumentale et pittoresque" een uitgebreide beschrijving van het interieur, dat, met uitzondering van het koorgedeelte, nog steeds zo bestaat. Daarom kunnen we hier ook kort zijn. Toch een paar gegevens : de voorgevel staat wat achteruit gebouwd en wordt van de straat gescheiden door een monumentaal smeedijzeren hekken.

In de voorgevel steekt een monumentale poort waarboven een groot spitsboogvenster. Rechts is er een traptorentje tegen de voorgevel aangebouwd. Het leidt naar het oksaal. Een beeld van de H. Catharina van Siëna siert de voorgevel.

De éénbeukige kerkruimte is in totaal 49 m lang (de kerk zelf 34 m lang op 14,5 m breed ; het koor 15 m lang en 10,5 m breed). De hoogte van de met een houten gewelf afgedekte beuk is 21 m, het koor is 19,5 m hoog. De beuk zelf telt 8 traveeën en het gehele bouwwerk was geïnspireerd op de oude Dominikanenkerk te Gent.

Stippen we aan dat het koorgedeelte van deze kerk tijdens de lange bouwcampagne in de zestiger jaren erg gemoderniseerd werd : vroeger had je tussen kerk en koor een kunstig gesmeedde scheiding, waarvoor de altaren stonden, het geheel in de zuiverste neogotische stijl uitgevoerd.
Dit alles verdween naar de kelders toen het concilie ten einde was en men poogde wat frisse wind door de kerk te jagen. Er bestaan foto's waarop deze oude toestand nog te zien is. Zeldzame prentkaarten tonen ons de gevel van de Dominikanenkerk, het oksaal met het orgel en binnenzichten.

OTTEN & SEULEN, twee personen waarvan me verder niets bekend is, maar die allicht ingenieur-architecten bij de Spoorwegen waren, tekenden de plannen voor het nieuwe maritieme station te Oostende. Ze vatten het gebouw op als een soort paleis in Franse classicerende barokstijl, waarbij de hallen in glas en ijzer dan weer naar de stationsfunctie verwezen.

De eigenlijke bouw van het station begon in april-mei 1910. De werken werden uitgevoerd door de aannemers gebr. WITTEBORD uit St. Gilles. Dit is trouwens te zien op pancartes die men vindt op fotografische opnamen tijdens de bouw van het station gemaakt.
De monumentale westgevel is in blauwe steen van Soignies, witte euvillesteen en rood graniet opgetrokken. De gevels aan de kant der débarcadère waren versierd met moulures en witte stuccos.

De 17 m hoge ingangshall, die 17 m hoge ijzeren spanten heeft, wordt geflankeerd door 2 grote pilaren die kunstig versierd zijn. Uit deze pilaren vertrekken de aanzetten van de boog die het grote venster in de gevel omvat en die het edikel met de horloge schraagt. Dit centrale gedeelte wordt op zijn beurt geflankeerd door 2 hoekpaviljoenen in de MANSART-stijl.
In het zuid-paviljoen was op het gelijkvloers een Koninklijk Salon en op het eerste verdiep het appartement voor de stationschef voorzien. De linkertoren vervulde een hotelfunctie.

Het mooie stationsgebouw dat op 1 augustus 1913 officieël in gebruik werd gesteld, leed onherstelbare schade tijdens Wereldoorlog I, die amper een jaar later uitbrak. Plaat 45 in "Oostende in oude prentkaarten" biedt de geïnteresseerde lezer een mooi idee van de oorspronkelijke stationspracht. Daarom hier dan ook geen uitvoerige beschrijving.
Het aantal prentkaarten van het station onder al zijn diverse gedaanten is uiteraard legio. Over het station leze men verder het artikel van J. BELLAERT verschenen in 1978, p. 36-37 van "De Plate".

Norbert HOSTYN

\- - - - - - - - - - -

EEN COLLEGEMEESTER VERTELT

Met een lach en een traan, een scheut levensoptimisme en een pint gemoedelijkheid bundelde Raymond Houwen voor ons onder de titel "Een collegemeester vertelt" 100 jaren Onze-Lieve-Vrouw College Oostende. Het zijn de stukjes waarmee hij gedurende een lange reeks weken de lezers van de Zeewacht en anderen wist te boeien, en die hij nu in een verzorgde Goekint-uitgave op onze leestafel brengt.
Eerst als leerling en daarna in een onderwijsfunctie volgde Raymond Houwen 50 jaar collegeleven (1927-1977) van zeer dichtbij. Dank zij opzoekingen en confrontaties kon hij zich bovendien een betrouwbaar beeld opbouwen over de schooltijd van 1878 tot 1927. Zo slaagde hij erin een volle eeuw kleurig Oostends collegeleven te reconstrueren. De pittige manier van vertellen maakt het boek vlot leesbaar en de meer dan honderd foto's vormen een levendige documentatie en een aangenaam kijkstuk. Tenslotte zullen velen het getekende tijdsbeeld aan hun eigen herinneringen kunnen toetsen en de storij zal bij de lezers wellicht ook een brok nostalgie opwekken die ze met een glimlach zullen verteren.
Te verkrijgen bij de auteur. Prijs : 250 F.

J.B. D.

GEESTESLEVEN, MIDDEN 19e EEUW TE OOSTENDE

De 19de eeuw betekende voor ons land een geestelijk-arme periode. Vlaanderen kan trouwens weinig grote namen voorpzetten op cultureel- en beschavingsgebied. De politieke en vooral sociale omstandigheden liggen aan de grondslag van deze geestelijke armoede. Conscience, David, Blommaert, Willems, Van Duyse en Van Ryswyck zijn namen die ik me nog herinner uit de literatuurgeschiedenis.

Het ware echter verkeerd en eenzijdig te stellen dat ons land een totaal onontgonnen gebied was door intellegentsia. Getuige hiervan is een "Kunst- en Letterblad" dat ik enkele tijd geleden op het spoor kwam en dat dateert van 1841. Het was aan zijn tweede jaargang toe en werd gedrukt op Gentse persen. Het geeft een zeer goed beeld weer van het geestelijk en intellectueel klimaat in het midden van de 19de eeuw.

Groot was mijn verbazing toen ik in de index ook onze stad vermeld stond. Op p. 100 en p. 103 vernemen we dat Oostende toendertijd 2 Vlaamse toneelverenigingen telde : de "Rederykkamer" met als kenspreuk "wat ryp wat groen, komt wysheid voên" en een ander met als kenzin "Eendragt en vreugd". Deze laatste speelde op zondag 12 december 1841 in Gent waar een grote toneelwedstrijd was georganiseerd. Wellicht een eeuwenlange rederijkerstraditie... De eerste daarentegen was geen toneelvereniging in de strikte zin van het woord. Haar activiteiten waren vooral gericht op de taal- en de letterkunde. Wie de enorme taalachterstanden van ons volk toen kent, verwondert dit geenszins. Eigenaardig was ook dat tijdens haar opvoeringen alleen de leden met hun huisgezin toegelaten werden. Enkele van haar toneelstukken waren "De Waerzegger" en "Keizer Karel en de Berchemsche boer". De voorzitter, een Oostendenaar, heette Liebaert en regisseerde tweemaal het drama "Lodewyk van Maele" ; en dit met veel bijval wordt vermeld. Het historisch romantisme van de 19de eeuw wordt hier nog eens aangetoond... Met 27 hebben ze in de Oostendse schouwburg die "... schoon niet groot sy...", "... een aental persoonen zonder verwarring op bewogen...".
Aangemoedigd wellicht door het succes bereidde de auteur een nieuw stuk voor in 5 bedrijven en 7 taferelen "Lara of de onpligtige Banneling"...

De Gentse leraar en archivaris PRUDENS VAN DUYSE (1804-1859) publiceert in een volgende jaargang (1842) een volkssage over het Beleg van Oostende. Het komt uit een handschrift van P. D'Obercourt, getiteld "Oorspronck van Nederlandt" en berust op het Gents archief.

Hier volgt een integrale overname (p. 31-32) :

"Een ryke pachter, wonende tusschen Brugge en Middelburg, is in den zomer van den jare 1600 gekomen met een voer houts, naer Brugge. Onderwege ontmoette hy soldaten, die hem dit hout wilden afkoopen. Daer hy vreesde in plaets van geld, slagen tot betaling te krygen, wendde hy voor, dat hetzelfde, als reeds verkocht, voor Brugge bestemd was.
Vrees niet, zeiden de soldaten ; voer het slechts met ons in het fort : gy zult rykelijk voor uwe moeite voldaen worden.
De pachter, voor het verlies zijner paerden en verdere gevaren beducht, willigde hunne vraeg in. En komende in het fort, omtrent Audenburg, zoo hem dacht, heeft hy het hout van den wagen geworpen en uit hoofde der hitte, van hen drinken begeert. - Gaet in den kelder, spraken zy, hem op een vervallen hys wysende. De boer wond er ene menigte soldaten liggen slapen. Een hunner stond op, en den tap ener ton uittrekkende, liep er een vocht uit, gelijk an roden wyn of bloed, dat eindelyk tot de knoeselen toe opklom. De soldaten die tot dusverre stille gelegen hadden, bewogen zich nu en zeiden : "Pachter, bemerk wel wat gy hier ziet : het is een voorteeken van wat er sal gebeuren in de omliggende plaetsen, waar er soo veel volk zal verslagen worden als gie er hier by hopen siet liggen, en waer het

bloed, soo overvloedig als desen rooden wyn, zal verstort worden, ja, waer het dat de aerde door hare droogte het niet dronke, soude me ook wel tot de knoeselen in het bloed gaen". Hier mede syn de soldaten verdwenen ; de pachter zag niets meer en werd bevreesd - Uit den kelder geraekt synde, heeft hy God bedankt, syn voer houts hervonden, en dit weer naer huis gebragt".

Zo aan te zien, meen ik te mogen stellen dat, ook in Oostende, her en der sprankels aanwezig waren om bredere kringen, weliswaar vaak een burgerij, in contact te brengen met een geestesleven. De hefboom daartoe vas de volkstaal die muziek, toneel, wetenschappen, plaatselijke en nationale geschiedenis, geloof of devotie, dichter bij mensen bracht.

Ivan VAN HYFTE

- - - - - - - - - - - - -

LIEDJES VAN JAN VAN WULPEN

Toen ik nog kleine jongen was, hoorde ik mijn grootmoeder zaliger dikwijls zeggen als er iets bijzonders gebeurd was : "We gaan het vertellen aan Jan van Wulpen". Inderdaad, de Jan wist op alle gebeurtenissen een passend lied te schrijven en nam daarbij niet altijd een blad voor de mond, zoals hij het zelf liet drukken op de vliegende bladen met liedjes van eigen maaksel en andere die hij al zingend verkocht.

Zo ook met het volgende liedje waar de dichter in de laatste strofe bekent dat hij met zijn "stoute muile" wel eens slagen zal krijgen dat hij niet meer weg en kan.

Wat er precies gebeurd is kunnen we uitmaken als we het lied aandachtig lezen. Terwijl de vrouw van Jan (niet van Wulpen) in het "kinderbed" lag moet de knappe man een sortietje gedaan hebben naar de Maria-straat (de Maria Hofstraat ?) en daar voor "een frank en 17 centen en half" met een getrouwde vrouw in een donkere gang zijn gegaan. In de kelder van het huis moest nog een paar duchtig aan het vrijen zijn geweest. De politie heeft waarschijnlijk een inval gedaan en de twee koppeltjes op de boek gezet.

Toen zijn vrouw dat te weten kwam heeft ze dan haar wraak genomen, niet op haar man Jan, maar wel op het meisje.

Jan van Wulpen verzwijgt de namen "voor de familie", zoals hij zelf schrijft in de titel van het lied, maar de feiten en namen moeten in die tijd wel bekend zijn geweest in onze stad zodat het verzwijgen van de namen niet veel zin had en dat het lied van Jan van Wulpen wel overal sukses zal gehad hebben in de "Café Chantangs" waar hij zijn liederen zong en de teksten verkocht.

J.H. K.

Een ware gebeurtenis voorgevallen in de Stad Oostende, waarvan hier de namen verzwegen worden voor de familie.

==========

STEMME : Boven op de zolder in de schavelinge

Wat hoort men weer in onze stad (2 m.
rare farsen, en wat dingen zijn er dat)
van een getrouwde man
't is zoo een knappe Jan,
Een ieder klapt ervan
Omdat hij goed zijn stieltje kan.

Hij schoot in zoo een verdommelijke lach
omdat hij daar een van zijn vrouwtjes zag
hij sprak wil mij verstaan
het is al gauw gedaan,
hij is met die getrouwde vrouwe
in den donkere gang gegaan.

Zij kreeg een frank en 17 centen en half
En z'heeft een kop gelijk een kalf
Maar wat een groot beslag
zoo gauw dat hij bezag
Dat zijn vrouwtje op haar kamer
bracht een kleintje voor den dag.

Maar als het spel nu was gedaan
spraken zij van weg te gaan
Maar daar was nog een paar
in de kelder bij malkaar
En het meisje liep naar boven
in haar lang verstreuveld haar.

Zij waren nu met vieren geatrapeerd
zoo een farse d'as de moeite weerd,
getrouwde en jonge lien
kwamen om dat spel te zien
en ik weet niet hoe de wet
zulke dingen niet verbieën.

Daar wierd nu aan zijn vrouw gezeid
Op zoo eenen korten tijd
uw man wil mij verstaan
is weeral weggegaan
heeft het in de Maria straate
in de schavelinge gedaan.

Dat vrouwtje was nu geheel hersteld
en zij liep met groot geweld
ze sloeg daar kort en bot
dat meisje in haar kot
zij sloeg de brokken tegen haar muile
van de gebrokene pispot.

Daar word er van zoovel gepraat
zoowel in d'huizen als op straat
dat is een slecht bedrijf
om aan een ander wijf
daar al u geld te geven
om te komen aan haar lijf.

En die dat liedje heeft gemaakt
gaat worden bij zijn vel gepakt,
't is weer al plezier Jan
die dicht van alle man
maar hij zal eens slagen krijgen
dat hij niet meer weg en kan.

(Jan VAN WULPEN)

BOEKEN

In oude prentkaarten

In de bekende reeks verschenen in de jongste maanden weer enkele delen bij, o.a. "Knokke in oude prentkaarten, deel 2" door Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems (deel 1 verscheen in 1972 van de hand van André D'hont), en "Lissewege in oude prentkaarten" door Johan Ballegeer en Armand Lonneville. (Prijs : 375 fr. per deel).

Anto Diez

Bij de uitgeverij Artiestenfonds te Antwerpen verscheen een mooi geïllustreerd werk over Anto Diez door Frans Vyncke. Deze rasechte kunstschilder, echtgenoot van de befaamde koordirigente Aimée Thonon, woont sinds 1957 te Oostende en sinds 1961 te Bredene. Het werk bevat naast zijn biografie, ook een keuze uit zijn bibliografie en tentoonstellingen. (Prijs : 250 fr.)

Muziek en jeugd

Een onzer leden, Christian-Adolphe Wauters publiceerde een rijk geïllustreerd boek "Muziek en jeugd ; van Gregorius tot Pink Floyd". Uitgegeven bij Lannoo, Tielt. (Prijs : 398 fr.)

O.V.

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

Een index op de "Flandria illustrata" van A. Sanderus

Onder de talrijke gebruikers van Sanderus zal niet één betwijfelen dat zijn "Flandria illustrata" en zijn "Verheerlykt Vlaandre" een uitvoerig en wetenschappelijk register nodig hebben. Hoe anders wegwijs geraken uit de diverse afbeeldingen in de verschillende edities, afbeeldingen die tot op heden nog de voornaamste aantrekking vormen van dit monumentale werk ? Dank zij Carlos de Vleesschauwer zullen historici, heemkundigen, grafiekverzamelaars en alle geïnteresseerden voor Sanderus en zijn werk hiermee nog beter ons Verheerlijkt Vlaanderen leren kennen. Hier volgt de (wat dorre) bibliografische beschrijving. De "Flandria illustrata" van Antonius Sanderus. Alfabetisch register van het illustratiemateriaal in de twee Latijnse edities (1641, 1732) en in "Verheerlijkt Vlaandre" (1735). Eerste aflevering : LOCALITEITEN, door Carlos de Vleesschauwer. Onlangs gepubliceerd in : "Archives et bibliothèques de Belgique - Archief- en bibliotheekwezen in België", deel 49, 1978, nr. 1-2, blz. 114. Voor Oostende biedt Sanderus een "stadsplattegrond" in 1601, een recentere stadsplattegrond en een beeld van het Nieuw Stadhuis, 1711. Zandvoorde wordt niet vermeld, Stene noch Mariakerke evenmin ...

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

De fotobladzijde "Kustfolklore wordt U deze maand aangeboden door
G I N O
die sinds vele jaren "bellekarren" en andere kinderfietsen te Oostende verhuurt.

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

TEKSTOVERNAME UIT DE PLATE IS STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 10, october 1979.

- - - - - - - - - - - - - - -

OCTOBERACTIVITEIT (let op, deze voordracht was oorspronkelijk een week later gepland)

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat 6, Oostende op :

donderdag 18 october 1979 om 20u30

Het onderwerp : DE OOSTENDSE OESTERPUTTEN.

De spreker : Norbert Hostyn, Licenciaat in de Kunstgeschiedenis.

Les Ostendaises" heeft niet alleen betrekking op de Oostendse meisjes maar is gedurende twee eeuwen een begrip geweest voor de Oostendse oesters, dit vanwege hun grote gastronomische vermaardheid. Hierover lezen we in een LAROUSSE UNIVERSEL uit het begin van deze eeuw onder het trefwoord OSTENDE ondermeer het volgende : "Ville très frequenteé. Belle digue dallée longe de 1500 m. Huitres renommeé."

Twee eeuwen lang heeft de Oostendse oesterkweek een niet te verwaarlozen betekenis gehad voor Oostende. Niet alleen was het een belangrijk gastronomisch propagandamiddel, maar ook op sociaal-economisch vlak bracht het de Oostendenaars werk en nering. Hierbij mag ook niet vergeten worden dat de aanleg van oesterputten een medebepalend element is geweest in het Oostendse stadsbeeld.

De spreker van vanavond, ons zeer geacht bestuurslid de heer Norbert HOSTYN, schreef in samenwerking met de heer Halewyck een "Historiek van de Oostendse Oesterteelt vanaf de 18de eeuw tot op heden". Het onderwerp ligt hem dan ook zeer nauw aan het hart wat een garantie is voor de kwaliteit van dit tot nogtoe weinig uitgediept facet van de Oostendse geschiedenis.

Een avond die geen enkele Oostendenaar, begaan met de geschiedenis van zijn stad, mag missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet leden van harte welkom.

J.B.D.

- - - - - - - - - - - - - - -

Opgelet !

Het heemkundig museum blijft gedurende gans de maand october gesloten.

Nog een woordje over de Oostendse brouwerijen.

Brouwerij Demeuninck werd opgericht juist voor W.O.-I in de Plantenstraat 32. Op deze plaats was voordien een wasserij. Nu zijn het de kelders van de brouwerij. Na W.O.-I is Rogiers er bij gekomen. Ongeveer voor W.O.-II was het Rogiers en Devos. Nadien enkel nog Devos. Een brouwerij was het eigenlijk niet. De flessen werden enkel gebotteld. De flessen waren voor tafelbier.

Maes - Hautekiet : de zoon is lid van "De Plate". U kent hem vast en zeker. Hij heeft de schilderijen van mijn grootoom Jan Declerck. Jef Maes woont op de Nieuwpoortsestwg. Het juiste nummer weet ik niet, maar zijn bureau is in de Plantenstraat 36.

Brouwerij Feys : die hebben echt gebrouwd. De jongste zoon zet de zaak voort en verzamelt allerlei voorwerpen in verband met de geschiedenis van de brouwerij. Naar het schijnt heeft hij ook documentatie over Oostendse brouwerijen. Als het iemand interesseert moet hij zich maar kenbaar maken als lid van De Plate en zeggen dat hij gezonden is met de groeten van Dirk Devos (huidige uitbater brouwerij in de Plantenstraat 32).

De flessen van Demeuninck zijn zeker vijftig jaar oud. Mijn grootvader heeft ze jarenlang bewaard in zijn broeikast (= "serre"). Met de jaren is al het glas er uit. Wegens zijn hoge en zonnige ligging is het nu een kippenren. Als het regent schuilen de kippen onder de oude stenen tafels. Daar lagen die flessen. Daar we meer schuilplaats nodig hadden werden die flessen daar verwijderd en kwamen ze aan het licht.

R. STANDAERT

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

Omtrent het "Ostend Manifesto"

Het zogenaamde "Ostend Manifesto" geniet een zekere vermaardheid in de geschiedenis van de Verenigde Staten van Amerika (U.S.A.). Het betreft een poging tot aanhechting van het eiland Cuba bij de U.S.A. in het jaar 1854. Basil RAUCH heeft hierover uitvoerig geschreven in zijn boek "American Interest in Cuba 1848-1855" (New York, 1948). Als ambassadeur van de U.S.A. in Frankrijk, van 1853 tot 1859, hechtte John Young MASON (1799-1859) zijn naam aan het beroemde "Ostend Manifesto", opgesteld in oktober 1854 met medewerking van zijn collega's-ambassadeurs in West-Europa, James Buchanan te Londen en Pierre Soulé te Madrid. Dit dokument vormde het hoogtepunt van het Amerikaanse nationalisme uit de jaren 1850 en eiste, in naam van de zgn. "Manifest Destiny", de aanhechting van Cuba bij de U.S.A.
De Amerikaanse Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Marcy, keurde dit manifest, dat gestalte gaf aan de wens van de Zuidelijke Staten van de U.S.A. te vermijden dat deze slavenstaten zouden besmet worden door de "afrikanizering" van Cuba, af. Het "Ostend Manifesto" werd uitgegeven door Henry Steele COMMAGER in zijn "Documents of American History", 4e druk, New York-London, 1948, blz. 333-335.
De gegevens voor deze krabbel komen voor in : Francis BALACE, La Belgique et la Guerre de Sécession 1861-1865. Etude diplomatique. (Paris, 1979), blz. 89 en 150 (voetnoot 49).

E. SMISSAERT

MEDEDELING OVER EEN NIEUWE PUBLIKATIE

I.V.M. DE BELGISCHE KUSTVLAKTE IN DE ROMEINSE TIJD.

De historische aardrijkskunde van de Belgische kustvlakte is door recente studies vrij goed bekend. Adriaan VERHULST publiceerde in boekvorm "Het Landschap in Vlaanderen in historisch perspectief" (Antwerpen, 1964) en in het tijdschrift "Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden" (XIV, 1959, blz. 1-37) een artikel over de "Historische Geografie van de Vlaamse kustvlakte tot omstreeks 1200". Het kritisch archeologisch onderzoek van de Belgische kustvlakte bleef lange tijd in gebreke. Het werk van K. LOPPENS, "La région des dunes de Calais à Knocke" (Koksijde, 1932) betekende voor de vooroorlogse periode een mijlpaal voor de toenmalige geologische en archeologische kennis van de kustvlakte. A. CHOCQUEEL's studie "Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre occidentale" (Brussel, 1950) bracht niet veel nieuws. Dr. Hugo THOEN, onze leden welbekend door zijn voordracht voor "De Plate" in 1977, bestudeerde jarenlang deze moeilijke en dorre materie en in 1978 verscheen zijn doktoraat "De Belgische kustvlakte in de Romeinse tijd. Bijdrage tot de studie van de landelijke bewoningsgeschiedenis", uitgegeven in boekvorm door de Koninklijk Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Hertogsstraat 1, 1000 Brussel, in de reeks "Verhandelingen van de Klasse der Letteren, nr. 88" (prijs : 1.200 F). "Voor het veldonderzoek konden we steeds beroep doen op de onvermoeide werkkracht van de Heer E. COOLS (Oostende)", gedenkt H. THOEN. De jonge geleerde dankt insgelijks wijlen Majoor Ernest De TAEYE, Hoofdman en Conservator van het Museum van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", waar de zgn. verzameling-Chocqueel berust. Hij kreeg ook inzage van de verzamelingen van Cools-Mortier, S. Ballière en K. Van Elslander uit Oostende. Uit de alfabetische lijst van de bestudeerde gemeenten lichten wij Blankenberge, Bredene, De Haan, De Panne, Gistel, Heist, Mariakerke, Middelkerke, Nieuwpoort, Oostende, Oudenburg, Raversijde, Wenduine, Westende, Zandvoorde en Zeebrugge. Alle Romeinse vondsten werden verzameld en bestudeerd, zowel deze uit de literatuur als de talrijke "archaeologica" berustend in meer dan veertig verschillende musea en verzamelingen. De vondsten uit de literatuur werden onverzocht op hun authenticiteit. Hierdoor konden heel wat vergissingen worden rechtgezet. Het archeologisch materiaal uit de musea en verzamelingen, voor het grootste deel onuitgegeven, werd uitvoerig beschreven in de systematische vondstencatalogus, die elders en later gepubliceerd zal worden.

E. SMISSAERT

Een bijzondere aanwinst bij "De Plate"

Vanwege Mevrouw ROSSEL-SZYLHABEL ontving onze heemkring onlangs het uniform van een lid der Oostendse Burgerwacht, hoed met pluimen incluis.
Er werd voor een gepaste mannequin gezorgd, waarna Mevrouw DE TAEYE en Gilbert VERMEERSCH het in een minimum van tijd voor mekaar kregen om deze het blauwe uniform aan te meten. Zo komt het dat er sinds begin september een wakkere "gardeciviek" de wacht houdt in ons museum. Een stukje Belle-Epoquefolklore herleeft...
Zeker een reden om uw bezoek aan het heemmuseum te hernieuwen !!

Norbert HOSTYN

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS : EMILE BULCKE (vervolg)

In onze vorige bijdrage waren we in 1919 aangeland.
Dat jaar voltooide Emile BULCKE zijn tryptiek "Duitse kanonnen 1914-1918". Drie tafereeltjes die elk een van de grote batterijen voorstellen die rond Oostende stonden opgesteld : de Batterij TIRPITZ aan de Hamilton-hoeve, de Batterij HINDENBURG nabij de Vuurtoren en de Batterij nabij het Palace Hotel op de dijk. Blijkbaar heeft BULCKE deze paneeltjes naar de natuur geschilderd, ter plaatse dus.
Nog in dat jaar, in mei welbepaald, schilderde hij een klein gezichtje op het Militair Kerkhof te Adinkerke. Een echt schilderkunstig juweeltje. Alle genoemde werken zijn in het bezit van onze heemkring en zijn in het museum te zien. (1)

In de zomers van 1919, 1920 en 1921 exposeerde BULCKE in het Kursaal ; in 1920 was dat samen met Jef DUTILLIEU. (2)
Het portret van Burgemeester Alphonse PIETERS, ter aanvulling van de portrettengalerij der Burgemeesters in het stadhuis, kwam klaar in 1920. Eerst werd het doek tentoongesteld in een salon van het Kursaal. (3)
Naar feitelijk valt er weinig relevants te vertellen over BULCKE in die jaren : zijn wel heel degelijk onderwijs aan de Schaarbeekse "Ecole Industrielle" werd een routine voor hem, zijn succes als portrettist bij een kapitaalkrachtig cliënteel met erg traditionele, zeer realistisch gerichte smaak hield aan ; meer en meer ging hij de gedachtenis aan Dinah koesteren en zichzelf mat hij bewust het imago van een "artist" aan.
Maar dat was toen ook al uit de tijd. Zo zien we Meester BULCKE overdreven poserend op twee foto's genomen in enkele pittoreske hoekjes van Brugge, anno 1925 (Verz. De Plate). BULCKE woonde wel te Schaarbeek, maar onderhield vele betrekkingen met Oostende : hier had hij vele vrienden, hier had hij een tweede atelier. Woonhuis en atelier vulden zich meer en meer met zijn schilderijen, zijn grote collectie klokken, zijn collecties meubelen, aardewerk, koper, snuisterijen enz... Een andere collectie van een wel heel speciaal karakter was in de "schoonste kamer" van huize BULCKE te vinden, nl. een hele reeks spreuken en rijmpjes die allemaal te maken hebben met bepaalde menselijke lichaamsdelen en hun wel heel specifieke functies. Het is dank zij het ter plaatse uitgevoerde schrijfwerk van ons voor niets terugdeinzend bestuurslid Mevrouw Jeanne VALKENBORGH dat we deze geurige verzen na zovele jaren aan de lezers van "de Plate" kunnen aanbieden :

Inscriptions dans le W.C. de Maître Emile Bulcke.

Soyez le bienvenu
dans ce lieu accueillant.

Ayant fort bien dîné d'un plat de gibottes
Un monsieur très pressé, cherchait un petit coin
Il courait. Quand soudain tout
Part dans sa culotte,
Rien ne sert de courir
Il fait partir à point.

Malgré l'honneur de la vertu
Il faut ici montrer son cu.

Ici les plus grands de la terre
Doivent montrer leur derrière.

Vous auriez tort de vous gêner
Le seul témoin est votre nez.

C'est ici l'arsenal des canons sans lumière
Qui, chargés par devant, se tirent par derrière.

Pour loger les grands bonheurs
Rien ne vaut les petits coins.

C'est ici que la bouche doit se taire
Et que le cu doit parler.

Ici aussi
J'ai réussi.

Ne remets jamais à plus tard
Ce que tu peux faire à l'instant.

Une selle différée
Est une selle perdue.

Vous qui venez ici dans une humble posture
Débarasser vos flancs d'un important fardeau
Veuillez quand vous aurez satisfait la nature
Et déposé dans l'urne un modeste cadeau
Epancher de l'amphore un courant à onde pure
Et sur l'autel fumant placer pour chapiteau
Le couvercle arrondi dont l'austère jointure
Au parfum indiscret doit servir de tombeau.

C'est ici que tombent en ruines
Tous les talents de la cuisine.

Ici comme à la mort
Tout le monde fait des efforts.

Il est nuisible de ne pas ménager
L'évacuation journalière des
Huemurs diverses, par les couloirs
Que la nature leur a destinés.

Houdt borst en voeten warm
Vult matig uw darm
Houdt steeds uw achterpoort open
En laat de dokter lopen.

++++++++++++++++++

Na dit intermezzo zijn we in de dertiger jaren beland.
Uit 1932 dateert het kleine beeld "Jonge Oostendse Visser" dat enig succes kende. Diverse exemplaren zijn me gekend, zowel in brons gegoten als in gepatineerde terracotta uitgevoerd.
De Plate bezit een exemplaar van dit kleinbrons.

Het jaartal 1932 vinden we eveneens terug op het Memoriaal Aristide DOORME, aangebracht aan een der muren van de "Drie Gapers", de welgekende bogenconstructie tussen het Domein der Kon. Villa en de Gaanderijen. Het basreliëf bevindt zich nog steeds kant Zeedijk, op de muur links van de oostelijke doorgang.
Twee documenten uit het Legaat BULCKE (dus nu bij "De Plate") laten ons toe BULCKE's werkwijze te bestuderen. De documenten in kwestie zijn namelijk een portretfoto van Aristide DOORME en een foto van de maquette van het memoriaal, voor het aanbrengen van de opschriften. We kunnen duidelijk zien dat BULCKE zich ertoe beperkte het portret zo exact mogelijk in reliëf over te zetten, rigoureus, zonder afwijkingen.
Het portret vatte hij in een ovalen medaillon dat als fond een afrikaans schild, een ster, 2 speren en een palmtak meekreeg.
Van 23 juli tot 5 augustus 1932 exposeerde BULCKE in het Kursaal. Deze tentoonstelling kreeg niet veel belangstelling vanwege de pers.

En zo bereikte BULCKE stilaan de leeftijd waarop aan retrospectieven gedacht kon worden. Dit gebeurde in het Oostendse Kursaal, in augustus 1936. (4)
Er waren in feite drie expo's : werk van de meester zelf, natuurlijk weer de werkjes van Dinah, maar er was ook een sectie met werk van BULCK's leerlingen aan de "Ecole Industrielle" te Schaarbeek.

De vernissage ging door op maandag 3 augustus in aanwezigheid van de stadsdignitarissen, van leerlingen en oudleerlingen, van vele vrienden en collega's, waaronder James ENSOR en Jan DE CLERCK.

Er waren ronkende speeches van Désiré STEYNS, de artistiek directeur van het Kursaal, van Burgemeester Edouard MOREAUX, van Ernest VAN GLABBEKE, Schepen van Schone Kunsten en goeie vriend van BULCKE, van de heer LEPLAT, directeur van de "Ecole Industrielle" te Schaarbeek en van de heer André DEVOS uit name van BULCKE's leerlingen en oudleerlingen.

Natuurlijk moest de gedachtenis aan Dinah weer eens ten berde gebracht worden : over het wonderkind sprak haar gewezen lerares Gabrielle REMY. Er werden verzen en prozateksten van het dode meisje voorgelezen.

De tentoonstelling zelf zal beleefde waardering verwekt hebben bij de kunstliefhebbers. Wellicht ook niet meer dan dat.
Maar laat ons toch niet vergeten dat BULCKE wel degelijk zijn amateurs had : kapitaalkrachtigen die graag van zichzelf een realistisch of ietwat geflatteerd portret zagen, liefst zo gelijkend mogelijk. Deze mensen met die opvatting over portretkunst (die ik noch veroordeel noch goedkeur) kwamen bij artisten als BULCKE voor hun portretten, met honderden.

Van 16 augustus 1937 dateert een zelden geziene ANTONY-foto, gemaakt ter gelegenheid van de tentoonstelling "Art Wallon Contemporain" in het Oostendse Kursaal (ANTONY 160837-1). Op de foto tellen we 20 personen waaronder 4 Oostendse artisten : naast James ENSOR zien we ook nog Jan DE CLERCK, Antoine SCHYRGENS en Emile BULCKE. Het samentreffen van deze personen op één foto maakt ze tot een unicum !

Nog in 1937 noteren we het overlijden van Mevrouw Emile BULCKE.

(1). Uit de vooroorlogse periode dateert nog een portretschilderij van Koning Albert. BULCKE's schilderij van onze koning-soldaat kende destijds ruime verspreiding via kleurenreproducties. Een exemplaar ervan is in het bezit van onze Kring.

(2). La Saison d'Ostende, 13 juni 1919
La Saison d'Ostende, 18 juli 1920
La Saison d'Ostende, 7 augustus 1921

(3).L'Echo d'Ostende, 9-10 october 1920.

(4). Le Carillon, 4 augustus 1936 (met portretfoto van E. BULCKE)

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

- -

Ostende of Oostende ?

Karel Jonckheere, geboren te Oostende in 1906, is - naast dichter, essayist, hertaler, auteur van reis- en andere verhalen - bovendien één van onze meest produktieve schrijvers van "cursiefjes". Wie hem ooit als panellid op de televisie zag, voor de radio hoorde spreken of één van zijn vele lezingen bijwoonde, zal daar allerminst aan twijfelen. Hij publiceerde aforismen in boekvorm (Vogels zonder kooi, 1958 ; Nacht ? zei de zon, nooit van gehoord ! 1968 ; Filter uw dag, 1970 ; Halve zolen en achterlappen, 1974 ; Ook ik, zelfs gij, vooral wij, 1976) en in vele tijdschrift- en krantenbijdragen. Een greep uit zijn speelse gedachtenbuitelingen :

- "Zolang zij Ostende voor Oostende schrijven kunnen we op de Nederlanders niet rekenen"
- "Ik lees geen boeken meer maar bespreek ze nog gaarne"
- "Als schrijvers elkaars boeken lazen zouden ze minder schrijven"
- "Men schrijft niet uit eenzaamheid. In"
- "Ook de heilige geest zou vandaag diploma's moeten voorleggen"
- "Zelfs leraars blijven geloven wat ze sedert hun diploma beweren"
- "Vooral wat geleerden niet weten is boeiend"
- "Zelfs 's nachts kan een ambtenaar slapen"
- "Zelfs bibliofielen lezen al eens een boek"
- "Vandaag zingt iedere bek zoals hij vogelt"
- "Nadenken is de verouderde vorm van kontesteren"

E. SMISSAERT

OOSTENDS KAPERSLIED

In mijn boekje "Vreugde en verdriet in het Visserslied" meldde ik een Oostends kaperslied dat ik van een oude Oostendenaar (met muziek) kreeg rond 1956 en dat als volgt liep :

Courage à l'abordage,
Schept kloeken moed en 't zal der bij wel gaan
Met peerdebonen om te verschonen
En suikerioen om de mensen dood te doen.

Van hetzelfde lied werd een versie van een karnavallied uit 1849 aangehaald. Mijn oorspronkelijke veronderstelling dat het lied zou afkomstig zijn van de bloeitijd der oostendse kapers (XVII de. eeuw) werd door Walter De Brock, specialist van de geschiedenis van de kaapvaart, achteruitgezet naar de tijd van de continentale blokkade tegen Napoleon. Hiervoor verwees hij naar de peerdebonen en het suikerioen.

Op een handschrift van een andere oude Oostendenaar vond ik nu een andere versie van het lied en wel als volgt :

"Ami, courage à l'abordage ...
Wa de bakkers doen in 't brood :
Peerdebonen om te verschonen
En suikerioen om de mensen dood te doen".

Deze tekst kan even goed verwijzen naar de schrale tijd van de continentale blokkade - zo kregen de bakkers tijdens de jongste wereldoorlog ook soms een veeg uit de pan wegens het brood dat ze bakten.

Het komt mij voor dat het lied (veel) ouder moet zijn dan de tijd van Napoleon. Daar verwijst, mijn inziens, de aanhef naar : "Ami, courage à l'abordage ...". Onze vissers die vorige eeuw met Franse vaartuigen de visvangst op IJsland bedreven, hebben kan ook op die manier naar hier zijn overgewaaid.

Het moet ten andere in de vorige eeuw tamelijk bekend en verspreid zijn geweest in onze streken, vermits het in 1849 als karnavalslied te Wetteren gezongen werd (Biekorf nr. 11 A - 1959) en op het einde der vorige eeuw te Oostende nog als karnavalslied gekend was.

Wie kent er meer van ? Alle mededelingen zijn welkom.

Jef Klausing

- -

Vraag

- Welk lid kan ons inlichtingen verschaffen over het 19° eeuwse Oostendse vissersschip O.211 ?

N.H.

- -

OOSTENDE MUZIEKSTAD

Johann Strauss verbleef in Augustus 1885 te Oostende en schreef er de muziek van "De Zigeunerbaron" die in Oktober van hetzelfde jaar te Wenen opgevoerd werd (medegedeeld door Eva Maria op het Strausconcert van 22 Augustus in het Kursaal).

HET GEDENKTEKEN TE MILFORD HAVEN

(zie "De Plate", nr. 6-8, p.3 en nr. 7, p.14)

–Foto bekomen door tussenkomst van "Ter Cuere", Bredene–

UIT DE KRONIEK VAN DE SINT-SEBASTIAANSGILDE (Brugge)

1403

Op 12 november, gedurende een hevige storm, worden op het Oostendse strand 8 walvissen geworpen. Ze hebben een lengte van meer dan 70 voet en ieder vis levert meer dan 20 ton vet op.
Het is meer dan waarschijnlijk dat uit een kaakbeen van een dezer vissen een grote tafel vervaardigd wordt voor de Kamer van den Eed. (1)

1512

De gilde laat het dak vernieuwen boven de beroemde tafel. Deze wordt nu op de nieuwe zolder geplaatst. Voor de verhuis kan doorgaan moeten eerst belangrijke verstevigingsverken uitgevoerd worden.
De dichter Vaernewyck, sprekende over de bezienswaardigheden te Brugge, te dien tijde vermeldt :
"Ooc is wel besiensweerdich die horrybel groote tafele int hof van den handt-
"boghe, van den grate van eenen walvisch ghemaeckt"
Verder schrijft hij nog :
"Ooc mach men int hof van den handtboghe mercken
"Een been van eenen walvisch wonderlicken groot,
"Twelck een tafel es om een menigte van volcke ter noot
"Daer aan te stellen".

Bij de Brugse rederijker Eduard de Dene, vinden we :

"Adieu an alle doude ende nieuwe cuenynghen
"De jongh ende oude boghe metten hovelicke wuenynghen
"Der handboghen ardchieren metten conynghlicke staeten
"Om tcaeckenbeen aldaer mids des stoels
"Met al dier in zitten zullen ende oyndt in zaeten. (2)

1814

Op 12 maart beschieten de Fransen de stad Brugge.
Korte tijd daarna wordt de hoofdman van de Gilde (J.J. van Zuylen van Nyevelt), tevens burgemeester van de stad Brugge als gijzelaar naar Oostende overgebracht. Hij wordt er gehouden als borg voor de betaling der belastingen waardoor Brugge getroffen wordt ten gevolge van het beleg van Oostende (3)

W. VERLONJE

(1) Dr. H. GODAR - Histoire de la Gilde des Archiers de Saint Sebastien de la ville de Bruges : Bruges 1949, Ed. A.G. Stainforth, p. 80.

(2) Id., p. 148.

(3) Id., p. 408.

Oostende 1936 (een foto)

Een jongen in een wapperend zomerpak,
wellicht pas twintig, wat dons op de kin,
staart met koude ogen in de lens.
Achter hem een strook onnoemelijk oude zee.

De wind jaagt nattig langs de promenade
en Oostende glanst treurig maar edel
als een oud juweel : moe van mooi te zijn.
En een magere jongen hapert in ee tijd.

Hij is een ademtocht op een spiegel,
de langvervlogen afdruk van een droom,
wat gladgestreken stilte op papier.

Nooit zal ik hem kennen en voelen
de groeipijn in zijn ziel, zijn jongensleed,
maar altijd zeker weten : zo'n jongen gaat vroeg dood.

Rudolf H. Vandendaele

Met toestemming overgenomen uit het tweemaandelijks tijdschrift "Poëziekrant", jaargang 03, mei-juni 1979, blz. 4. Voor de gedichten "Oostende 1936 (een foto)" en "Modus vivendi (F. Scott Fitzgerald indachtig)" kreeg de dichter de tweede prijs (er was geen laureaat) voor de zevende Jeugdpoëziewedstrijd (geen 25 jaar) georganiseerd door de Kamer van Retorika "De Ghesellen van de H. Michiel" uit Brugge.

Enkele hoofdstukken uit de "Maritieme Geschiedenis der Nederlanden"

Even gesnuisterd en wat genoteerd uit de "Maritieme Geschiedenis der Nederlanden", uitgegeven te Bussum. Deel 1 (1976) bevat een aantal gespecialiseerde maar bevattelijke bijdragen : wij citeren :
- ASAERT (Gustaaf), Scheepvaart van het zuiden tot 1400, blz. 37-74 ;
- idem, Scheepsbezit en havens, blz. 180-205 ;
- GROOTE (H.L.V. de), Zeeverzekering, blz. 206-219 ;
- ROEY (J. van), Zeelui aan de wal, blz. 227-236 ;
- idem, Handelsvaart van de Zuidnederlanders, blz. 249-260 ;
- DANHIEUX (Luc), Visserij van de Zuidnederlanders, blz. 277-284.

In deel 2 (1977) handelt J.P. Sigmond over de "Havens" op blz. 78 tot 105. Eveneens betreffende de "Havens" de bijdrage van P.D.J. Van Iterson, ditmaal in deel 3, blz. 59-91. F.S. Gaastra en P.C. Emmer wijden uit over "De vaart buiten Europa" (deel 3, blz. 262-317).

E. SMISSAERT

E. DE WEERDT

Gents architect ; van hem was het ontwerp van het in gestyleerd-eclectische stijl opgetrokken betonnen appartementsgebouw Vlaanderenstraat 37 (op de helling, over fotowinkel LEURS).
Afgebroken 1ste helft 1979, wordt Résidence "Old England".

L. WELCOMME

Architect uit Tourcoing
Bouwde het huis Nieuwpoortse Steenweg 272.

Hyacinth JACQUEMIN

Geboren op 1 october 1882 te Horion Hozemont.
Architect te Oostende, wonende Louisastraat 7.
Van hem kennen we enkel de "Villa Louis", Nieuwpoortse Steenweg 795 te Oostende-Mariakerke.

Joseph CALUWAERS

Met deze architect komen we voorlopig aan het einde van deze wel zeer lange lijst. CALUWAERS was vooral te Brussel en in Brabant werkzaam. LOONTIENS vermeldt in zijn "Ostende Monumentale" dat hij een tijdlang als tekenaar in stadsdienst te Oostende zou gewerkt hebben. Wellicht is "onze" CALUWAERS dezelfde man die architect was van de parochiekerk te Sint-Jozef (Londerzeel).

Van CALUWAERS waren de plannen voor de nieuwbouw van de Oostendse stadhuistoren in 1895 (Oiop, 52 & 53) en de plannen voor het ATHENEUM, kant Leon Spilliaertstraat (1899-1901).
Het schoolgebouw met de prachtige neofaçade werd op 8 october 1901 ingehuldigd.

J. HUBAUT

Architect uit Roeselare

Hendrik Serruyslaan, 3 ("'t Kafee").

B. VAN HECKE

Op of tegenaan de dijk te Raversijde vinden we voorlopig nog een hele reeks gebouwen van de Middelkerkse architect Benoni VANHECKE :
-Zeelaan 68 ("Les sables d'or)
-Middenlaan 94-96 ("Les Vagues" & "Les Flots")
-Zeedijk 352 ("Les Mousses")

-Zeedijk 360 ("Les Mouettes")
-Westlaan 93 ("Bel Horizon").

X X X

Daarnaast werden echter ook veel huizen ontworpen door DE AANNEMERS ZELF, in ruggespraak met de opdrachtgevers.
In die tijd was men immers nog niet verplicht zich tot een architect te wenden. Pas lang na W.O.I zou daarin verandering komen.
Aannemers te Oostende waren :
ca. 1871 : J. VAN DYCKE, A. DUMON, Ed. GOEGHEBEUR, H. DANNEEL, Salomon MOLLET & Ch. PAVOT.

ca. 1886 : C. ACHSLOGH (Veldstraat), E. BRYS (Nieuwpoortse Steenweg 51, E. BRYS (Van Iseghemlaan 108), E. COPPYN-GODDEMAERE (Christinastraat 45), A. DE BEVER (Sint-Jozefsplein 13), A. DEREERE (Brusselstraat 9), R. DESECK (Christinastraat 12), A. DUMON jr. (Parkstraat 2), E. FOL (Schipperstraat 9), A. JACQUELOOT (Slachthuisstraat 9), E. LOONTIENS (Sint Petersburgstraat), L. LOONTIENS (Gemeenteplein), F. MESURE (Bruggestraat 14), C. POTTIER (Van Iseghemlaan), C. POTTIER (Warschaustraat), J. POTTIER (Langestraat 60), L. POTTIER (Constantinopelstraat 21), VAN DYCKE-D'HAENE (Aartshertoginnestraat 59), G. VAN DYCKE (Christinastraat 22), J. VAN DYCKE (Kapellestraat 16), J. VOLLEMAERE (Bruggestraat 7)

ca. 1904 : J. DEMEESTER & R. LINGIER, J. D'HONDT, E. MAERTENS & HUYGHEBAERT, J. SANDERS, E. BRYS, J. RAYEE, A. DE BEVER-BENIEST.

EPILOOG :

Met de Eerste Wereldoorlog kwam er een einde aan een hele Westerse leefsfeer. Dit gebeurde echt niet zo abrupt als sommige historici willen doen geloven : het heeft tot lang na Wereldoorlog II geduurd eer de laatste levende getuigen van de vooroorlogse jaren waren verdwenen, en al speelden deze al lang geen rol meer, dan eerst was de "Belle-Epoque" voor goed verdwenen. Het leefpatroon van 1900 dat eens zo onwankelbaar had geleken werd door andere vervangen en alleen de verwezenlijkingen van die tijd : kunst, literatuur, techniek, ambachtelijk werk, infrastructuren, architectuur ... bleven als stille getuigen achter. Het is dat wat deels bewaard moet blijven voor het nageslacht, net als kathedralen, stadhuizen, kastelen en dergelijke uit vroegere eeuwen.
Oostende nu, is zoals u kon merken, qua architectuur volledig door de Belle-Epoque gekenmerkt. Het monumentenjaar 1977 was de kans om het waardevolle voor de toekomst veilig te stellen. Dat is niet gebeurd.
Laat het ons toegeven, het monumentenjaar was een farce ; een typisch product van de "modern management"-strekking in ons Heilig Ministerie van Cultuur, net als het Jaar van het Dorp en dat van het Kind, gericht op wel heel goedkoop succes bij de grote bevolkingslagen. Veel gratuite woorden, brochuurtjes, colloquia, feestelijkheden en evenementen, evenveel extra-kansen voor politici van alle slag om hun electoraal blazoen wat op te poetsen.
Zo ook te Oostende, jazeker. Ja, er is een Stedelijke Werkgroep voor Monumenten- en Landschapszorg. Ze kreeg van de redacteur van een locaal weekblad zelfs het heel vleiende bijvoegsel "ziekelijk" mee. Maar het is een commissie die, wanneer het puntje bij het paaltje komt er telkens voor Piet Snot bijstaat. Zo met hun

lijst van voor klassering in aanmerking komende bouwwerken : het stadsbestuur voerde prompt alle privébouwwerken van de lijst af, "d'office" zoals dat in 't Frans heet. Dat zegt al genoeg over de stedelijke bekommernis nopens ons bouwkundig erfgoed.
Het Monumentenjaar heeft onze heren Schepenen ook niet verhinderd toestemming te verlenen voor afbraak van huizen als de "Bond Moyson" (1978), de "Kaaistraat" (1977-78) en straks de mooi neogotische villa in de Van Iseghemlaan.
En dit zijn nog maar enkele voorbeelden. Ondertussen blijven andere gebouwen rechtstreeks met slopingsgevaar bedreigd : We denken aan het station, de huizenrij aan het E. Feysplein, de nog resterende hangars in het havengebied, de watertoren met omgeving. Laten we ons maar niet te veel illusies maken in een stad waar de bedienaars van het bestuurlijk orgaan en belangengroepen als die der bouwpromotoren elkaar achter de schermen maar al te goed verstaan.

X X X

Tot slot nog een woord van dank aan allen die het hunne aan deze artikelenreeks hebben bijgedragen : van de heren A. VAN CAILLIE, M. VANDAMME, P. VERRAERT en O. VILAIN ontving ik tal van inlichtingen die mijn eigen vondsten completeerden. Hier mag dan ook de naam genoemd worden van mijn gewezen professor architectuurgeschiedenis, Prof. R. VAN DEN DRIESSCHE uit Lokeren, die me de schoonheid van onze nationale 19° eeuwse architectuur heeft geopenbaard en zonder wiens aanstekelijk enthousiasme nopens dit onderwerp deze artikels wellicht het licht niet zouden gezien hebben.

Norbert HOSTYN

In het volgend nummer verschijnt nog een bijdrage met enige aanvullingen bij eerder verschenen artikels.

Aanwinsten bij "De Plate".

Ons medelid, de heer Charles DEPOORTER, schonk de kring onlangs een dodenmasker van Jules PEURQUAET. Het werd in plaaster verwezenlijkt door de gekende kunstenaar CANTRÉ. We bieden de Heer DEPOORTER onze gemeende dankbetuigingen aan.
Bij deze gelegenheid is het passend in 't kort even de figuur van Jules PEURQUAET te belichten.
PEURQUAET werd op 30 november 1885 geboren.
Op 16 november 1919 werd hij plaatsvervangend Socialistisch Kamerlid. In 1932 werd hij effectief Kamerlid. Sedert 1921 zetelde hij in de Oostendse gemeenteraad en op 1 januari 1933 werd hij Schepen van Openbare Werken.
Daarnaast was hij een tijdlang Provinciaal Raadslid van West-Vlaanderen, Lid van de Kamercommissie voor Verkeerswegen, Secretaris van het Syndicaat Metaalbewerkers en Arrondissementscommissaris van de Socialistische Partij.
PEURQUAET woonde in de Cirkelstraat 20. Hij overleed alhier op 4 october 1947, 61 jaar oud.
De Veldstraat werd toen tot Jules Peurquaetstraat omgedoopt.

Norbert HOSTYN

EEN MERKWAARDIG SCHILDERIJ MET GEZICHT OP SAS-SLYKENS

In het "Album Albert Schouteet" (Brugge, 1973) publiceerde A. JANSSENS DE BISTHOVEN op p. 85 ev. een bijdrage getiteld "Brugse salonstukken met stadsgezichten (1796-1804) door Jan BEERBLOCK".

Het gaat om een suite van 7 schilderijen die BEERBLOCK in opdracht van een Brugse kunstminnaar uitvoerde. De meeste werken stellen Brugse gezichten voor, weliswaar niet helemaal getrouw weergegeven.
Eén van de 7 is echter een gezicht op Sas-Slykens. Bij het artikel staat gelukkig een foto van het voor ons zo interessante schilderij.

Wie meer wil weten over BEERBLOCK, deze schilderijensuite en hun bewogen geschiedenis, verwijzen we naar het genoemde artikel.

Norbert HOSTYN

Omtrent de Ie Internationale en de Oostendenaar C. Carreins

Dr. Walter Debrock, geboren en getogen Oostendenaar, van 1969 tot 1976 Administrateur-Generaal van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, buitengewoon docent (sinds 1971) aan en voorzitter van de Raad van Beheer (sinds 1972) van de Vrije Universiteit te Brussel, tevens voorzitter van de Marine Academie (sinds 1973), publiceerde over pedagogische en algemeen kulturele onderwerpen, evenals over scheepvaartgeschiedenis.
Hij heeft de reputatie een all-round man te zijn, want hij weet zeer veel over zeer uiteenlopende onderwerpen. "Ons Erfdeel", het welbekende algemeen-nederlands tweemaandelijks kultureel tijdschrift, nam van zijn hand een zeer gedegen en vlot leesbare synthese op over "De Heel-Nederlanders van de Ie Internationale". In zijn betoog handelt hij o.m. over "De Demokratische Bond van Noord- en Zuid-Nederland" (blz. 42-45 van het artikel, dat in nummer 1 van 1979 in dat tijdschrift verscheen) : "(...) Een inrichtingskommissie werd aangesteld waarin we naast vier Nederlanders de volgende Vlamingen vinden : voor Antwerpen, Jac. Rademacher : voor Gent, Paul de Wachter : voor Oostende, C. Carreins en voor Brussel, Aug. Vandekerkhove.
Aanvankelijk waren er vijf afdelingen : Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Antwerpen en Brussel (...). Walter Debrock verduidelijkt even verder : "Carreins van Oostende is waarschijnlijk de Oostendse drukker en uitgever Joseph-François Carrein. Hij verkeerde er in de antikatolieke kringen van spiritisten, toen zeer in de mode : hij gaf er het demokratisch-liberale weekblad "De Noordster" uit en publiceerde "De Rots, spiritistisch maandblad". Het proza van die bladen is woest antirooms.
Carreins werd in 1877 op 63-jarige leeftijd burgerlijk begraven" (bladzijde 44 van Debrocks artikel : zie ook voetnoot nummer 51 aldaar).

E. SMISSAERT

OOSTENDSE KOETSIERS II.

Er zijn zaken die bijna onmerkbaar uit ons stadsbeeld verdwijnen. Zo hebt u er misschien nog niet op gelet dat in gans Oostende nog, hoop en al, twee- zegge en schrijve twee-koetsiers rijden. De laatste overblijvenden van een gilde, die reeds in 1890 belangrijk genoeg was om een vereniging te stichten, en die omstreeks 1929 haar culminatiepunt bereikte met 150 koetsiers. Daarna kwam echter de ommekeer. Tegen 1939 was de groep afgezwakt tot 100 man. Onmiddellijk na de oorlog, in 1945, zette het stadsbestuur het mes er in en legde een beperking op tot maximaal 50 man. Veel van de toenmalige geweigerde koetsiers werden taxichauffeur of namen, wat we nu een eerder mager, brugpensioen zouden noemen. De tussenkomst van stad was te verklaren daar de koetsiers-bedrijf afhankelijk is van een standplaatsrecht, dat door het stadsbestuur wordt toegekend. Op voorwaarde dat de kandidaat-koetsier aanvaardt wordt, zijn pacht- of standplaatsgeld betaald (momenteel 2.500 f. per jaar) en zich schikt naar de regels vastgelegd in het KOETSIERSBOEK mag hij zijn beroep op het grondgebied Oostende uitoefenen.
Een van de regels vastgelegd in het koetsiersboek was dat elke koetsier eens per maand naar de keuring moest met zijn "koetse".
Een ongeschreven regel zegde dat alle koetsiers lid moesten zijn van de KOETSIERSBOND, eigenlijk de Huurhoudersbond. Waarschijnlijk een van de oudste nog bestaande verenigingen in Oostende, want ze werd, zoals gezegd, in 1890 opgericht, en is sedertdien onafgebroken blijven voortbestaan.
Spijtig genoeg loopt het nu naar z'n einde want de vereniging heeft nog 5 leden, waarvan er twee actief in het bedrijf staan. Even voorstellen. Als voorzitter fungeert Armand VERBORGH die al sedert 1939 op de bok zit en de laatste is van de drie broers Verborgh die oorspronkelijk in het koetsiersbedrijf stonden.
Kamiel Gillis, de oudste nog in leven zijnde koetsier te OOSTENDE, fungeert als secretaris. Hij is een gekende figuur te Oostende want tot in de jaren 1956-57, toen de huidige gemotoriseerde "corbillard" in dienst kwam was hij de man die continu 6 paarden bij de hand moest hebben om de Stedelijke lijkwagens te bedienen.
En dan zijn er nog drie leden ; Maurice Devriendt, die tweede nog rijdende Oostendse koetsier, Marcel Brackx en André Dejonghe die het bedrijf reeds enige tijd hebben opgegeven.
De vergaderingen van de kring gaan tegenwoordig door "ten huize van" de voorzitter. "Voor het gemak", zegt hij. In hun glorietijd was het lokaal van de Koetsiersbond in het "Sebastiaan", in de Sint-Sebastiaanstraat. Later werd dat de herberg van"Mon Plaisir"en nog later het café "De Gillis van de Zee" op de Torhoutse steenweg.
Het was een groep die zeer goed aan mekaar hing, want op de begrafenis van één van de leden van de bond waren steeds al de anderen aanwezig. Dat ze een kleurrijke groep vormden kunnen we nog opmaken uit het artikel "Oostendse Koetsiers" van Richard Verbanck dat in ons tijdschrift nr 4-8 april - augustus 1977 blz. 16 + 17 verscheen. Het gaat hier om een beschrijving van Oostendse Koetsiers zoals die voorkwam in een Engelse toeristische gids van rond de eeuwenwisseling.
Als u nu de volgende maal een van de twee koetsen in stad ontmoet moet u even opletten, en nagaan met wie u te doen hebt. Staan er koperen kroontjes op de lantaarns dan is de koetsier op de bok Armand Verborgh, de voorzitter van de kring. Die kroontjes staan er niet op omdat hij voorzitter is, maar gewoon omdat zijn koets ooit vorstelijke personen vervoerde. Ze dateert uit 1863, zoals een ingebrande inscriptie in de bodem onder het tapijt aangeeft en behoorde toe aan Prinses Charlotte, dochter van Leopold I, op 7 juni 1840 in Laken geboren en later gehuwd met Ferdinand van Oostenrijk die als Maximiliaan keizer van Mexico werd de geschiedenis inging. Prinses Charlotte was dan ook de enige Belgische die het ooit tot keizerin bracht.

OOSTENDSE KOETSIERS

Een prachtig huurrijtuig van uit de 19de eeuw (foto van vóór 1905 aan het Kursaal)

De befaamde gelegenheidskoetsen voor huwelijken, dopen en begrafenissen. De grote luxe was een koets met 2 paarden. (Op de Van Iseghemlaan, circa 1903)

Zoals hier rond 1909 nabij de "Vlaggestok" aan het Kleine Strand staat nu 70 jaar later ook een eenzame koetsier met zijn "open veteure" of "open Calèche." Vroeger waren de belangrijkste standplaatsen: de stations, het Wapenplein, de Vlaggestok, de Paardekoers, het Kursaal en het Marie-Joséplein.

O.V.

Haar keizerskroon was echter slechts van zeer korte duur want Maximiliaan gekroond in 1864 werd reeds in 1867 gevangen genomen en gedood. Zij overleefde haar echtgenote zeer lang want ze stierf eerst op 19 januari 1927 in Meise.
De koets belandde omstreeks 1926 langs een ongekende weg - in de figuurlijke zin dan - te Oostende, en werd er eigendom van een Oostends koetsier die haar op zijn beurt in 1959 voortverkocht aan Armand Verborgh.
Heeft de wagen geen kroontjes dan hebt u te doen met Maurice Devriendt. Bekijk ze nog eens goed want het zijn de laatsten. "De jeugd is er niet meer voor te vinden om de zaterdag en de zondag te werken", zegt Armand Verborgh, "en pertang het zijn voor ons, koetsiers, de beste dagen".

J.B. DREESEN

- - - - - - - - - - - - - -

Lidgeld 1980

Onze leden vinden in het nummer een betalingsformulier van het lidgeld 1980.
Het lidgeld werd als volgt vastgesteld :

Lid :	250 Fr.
Steunend lid :	500 Fr.
Beschermend lid :	1 000 Fr.

Mogen we onze leden vragen zo spoedig mogelijk hun bijdragen te vereffenen om alle administratieve sleur te vermijden. Hartelijk dank !

G. V.

- - - - - - - - - - - - - -

"De Plate" rouwt

Het is met grote droefheid dat "De Plate" het overlijden heeft vernomen van de Heer Jozef Denorme.
Sinds vele jaren was Architect Denorme een trouw en geliefd lid van "De Plate" en het V.V.F.
We bieden dan ook met alle oprechtheid onze medegevoelens aan Mevrouw J. Denorme en familie aan.

A. Van Iseghem

- - - - - - - - - - - - - -

PRENTKAARTEN

"De Plate" heeft een stock oude (?) prentkaarten van 1963 op de kop kunnen tikken. Belangstellenden en verzamelaars kunnen in het Heemkundig Museum een reeks van 15 kaarten voor de prijs van 20 Fr. aanschaffen. Dus een gunstkoopje !

G. V.

Oostendse Revue

De jaarlijkse revue van ons lid Herman Moerman gaat dit jaar door onder de titel "Tjak uit - Tjak in" in het Kursaal op volgende data : zaterdag 27 october (te 15 en te 20 u.), maandag 29 october (te 20 u.) en donderdag 1, vrijdag 2, zaterdag 3, vrijdag 9 en zaterdag 10 november (telkens te 20 u.).
De voorverkoop gaat door in het Kursaal. Wie van een brokje lustige folklore houdt zal de 12de Oostendse Revue niet willen missen.

O. V.

- - - - - - - - - - - - - -

Flor Corsellis

Onze mede-stichter de heer Flor CORSELLIS heeft op 16 september j.l. op het kiosk van het Wapenplein zijn afscheid als kapelmeester in de Stedelijke Harmonie gevierd. De harmonie speelde ook nog "De Plate-marsch" door Flor Corsellis zelf vijftien jaar geleden getoondicht. Een attentie die "De Plate" appreciëert en bij al de felicitaties aan Flor ook graag nog deze van "De Plate" voegt.

A. Van Iseghem

- - - - - - - - - - - - - -

LAAT

Het nummer dat U thans onder ogen krijgt is wat laat verschenen, maar heel wat omstandigheden buiten onze wil om zijn daarvan de oorzaak : heelkundige operatie van onze typiste, te laat indienen van een paar teksten met het gevolg dat de drukker de foto-bladzijde met de koetsiers slechts op maandag 8 october kon afleveren.
We hopen dat U onze excuses wilt aanvaarden.

O. V.

- - - - - - - - - - - - - -

Oostends woordenboek

Zojuist verscheen het "Bijvoegsel op het Oostends Woordenboek" door Roland DESNERCK. Alwie het woordenboek (uitgegeven 1972) in zijn bezit heeft moet zeker het bijvoegsel aanschaffen. (Prijs : 200 Fr.)

De Belgische Kusttram in beeld

Het onlangs aangekondigde boek vanr de kusttram door André VER ELST is van de pers gekomen. Niet minder dan 116 foto's zijn in het boek in de bekende reeks van de Europese Bibliotheek (Zaltbommel) opgenomen.
Stoomtrams, "kluutetrams", "open seizoentrammetjes", de tram van de Vacantieschool en zoveel andere afbeeldingen maken het een bekijkenswaardig album. (Prijs : 425 Fr.).

O. V.

NOVEMBERACTIVITEIT. BANKET ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van onze Kring.

Het hoogtepunt van onze jubileumviering valt in de maand november, het is dan namelijk juist 25 jaar dat de Oostendse Heemkring "DE PLATE" startte. Buiten de traditionele voordracht op de laatste donderdag van de maand voorzien wij op 17 november een feestdag die volledig in het teken staat van deze viering, en waarop wij nu reeds al onze leden van harte uitnodigen. Houd daarom nu reeds deze datum vrij voor uw Platevieringe.
Het volledig programma van deze dag verschijnt in het novembernummer van ons tijdschrift, maar wij kunnen nu reeds zeggen dat omstreeks 10 uur een academische zitting voorzien wordt met enkele eminente sprekers, en omstreeks 11u30 de opening van de tentoonstelling Oostende in de 25jaar DE PLATE, met de daarbij horende receptie.

Om 13 uur steken we de voeten onder de tafel voor een banket in de NORTH SEA YACHTCLUB.
Op het menu staat een copieuse VISTAFEL die u geserveerd zal worden voor de prijs van 550 BF.
De drank is afzonderlijk te rekenen, maar buiten de gewone consumpties zal gezorgd worden voor karafwijn.
Inschrijven voor dit festijn kunt u van nu tot en met 1 november 1979 door 550 BF. per persoon te storten op de postrekening

000-0507753-55

J.B. Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

met de vermelding : DEELNAME AAN BANKET 17 november 1979.
Aan al de leden die aanwezig zullen zijn op de receptie wordt gevraagd bijgaand formulier ingevuld terug te zenden naar het secretariaat.

J.B. Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE.

Wij rekenen op uw aller aanwezigheid.

J.B.D.

- - - - - - - - - - - - - -

In het heemkundig museum

In de tweede helft van september had ons aktief bestuurslid Gilbert Vermeersch een prachtige tentoonstelling van een 300-tal merkwaardige Oostendse prentkaarten in het museum ingericht. Het museum blijft, zoals ieder jaar, in october gesloten, maar de kaarten zal men nog op elke zaterdag-ochtend van de maand november kunnen bewonderen.
Een proficiat aan Gilbert !

O.V.

- - - - - - - - - - - - - -

Tekstovername uit "De Plate" steeds toegelaten mits bronopgave.

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33
8400 - Oostende Tel. 70.17.33
en in haar bijhuizen

D E P L A T E

(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang nr 11, november 1979

- -

NOVEMBERACTIVITEITEN

A. Viering van het 25-jarig bestaan van DE PLATE.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer het genoegen U uit te nodigen op de Plechtige Viering van het 25-jarig bestaan van de Kring die doorgaat op

zaterdag 17 november 1979

in het Feest- en Kultuurpaleis, Wapenplein, Oostende.

P R O G R A M M A .

10 uur Academische zitting (in de Receptiezaal van het Feest- en Kultuurpaleis)
Sprekers : de heer A. Van Iseghem over "Historiek van DE PLATE"
de heer F. Edebau, Conservator-Archivaris van de Stad Oostende over "HEEMKUNDE"
de heer W. Debrock, Ere-Administrateur-Generaal Voorzitter van de Marine-Academie over "Oostende-Havenstad".

11 uur Huldiging van de medestichters van de Kring, alsook van de verdienstelijke en nijvere leden.

11u30 In de Inkomhall van het Feest- en Kultuurpaleis.

- Huldebetoon aan wijlen A. SLEECKX en E. DE TAEYE.
- Overhandiging, door het Stadsbestuur, van de Erepenning aan de Kring.
- Overhandiging door "DE VRIENDEN VAN JAN DE CLERCK" van een borstbeeld van de overleden kunstenaar.
- Opening van de tentoonstelling "OOSTENDSE ASPECTEN 1954-1979".
- Ontvangst aangeboden door het Stadsbestuur.

13 uur BANKET in de Northsea Yachtclub.

Om redenen van huishoudelijken aard wordt aan de leden die aanwezig zullen zijn op de Academische Zitting en de ontvangst gevraagd hun naam over te maken aan de secretaris voor 7 november 1979.
Inschrijvingen voor het banket kunnen nog gedaan worden door storting van

550 fr. per deelnemende persoon op postrekening

000-0507753-55

Jan Dreesen
Rode-Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

en dit tot 7 november 1979

Het bestuur rekent op uw aller aanwezigheid.

J.B.D.

B. NOVEMBERLEZING.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat 6, Oostende op :

donderdag 29 november 1979 om 20u30

Het onderwerp : OOSTENDE OM EN ROND HET BELEG (1583-1645)

De spreker : Drs. Phil. Hist. Paul VANDEWALLE.

Gedurende drie lange jaren (1601-1604) hielden de Staatsen onder leiding van Maurits van Nassau stand tegen Spinola en de Spaanse troepen in wat het meest besproken beleg zou worden uit onze geschiedenis. Alhoewel reeds vele malen beschreven en toegelicht zijn de aanleiding en de gevolgen van dit gewelddadig beleg dat 150.000 doden kostte, weinig gekend. Hieraan verhelpt vanavond de heer Paul VANDEWALLE, ondervoorzitter van de V.V.F. Oostende en de V.V.F. West-Vlaanderen. De heer Vandewalle promoveerde in mei jongstleden aan de Rijksuniversiteit van Gent met de grootste onderscheiding tot Doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, tak geschiedenis, op een proefschrift dat een ander aspect uit onze contreien over deze periode behandeld. Hij is leraar geschiedenis te Oostende en een zeer vlot en onderhoudend spreker, zodat deze avond voor elke geschiedenisbewuste Oostendenaar het neusje van de zalm belooft te worden.
Zoals altijd is de toegang gratis en zijn ook niet leden van harte welkom.

J.B.D.

DECEMBERACTIVITEIT. Verandering van programma.

Onze KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het Jaarlijks souper, en gepland volgens ons Jaarprogramma op zaterdag 15 december 1979 kan om organisatorische redenen niet doorgaan. Wij vragen u deze datum van uw agenda te schrappen.
De activiteiten voorzien voor deze avond zullen gedeeltelijk verwerkt worden in het tweede gedeelte van het programma van donderdag 27 december 1979, d.w.z. SLUITING VAN HET JUBILEUMJAAR.

J.B.D.

- - - -

De Belgische Zeereddingsdienst.

Een oude en eerbiedwaardige, maar weinig gekende instelling op onze kust is de Zeereddingsdienst, te Oostende beter gekend onder de naam van "Permerensje". Van georganiseerde en gelegaliseerde reddingsacties is pas de laatste twee eeuwen sprake. Zo legde in Nederland een Ordonnantie op een stuk van Pilotage uitgevaardigd in 1725 voor het eerst de plicht vast om hulp te verlenen bij schipbreuken, terwijl in Engeland in 1752 een wet gestemd werd die het helpen van schipbreukelingen tot een plicht maakte.
Voor die tijd gold het overgeleverde en min of meer wettelijk geregelde strandrecht, waarbij het eerder om schip en lading dan om schipbreukelingen te doen was. (In ons land is tenandere nog steeds een edikt van Keizer Karel V van kracht (10-12-1547) voorschrijvende dat gestrande goederen een jaar na het stranden eigendom van de staat worden).
Op het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw gingen verschillende West-Europese landen over tot het oprichten van kust- of zeereddingsdienstend, meastal gebaseerd op vrijwilligerschap. In tegenstelling met die landen werd de zeereddingsdienst in België van het eerst af een staatsdienst. Dat is zo in zijn werk gegaan. Na de oprichting in 1824 van de Zuid-Hollandse Maatschappij tot redding van schipbreukelingen viel de Vlaamse kust onder het werkingsgebied van deze maatschappij. Het gelukte hen echter niet meer voor de afscheiding van Nederland, aldaar reddingstations op te richten.
Enkele jaren na de onafhankelijkheid nam de Belgische regering echter een initiatief in die zin, en werd bij Koninklijk Besluit van 30 october 1838 een zeereddingsdienst opgericht.
In dit besluit werd bepaald dat, op staatskosten, een dienst van reddingsboten werd opgericht aan de kust van West-Vlaanderen en reddingsstations werden gevestigd te Oostende, Nieuwpoort, Blankenberge, Heist of Knokke. Bij Koninklijk Besluit van 14 maart 1840 werd de reddingsdienst aan de kust van West-Vlaanderen samengevoegd onder het Bestuur van het Loodswezen.
De Zeereddingsdienst ressorteert thans onder het Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart, Directie van het Loodswezen te Oostende. De algemene leiding is toevertrouwd aan de Nautische Directeur, die tevens hoofd is van de diensten van het Loodswezen, Kust en Scheldemonding.
Momenteel bestaan langs de kust nog drie reddingsstations, namelijk te Oostende, Zeebrugge en Nieuwpoort.
Het personeel van de reddingsstations, dat behoort tot het personeel van het Loodswezen en tevens de functie van vrijwillige redder uitoefent wordt in stormwacht (permanentie = naam die de oorsprong was van de Oostendse uitdrukking PERMERENSJE) bijeengeroepen, wanneer de weersomstandigheden zulks noodzakelijk maken en in principe van zodra windkracht 6 à 7 Beaufort bereikt is. Bedoeld personeel wordt regelmatig getraind voor deze opdracht en heeft in de diverse reddingsstations een motorreddingsboot ter beschikking die voorzien is van het nodige reddingsmateriaal.
Als we het in het vervolg met een monkellach (vanwege de eigenaardige uitdrukking) over "'t PEPMERENSJE" hebben, laten we dan even indenken dat deze oude instelling op onze Vlaamse banken reeds menig mensenleven redde.

A. VANDENBUSSCHE

HET HEEMKUNDIG MUSEUM IS GEDURENDE DE WINTERMAANDEN ELKE ZATERDAG GEOPEND VAN 10 TOT 12 UUR.

Karel van de Woestijne en de juiste adressen van zijn woningen te Oostende

Karel van de Woestijne (1878-1929), dichter, prozaschrijver en essayist, werd op 31 augustus 1920 tot docent Nederlandse literatuur aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd. Daar hij niet langer meer verbonden was aan het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen - een betrekking waar hij, vanaf 1911, verscheidene functies bekleedde, die hij met wisselend enthousiasme vervulde - kon hij Brussel verlaten en verhuisde (eens te meer !) stante pede, nu naar Oostende. Om eens en voorgoed Van de Woestijnes huisvestingen vast te leggen, ging Mathieu Rutten (1) de data van inschrijving en schrapping in de registers van de Burgerlijke Stand van de betrokken gemeenten en steden, vanaf 1906 tot 1929, na. Voor Oostende noteren wij :

- Sint-Lambrechts-Woluwe, Kleine Kasseide van 't Hof ten Berg 42 : van 2 december 1919 tot 27 oktober 1922 (ambtshalve), tot 20 mei 1924 (definitief) ;
- Oostende, Wellingtonstraat 6 : van 1920 tot 1922.
- Oostende : Eufrasine Beernaertstraat 152 : van 1922 tot 1923.
- Oostende, Hofstraat 25 : van 1923 tot 1925.
- Oostende, Vlaanderenstraat 20 : van 1925 tot 20 augustus 1926.

Voor zijn colleges spoorde hij naar Gent. In die "Oostendse periode" verschenen de dichtbundels "De Modderen Man" (1920) , "Substrata" (1924) en "Zon in de rug" (1924).
Wellicht omwille van de afstand Oostende-Gent verhuisde de dichter, vanaf 20 augustus 1926, naar een Gentse randgemeente en betrok "La Frondaie", een riante villa in Zwijnaarde, waar hij zijn laatste jaren doorbracht, terwijl hij ijverig werkte aan de uitgaven VAn zijn boeken en verder doceerde.
Hij stierf te Zwijnaarde op 24 augustus 1929, amper 51 jaar oud, en werd op 27 augustus op het Campo Santo te Sint-Amandsberg begraven. Dit jaar herdenken wij de vijftigste verjaardag van zijn overlijden.

E. SMISSAERT

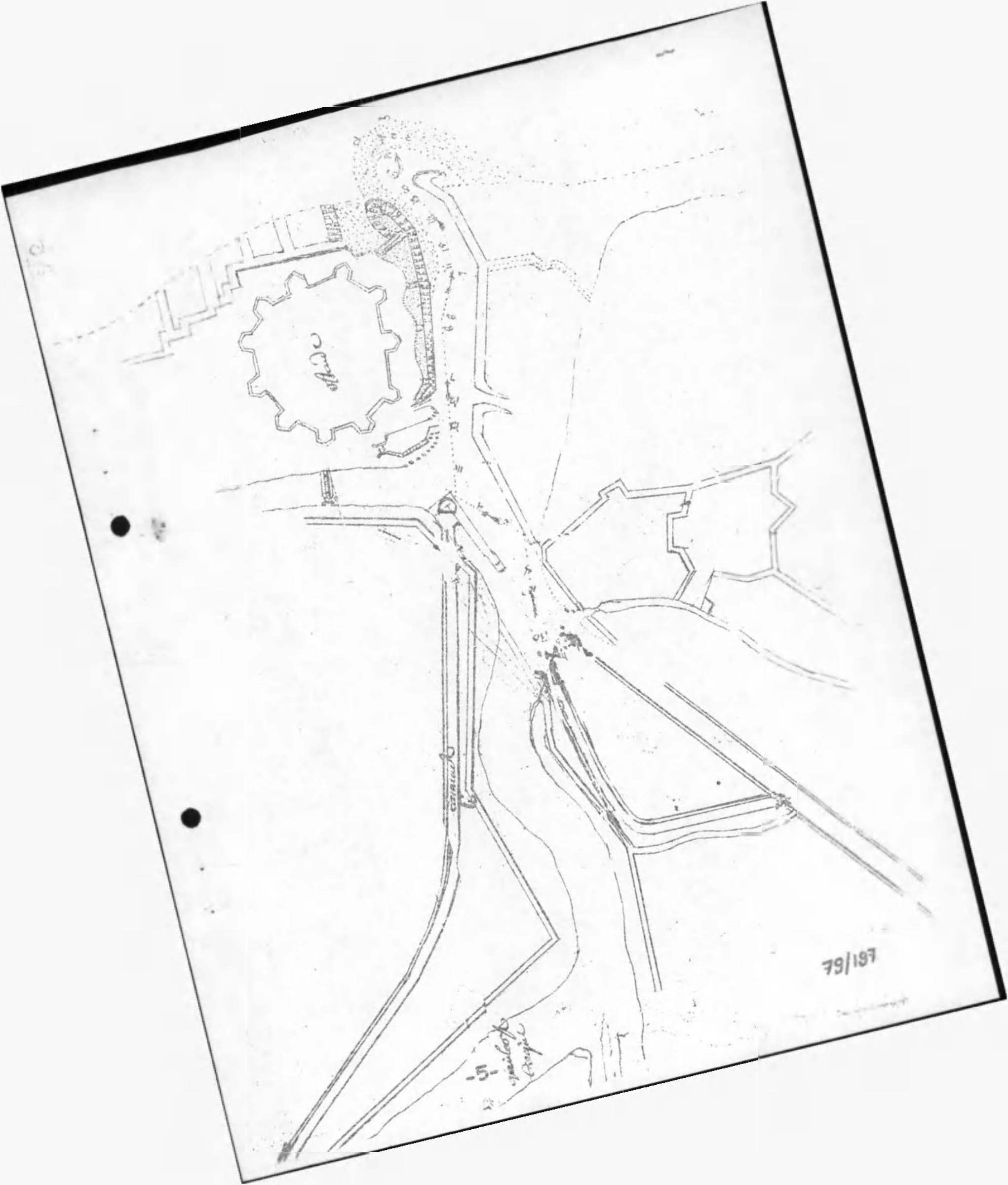
---

(1) RUTTEN (M.), De Interludiën van Karel van de Woestijne. Paris, 1972 (Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liège, 196), voetnoot 23 (blz. 35-36).

VRAAG

In mijn bezit is een kaart (0,57 x 0,43 cm.) uit 1756. Zij is begrensd bovenaan door een naamloze weg, langs de rechterzijde door de Noordzee, onderaan door Bredene en aan de linkerzijde door het kanaal Oostende-Brugge en de vaart met "Santvoorde Brugge" en "Haege brugge" en "Sluyse Snaeskerk". Middenin ligt de "Keyaert" en "Gouloose crique" en Oostende. Wij geven hierbij op blz. 5 een fragment op ware grootte van Oostende, De cijfers geven de diepste van de haven. Weet iemand wat de dubbele lijnen tussen de zee en de versterking van Oostende betekenen ?

A. Lowyck

79/197

Vergeten Oostendse kunstschilders : Emile BULCKE (vervolg)

Uit de jaren na 1945 zijn nog enkele belangrijke BULCKE-activiteiten te Oostende te melden. Wou men de kunstenaar wiens roem door de nieuwe kunststromingen sterk ondermijnd was in eigen stad in-extremis nog vereren met enkele opdrachten ??? Of had hij, zoals ik geneigd ben te denken enkele goeie vrienden op invloedrijke plaatsen die -financiëel- voordelige opdrachten naar hem konden toeschuiven ???
Het begon met de ontwerpen voor een grote praalstoet "De muziek door de eeuwen heen" die op 15 augustus 1949 door de straten van Oostende trok. Samen met Jef DE BROCK ontwierp BULCKE die stoet. Dit historiserend onderwerp was weer zo'n klusje naar de hand van BULCKE die -laat het ons toegeven- met zijn opvattingen over dergelijke zaken ver voor 1914 was blijven haperen. Resultaat : een saaie oubollige stoet die misschien wel de grote massa lokte maar ze toch niet boeide.
Van 29 juli tot 16 augustus 1950 ging in de Albertschool een herinneringstentoonstelling Emile BULCKE door, dit ter gelegenheid van zijn 75e verjaardag. De oude meester greep de kans om toch nog maar eens het werk van zijn dochtertje Dinah te exposeren. De catalogus van BULCKE's retrospectieve telde 76 nummers. Er was van alles wat : oudere werken zowel als recente, bloemstukken, genre, landschappen, interieurs en vooral een belangrijke reeks portretten : Leon THOMA (1897), Léon RINSKOPF (1900), Commandant E. BAELE (1922, Ch. DE TURCK (1948) en een hele rij portretten die enkel met initialen gespecifiëerd werden.
Er waren ook vier sculpturen te zien : Portret van Mevrouw E.B. (Emile BULCKE ?) De Wind, de Jonge Oostendse Visser en het kleine landmeisje.
De locale pers wijdde opvallend weinig aandacht aan die retrospectieve. We waren immers in de periode dat de locale heren critici en het dito kunstminnend publiek de neus op haalde voor alles wat maar enigszins naar realisme rook. "neo-expressionisme" (ik noem het commerciëel expressionisme) , "cubisme" en "abstract" waren de slagwoorden van die jaren.
In de vroege vijftiger jaren kreeg Emile BULCKE van het Oostendse stadsbestuur (Burgemeester VAN GLABBEKE) de belangrijke opdracht een nieuwe reeks portretten van Oostendse Burgemeesters te vervaardigen. Dit was zeker geen gemakkelijke opdracht, vooral daar waar het de oudere personaliteiten betrof : wáár in hemelsnaam van die mensen nog een betrouwbaar portretmodel gehaald ???
Emile BULCKE nam zich de opdracht zeer ter harte : maandenlang verrichtte hij opzoekingen en navragingen om aan portretten en gegevens van die burgemeesters te geraken. Hij wou hun conterfeitsels zo precies en natuurgetrouw mogelijk.
Op zaterdag 30 juni 1956 werd de suite officiëel voorgesteld. De portretten werden geëxposeerd in de Leeszaal van het nieuwe Kursaal. De tentoonstelling bleef open tot 16 juli 1956.
De 16 werken stelden de volgende burgemeesters voor (1) :

Jacques CHEVALIER	1641-1644	
Arnould HOYS	1761-1778	
André VAN ISEGHEM	1788-1794	1805-1814
Charles DE DELMOTTE	1814-1821	
J.B. SERRUYS	1821-1830	
J.B. LANSZWEERT	1830-1836	
Henri SERRUYS	1836-1860	
Jean VAN ISEGHEM	1861-1882	
Charles JANSSENS	1882-1887 (2)	
Jacques MONTAGNIE	1888-1892	
Alphonse PIETERS	1892-1912 (3)	
Auguste LIEBAERT	1912-1919	

Edouard MOREAUX	1920-1040	
Henri SERRUYS	1940-1941	1944-1952
Louis VAN DEN DRIESSCHE	1952-1953	
Adolphe VAN GLABBEKE	1953-1959 (4)	

Tijdens de opening van de tentoonstelling bracht Burgemeester VAN GLABBEKE hulde aan Emile BULCKE. Deze antwoordde in 't Frans en rakelde enkele anecdoten betreffende de genesis van de portretten op. "De Zeewacht" van 6 juli 1956 wijdde op p. 8 een artikel aan dat gebeuren. Op de bijhorende foto's zien we BULCKE eens poserend bij zijn portrettengalerij, een andere keer met het vernissagepubliek : vrienden, sympathisanten, vleiers en de traditionele vernissage "schuimers".(5)
Op die tentoonstelling was ook "De Wind" te zien. Deze prachtige sculptuur, een naakte jonge vrouw voorstellend, de armen boven het hoofd, in de handen een in de wind fladderend doek houdend, en in brons gegoten, schonk Emile BULCKE aan zijn geboortestad, als blijk van erkentelijkheid voor de belangrijke bestelling die bij hem was gedaan.
Het toenmalig gemeentebestuur heeft BULCKE niet met gelijke munt betaald. Zinloze dankbrieven vol beloften, dat wel.
Het beeld is steeds een bron van ergernis gebleven voor Emile.
Vroeger al had hij de stad op de hoogte gebracht het beeld te willen schenken. De stad was akkoord gegaan een degelijk en aangepast voetstuk voor het beeld te laten vervaardigen. De idee om het beeld op de binnenhoer van het toen in opbouw zijnde Feestpaleis te plaatsen stuitte op tegenkanting bij bepaalde personen (mijns inziens was de idee om "De Wind" op een totaal afgesloten binnenkoer te zetten ook wel gek : de hoge muren van de binnenkoer zouden het beeld hebben verstikt, zoals nu de bronzen zeemeermin). Dan zou het beeld een tijdlang zoek geweest zijn, tot dat het weer te voorschijn kwam in ... een zijlokaal van het museum in "Chez Pan". BULCKE was ontgoocheld en voelde zich eens te meer geaffronteerd door het Oostendse Stadsbestuur. Later had men dan de intentie het beeld bij het bloemenhorloge te plaatsen. Enkele weken voor de dood van BULCKE is het beeld dan uiteindelijk terechtgekomen in het plantsoen waar het nog steeds staat : achter het stadhuis. Al bij al niet zo'n slechte plaats, goed in 't zicht bij 't uitrijden van de stad. De burgemeesterportretten zelf hangen, zoals elkeen weet, nog steeds in de raadzaal van het stadhuis.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

(1) BULCKE vulde de suite in 1956/57 aan met de portretten van Auguste WIELAND (1797-1798) en Thomas BLAKE (1801-1805) toen hij documenten over hen gevonden had. Aldus bestaat de reeks uit 18 portretten, waarvan 15 door de Stad aangekocht werd op rekening van "oorlogsschade".

(2) Geschonken door Mevr. Janssens

(3) " " Em. Bulcke

(4) " " A. Van Glabbeke.

(5) N.V.D.R. Op het feest van het stadspersoneel was wijlen Staf Decleer, medestichter van "De Plate", dikwijls de animator. Zo vertelde hij in 1958 dat toen bezoekers het stadhuis werden rongeleid, ze vroegen of de reeks portretten van Bulcke de weldoeners van de stad waren geweest. Neen, antwoorde de bode van dienst, het zijn geen weldoeners geweest, het waren burgemeesters. Iedereen lachte, alleen Van Glabbeke bleef nors kijken. Hij vond het ongepast dat een stadsambtenaar zich een dergelijke grap permiteerde. O.V.

O. V.

De krant "La Flandre Libérale" i.v.m. Oostende

"La Flandre Libérale" hield op te verschijnen op 1 juli 1974. Het stond bekend als een liberaal strijd- en informatieblad, dat het anti-clericalisme als eerste programmapunt vooropzette. Op cultureel gebied bereikte het een zeer hoogstaand peil. De krant werd gesticht te Gent op 1 december 1874 en verscheen dagelijks, telkens met een onderbreking van vier jaren tijdens de twee wereldoorlogen.
Het Rijksarchief te Beveren bewaart de archieven van de uitgevers- en drukkersmaatschappij van "La Flandre Libérale". Het fonds bestaat, met uitzondering van enkele stukken uit de 19de eeuw, uit 20e eeuws archief ; enkel raadpleging van stukken van vóór 1944 wordt toegestaan.
Uit de "Inventaris van het archief van het dagblad "La Flandre Libérale"", samengesteld door J. Verschaeren en uitgegeven door het Algemeen Rijkarchief in 1978, blijkt dat briefwisseling van de krant met de Casino's van Blankenberge, Knokke, Namen en Oostende uit de jaren 1946-1959 bewaard wordt in 1 bundel. Alsook dat deze liberale krant aan prospectie deed in Oostende (en inlassing van een pagina met plaatselijk Oostends nieuws) in 1945 en 1961-1963, eveneens in 1 bundel bewaard.

E. SMISSAERT

Werk van Oostendenaars opgemerkt in de "Bibliografie van de geschiedenis van België, 1977".

De "Revue belge de philologie et d'histoire - Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis" geeft ieder jaar de lopende bibliografie uit omtrent de "Bibliografie van de Geschiedenis van België". Zoöok voor het jaar 1977, onder de algemene leiding van Prof. R. van Eenoo, gepubliceerd in geciteerd tijdschrift, bladzijden 930-1033 (nummers 28219 tot en met 30044). Voor het eerst werden de afleveringen van ons tijdschrift "De Plate" geëxcerpeerd, m.a.w. ook vakhistorici vinden bepaalde van onze behandelde onderwerpen reeds het vermelden waard ! .., De tafels (index) van J. Klausing op de jaargangen 1971-1976 worden geciteerd (nr. 28263), alsook alle bijdragen, onder nummer 30010, van onze competente medewerker Norbert Hostyn over "Oostendse bouwmeesters" (A. Daniels, A. Dujardin, J.F. Gobin, Ch. Pil en H. Carbon, A. Verraert, A. Raoux en Gustaaf Vandamme), afgedrukt in jaargang 6 van 1977 van ons tijdschrift. Verder merkten wij de best seller van Yvonne Vyncke, "Oostende in oude prentkaarten" (nr. 28376) en "Langs de Galerijen" van Omer Vilain op (nr. 29840). Ook de uitgave "Aspecten van de Rurale Post in West-Vlaanderen", deel 1, gepubliceerd te Oostende door de Westvlaamse Filatelistische Studiekring in 1977 en gewijd aan de jaren 1836-1900, wordt vermeld (nr. 29820). Over het toerisme aan de kust het boek "Struktuur en ontwikkeling van het vakantiepatroon van de Belgische bevolking : 1967-1972", door het Westvlaams Ekonomisch Studiebureau in 1975 te Brugge aan de openbaarheid prijsgegeven en opgenomen in haar reeks "Toeristisch-ekonomisch onderzoek" nr. 65 (nummer 29785). Meer historisch over het toerisme aan de Belgische kust is de tijdschriftbijdrage van M. Bonneau, "Tourisme et villégiature balnéaire en France et en Belgique vers 1850", in : "Hommes Terres Nord", 1977, 2, blz. 13-22 (onder nummer 29784 geregistreerd). Het tijdschrift "Biekorf" drukte het interessante artikel van Jozef Huyghebaert af over "Het kunstverdrag van de rederijkers uit Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende 1810-1820" in 1977, blz. 65-76 (nummer 30039).

E. SMISSAERT

OVER OOSTENDSE VISLEURSTERS.

Waarschijnlijk weet u het ook niet meer zo goed wanneer de laatste visleursters met hun typische stootkar uit ons stadsbeeld verdwenen. Was dat 5, 10 of 15 jaar geleden ?
Zo gaat het nu eenmaal in onze technologische eeuw. Jarenlang is een bepaald iets als het ware met het stadsbeeld vergroeid om dan plots te verdwijnen zonder dat wij het ons bewust worden.
Gekende vrouwenfiguren uit het Oostendse volksleven verdwenen aldus van het toneel zonder dat er nog ooit, dan eerder toevallig, over hen gesproken wordt. En toch, vraag morgen aan een Oostendse van rijpere leeftijd of ze Zunneblomme, Witneusje, Grote Schoe, de Gravinne, Stroendschorte, Angèle Plastiek, Emerance, Spranse, Tarzan, Magriet van de Kaoje, Rachel Byoux, Marselien, Cecile of Florida nog gekend heeft, om plots haar ogen te doen oplichten en meteen te horen te krijgen waar het werkterrein van bedoelde dame lag en welke kwaliteit vis ze leverde. Om te voorkomen dat al deze, over het algemeen volkse maar krachtige vrouwenfiguren alsook de geplogenheden van hun bedrijf naamloos het verleden zouden ingaan, meenden we er goed aan te doen, hen en hun bedrijf even terug voor het voetlicht te brengen. We contacteerden daarvoor de laatste vishandelaarster die haar carrière achter een stootkar begon.
Mevrouw Florida Coopman, beter gekend als "Florida van het Open Venster op de Boulevard de Midi" hield tot mei 1978 een welbeklante viswinkel open op de zojuist genoemde Alfons Pieterslaan. Sedertdien geniet ze van wat men een welverdiende rust pleegt te noemen.
Florida werd geboren in het centrum van de stad waar haar moeder, Helène Lauwereins-Witte Schorte-op de hoek van de Kortestraat en de Christinastraat een goed draaiende groente- en fruitwinkel openhield. Moeder Helène kreeg haar bijnaam omdat ze altijd met een vlekkeloze witte schort in de winkel stond. Vader Coopman had ettelijke jaren als visser gevaren maar werd door een ongeval op zee bijna volledig blind. Zonder inkomsten of pensioen - over de sociale zekerheid vóór W.O.-II sprekende - trachtte hij thuis, in de mate van het mogelijke, het huishouden en de keuken te beredderen terwijl zijn vrouw in de winkel stond.
Vlak over hun winkel lag die van Jan Van Wulpen. Deze Oostendse volkszanger had daar een uitgebreide zaak die "A l'Innovation" noemde. Bovendien deed hij de markten, waar hij voornamelijk gekend was voor zijn "Vijf ellen voor één frank" en zijn liedjes.
Hij was wat men in Oostende "een krak" pleegt te noemen want toen de grootwarenhuizen "A l'Innovation" in de Kapellestraat een winkel openden deed hij hen een proces aan omdat ze dezelfde naam droegen als zijn winkel. Volgens ingewijden zou hij dat zelfs gewonnen hebben. Het warenhuis droeg dan de naam "A l'Innovation de Bruxelles".
In de zomer hielp Florida haar moeder in de winkel, maar in de winter moest ze elders voor een job uitzien omdat er thuis, waar ze met zeven kinderen waren, te weinig werk was. Na enkele winters sprak haar dat van langsom minder tot de verbeelding en in 1937 besloot ze een visleurhandel te beginnen. Ze hield haar laatst verdiende "poaje" in eigen zak en kocht bij Eerebout, die op de Stockholmstraat achter het Panorama een pakhuis met karren openhield, een "viskarre" en een "baskuul" voor 150 fr.
Voor 175 fr. kreeg ze in het "Taksebureau" een leurderskaart.'s Anderendaags was ze present in de vismijn om haar eerste lading vis te kopen. Ze sloeg die dag meteen al een slecht figuur, want toen ze aan Petit Paris voor de eerst maal in haar leven, in publiek, een rogge moest kuisen, stroopte ze hem het vel af te beginnen bij de staart. Een oude visser die daar op stond te kijken verbeterde haar en demonstreerde vakkundig hoe dat moest gebeuren, te beginnen bij de kop, dit tot groot jolijt van de omstaanders.

Florida leerde echter vlug want toen de oorlog uitbrak had ze reeds een stevige reputatie als handig en van handelsgeest blakend "viswuuf". In 1938 huwde ze met Michel Desmet die op IJsland voer en dit achteraf nog 35 jaar zou doen. Bij het uitbreken van W.O.-II vluchtte het gezin Desmet-Coopman als zoveel Oostendenaars naar Engeland om eerst in 1944 terug te keren. Florida kocht onmiddellijk een nieuwe stootkar en ging samen met de anderen een graantje mee pikken, van wat de beste jaren in het beroep zouden worden.
Ze hadden het echter niet voor niets. 's Morgens om 8 uur stonden ze in de vismijn. Onmiddellijk na de oorlog was dat in de houthangars van Deweert, later in de heropgebouwde vismijn. In het begin kocht ze van grote of kleine inkopers, later ging ze zelf kopen, maar dan in samenwerking met andere leursters. De gekochte vis werd voor 15 fr. de ben door een van de twee voerlui, die dit soort karweien deden, naar de stad gevoerd, waar de "marchandise" op de stootkar werd geladen. De stootkarren stonden vóór de oorlog in het pakhuis van Eerebout in de Stockholmstraat. Na de oorlog was dit pakhuis teloor gegaan en vonden ze plaats in een grote garage in de Fortuinstraat op het Hazegras. In diezelfde garage had beeldhouwer Holmens een klein atelier waarin hij zijn eerste stappen naar de bekendheid beitelde.
Eens de kar geladen kon de ronde beginnen en ronde moest het zijn, want het politiereglement op de leurhandel verbood hen het voertuig - dit mocht een driewieler, stootwagen, gespan of motorvoertuig zijn - te laten stilstaan op de openbaren weg, langer dan de tijd die volstrekt nogdig was om hun waren af te leveren. Dit gaf aanleiding tot een gedurige staat van oorlog tussen de soms al te ijverige politieagenten en de visleursters. Bleven ze dan toch ergens te lang staan en kwam de politie opdagen dan gebeurde het meer dan eens dat ze vlug een paar viskoppen in een stuk krantenpapier draaiden en dit de eerste de beste voorbijganger in de handen stopten, tot grote verbazing van deze laatste.
Florida werkte geruime tijd samen met Marie Aspeslagh, Witneusje zoals ze ook wel genoemd werd. Dit samenwerken tussen de visleursters was een veel voorkomend verschijnsel enkel ingegeven door de noodzaak, want tussen de leden van deze kleurrijke gemeenschap was de concurrentiestrijd fel. Het was een gedurig "scharten" voor je eigen, voor je brood.Met alle middelen moest je verkopen waar je kon en alle truuken waren goed om elkaar in aankoop of verkoop een kool te stoven.
In de groep bestond dan ook weinig of geen sentimentaliteit, geen verenigingsleven, geen jaarlijks souper zoals in zoveel andere groepen en de ene zijn dood was de andere zijn brood.
Met hun tweeën bewerkten ze om beurten de Boulevard de Midi (Alfons Pieterslaan) en de omgeving van de Uniprix in de Kapellestraat. Die laatste plaats was een van de beste verkooppunten van de stad, wand de dure kreeftjes en garnalen gingen daar grif van de hand, iets wat in de rest van de stad niet waar was.
Een ander goed verkooppunt was het station. Daar mochten ze echter niet komen omdat ze volgens het politiereglement op 100 meter van markten of stations moesten blijven. Regelmatig was het dan ook hard lopen geblazen. Aan het station waren het voornamelijk "Dove Buts" die ze voor een goede prijs aan de man brachten, aan de "boeren" uiteraard.
Tegen de middag moest de kar leeg zijn, want in de namiddag ging Florida naar de "trap" voor garnaal en garnaalschulletjes, waarna ze haar tweede ronde begon. Het waren lange en soms zeer koude dagen waarin bijwijlen aardig moest geschart worden om "bete broods" bijeen te halen. Florida werd bekend voor de grote variëteit vis die ze steeds wist aan te bieden, alsook voor het feit dat ze altijd een "frankske beterkoop" was dan de anderen. Haar bijnaam "Uniprix" vond hierin oorsprong.
Geleidelijk aan nam de bedrijvigheid af. Met het toenemend verkeer gingen de autoriteiten het politiereglement op het leuren van langsom strikter toepassen. De genadeklop kwam toen aan de visleursters een standplaats werd toegewezen aan het in 1956 afgebroken, Oud Station. De ene na de andere liet het steken. Zo deed ook Florida. In 1961 verkocht ze haar "viskarre" die uiteindelijk nog een plaats

Een mooie prentkaart van 1900 aan de oude Vismijn (in de volksmond "De Cirk,, genoemd) met enkele vistleursters

Na 1950 kregen enkele leursters een "vaste" plaats nabij de "trap" aangewezen. Later mocht men daar op primitieve manier geen vis meer verkopen.

De laatste van de verdwenen "viskarren" op de vissrskaai. Gelukkig kan men thans nog één bewonderen in het Heemkundig Museum

O.V.

kreeg in het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke, en begon een vishandel op de Alfons Pieterslaan, terwijl haar man bleef varen. Daar hebben we haar nog allemaal gekend, Florida van het Open Venster, want zomer en winter stond haar winkelraam wijd open.
Een jaar later (1962) verdween dan de laatste stootkar uit het stadsbeeld. Er bleven nog een paar "Triporteurs" in het bedrijf zoals Rachel Truye op het Sas, waarover voor enkele jaren een uitgebreid reportage in "De Zeewacht" verscheen en ook de enige mannelijke vertegenwoordiger in de branche, François Min van Mariakerke.
Florida, alias Uniprix in haar beste tijd, liet na 40 jaar in het bedrijf te hebben gestaan de zaak over. Ze werd gewoon mevrouw Florida Coopman, die nu net als iedereen met vakantie gaat, maar die haar lange bedrijvigheid niet zo licht vergeten kan, want alles wat om en over het visje gaat, geniet nog steeds haar volle belangstelling.

J. B. DREESEN

Lidgeld 1980

Een paar leden hebben terecht opgemerkt dat het stortingsformulier voor het betalen van het lidgeld 1980 in het vorig nummer het jaartal 1979 droeg. Wij hebben inderhaast, in afwachting dat de nieuwe formulieren ons toegezonden werden, nog een "restje" van vorig jaar opgebruikt. Thans voegen we nogmaals, doch enkel voor de LEDEN DIE VOOR HET JAAR 1980 NOG NIET BETAALD HEBBEN een formulier bij.
Ter herhaling : het lidgeld is voor 1980 als volgt vastgesteld :

Lid : 250 fr. Lid : 250 fr.
Steunend lid : 500 fr.
Beschermend lid : 1000 fr.

G.V.

ANTWOORD

In antwoord op de vraag van N. H. (De Plate, october nr. 1979, p. 8) kan ik volgende inlichtingen verschaffen :
De "O.211-François-Marie" was een zeilsloep in hout gebouwd en had 4616 B.R.T. Reder was Adolf Goetghebeur. Het schip werd verder verkocht aan August Vandewalle in 1901
Op 18 november 1905 vertrok het uit Oostende op visserij naar de Doggersbank. In de nacht van 26 op 27 november 1905 verging het in de nabijheid van het lichtschip Noord-Hinder. Meer dan waarschijnlijk is het onderdoor gevaren geworden door een onbekende steamer.

ED. VANALDERWEIRELDT

Felicitaties

We vernemen de gelukkige geboorte van een dochtertje ELINE bij ons lid Filip MENU-CONSTANDT. "De Plate" biedt de gelukkige ouders haar oprechte gelukwensen aan.

De foto-bladzijde "Oostendse visleursters" wordt U deze maand door Bestuurslid Norbert H STYN aangeboden.

ARCHITECTEN VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE XXIV :

ENIGE AANVULLINGEN BIJ EERDER VERSCHENEN ARTIKELS.

ANDRE DANIELS (cf. DE PLATE, januari 1977)

Prinsenlaan, 15 (hoek met Oude Molenstraat)
Frère Orbanstraat 45, 47
De Smet de Naeyerlaan 2 & 38
Louisastraat 2 (Garage Forum) & 8-B (Hotel EMPIRE)
Wellingtonstraat 70
Torhoutse Steenweg 35
Adolf Buylstraat - hoek met Hertstraat (Internationale Boekhandel)
Kaaistraat 1a (Wijnen-Likeuren VINIC)

ANTOINE DUJARDIN (cf. DE PLATE, februari 1977)

- In de "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis "Société d'Emulation" te Brugge", CXIV, 1977, publiceerde ik op p. 389 ev. een bijdrage getiteld 'De 'Oostendse periode' van Antoine Dujardin, architect".
  Daarin komen heel wat gegevens voor die niet in "De Plate" stonden.
- Nog gegevens over DUJARDIN vindt de geïnteresseerde lezer in het "Oostends Oesterboek" van Raoul HALEWYCK en mezelf, pagina 51-52 (Grande Huîtrière du Kursaal).
- Foto's van de "Villa Albertine" (hoek Westhelling Kursaal-Van Iseghemlaan) : OIOP 75 ; van de huizen in de Kemmelbergstraat : OIOP 78 ; van de huizen Albert I Promenade 83-84-88 : OIOP 99.
- Hotel Continental (Zeedijk, 63). cf. DE PLATE 79/132.

CHARLES PIL (cf. DE PLATE april 1977)

- Had een zoon en twee dochters.
  Zijn zoon sneuvelde tijdens de Oorlog 1914-18 als luitenant bij det 15° Linieregiment.
- Charles PIL werd te Lo begraven
- Bouwwerken van PIL die niet in het artikel voorkomen zijn :
  - Aartshertogstraat 72 1 74.
  - De "Sacré Coeur op de Zeedijk te Oostende-Mariakerke.
  - Aartshertoginnestraat 5 (handel in kleine huisdieren ORNI), samen met CARBON.

ACHILLE RAOUX (cf. DE PLATE, december 1977)

- De Smet de Naeyerlaan 86.
- Edouard De Cuyperstraat, 8.

AIME DE DONQUERS (cf. DE PLATE, april 1978)

Wordt in zijn huwelijksaankondiging vermeld als "architectegéometre" (Echo d'Ostende, 1902). Huwde met Jeanne SERVAIS uit Laken.

JOSEPH VAN DER BANCK (cf. DE PLATE, september 1978)

Dekenijstraat, 15
Capucijnestraat 21
Christinastraat 130
Kapellestraat 93
Langestraat 6.

J.J. NOTENBOOM (cf. DE PLATE, september 1978)

Aartshertogstraat, 76 (Villa Kinkhoorn)

AUGUSTE VERRAERT (cf. DE PLATE, september 1977)

In augustus 1934 bracht het blad "Le Littoral" een biografie van A. VERRAERT.

ALBAN CHAMBON (cf. DE PLATE, november 1976 en december 1978)

- over CHAMBON verscheen een artikel in het tijdschrift "ARCHIVES DE L'ARCHITECTURE MODERNE" van december 1975
- het paviljoentje van de riooldiensten aan het Leopoldpark, tegenover de Jozef II straat was ook door CHAMBON ontworpen (1907). Het verdween in de vroege zestiger jaren.
- de DE SMET DE NAEYERBRUG : Oiop p. 23, 40, 41
- LA TERRASSE : Oiop p. 68.
- SCHOUWBURG : Oiop p. 70, 73

GUSTAAF VANDAMME (october & november 1977)

- Christinastraat 73 (Gevels Reclamestudio ; voorheen muziekhandel "Musica").

E. SERNEELS (november 1978)

- Van Iseghemlaan 99 (Villa Gabrielle) gesloopt in mei-juni 1979...

PIERRE VAN HERCKE (maart 1978)

- Plannen voor de gebouwen van de Badendiensten te Oostende. (cf. L'Echo d'Ostende, 5 augustus 1883)
- Entrepôt (cf. La Feuille d'Ostende, 13 februari - 23 maart & 24 juli 1862).

Norbert HOSTYN

- -

HET VERENIGINGSLEVEN TE OOSTENDE

In het eerste nummer van dit jaar kondigde ik het verschijnen aan van een eerste inventaris van de verenigingen die onze stad gekend heeft. Op dat ogenblik was het aantal ongeveer 600 en dacht ik dat het al veel was. Intussen zijn nog heel wat lijsten en gegevens aan het licht gekomen, zodat het getal meer dan verdubbeld is en wordt er verder uitgeplozen wat aan dokumentatie bestaat, zodat het nog een geruime tijd zal duren eer de lijst zo nauwkeurig mogelijk is opgemaakt.
De leden die nu al bijna een jaar vruchteloos hebben uitgezien naar deze inventaris moeten nog wat geduld oefenen. Het kan nog een paar maanden duren vooraleer we met de publikatie beginnen, maar dan zal het overzicht zo nauwkeurig en betrouwbaar als mogelijk zijn.

Jef Klausing

Vreugde om 25 jaar werking van "De Plate" te Oostende

Deze dag in mei, de maand van nieuw leven, hoop en verwachting, mag wel een van de ideale dagen voor een jubelviering heten. En heerlijker wordt het nog als wij bedenken, dat de Heemkundige Kring, die thans in de kijker wordt gezet, reeds 25 jaar de heemkundige werkzaamheden in deze stad bundelt en stimuleert. (1)
Als voorzitter van het landelijk Verbond voor Heemkunde, waarin het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde een merkwaardige bedrijvigheid ontwikkelt en waartoe ook Uw jubilerende Oostendse heemkring behoort, acht ik het een biezonder vererende taak deze feestrede te mogen houden.
In naam van het landelijke Verbond voor Heemkunde, van de vijf gouwen of provinciale federaties van heemkringen en van de ruim 175 heemkundige kringen, die bij onze vereniging aangesloten zijn, bieden wij U onze blijken van waardering en sympathie en onze hartelijkste gelukwensen aan.
Het Verbond voor Heemkunde, waarvan Uw vereniging een kwarteeuw geschiedenis mocht beleven en mee opbouwen, werd op 21 september 1941 te Brussel door Jozef van Overstraeten gesticht, om gestalte te geven aan de groeiende heemkundige belangstelling, die vooral in de jaren tussen de twee wereldoorlogen in Vlaanderen werd gewekt.
Het Verbond voor Heemkunde, dat weldra zijn 40jarig bestaan herdenkt, heeft aan de heembeweging in Vlaanderen vaste vormen gegeven en het heemkundig werk begeleid, gekoördineerd en aangemoedigd. Vanuit de kennis van het eigen heem, eigen stad of dorp en eigen streek, kennis, die men opdoet door heemstudie, beoogt het Verbond voor Heemkunde onze mensen te brengen tot meer heemliefde, tot verantwoorde heemverbondenheid en tot heemtrouw. Tot trouw aan eigen aard en zeden, aan eigen traditie, aan eigen land en volk. Het heem is de plaats waar men zich thuis voelt. En, zoals gezegd, kan dat een wijk, een dorp of stad, een streek zijn. De studie van dat heem, in al zijn aspekten, in verleden, heden en toekomst, is het veelzijdig en rijk object van de heemkundige studie.
Wie aldus verrijkt is door de kennis van zijn heem en overtuigd is van de waarheid en de schoonheid van dat heem, zal zich ook inzetten voor het behoud van de waardevolle elementen in zijn heem.
Hij zal m.a.w. aan heemschut doen. Hij zal ijveren voor het beschermen van landschap, stads- of dorpsgezicht en bouwkundig erfgoed. Hij zal zich verzetten tegen het ondoordacht vervuilen van de natuur en de leefomgeving. Hij zal zich inzetten voor het behoud van eigen volksaard en voor alles wat edel en schoonmenselijk is.
Dat alles klinkt misschien erg ongeloofwaardig in deze tijd van harde zakelijkheid, bruut geweld en materialisme. In de oren van buitenstaanders klinkt het misschien utopisch en naief, achterhaald, verouderd en buiten de werkelijkheid. Onze vele duizenden verbondsleden, die zich geregeld inzetten voor de heemkundige werking gebouwd is, leveren echter het treffend bewijs van belangeloze inzet, idealisme en geloof in de doelstellingen van het Verbond voor Heemkunde.
Ons betoog voor trouw en eerbied voor het eigene wil geen aansporing zijn tot bekrompenheid en beslotenheid. Vanzelfsprekend moeten wij openstaan voor andere volkeren en vreemde talen, voor nieuwe ideeën en schoonheid van elders, voor de noden van onze tijd. Vanzelfsprekend moeten wij ruim zijn in ons denken, in onze houding, in onze liefde. Vanzelfsprekend moeten wij ons op een breed plan kunnen plaatsen, ja weldra op Europees plan.
Maar in die vizie en openheid moeten wij altijd ons zelf blijven, kinderen van het gezin, van het dorp, van het volk en van de kultuur, waarin wij opgegroeid zijn.

Mensen moeten wij zijn, die al het nieuwe en al het andere zelfstandig en met wijsheid kunnen beoordelen, opnemen en verwerken zonder er zelf aan ten onder te gaan.
Wij moeten er om beducht zijn dat ons volk zich zou inbeelden, dat het om ruim en modern te zijn zijneigen aard zou moeten afleggen, zijn traditie verloochenen en dat het zich om al het waardevolle uit zijn verleden zou schamen en zo door eigen schuld op geestelijk gebied weer "arm Vlaanderen" zou worden !
Met mensen in ons midden als degene, die wij vandaag huldigen hebben wij echter vertrouwen in de toekomst.
De gezonde heemliefde, de gemotiveerde heemverbondenheid waarvoor de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" zich reeds 25 jaar inzet, zal deze stad en dit volk ten goede komen in lengte van jaren.
Het 25 jarig bestaan van "De Plate" en het bestendig toenemen van het aantal heemkringen in Vlaanderen, zijn een uitdaging aan de hedendaagse samenleving. Zij zijn echter ook een antwoord op de vraag van de hedendaagse mens : wie ben ik in feite ? welke is mijn achtergrond ? uit welke familie stam ik ? in welke stad of dorp leef ik ? hoe kwam het dorp of de stad, waar ik mij thuis voel, mijn heem, tot stand ?
De heemkundige belangstelling begint in feite in eigen gezin en familie, in eigen buurt, dorp of stad. Zij wordt verdiept, verruimd en verantwoord in en door de heemstudie, waaraan wij zo veel belang hechten.
Aan heemkunde doen is m.a.w. de mens een ruggegraat geven, hem een identiteit verschaffen en hem aantonen, dat hij een zinvolle schakel is tussen verleden en toekomst.
Het beoefenen van de heemkunde staat de jongste tijd volop in de belangstelling. Die groeiende interesse voor het heemkundig werk heeft overal het stichten van heemkundige kringen tot gevolg.
Bij het vaststellen van dat verheugend verschijnsel kan wel eens de vraag gesteld worden naar het waarom van die oplevende belangstelling voor de heemwaarden.
Het antwoord op de vraag naar de grondmotieven van de toenemende heemkundige belangstelling, naar het waarom van de talrijke nieuwe heemkringen en naar de reden van het blijvend sukses van bestaande kringen, zoals de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", is te vinden in het feit dat in ons midden heel wat mensen worden aangetroffen, die bezield zijn door de liefde voor hun eigen stad of dorp, voor hun heem. Zij voelen zich als het ware geroepen om dat heem. dat zij in zijn veelzijdige dimensies ontdekt hebben, beter te doen kennen en te doen waarderen.
Als in een stad of dorp zulke mensen elkaar vinden, dan is doorgaans het stichten van een heemkring de volgende stap. Elke heemkring wenst de geestdriftige en kreatieve belangstelling voor eigen heem aan de medemensen, aan de heemzaten, door te geven. In feite zijn het die idealen welke de heemkundige werkers in een heemkring samenbrengen en ook samenhouden. Het is die geest, welke de basis vormt van vriendschap en samenwerking in onze grote vereniging. Het is die sfeer, die ons als een familie samenbindt en die telkens weer zo treffend tot uiting komt op onze gouwdagen en op onze landdagen.
Nu kan ik mij best voorstellen dat onze vrienden van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" en vooral de stichtende leden, die wij thans in de bloemen zetten, nooit het waarom van hun heemkundig werk zo diep ontleed hebben. Eigenlijk is dat ook bijkomstig. Veel belangrijker is dat zij hun streven zo aangevoeld hebben en dat zij vanuit die overtuiging de werking van hun heemkring en zijn uitstraling naar buiten gestimuleerd hebben. En dat al 25 jaar lang.
In het begin van de jaren vijftig, toen het levensritme geleidelijk versnelde, de dorpen en steden stilaan een nieuw uitzicht kregen en heel wat dingen, die tot onze volkskultuur behoren, dreigden verloren te gaan, werd ook te Oostende sterk de nood aan een heemkundige kring aangevoeld.

Het werd zelfs enigszins een dwanggedachte voor Karel Seys, alias Ary Sleeks. In november 1954 ging hij tot de aktie over. Na enkele vrienden en belangstellenden te hebben uitgenodigd kon op zondag 21 maart 1954 in de "Bierkelder", aan de Christinastraat, een eerste samenkomst belegd worden. In die vergadering werd de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" gesticht, die de studie van het Oostendse volksleven wenste te bestuderen en de belangstelling voor de aspekten van de volkskultuur wenste te bevorderen. Die doelstelling zou nagestreefd worden aan de hand van lezingen, studiesamenkomsten, kontakten met andere heemkundige kringen, studiereizen enz. Centraal in de heemkundige werking van die dagen stond de zorg voor het heemkundig museum, dat na vijf verhuizingen, eindelijk op zijn zesde plaats op 15 juli 1970 werd geopend.
25 jaar heeft de Oostendsse Heemkundige Kring het beste van zichzelf gegeven.
25 jaren, die vruchtbaar zijn geweest door het vle wekr, waarvan het heemkundig museum blijvend getuigt.
25 jaren, rijk gevuld aan vreugde en zorg, die in hun gehele omvang slechts geweten zijn door sommigen onder U, die wel en wee vanaf het begin hebben meegeleefd.
25 jaren waarin sommige leden U intussen ontvallen zijn.
25 jaren tenslotte onder de bevoegde leiding van toegewijde mensen, die van hun heemkundige kring gemaakt hebben wat hij thans is : een voorbeeld van heemstudie en heemschut !
Er valt dus veel te herdenken en voor veel te danken, vandaag ...
Er zijn in de tijd na de tweede wereldoorlog wel eens ogenblikken geweest, waarop men de indruk kon hebben dat het met de heemkundige kringen stilaan naar het einde liep en dat voor hen in een wereld van techniek, materiële welvaart en tragisch geweld geen plaats meer was. De belangstelling voor traditie en verleden van eigen volk en land scheen achterhaald door een tijd waarin televisie, atoomsplitsing en ruimtevaart nieuwe, nooit gedroomde horizonten openden. Vooral in de gouden "jaren zestig", toen het heden en de toekomst op de aandacht van de hele mens beslag legden, leek voor heemkundige belangstelling geen plaats meer te bestaan. De energiekrisis en de betrekkelijk waarde van onze technische beschaving hebben ons weer nuchter gemaakt. Er ontstond een nostalgie naar verloren waarden uit het verleden. Het heemkundig werk kwam volop in de belangstelling, hetgeen in de jaren zeventig aanleiding gaf tot het stichten van talrijke heemkundige kringen. Het ligt voor de hand dat ook de overheidsinitiatieven zoals het "Natuurbeschermingsjaar" (1970), het "Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed" (1975) en het "Jaar van het Dorp" (1978) meegewerkt hebben aan die bewustmaking.
Doorheen die jaren heeft de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", samen met vele andere kringen in Vlaanderen, stand gehouden en onverpoosd voort gewerkt. Hun voorbeeld was het zaad voor nieuwe heemkringen.
Het omgekeerde van hetgeen verwacht werd, is immers gebeurd. Het ontstaan van vele nieuwe heemkringen kan gelden als het overtuigend bewijs dat een louter stoffelijke welvaart en steeds verder doorgedreven mechanisatie en verzakelijking het menselijk hart niet kan bevredigen en dat een gemeenschap altijd weer nood heeft aan een bewuste verbondenheid met haar verleden en aan een vernieuwde bezinning op haar diepste eigenheid.
Want, goede vrienden van "De Plate", dat lijkt wel de boodschap van Uw jubilerende heemkundige kring voor de mensen van deze tijd : dat mensen door zovele zichtbare en minder zichtbare draden met elkaar verbonden blijven en dat ze geworteld staan in een traditie, waarvan sommige elementen wel niet meer tenvolle beantwoorden en dan ook moeten herdacht of aangepast worden aan de eisen en de normen van de nieuwe tijd, maar een traditie, die toch naar haar diepste kern in ons diepste wezen aanwezig is en blijft.
Het besef van het verleden, waaruit wij gegroeid zijn en dat ons met elkaar verbindt, is een stuk van ons bestaan.

Wie dat loochent, neemt de ruggegraat van zijn menszijn, van zijn familie en van zijn volk weg. En dat is meteen ook het duidelijk antwoord op de ministeriële omzendbrief van 16 maart, waaruit blijft dat het geschiedenisonderwijs vrijwel definitief uit het middelbaar onderwijs verdwijnt.
Uw werking toont aan dat het wel zin heeft.
Uitstekend hebt Gij begrepen dat de elementen, waarop liefde en fierheid voor eigen heem gebouwd zijn, voor de mensen aanschouwelijk moeten zijn en dat zorg moest worden besteed aan de voorwerpen uit het dagelijks leven van weleer. Die zorg lag aan de basis van Uw bestendig groeiende verzameling van voorwerpen uit eigen stad en streek en van Uw heemkundig museum, waarvan deze namiddag de afdeling Oostendse scheepsbouw zal worden geopend.
In de definitieve bestemming van Uw heemmuseum, dat niet zonder moeilijkheden, maar met veel liefde en kennis tot stand werd gebracht, werd meteen aangetoond wat de plaatselijke samenwerking tussen gemeentebestuur en heemkring vermag.
Uitstekend hebt Gij ook begrepen dat de geschiedenis van eigen heem niet alleen bestudeerd moet worden, maar ook op alle mogelijke wijzen naar de medemensen toe vertolkt moet worden. Die bezorgdheid komt vooral tot uiting in Uw tijdschrift "De Plate", dat sinds oktober 1971 geregeld op de leestafel van de Oostendse bevolking wordt gebracht.
Uitstekend hebt Gij Uw taak begrepen met betrekking tot het uitzicht van Uw stad. Uw heemkundige kring is uitgegroeid tot de toegewijde bewaker van al het mooie dat deze stad aan te bieden heeft, zowel op het gebied van gebouwen en kleine monumenten als op het vlak van merkwaardig stadsgezichten.
In Uw 25jarig bestaan waart gij ook uitstekende gastheren voor andere heemkundige kringen. En Gij toont het vandaag weer op deze gouwdag van de Westvlaamse heemkundige kringen.
Er zijn jaren van drukke aktiviteiten geweest, vooral met betrekking tot Uw heemmuseum, en rustige tijden of laat ons zeggen, perioden waarin Uw heemkundige werkzaamheden minder naar buiten traden. Wat ons bij deze viering treft is echter het feit, dat Gij in die 25 jaren bescheiden en ongedwongen waart, maar werkzaam, gelovend in uw heemkundig werk en in de betekenis van dat werk voor de komende generaties.
Voor Uw stadsgenoten waart Gij een bestendige referentie, een verwijzing naar de heemkring en zijn werk.
De Oostendse Heemkundige Kring is een sieraad aan de rijke kroon van de heembeweging in Vlaanderen.
Goede vrienden van "De Plate", wij zijn er van overtuigd dat, onder de inspirerende leiding van Uw huidig bestuur, gesteund door het vertrouwen van 25 jaar heemkundige ervaring en door het innig samenvoelen van Uw trouwe ledenkring, die thans 400 leden telt, het ideaal van heemstudie, heemschut en heemliefde nog vele harten in onze stad zal winnen.
Oostendse Heemkundige Kring : "vaert wel ende levet scone" !

drs J. GERITS

Verbondsvoorzitter

(1) Deze tekst was bestemd om als feestrede voorgedragen te worden op de Gouwdag van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde te Oostende, op zaterdag, 12 mei 1979. Ingevolge een auto-ongeval van de spreker kon die feestrede niet doorgaan.

Visbreinaalden

In het Heemkundig Museum zijn er nog enkele authentieke visbreinaalden met de opdruk "De Plate 1954-1979" te koop aan 100 fr.-per exemplaar

"OOSTENDSE" LIEDJES ?

Maar al te licht worden liedjes die te Oostende opgetekend werd betiteld als "Oostendse" liedjes.

De oogst aan volksliedjes die enkel te Oostende gezongen werden is gering en is beperkt tot specifieke liederen over feiten die zich in stad of omgeving hebben voorgedaan of over personen die opvielen in onze stad. Ze komen meestal uit cabaret, café chantant, revue of andere gelegenheden.

Zo kunnen we er enkele vernoemen : d'Oostendsche meisjes (Wil je van de frisse lucht genieten, ga naar het park van Leopold), Charel Huyghebaert ('t er is maar één poliche, 't is Charel Huyghebaert), de Malegastjes ('t Is een musje met een bolletje en een lintje en een broeksje zonder spriet), 'k ben Commissionnair gelijk gij ziet, Kol en Manchet, de Snuufdozen, Vivat de Torre van Oostende en andere, waaronder enkele, nu reeds vergeten liedjes gedicht door Jan van Wulpen.

We moeten voorzichtig zijn als we een dergelijke selektie maken. Zo is bijvoorbeeld het lied "Op de Vismarkt ben ik geboren" via de revues van Herrietje Van Daele in de twintiger jaren uit Gent naar ons overgewaaid. In de jaren 1950 kende het lied een heropleving te Oostende en werden zelfs (naar mijn weten) drie fonoplaten op de markt gebracht. Maar onlangs werd hetzelfde lied door Willy Lustenhouwer in het Brugs op de L.P. gezongen.

Van de moord op de Conterdam (1914) werd een lied gemaakt door Leon Van der Plassche, gedrukt bij H. Van den Broeck Jacobs te Aalst en aldus over geheel het Vlaamse land gezongen. Het lied van de zes vissers (1888) die "nadat ze waren begraven, kwamen te Oostende aan" vindt men zelfs op talrijke vliegende bladen van verschillende zangers en drukkers terug, zodat dit lied wellicht een der meest verspreide geweest is, hoewel het rond 1950 slechts aan de kust nog bekend was. Dus ook hier geen typisch Oostends lied. Daarentegen werd over de ramp van de West-Hinder in 1912 een lied gemaakt dat vooral te Oostende bleef. Het werd gedicht, gedrukt, gezongen en verkocht ten voordele van de weduwen en wezen van de slachtoffers in het café-chantant van Neuze Neyts. Ik heb het buiten Oostende niet kunnen optekenen, behalve te De Panne, maar dat wil daarom nog niet zeggen dat het een typisch Oostends lied is.

Het "Lied van de Paling", lijflied van zoveel oude Oostendenaars, tekende ik hoofzakelijk te Oostende op, ook in de jaren 1950 en nadien. Sietje Samoye, een oud vrouwtje uit Koksijde, kende het lied nog in 1953 : ze had het van haar moeder geleerd. Dr. A. Blyau tekende het verschillende keren op in de streek van Ieper (Iepersch Oud-Liedboek) op het einde van de vorige eeuw. Volgens hem moet het lied nog van vóór 1820 dateren.

Ter vergelijking, de tekst die Dr. Blyau noteerde :

Laastmaal, in het kort besluit
Trokken wij ten poorten uit.
En wat vond ik daar al naderen,
Ja langs eenen groenen adere,
Ja langs eenen waterplas,
Waardat een visscher was ?

En ik zei : "Wel visschere,
En wat maakt er gij hier alleen ?"
- "Dezen visch dat ik hier vange,
't is er wel naar mijn verlangen,
't is er wel naar mijnen zin :
Adieu, mijn schoon vriendin !"

'k Nam den paling in mijn hand,
En ik wrongden heel charmant.
Wel gewrongen en gekrongen
Is het beestjen daarin gesprongen :
Maar als dat beestje geen plaats en vond,
't Zonk wederom naar den grond.

'k Nam dat beestje al zoo ras,
'k Smeet het inne den waterplas :
"Laat dat beestje nog wat leven,
Laat het zijn plezier nog nemen,
Laat het nemen zijn plezier
Al in dees klaar rivier !"

Orelof, visschers, voor het lest :
Als gij wilt visschen, doe maar je best.
En wilt je netjen openstellen
En de mooie meisjes kwellen.
Helpt de meisjes uit de pijn,
Die voor het visschen zijn !

De melodie, opgetekend door Tasseel vertoont overeenkomst met wat te Oostende gezongen werd, maar hier hebben we te doen met wat men noemt het "verzingen" wat tevens met een wijziging van de tekst gepaard gaat of omgekeerd.

° ° °

In een vorig nummer van ons tijdschrift vroegen we naar meer inlichtingen omtrent het "Oostends Kaperslied". Het predikaat "Oostends" dat ik er in de tijd aan gaf mag nu ook wel minder sterk uitkomen. Inderdaad, bij Dirk Wilmars (Arm Vlaanderen zingt) vond ik zopas een volledige Franse tekst zoals die voorkomt in een "pot-pourri" van de Antwerpse zanger en dichter Andreas De Weerdt en gezongen in de jaren 1850 :

Amis courage
A l'abordage
A l'abordage élançons nous !
Et que je meure
Si dans une heure
Cette galère n'est pas à nous.

Voortgaande op het type van vaartuig "galère", in Frankrijk afgeschaft op het einde der 17de eeuw, vinden we hier een datering terug en zou het wel eens mogelijk zijn dat dit lied naar Vlaanderen overgebracht werd door zeelieden die met Jan Bart op Franse oorlogsschepen gediend hebben. Via Antwerpen over Wetteren naar Oostende of omgekeerd ???

Van die "witte koesjes" die aangedaan werden om naar 't bal van Stefanie of van Chevalier te trekken, vond ik bij diezelfde Andreas De Weerdt een versie :

"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te marcheren
"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te gaan".

° ° °

Me Rulletje een Oostends liedje ? Vergeet het maar, al staat het op een L.P. met Oostendse liedjes.

Blyau heeft het einde vorige eeuw te Ieper opgetekend, er bestaat een versie in West falen (Duitsland), te Gent was het in de vorige eeuw (maar in sterk geëpureerde versie !) gekend en het werd vóór 1940 in BIEKORF besproken zoals het te Brugge opgetekend was. In Ieper was het Ammerulletje, te Brugge: Marullejte.

Merulletje is een stapelliedje, dat wil zeggen dat in het refrein de aanwezigen een hele reeks opgesomde zaken meezingen. Dit is ook het geval met de "Ris Chantang" die we te Oostende kennen. Maar dat lied is over geheel Vlaanderen, Noord-Frankrijk, Nederland en tot zelfs ver in Duitsland gekend. Een vaste tekst bestaat er slechts in zoverre dat het lied gezongen word met bepaalde tekeningen. Nu is het wel zo dat bijna overal het lied gezongen wordt met een bestaande tekeningen op een "plakaat". Maar er zijn, naar mijn weten twee uitzonderingen (er kunnen er meer zijn). Een is gekend op het eiland Helu bij Danzig. Daar werden de tekeningen gemaakt door de voorzanger met een stuk krijt op een tafel en .. te Oostende waar de voorzanger de tekeningen maakte op de spiegels in de herberg met een stuk zeep: Hoe men die twee manieren van zingen met elkaar kan verbinden is de vraag.

Het lied "Hoe rijmen wij dat te saam" is genoegzaam gekend in Vlaanderen. Hiervan hebben wij een Oostendse versie, en er zijn er meerdere ; want dit lied laat gemakkelijk toe zoveel strofen bij te maken, aangepast aan het millieu, als men wenst. Al verschilt de melodie erg van deze die in't begin dezer eeuw opgetekend werden. Toch moet men daarom nog niet van een typisch Oostends lied gewagen. Hetzelfde kan gezegd worden van "Stierman Lêêze", nog een lied dat gemakkelijk aangepast wordt en dat sterk verwant is met "Schele Vanderlinde".

Onlangs werd het lied "Machiecheltje" te Oostende ontdekt. Remi Ghesquiere tekende het reeds in het begin dezer eeuw te Geluwe op onder de naam : Masoefelke. Moest Paster Pype, die van Geluwe was, het destijds aan onze vissers geleerd hebben, kunnen we dan nog niet spreken van een "typisch Oostends" liedje. Wat heel goed mogelijk is, is dat het lied dat opgenomen werd in "Meezennestje II" van R. Ghesquière en in de Normaalscholen aangeleerd door een of andere onderwijzer of onderwijzeres (leek, nonneke of Broeder van Liefde) later aangeleerd werd aan Oostendse kinderen.

En om te sluiten hebben we het over Sinte-Maarten. Blyau tekende te Ieper op :

Sinte-Maartenavond,
De Torre gaat mee naar Gent
En als me moeder koekskens bakt
'k zitten zo geren omtrent.

Nu verrichtte Sinte-Maarten in het Ieperse en ook te Koekelare dezelfde taak als de goede Sientenaklaai in onze streek, maar Sinte-Maarten en het liedje waren nochtans ook gekend te Oostende, al bracht die Sint slechts appels en noten voor de brave meisjes en jongetjes. Hoe is die Sint met zijn liedje bij ons terecht gekomen ?

Hiermede hoop ik voldoende te hebben aangetoond dat er nog massa's werk te wachten staan in het volksliedonderzoek en vooral dat we niet te rap mogen te werk gaan bij het plaatsen van een opplakbriefje op een of ander volksliedje dat, toevallig of niet, opgetekend werd.

Jef Klausing

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn ALTIJD
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

Bijvoegsel aan het tijdschrift "DE PLATE" nr. 12, november 1979.

SLUITING VAN HET JUBILEUMJAAR. 27 december 1979 omstreeks 22 uur.

Ondergetekende .....wenst met .....personen

deel te nemen aan het gezellig samenzijn voorzien voor de Sluiting van het Jubileumjaar.

Ik voeg hierbij .....maal 50 (vijftig) francs als deelname in de kosten.

Terug te bezorgen aan de secretaris J.B. Dreesen

Rode Kruisstraat, 4

8400 OOSTENDE

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring 'DE PLATE' , v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr. 12, december 1979.

- - - - - - - - - - - - - - -

DECEMBERACTIVITEITEN

A. VOORDRACHT

De Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE' heeft de eer en het genoegen u uit te nodigen op de voordracht met dia's, gevolgd door de SLUITING VAN HET JUBILEUMJAAR die doorgaat in de lokalen van de V.V.F. OOSTENDE, Dr. Colenstraat 6, Oostende op :

donderdag 27 december 1979 om 20u30

het onderwerp : DE ZAAGMOLENS VAN SAS SLYKENS.

de spreker : de heer Ferdinand GEVAERT

De industrialisatie van Oostende en omgeving is een betrachting die niet eigen is aan de huidige bewindvoerders. Daar haalde men 200 jaar geleden resultaten mee, wat bewezen werd door de inplanting van een reeks houtzaagmolens te SAS SLYKENS.
De nieuwe nijverheid (16 molens in totaal alsook verscheidene schepen die voor de houtaanvoer uit het Noorden zorgden) deed de bevolking op het SAS gevoelig aanwassen. Een nieuw gehucht kwam tot stand, waarop enkele jaren later een eerste kapel werd gebouwd. Maar met de Franse revolutie begon de activiteit te tanen om in het begin van de vorige eeuw verloren te gaan. Ondanks het feit dat de laatste molen in 1841 werd afgebroken draagt deze plaats nog steeds de naam MOLENDORP.
De heer Ferdinand GEVAERT, ondervoorzitter van de Heemkring TER CEURE en Nijver lid van DE PLATE bestudeerde dit onderwerp met een zorg hem eigen en verzamelde er een massa documentatiemateriaal over. Het resultaat van dit alles zal hij ons op deze avond uitvoerig uit de doeken doen.
De Heer Gevaert hield voor onze kring al een paar zeer rijk gedocumenteerde lezingen over de Haven van Oostende en over de Paketbotendienst. Ook dit wordt eens te meer een voordrachtavond waarop geen enkel rechtgeaard Oostendenaar mag ontbreken. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos en zijn ook niet-leden van harte welkom.

J.B.D.

B. SLUITING VAN HET JUBILEUMJAAR

De viering van ons 25-jarig bestaan begon op 6 januari 1979 met een zeer geslaagd DRIEKONINGENFEEST, om zich vervolgens als een rode draad doorheen het

Oostendse culturele jaar te rijgen naar het hoogtepunt dat we op zaterdag 17 november beleefden.
Aan alles komt echter een einde, ook aan jubileren. Om echter al die feestelijkheden naar een gepast einde te leiden hadden we gedacht aan een, wat dacht u, een klein feestje natuurlijk.
We nodigen u dan ook van harte uit om na de voordracht van de heer GEVAERT, dit zal op 27 december omstreeks 22 uur zijn, eens gezellig te gaan samenzitten in het, door u allen gekende cafeetje van de V.V.F. Oostende en dit voor wat leute een pint en een stuute.
We engageerden voor de gelegenheid een beloftevol Oostends accordionist die een hele plunjezak liedjes van eigen bodem voor u in petto heeft, zorgden voor een extra lading trappist en andere dranken en een stevige BOERESTUUTE met HESP. Als u dan zorgt voor uw aanwezigheid en een roemer goed humeur kunnen we het Jubileumjaar in alle vreugde afsluiten.
U kunt inschrijven voor dit gezellig samenzijn door middel van het bijgaand formulier, terug te bezorgen aan de secretaris J.B. Dreesen

Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

vóór 20 december. Gelieve dit formulier vergezeld te laten gaan van een briefje van 50 (vijftig) frs. als deelname in de kosten.

J.B.D.

- - - - - - - - - - - - - -

STICHTINGSHISTORIEK VAN "HET BLAUWE KRUIS VAN DE KUST"

Het was op 7 november 1929 dat op de eerste verdieping van de "Falstaff" op het Wapenplein, de stichtingsvergadering plaats had van onze lokale vereniging voor dierenbescherming. De aanwezige stichters kozen toen het eerste comité dat heel wat ronkende namen telde : generaal DEPIERE als voorzitter, James ENSOR en Dr. GOFFIN als ondervoorzitter, Kolonel RONSSE als algemeen secretaris, VANDERBIEST als schatbewaarder, Kolonel Baron VAN ZUYLEN VAN NYEVELT als commissaris-generaal voor de inspectiedienst, Rijksinspecteur-veearts VAN MIDDELEM, Rijkswachtluitenant ARNOULD, veearts DE KNOCK en politiecommissaris DRUYVE.
Andere comitéleden waren nog : Schepen VANDERMEULEN, Schepen E. Vroome, Ir. H. SERRUYS, Kolonel GUIOT, Directeur van het zeewezen SMIS en commandant bij het zeewezen COUCKE. De aan hun zorgen toevertrouwde dieren kregen voor het eerst een onderdak : Groenendaallaan 32 op de wijk Mariakerke. Na de oorlog 1940-45 kregen zij als schuiloord het gebouw van het "IJzerpanorama" aan de Vindictievelaan om pas in 1950 (nu ook al bijna 30 jaar geleden !) het nieuwgebouwde asiel in "Het Bosje" te betrekken.
De voorzitters en ondervoorzitters sedert de stichting waren :

	Voorzitters	Ondervoorzitters
vanaf 07.11.1929	Depière	James Ensor en Dr. Goffin
tussen 1930 en 1935	J. Van Zuylen van Nyelvelt	James Ensor en Dr. Goffin
vanaf 01.09.1939	J. Helsmoortel	James Ensor en Dr. Goffin
vanaf 14.06.1945(Voorlopig Comité)	Vanderbiest	James Ensor en Dr. Goffin
vanaf 19.11.1945	E. De Taeye	Vanderbiest en Callebaut
vanaf 26.04.1947	Naulaerts	Vanderbiest en Callebaut
vanaf 17.03.1948(Voorlopig Comité)	Naulaerts	G. Lippens en Dr.W. Jacques
vanaf 10.08.1949	G. Lippens	Vanderbiest en Callebaut
vanaf 20.03.1951	J. Brackx	Dr.W. Jacques en A. Brunswijck
vanaf 14.06.1968	J. Brackx	M. Boussy

Het huidig comité staat aldus sinds 1951 onder leiding van voorzitter Jerome Brackx en werkt dynamisch verder aan het voorbestaan van de vereniging en het schuiloord voor verloren, verdwaalde en afgestane dieren.

Marc BOUSSY

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS : EMILE BULCKE (vervolg en slot)

In het vorige artikel hadden we het uitvoerig over BULCKE's burgemeester-portrettengalerij. Kort nadien kwamen ook portretten van Jan PIERS en van Maurice QUAGHEBEUR klaar. Zoals u ziet vormden de portretten verreweg het leeuwenaandeel van BULCKE's oeuvre. Ook in het buitenland werd hij veel gevraagd als portretschilder. Volgens zijn eigen tellingen schilderde hij in 1953 zijn duizendste portret. Ronduit een ontstellend hoog cijfer !

De laatste jaren bleef het dan stil rond BULCKE : alleen in zijn groot huis teerde hij op de herinnering aan gelukkiger tijden ; innerlijk knaagde een gevoel van onvoldaanheid omdat hij niet de officiële erkenning genoot die hij voor zichzelf had gewild ; tegenover de moderne kunststromingen stond deze man van voor 1914 volstrekt onbegrijpend.

In "Ostend Flash" nr. 5 van 1961 liet Omer VILAIN een bijdrage over BULCKE verschijnen in de reeks "Oostendse Kunstenaarsgalerij". Bij het artikel hoorde een recente foto van BULCKE, poserend bij zijn affiche "Carnaval d'Ostende 1901" en foto's van zijn schilderijen "De Scheikundige" en "Oude Breister", beide genrewerkjes. We weten dat het artikel in "Ostend Flash" de oude meester zeer gelukkig heeft gemaakt.

BULCKE overleed te Schaarbeek op 28 october 1963.

Alle Oostendse kranten wijdden een kort in-memoriam aan de overleden meester. Uit dit, dat in De Zeewacht van 1 november 1963 verscheen, volgende fragmenten :

"... Gedurende zijn leven kende Emile Bulcke onze opvatting over kunst : De "onze was de zijne niet en nochtans. In zijn geloof, dat hij kunstopvatting "noemde, was hij rechtschapen. Hij geloofde in hetgeen hij kreëerde.

"... Emile Bulcke ging van ons heen, zoals hij van zijn stad heen ging, het "gelatenheid, met een tikje bitterheid en met een beetje afvragen waarom de we-"reld zo wreed kon zijn jegens hem. Eerst was het zijn kind dat hem werd ontrukt, "later zou het de erkenning van zijn kunstenaarschap zijn, dat onverantwoorde-"lijken hem niet wilden verlenen...

"... Neen, Bulcke heeft het geluk niet gesmaakt om zijn "Wind" geplaatst te zien "in een openbare plaats en nochtans aan dit beeld, zuiver en realistisch opge-"vat, hechtte hij zeer veel belang.

"In zijn gezellige huiskamer te Schaarbeek, vertelde hij ons eens, te midden van "zijn ontelbare uurwerken, die spijtig genoeg minuut na minuut aftikken, dat dit "beeld zijn dochter was. Het was de voorstelling hoe zijn dochtertje er als een "volgroeid meisje zou hebben uitgezien. Zijn dochter was zijn godin. Na haar "dood had hij voor haar nagedachtenis de verering als voor een genie.

"In zijn kunstenaarsloopbaan betekende het verlies van zijn kind ook het eind-"punt van zijn artistieke evolutie.

"... En nochtans, hetgeen hij schiep was geen grote kunst. Hij had niet die eigen "wereldtaal, hij had niet de vormentaal die zijn innerlijk gevoel van dagelijks "lijden kon vertolken.

"In dit alles was hij oprecht, eerlijk, bijna ingetogen, zoals hij eerlijk en "vriendschappelijk was tegenover hen die zich ook eerlijk tegenover hem gedroe-"gen.

"... In vele huiskamers van onze stad, hangt er van de hand van Emile Bulcke een "schilderijtje, een tekening, een aquarel.

"Het is de laatste band met zijn stad, die hij innig liefhad. R."

EPILOOG

Bij het overlijden van de meester kwam "De Plate" in het bezit van een aanzienlijk deel van BULCKE's bezittingen. "De Plate" had BULCKE steeds nauw aan het hart gelegen, en is het embleem van de kring, een "plate", die nog steeds bij de ingang van het museum hangt, niet door hem geschilderd ???

Een ontstellende collectie werd van Schaarbeek naar Oostende overgebracht : meubels, luchters, porselein, aardewerk, glad, uurwerken, boeken, broches, waaiers, avondtassen, familiedocumenten, foto's, hele dozen vol angstvallig bewaarde Dinah-souvenirs, muziekdozen en natuurlijk een belangrijke collectie affiches en schilderwerken. Veel waardevols, maar onvermijdelijk ook veel "bric à brac" dat minder te pas komt in het Heemkundig Museum. Alles samen een inventaris van meer dan duizend nummers : BULCKE was nu eenmaal een overbeterlijk verzamelaar. De meester bedacht "De Plate" tegelijk met 300 000 Fr. nodig om de successierechten te betalen en de vervoersonkosten te dekken.

Tijdens de jaren dat "De Plate" in "Chez Pan" nadien in die ongelukkige stadhuisgangen onderdak had, zijn enkele zaken daarvan "verdwenen". Vooral in 't stadhuis stonden de collecties té open en bloot en werd de vereniging ongevraagd van enige items "verlost". Andere objecten overleefden de vele verhuistribulaties niet. Maar in elk geval betekende het legaat BULCKE een ferme ruggegraat voor ons museum. Het was dan ook maar passend dat een zaal in het folkloremuseum de "Emile Bulcke zaal" werd.

Tot zover deze bijdrage betreffende Emile BULCKE, die nu ook al weer zo'n 15 jaar geleden heen is gegaan en -laat het ons toegeven- ook als artist goed en wel niet meer van deze wereld is.

xxxxxxxxxxxxxxxx

NOG ENIGE AANVULLINGEN :

De catalogus van het "Salon des Beaux-Arts d'Ostende 1907" (Kursaal) leert ons dat BULCKE er 2 werken toonde :

- Commères
- Quai à Ostende

De catalogus vertelt verder dat BULCKE 2 ateliers had : Rue Seutin 4 te Schaarbeek en Rogierlaan 28 te Oostende ; ze bevat verder een interessante foto van de schilder, poserend in zijn atelier.

xxxxxxxxxxxxxxx

WERKEN VAN EMILE BULCKE IN BEZIT VAN HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN VAN OOSTENDE :

-Oude sluis nabij het zeestation, 1919
-Oude vismijn, 1905, aquarel
-Boten in het vissersdok, 1905, gouache
-Kerkje O.L.V. ter Duinen te Mariakerke, 1903 (gift uit 1954)
-Portret van Mevr. BULCKE "à ma très chère Augusta", 1926
-Portret van Mevr. BULCKE, 1929
-Zelfportret, 1922
-Portret van Dinah, 1917 : "offert à ma fille durant la quatrième année de guerre".

-Portret van Mevr. BULCKE "trois ans après..."
-Dinah 2 jaar, 1906
-Dinah 1916, tekening
-2 honden, 1913
.Portret van zijn broer en echtgenote, 1927 (gift 1950).

xxxxxxxxxxxxxxxxx

BRONNEN :

-Herinneringstentoonstelling ter gelegenheid van de 75° verjaardag van kunstschilder en beeldhouwer Emile BULCKE en deze van Dinah BULCKE (1904-1918), Oostende, 1950

-De Oostendse Burgemeesters. Verdienstelijk werk van Emile BULCKE, in "De Zeewacht", 6 juli 1956, p. 8.

-En l'honneur d'Emile BULCKE, in "Le Carillon", 7 sept. 1897.

-J.J. L'ABBE. Un peintre Ostendais. Emile BULCKE, in "L'Echo d'Ostende", 13 maart 1902.

-O. Vilain, Emile BULCKE, in "Ostend Flash", 1961, nr. 5.

Norbert HOSTYN

BULCKE NOG STEEDS ONBEKEND

Bij de viering van "De Plate" op 17 november j.l. vlamde Burgemeester J. Piers een paar halfgiftige pijltjes aan het adres van ons tijdschrif af. Hij beweerde min noch meer dat we dikwijls onwaarheden schreven en als voorbeeld nam hij de verschenen bijdragen over kunstschilder E. Bulcke.

"Het beeld "De Wind" staat niet nabij het Stadhuis, maar ergens anders en de lijst van de burgemeestersportretten is onvolledig, want de mijne is er niet in opgenomen...".

Enkele minuten later hadden we een kort tête-à-tête gesprek met de heer Piers aan wie we echt nieuwsgierig vroegen waar "De Wind" van Bulcke dan wel stond. "Aan het Mac Leodplein !" was zijn antwoord. We waren gelukkig hem te kunnen mededelen dat het beeldje aan het Mac Leodplein afkomstig is uit de tuinen van het vóóroorlogse Kursaal en wellicht door Alban Chambon of door een zijner leerlingen werd vervaardigd, terwijl "De Wind" wél nabij de parking van het Stadhuis aan de Verenigde Natiënlaan troont.
Onmiddellijk heeft de Burgemeester toegegeven dat "De Plate" gelijk had en beloofde op sportieve wijze penitentie te zullen doen.
Wat het niet vermelde portret van de heer J. Piers betreft, dit werd vermeld in het slotartikel van N. Hostyn. Dat artikel dat thans in dit nummer verschijnt vermeldt tevens het portret van schepen M. Quaghebeur, die gedurende een korte periode waarnemend burgemeester van Oostende was.

O.V.

Brieven van Leopold I uit Oostende

Bij uitgeverij Charles Dessart, Brussel verscheen in 1943 een boek, getiteld "Lettres de Leopold I" van Carlo Bronne.
De royalistische literatuur heeft de laatste tijd wat afgedaan alhoewel we met 1980 ons toch wat mogen verwachten ...
Aangezien alle brieven die onze eerste vorst ooit heeft geschreven daarin gepubliceerd werden, vermoedde ik wel dat ook vanuit zijn zeeverblijfplaats geschreven werd. Wat bevestigd werd.

Volgende brieven werden uit het Koninklijk Paleis van de Langestraat geschreven :

- 2 brieven aan de Prins Ernest van Saxen-Coburg op 11 aug. 1835 :
  Vanuit Oostende was de familiale geest bij Leopold altijd zeer levendig. De twee zonen van zijn oudere broer genoten steeds zijn genegenheid. Beiden zijn in Oostende geweest. Ernest werd Prins van Saksen en Albert huwde met Koningin Victoria die ook Oostendse brieven kreeg. Vanuit zijn koninklijke verblijfplaats aan de kust stuurde hij regelmatig wenken over hun taak.

- Aan Baron d'Huart op 23 augustus 1835 :
  Hierin moedigt hij de minister van Financiën aan in de aanleg van een zoölogische tuin in Brussel en komt tussen in de bescherming van de groenzone Groenendaal die bedreigd wordt door de installatie van een chemische fabriek.
  Was het om de Koning terwille te zijn dat ons stadsbestuur het Prinsenpark liet aanleggen in het noorden van de stad in 1837 ? ...

- Aan Adolphe Thiers op 1 september 1836 :
  Deze gekende Franse politicus - hij was ondermeer president van de ministerraad - zal een nauwe correspondentie voeren met het Belgisch hof.

- Aan Koningin Victoria op 21 september 1839 :
  Wat minder benadrukt wordt in de historie is dat de koloniale expansie onder Leopold II in feite voorbereid werd door zijn voorganger die, na het ontglippen van de Griekse troon steeds lonkte naar Oosterse verten. Vanuit Oostende schrijft hij : "La seule ambition politique que j'ai encore, est l'Orient, où peut-être, un jour, je terminerai ma vie, au contraire du soleil : je me lèverai à l'Occident pour me coucher à l'Orient". Victoria zal wellicht aandachtig deze brief gelezen hebben.

- Aan Koningin Victoria op 7 oktober 1850 :
  Vier dagen na deze brief, waarin de kritieke toestand van zijn vrouw beschreven staat, stierf Koningin Marie-Louise in het Paleis in de Langestraat. De verbanning van haar ouders en de dood van Louis- Philippe hielpen mede aan de aftakeling van deze 38-jarige vrouw. In Laken had men gedacht dat de Oostendse zeelucht haar goed zou doen. Bij het sterfbed stond haar moeder Koningin Marie-Amélie en haar broers en zusters.

I. VAN HYFTE

VRAAG

Tijdens of kort voor de oorlog zou een Duitse prins verongelukt zijn door met zijn vliegtuig tegen een fabrieksschoorsteen te vliegen. Sommige zeggen dat het rond de (huidige) UCB is. Een buurman zegt dat het tegen de schoorsteen was van de steenbakkerij wiens droogschuurtjes zich bevonden op de hoek van de Dahlialaan 61. Kunt U wat inlichtingen geven ?

R. STANDAERT

Studies over het Oostendse gewest en de kuststreek

Ieder jaar publiceert de Rijksuniversiteit te Gent het "Verslag over de toestand van de Universiteit". Voor het Academiejaar 1977-1978 noteerden wij, wat de lijst der publikaties van het Onderwijzend Personeel van de Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte betreft, een artikel van W. Prevenier over "De bevolking van Nieuwpoort in de 14e en 15e eeuw", in : Demografische evoluties en gedragspatronen van de 9e tot de 20e eeuw in de Nederlanden", Gent 1977, "Studia Historica Gandensia", nr. 200, pp. 247-275 (in samenwerking met B. De Meyer). Voor de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid : E. van Bogaert, De evolutie van het Zeevisserijrecht (in : Studia Diplomatica, 1977, nr. 4, pp. 343-366) en J. van Rompaey, De opstand in het Vlaamse kustland van 1323 tot 1328 en de figuur van Nikolaas Zannekin (in : Gedenkboek Nikolaas Zannekin 1328-1978, Diksmuide 1978, pp. 104-132, 1 kaart, 2 foto's). In de lijst van publikaties van het Wetenschappelijk Personeel treffen wij een bijdrage van H. Thoen aan over de "Gallo-Romeinse nederzetting te Leffinge", in : Eigen Verleden. Tijdschrift voor breed historisch onderzoek, I, 1977-1978, pp. 30-32.

Het "Verslag" vermeldt ook de titels van de voorgelegde proefschriften door de studenten. Arlette Debussche (Oostende) bestudeerde "Het Engels toneel in Vlaanderen op het einde van het Franse Bewind en tijdens het Koninkrijk der Nederlanden" : gelet op het feit dat er toen nog veel Engelse inwijkelingen te Oostende vertoefden, is het aannemelijk dat ook te Oostende enig Engels toneelleven voorhanden was. Godelieve Eggers (Wilrijk) gaf een "Syntaktische beschrijving van het Oostendse dialekt" ; Colette Van Huele (Brugge) behandelde "Enkele aspekten uit de Morfonologie van het Blankenbergs dialekt". Anna D'Hooghe (Roeselare) bouwde een studie op over "De bergschuren in de Vlaamse Noordzeepolders. Een bijdrage tot de studie van de Westvlaamse landelijke bouwkunst". Het is waarschijnlijk dat in de verhandeling "Evolutie van de bevolkingsdichtheid van 16 West- en Oostvlaamse steden in de 19e en 20e eeuw" (de menselijke aardrijkskunde) Oostende ook mede het voorwerp van studie was. Als ingenieurswerk maakte Koenraad Mannaerts (Wilrijk) een "Eksperimenteel biologische studie van de groei van Mytilus edulis L. in de spuikom van Oostende".

E. SMISSAERT

- - - - - - - - - - - - - - - - - -

Enkele verklaringen van plaatsnamen van onze steden aan de kust

Bij het samenstellen van zijn "Register op de "Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam" over de jaargangen I - XLIV (1925-1968)" is er door H. Buitenhuis van uitgegaan dat elke naam opgenomen diende te worden, waarover een nadere mededeling in de "Mededelingen ..." werd gedaan. Die nadere mededelingen verschillen uiteraard van omvang en betekenis. De plaatsnamen (=toponiemen) Knokke ; Oostende en Westende ; Raversijde, Lombardzijde en Koksijde worden, eventjes maar, behandeld in een artikel van wijlen Prof. J. Vercoullie : "Westvlaamsche plaatsnamen", afgedrukt in de "Mededelingen ...", jaargang VI, 1930, nr. 3, blz. 33-38 (passim). Het toponiem "voorde" betekent : "doorwaadbare plaats in een beek", vandaar Zandvoorde, Steenvoorde, Ruddervoorde (aldus M. Gysseling in zijn bijdrage : "Enkele topografische termen in Nederlandse plaatsnamen", in : "Mededelingen ...", jaargang 30, 1954, blz. 106).

E. SMISSAERT

KAMIELTJE

Het is al een hele tijd geleden dat de vraag gesteld werd van waar de naam "Kamieltje" (=spoorauto, dieseltram, mazoutje ...) vandaan kwam. (1) Veel antwoorden zijn toen al gegeven geweest. Onlangs heb ik iets gelezen dat al het vorige beaamt en zelfs verklaart.

De bron : "VeBOV Koerier". Het tijdschrift van de Vereniging van Belangstellenden voor het Openbaar Vervoer. Het artikel is geschreven door D. De Volder, Eigen Heerdlaan, 26, 8200 Sint-Andries.
Als U data wil weten van openen en afschaffen van tram- of treinlijnen in West-Vlaanderen dan kunt U bij hem terecht. Hier volgt het uitreksel uit het artikel : de tram Brugge - Sint-Andries : "Als waarschuwingssignaal had da spoorauto een eigenaardige tweeklank toeter. (eigen nota en van de schrijver : denk aan de kusttram "pas op", en de Brabanders : "poephaan") De inwoners van Sint-Andries noemden hem algauw "Ka-miel", naar de tweeklank EN naar de naam van de eerste bestuurder. (2)
Van Kamiel naar Kamieltje was maar een stap en terwijl iedereen Kamiel kende, kende bijna niemand de benaming "spoorauto".

De "spoorauto" heeft zijn naam niet gestolen. In 1925 zocht men al naar een goedkopere energiebron dan de stoomketel. Veel kolen werden tenslotte gestookt om de ketel op temperatuur te houden en NIET om te rijden. Men verving de wielen van een gewone benzineautobus door een metalen onderstel, die "auto" reed dan zo over het "spoor". Op het einde van de rit werd de spoorautobus opgekrikt, in de goede richting gedraaid en neergezet op het spoor. In de jaren 1932-1934 kwamen de klassieke spoorauto's (met goedkope dieselolie) in dienst. Ze werden gebruikt op de kalme uren. Voor het spitsuur en de goederendienst bleef de stoomtram in dienst.
Tijdens de oorlog werden de stoomtrams van onder het stof gehaald omdat er geen dieselolie genoeg was voor de "Kamieltjes".

De lijn Oostende - Leke - Diksmuide werd uitgebaat met Kamieltjes. 's Avonds was er een enorme lange stoomtram. Naar het schijnt had ieder dorp zijn rijtuig. Wee de sukkelaar die zich vergiste !
Op het Petit Paris stond altijd een agent en een controleur van de Buurspoorwegen klaar om die lange tram over het kruispunt te loodsen. De lijn werd verbust in 1951.

R. STANDAERT

(1) N.V.D.R. : Cf. "De Plate", 3de jg., 1973-74, nr. 1, p. 6 ; nr. 3, p. 10 ; nr. 4, p. 4 ; nr. 5, p. 4 ; nr. 6, p. 3.

(2) N.V.D.R. : Volgens Ed. Vanalderweireldt, was dit Kamiel Barbary uit Vladslo (zie "De Plate", maart 1974, p. 3.)

\- - - - - - - - - - - - - -

GIFT

Vanwege ons medelid, de Heer Max VANDAMME, ontving de Kring het grote ontwerp dat Alban Chambon maakte voor de verfraaiing van de Handelsdokken. Dit plan werd eerder al in het tijdschrift behandeld (december 1978), met op p. 78/116 een foto ervan. Verder ontvingen wij nog het project voor een Gerechtshof-, Notariaat-, Bibliotheek- en Museumgebouw, door Gustaaf VANDAMME in 1928 voor Oostende ontworpen. Het plan werd afgebeeld op p. 15 van het october nummer in 1977.
Onze dank aan de Heer M. VANDAMME.

N.H.

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE

Een van de, steeds maar in aantal verminderende, getuigenissen uit de Oostendse Belle Epoque is het ZEECOMMISSARIAAT, vroeger ook gekend als de "PILOTAGE".

Alhoewel zwaar geschonden valt dit Neo-Vlaams Renaissancegebouw onmiddellijk op door zijn sierlijkheid.

Na het trekken van de Zuidstraat in 1855 werden op de hoek van deze straat en de Keizerskaai (nu de Vindictivelaan) een drietal hotels gebouwd. Deze gebouwen waren echter maar een kort leven beschoren want in 1896 werden ze reeds onteigend en afgebroken (zie : Richard VERBANCK : Jaarboek TER CEURE 1976. Van de oude naar de Nieuwe Visserskaai, blz. K5 en K11) omdat men op die plaats een nieuw zeecommissariaat plande.

Het gebouw kwam tot stand in de jaren 1898-1899 en was het werk van de gekende architect CHARLES DE WULF met als aannemer de Gebroeders DEMEYER uit Gent (zie : Norbert HOSTYN. Tijdschrift DE PLATE, 7de jaargang nr. 12, 1978, blz. 78/109. Bouwmeesters van Oostende ; alsook Carlo LOONTIENS. Ostende monumentale. Le Commissariat Maritime. blz. 12, 13 en 14.)

In mei 1940 werd het gebouw zwaar beschadigd, maar later voorlopig hersteld, zodat de lessen van de Zeevaartschool erin konden hervat worden.

Zoals zo dikwijls werd ook hier het voorlopige, bestendig, Van heropbouw of restauratie kwam in al die jaren niets in huis. Men volgde eens te meer de gebruikelijke taktiek, die van de geleidelijke verkotting. De Zeevaartschool verhuisde naar de lokalen aan de Slijkensteenweg en de lokalen van de "Pilotage" werden, nadat ze een tijd hadden leeggestaan, overgeleverd aan een jeugdbeweging. Een spijtige gewoonte waar noch de jeugd noch de gemeenschap mee gediend is want ze werkt de idee in de hand dat alle oude gebouwen nog enkel goed zijn om zonder verder onderhoud aan de hals gebracht te worden.

Een vraag tot eventuele restauratie en klassering gesteld in de Stedelijke Commissie voor Monumenten-en Landschapszorg kreeg als antwoord dat deze hoek volgens het Bijzonder Plan van Aanleg uitsluitend in aanmerking komt voor wooncomplexen, dat er voor het gebouw geen verdere toekomst beschoren is en het gewoon diende te verdwijnen. Zoals altijd zal ook hier lang genoeg gewacht worden om het geheel uiteindelijk te ruilen voor een flink uit de kluiten geschoten appartementsgebouw. Dit nieuwe gebouw zal dan samen met de vele anderen zijn steen ertoe bijdragen om van Oostende een van die vele nietszeggende steden te maken die een gruwel worden voor de inwoners en voor de bezoekers.

J.B. Dreesen

Bredene aan Zee, Nieuwpoort aan Zee, Oostduinkerke aan Zee, enz.

Gelezen en genoteerd : " (...) Beneden in de woonkamer zit mijn vriend zich voor te nemen dat hij een brief aan de minister zal sturen om er zijn aandacht op te vestigen dat men het in Nederland heeft over Katwijk aan Zee en over Bergen aan Zee, maar bij ons nog altijd over Nieuwpoort-Baden en over Oostduinkerke-Bad, wat toch fel wordt gelaakt door Van Dale in zijn "Groot woordenboek der Nederlandse Taal" ...".
(BRON : Marc Calle, Voor wie haar soms geweld aandoet, deel 2 (Hasselt, Heideland-Orbis, 2e druk : 1977), blz. 52).

E. SMISSAERT

HET MARITIEM COMMISSARIAAT

Het eerste dok rond 1910 met "visbakken", viswagons en het pas gebouwde "Pilotage".

Het prachtige gebouw in 1907

.... en zoals het nu is.

Een strategische overstroming in 1815

In april 1814 heroverde Napoleon de macht in Parijs na zijn vlucht uit Elba maar de mogendheden van Europa besloten hem verder te bekampen. Op 13 en 14 april landden Engelse troepen in de haven van Oostende (1) en Wellington had de leiding van het verzet tegen de keizer. Begin mei 1815 sprak Napoleon het Franse volk toe op le Champ de Mars dat bij die gelegenheid Champ de Mai genoemd werd. Hij wilde ten strijde trekken tegen de Verbondenen die het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden hadden opgericht en daardoor heel wat versterkingen hadden doen verloren gaan voor Frankrijk. Wellington wist dat het Franse leger noordwaarts zou oprukken en daarom leidde hij zijn troepen in de richting van Brussel. Hij wilde echter voorkomen dat de Engelsen, bij een gebeurlijke overwinning van de Fransen, van de zee zouden afgescheiden worden, zoals dit in 1794 gebeurd was. (4) De haven van Oostende moest vrij gehouden worden om in te schepen en terug naar Engeland te varen. Om die haven tegen een gebeurlijk oprukken van de Fransen te beschermen moest de streek in de omgeving onder water gezet worden. Het bevel voor een strategische overstroming werd reeds begin mei 1815 gegeven. Op 6 mei schreef E. De Vynck, sluismeester van de Watering van Kamerlinks Ambacht, een brief naar Poppe, secretaris van die Watering. Hij was gehaast en zenuwachtig en hij verontschuldigde zich voor het slordig geschrift, voor zijn slechte pen en voor de slechte inkt. Hij liet weten dat de bevelhebber van Oostende bevel gekregen had van Wellington (die te Brussel verbleef) om een overstroming met vers water uit de Oostendse vaart tot stand te brengen. Er moest water gebracht worden in de Sint-Katelijnepolder, in de Polder van Zandvoorde (de Keignaertpolder) die in 1806 was bedijkt, in de Gauwelozekreek die toen ook verpacht en bezaaid was en in Vrije- en Saspolder op Bredene. Misschien zouden de Potteriepolder en de Grote Polder tot aan de dijk van de Blankenbergse Watering en ook nog bijgevoegd worden. De Bal, een van de bestuurders van Kamerlinks Ambacht, had de sluismeester reeds op 4 mei een spoedbrief gestuurd om hem van Leffinge naar Oostende te doen komen en daar met de ingenieur te spreken. Sas-Slijkens moest immers gesloten worden en het opperwater van Gent en Brugge moest door het sluisje en het vaartje van de zaagmolens geleid worden. Er zou dan een doorsnijding in de dijk van de Gauwelozekreek gemaakt worden en een tweede doorsnijding in de dijk van de Sint-Katarinapolder op de plaats waar de oude schaperijkreek bij die dijk aansloot. Toen De Vynck zijn brief op 6 mei aan het schrijven was, waren reeds 300 Engelse soldaten bezig met gaten in de dijken te graven. De Vynck was zeer ongerust. Hij schreef in zijn brief dat er niet mocht begonnen worden met het water op te houden aan Sas-Slijkens vooraleer de twee vloeddeuren van het sas van Plassendale hersteld werden. Zij waren erg versleten en zij zouden de hoge waterstand in de Brugse vaart niet kunnen verdragen. Ofwel moesten er voldoende schofbalken gelegd worden anders zou het water over de dijken van de Nieuwpoortse vaart lopen en gans de omgeving overstromen. De militaire ingenieur trok op 5 mei met De Vynck naar Plassendale en hij deed daar schofbalken maken. Hij gaf sasmeester Blankaert bevel geen barge of andere schepen meer te versassen. De Vynck schreef verder in zijn brief dat beheerder De Bal nog dezelfde dag naar Brugge zou komen om het bestuur van de andere Wateringen samen te roepen. Hij zou ook goed oppassen dat de retenusluis onder de Steense dijk (aan het begin van het Provinciegeleed) sterk genoeg was om het water tegen te houden. Hij vroeg ook hem te verwittigen wanneer het opperwater van Brugge en Gent zou afkomen, iets wat aan de sassen te Brugge goed zou kunnen waargenomen worden. Hij had schrik voor een algemene overstroming van de dijken van de Oostendse vaart. Hij zou al vroeger geschreven hebben maar hij had op 4 en 5 mei het beheerder De Bal rondgelopen om de gevaarlijke plaatsen te controleren.

Op 8 mei 1815 schreef hij terug een brief aan de Heer Poppe om te laten weten dat de coupure open was en dat het water in grote massa in de Sint-Katelijnepolder liep. In drie dagen zou alles , zowel gras- als zaailand, een voet onder water staan. Op 13 mei liet hij Poppe weten dat reeds twee-derden van de Sint-Katelijnepolder onder water stonden, dat reeds veel mensen hun huizen hadden verlaten, dat ongeveer 1000 gemet overstroomd waren en dat de schone vruchten bedorven waren. Hij bewaakte zorgvuldig de retenusluis de Stene, waar geen druppel water doorkwam alhoewel er vier voet water voor de deuren stond. Hij was van mening dat het water nog een voet zou stijgen vooraleer het niveau van de Oostendse vaart zou bereikt zijn. Dan zou de Sint-Katelijnepolder volledig blank en onder water staan. Aan de noordkant van de vaart, in de Vrije- en Saspolder, was nog geen water gestoken. De militairen hadden daar alleen een houten buis uitgedolven om hun vestingwerken aan de noordzijde van de vaart vol water te steken. Er stonden daar batterijen. Sluismeester De Vynck liet ook nog weten dat er aan de kant van het springsas twee coupuren gemaakt waren met een breedte van ongeveer 14 roeden. Een van die coupuren was gemaakt in de eerste Konterdam tussen het springsas en de Gouwelozekreek en een andere coupure was gemaakt tussen de vesting van Oostende en dat springsas (2). Zo kon, in geval van nood, ook zeewater gebruikt worden voor de overstroming, maar sluismeester De Vynck hoopte dat dit niet zou gebeuren en dat die doorsnijdingen zouden kunnen dienen om, wanneer er vrede kwam, de overstroming van de Gouwelozekreek af te trekken.
Op 18 mei 1815 werd in de Academie te Brugge een vergadering belegd van de beheerders der Wateringen van Kamerlinks, Gistel-West, Gistel-Oost, Zandnoordepolder, Zevekote-Hoek en Eernegem-Broek. Dat waren de heren J.B. Van Zuylen, Legillon, A. Rapaert, J. Joos, P. Van Bossche en P. Verhulst. Van Zuylen vertelde er hoe hij, op 15 en 16 mei, met de sluismeester naar de overstroming was gaan kijken. Aan de retenusluis te Stene hadden zij 14 voet water zien staan aan de noordkant en acht voet aan de zuidkant zodat er zes voet water zou kunnen vallen in Camerlinks, Gistel en omgeving. De deuren van de sluis waren achter goed dicht gemaakt en besloten met schofbalken. Er was wel een zwakke plek in het metselwerk van de westelijke vleugel waardoor water sijpelde. Van Zuylen was van mening dat het goed zou zijn een dam te schieten in de vorm van een halve maan aan de noordzijde van de sluis. Dat werk zou twee honderd pond kosten. De vergadering keurde dat goed maar eerst zou advies gevraagd worden aan ingenieur De Brock.
Op 20 mei liet sluismeester De Vynck aan secretaris Poppe weten dat men bezig was de orders van ingenieur uit te voeren aan de retunusluis te Stene. De dam was aan de noordzijde (of liever aan de oostzijde) aangebracht met aarde en versterkt met paalplanken. De filtratie in de muren van de westerse vleugels was daardoor gestopt. De sluismeester deed drie schofbalken uittrekken zodat de concaviteit van het gewelf van de sluis een voet bloot was. Voor de andere nog inliggende balken stond geen valwater meer. De sluismeester liet ze daar echter liggen om het publiek gerust te stellen. De bevolking waren daarover zeer tevreden. De Vynck deelde in postscriptum nog mede dat de polder stilaan blank kwam te staan en in zee kwam te liggen.
Op 27 mei 1815 (Napoleon naderde vlug de Belgische grens), liet Frans De Bal, beheerder van de Watering en woonachtig te Oostende, aan de heren van Brugge weten dat J. Opsomer, burgemeester van Diksmuide vernomen had dat een grote overstroming over Nieuwpoort en Oostende moest tot stand gebracht worden. Sluismeester De Vynck was ook zeer ontsteld bij hem geweest en hij had aan de tewerkgestelden gezegd dat hij reeds orders ontvangen had. Deze hadden hem evenwel niet goed begrepen, hij zou echter terugkomen. De Bal zegde dat men krachtig moest protesteren, dat die overstroming geen enkel voordeel bood, dat daaruit algemene ellende zou voortspruiten en dat er vlug een vergadering met al de Beheerders van de Wateringen moest belegd worden.
Die Beheerders hebben waarschijnlijk wel een protestbrief naar Wellington gestuurd, maar die had intussen de overstroming niet meer nodig want Napoleon was reeds op 18 juni 1815 te Waterloo verslagen geworden.

Had de veldslag echter een andere uitslag gekend, dan zou de omgeving van Oostende zo blank hebben gestaan als tijdens het Beleg van 1601-1604. (3)

D. Verstraete

(1) Zie i.v.m. die landing het verhaal van captain Mercer over zijn tocht in 1815, uitgegeven door Dr. M. Cordemans in 1951 bij Scaldis, Wetteren onder de titel "Wij schreven 1815".

(2) Die eerste Konterdam in de Gauwelozekreek werd, begin de 19de eeuw, aangebracht waar nu de Spoorwegstraat is. De sluis van het springsas bevond zich waar nu de sluis Demey is. Die sluis moet ook op het einde van de 18e of begin van de 19e eeuw dateren. De weg naar Brugge lieп er overheen.
De hier bedoelde vesting van Oostende is de uitbreiding van Oostende aan de noordkant van het Bosje. Die uitbreiding dateert ook maar van het begin van de 19de eeuw, alhoewel men er reeds aan begon op het einde van de 18de eeuw.
Wij moeten indachtig zijn dat de Brugse vaart die Sas-Slijkens met de Handelskom (het Mercatordok) verbond, slechts in 1818 gegraven werd en dat de Gouwelozekreek in de haven uitmondde aan de sluis Demey (dus het springsas). De Konterdam beperkt echter de watertoevoer uit die kreek en weldra zou de brede waterplas tussen het springsas en de Konderdam, dienst doen als een spuitkom voor de haven.

(3) De gegevens waarmede dit artikel werd samengesteld komen uit het Rijksarchief te Brugge fonds West-Watering nr. 130.

(4) N.V.D.R. : Zie i.v.m. de overstroming van 1794 de bijdrage van Ed. Vanalderweireldt in "De Plate", dec. 1975, p. 4-5.

\- - - - - - - - - - - - - -

AUGUST MAEKELBERGHE

Ingevolgde de tentoonstelling "25 Jaar Oostende" was er een persoon die ons opmerkte dat er tussen de boeken die in de jongste 25 jaar over Oostende verschenen of door Oostendenaars geschreven waren er het boek van August Maekelberghe ontbrak.
Drie dagen later ontving de Stadsbibliotheek als gift van een familielid van de auteur "Flemish folktales" uitgegeven in 1977 bij "Detroit Publication Consultants".
August Maekelberghe was geboren te Oostende in 1909 en had voor de eerste maal de Verenigde Staten en Canada bezocht toen hij de priester met de gouden stem, Leo De Geeter, op zijn geldinzamelingstoernee voor de Sint-Janskerk begeleidde op het orgel. (1)
Na een paar maal over en weer te zijn geweest koos hij voor het Amerikaans burgerschap en na een rijke muzikale carriere overleed hij ginds in 1975.
Posthuum verscheen van August Maekelberghe de verhalenbundel, die uitsluitend op Vlaamse volksverhalen gebaseerd zijn.

O.V.

(1) Zie i.v.m. Leo de Geeter : E. Deschepper en G. Moerman : geschiedenis van de Sint-Jansparochie, Oostende, 1974, blz. 23.

De "Nederlandtsche Gedenck-Clanck van Adriaen Valerius en zijn lied op het Beleg van Oostende

---

De schrijver

Adr. Valerius is de auteur van "Nederlandtsche Gedenck-Clanck", het merkwaardigste van de talrijke Hollandse liedboeken uit de 17de eeuw.
Zijn vader was vermoedelijk François Valéry (afstammeling van een Franse familie waarvan de naam gelatiniseerd werd tot Valerius) die in 1569 het poorterschap verkreeg in Middelburg (Walcheren) en er in 1592 notaris werd.
Onze A. Valerius werd er waarschijnlijk geboren omstreeks 1575. Sinds 1598 was hij werkzaam in Veere, toen een bedrijvige haven, waar hij steeds belangrijker functies vervulde (klerk, controleur, ontvanger, fortificatiemeester) en zicht tot een man van aanzien opwerkte. In 1600 werd hij poorter van Veere, 1606 notaris, 1616 schepen van de stad, 1617 deken van de Veerse rederijkerskamer. Hij was tweemaal gehuwd : in 1598 in Veere, met Elisabeth Adriaens van Vere, en in 1621, in Middelburg, met Christina Adriaensdr van Boudewijnskerke (bij West-Kapelle). A. Valerius woonde in "De Harpe" aan de kaai, stierf op 27 jan. 1625 en werd er in de Grote Kerk begraven.

Het werk

Zijn "Nederlandtsche Gedenck-Clanck", gepubliceerd in Haarlem één jaar na zijn dood, bevat een overzicht, in proza, van de voornaamste politieke en militaire gebeurtenissen uit de Tachtigjarige Oorlog, tussen 1567 en 1625. Het vrij kleurloos verhaal is gelukkig geïllustreerd niet alleen met 9 prenten, kleine gedichtjes en talrijke spreuken en citaten "soo uyt de H. Schriftuere, als uyt de boecken van geleerde Mannen" (waaronder contemporaine Nederlandse auteurs als Bredero, Cats, Hooft, Huygens, Van Mander, Anna Roemer Visscher, Starter) maar vooral met 76 liederen.
Die prozatekst is geen historische bron maar een popularisering in calvinistische zin, dus anti-Spaans en anti-katholiek, van een stuk Nederlandse geschiedenis waarvoor A.V. verscheidene werken consulteerde, vooral dat van de Antwerpse historicus Emanuel van Meteren (Nederlandsche Historien, 1611, werk dat hij slordig en haastig excerpeerde) en dat van Philip Fleming (Oostende vermaerde ... Beleghe-ringhe enz., 's-Gravenhage, 1621).
De Ned. Ged.-Cl. heeft een uitgesproken didactisch karakter. De titelpagina vermeldt trouwens : "Alles dienende tot stichtelijk vermaeck ende leeringhe van allen Liefhebbers des Vaderlants". A.V. beschouwde inderdaad zijn werk als een stichtende historieboek ten bate van de vaderlandse schoolmeesters zodat hij in 't bijzonder de jeugd wilde treffen. Naast haatgevoelens tegen Spanje geeft de auteur uiting aan onwrikbaar Godsvertrouwen, aan dankbaarheid en felle vrijheidszin, maar ook aan fier zelfbewustzijn en trots om de groeiende welvaart. Het boek werd immers geschreven in een tijd (waarsch. tussen 1622 en begin 1625) toen de jonge maar stevig georganiseerde Republiek het Spaanse geweld praktisch overwonnen had en in volle economische ontplooiing was.
Maar A.V. was niet alleen een vroom en ontwikkeld man met ruime belezenheid, die Latijn, Frans en Engels kende, maar ook zeer muzikaal was o.m. blijkt uit de keuze van de melodieën, die hij bij de tekst noteert met bovendien de bewerking voor de luit en de citer, waardoor zijn werk grote muziekhistorische betekenis krijgt. Meer dan drie vierde van de wijzen zijn van buitenlandse afkomst ; het zijn vooral Engelse en Franse, naar enkele Italiaanse en een paar Duitse. Dat uitheems karakter is te verklaren door de invloed van de renaissance. In den tijd van intensieve beoefening van de huismuziek waren vele melodieën internationaal. Het mag ook niet verwonderen dat de Ned. Ged.-Cl. 25 melodieën gemeen heeft met "De Friesche Lusthof", een liederenbundel uit 1621 van de Amsterdamse dichter

Jan Starter (waaruit A.V. waarsch. voorzien heeft overgenomen). En we mogen ook niet vergeten dat Veere toen vele Engelse en Franse bewoners telde.
De Veerse notaris was ook dichterlijk begaafd. Buiten drie geuzenliederen, nl. "Wilhelmus van Nassouwe" (dat het Nederlands volkslied geworden is), "Maximilianus de Bossu" (n.a.v. de nederlaag op de Zuiderzee 11 oktober 1573 van de Spaanse admiraal) en "Hoort allegaer, hoe dat men klaer ..." (het lied op de bevrijding van Walcheren, na de verovering van Middelburg 20 februari 1574) zijn de overige 73 liederen alle van A.V.. Wel stoort soms het maniërisme en de overdreven rijmzucht van de rederijkersstijl. Maar in zijn beste momenten is hij welsprekend, krachtig en diep bewogen, zoals in het kloeke lied gedicht na het beleg van Bergen-op-Zoom (1622) : "Merck toch hoe sterck ..." waarin vers en voois prachtig samen gaan.
Merkwaardig genoeg geraakte de Ned. Ged.-Clanck na zijn verschijning in de vergeethoek waar het boek bijna drie eeuwen bleef sluimeren. Eerst in 1914 werden alle liederen uit Valerius' liedboek met pianobegeleiding gepubliceerd. Toch was A.V. al enige tijd te voren internationaal bekend geworden. In 1871 nl. liet Dr. A. Loman een beperkte bundel Valeriusliederen verschijnen waarin was opgenomen : "Wilt heden nu treden voor God den Heere", dat nobele dankbied voor de overwinningen van Prins Maurits in 1597. In 1877 werd het bekend in Oostenrijk en daarna in Duitsland, waar het het meest geliefd Dankgebet werd,en tenslotte in de Verenigde Staten waar het eerst Wapenstilstandslied werd (1918) en daarna het danklied dat op "Thanksgiving Day" nog gezongen wordt.
Eindelijk is A.V. ook in Nederland volledig in eer hersteld. Zijn Ned. Ged.-Clanck, dat bezielde getuigenis van Hollands-Zeeuws nationalisme, werd op voortreffelijke wijze uitgegeven door de Wereldbibliotheek, met een drievoudige inleiding en overvloedige historische commentaar. Van die uitgave, waaraan ik bovenstaande gegevens ontleend heb, geef ik hier de volledige titel :
Adriaen Valerius, Nederlandtsche Gedenck-Clanck, herdrukt naar de oorspronkelijke uitgaaf van 1626, ingeleid en voorzien van biografische, historische en musicologische aantekeningen door Dr. P.J. Meertens, Prof. Dr. N.B. Tenhaeff en Mevr. A. Komter-Kuipers. Wereldbibliotheek, Amsterdam-Antwerpen, 1947, derde druk (LXXI en 288 blz.).

Het lied op het Beleg van Oostende

Na het relaas van Prins' Maurits veldtocht eindigend met zijn overwinning bij Nieuwpoort, 3 juli 1600, en van het opbrengen van het Spaanse admiraalschip van bij Antwerpen naar Zeeland, 29 nov. 1600 (aan welke twee feiten A.V. telkens een lied wijdt), vermeldt hij het fameuze beleg (cf. Ned. Ged.-Cl. p. 177-186). Hij noteert dat de Staten van Vlaanderen bij de aartshertogen aandrongen om Oostende te belegeren ("de stad eenen scherpen doorne inder Vlamingen voet zijnde") en dat ze bereid waren daartoe "extraordinaire schattingen" te betalen. Dan somt hij de gouverneurs van het versterkte en belegerde Oostende op en vergeet daarbij kol. Jacques de Buvry die al na 14 dagen bevelhebberschap zwaar gekwetst naar Vlissingen werd overgebracht (9april 1604)
De volgende zin synthetiseert het beleg : "Alles int besonder te verhalen wat gedurende het beleg van 3 jaren en 80 dagen buyten en binnen is geschied, als van de mannelicke daden, subtyle vonden (=listige vondsten, waarmee o.m. bedoeld zijn de spectaculaire belegeringstoestellen ontwropen door Italiaanse ingenieurs in dienst van Ambrosio Spinola die sinds oktober 1603 het beleg leidde), harde aenvallen, dapper afslaen, met vierige kogels te schieten, remedie om die te blusschen, afsnyden van aerde wallen, opgravingen ende seer veelderhande ander wercken meer ; werd den bet-wetenden Leser gesonden tot de Historie hier van in druck uytgegaen..." (m.a.w. lezers die meer willen weten worden verwezen naar de historie van het beleg, nl. die van Ph. Fleming die auditeur van het garnizoen en secretaris van de gouverneurs was en dus ooggetuige).

A.V. gaat verder : "De Heeren Staten (= de leiders van de Republiek) hebben gedurende dat beleg verovert vier steden die haer tot frontierplaetsen dienen ...". Die vier steden zijn : Philippine, Ijzendijke, Aardenburg en Sluis door Prins Maurits veroverd van april tot augustus 1604. Daarmee werd de verovering van westelijk Zeeuws-Vlaanderen door de Republiek bezegeld.
Aan het slot merkt A.V. nog op : "d'Eertshertogen syn selfs (wanneer de Heeren Staten volck daer uyt waren getrocken) daer binnen gekomen ... maer vonden .. niet anders als een Molshoop omme gewroet, doorweyckt van menschen bloet, ende opgehoopt van de lichamen der dooden".
Vooraleer het lied op Oostende af te drukken last A.V. nog wat verzen en citaten in. Ik neem ze hier op om een idee te geven van de manier waarop A.V. zijn werk illustreerde.
In twee kwatrijnen, een Latijnse regel en in een distichon wordt de gedachte uitgedrukt dat de verovering van bovengemelde vier steden het verlies van Oostende compenseerde.

De kwatrijnen

1 Al was Oostende meer dan drie Jaer lang belegen
2 door 's Hertogs groote macht : met wonderbaer gedruys
3 bevochten vande zee, van pest en vanden regen,
4 van sieckt, end'ooc bestormt van 't boos Maraensch gespuys ;
5 't Bleef even onbevreesd voor alle dees' allermen,
6 't bleef even wel-gemoet : maer na een lang-verloop,
7 alst menig dooden romp niet konde meer beschermen,
8 gaf't 't Vaderland vier steen, Albert een mollen-hoop.

Verklaring :

r. 3 de verdedigingswerken van de belegerde stad hadden inderdaad veel te lijden van het zeegeweld. Ook de pest teisterde Oostende.
r. 4 Maraensch gespuys = Spaans gespuis. Het Sp. marrano betekent : varken, varkensvlees, spek, ook morsige gemene kerel en werd door de Spanjaarden als scheldwoord gebruikt tegen (in 't bijzonder bekeerde) Joden (vandaar : spekjood). De Nederlanders hanteerden op hun beurt "maraen" en "spek" als scheldnaam tegen de Spanjaarden.
r. 7 zinspeelt ongetwijfeld op het feit dat de belegerden (in mei 1604), bij gebrek aan zoden en aarden, gebruik maakten van de talrijke lijken van vriend en vijand om de wallen te versterken (cf. C.A. Van Sypesteyn, Het merkwaardig Beleg van Oostende, 's-Gravenhage, 1887, p. 90-91 : Edw. Vlietinck, Het Oude Oostende ..., p. 302).
r. 8 Het Beleg van Oostende, waarvoor de Spanjaarden van andere fronten troepen hadden weggetrokken, maakte de verovering van 4 steden mogelijk. Albert is natuurlijk de aartshertog.

De Latijnse regel :

Plus triennio obsessa hosti rudera, Patriae quatuor ex me dedi. A domino factum est istud. (= De vijand heb ik een langer dan drie jaar belegerde puinhoop geschonken, het vaderland vier van mijn steden. Dat is door de Heer geschied.)

Het distichon :

Sulck werck is niet van God' het minst,
wanneer 't verliest (= het verlies) geeft dobbel winst.

Eindelijk geeft A.V. nog een citaat van Theodorus Beza, de beroemde calvinistische theoloog (1519-1605) :

Or soint de l'éternel la louange éternelle : ainsi, ainsi soit-il en la troupe fidèle ! (= Nu klinke van de Eeuwige de eeuwige lof. Aldus verblijve hij te midden van zijn getrouwe schare.)

Nu pas drukt A.V. het lied op Oostende af. Als stem of voois wordt opgegeven : "Windeken daer het bosch van drilt" (de beginregel van een gedicht van de jonge Hooft) ; Dat was eigenlijk de Franse wijs : "J'aimerai toujours ma Philis (cf. Ned. Ged.-Cl., inl. p. LVII).

Het lied

't Spaensche gedrocht met haer gespuys
quamen met een groot gedruys
voor Oostende, met haer bende
die daer rende om de stad,
schoten de wallen by naer plat.

Mynden en stormden gatsch verwoet,
spaerden oock geen menschen bloet,
om te dwingen en te bringen
sonderlingen na haer sin,
dese daer uyt, en sy daer in.

Maer die van binnen pasten oock
wat te raken int gesmoock,
en sy schoten onverdroten
dat de kloten treften wel
menig jong, kloeck en fraey gesel.

Trommel en fluyt en oock trompet
hoordemen seer soet te met,
't vroylyck wesen werd gepresen,
al wast vreesen noch so groot,
in blydschap werd verwacht de doot.

't Is waer de stad werd Spanjaerts prooy :
Laet hem wesen daer met mooy.
Ons op heden syn vier steden
weer met vreden aen ons land
daer voor gebracht tot synder schand.

Verklaring :

r. 5 is een understatement want de stad was bij de capitulatie letterlijk "zusammengeschossen".

r. 6 mynden = ondermijnden : een belangrijke activiteit, zowel bij de belegerden als bij de belegeraars. De laatsten hebben ermee de beslissing afgedwongen.

r. 9 sonderlingen = in 't bijzonder

r. 14 kloten = de kogels. In de 17de e. een gewoon woord. In zijn Lucifer (1654) gebruikt Vondel het herhaaldelijk (o.a. hemelkloten = hemellichamen).

r. 18 Het moreel van de belegerden die, qua bevoorrading, in tegenstelling met de belegeraars alles in overvloed hadden, was inderdaad uitstekend. Zelfs nog in september 1604 (cf. Sypesteyn, p. 101). Maar r. 20 klinkt te overmoedig en verwringt de realiteit.

r. 22-25 De betekenis is duidelijk : "de vijand mag er wel mee varen, met de stad, want wij veroverden er vier in de plaats". Toch was dat een doekje voor het bloeden want het verlies van Oostende, een belangrijke haven, waarvoor ontzaglijke inspanningen waren gedaan en vreselijk veel mensenlevens waren geofferd, werd scherp aangevoeld.

Besluit

Bereikt het gedicht de kracht niet van de aanhef van "Merck toch hoe sterck", door zijn vlotheid, zijn natuurlijkheid, zijn volkse toon en door de waarachtigheid van de voorstelling pleit het overtuigend voor het onmiskenbaar talent van A.V.. Bovendien klinkt iedere strofe heel muzikaal door het gepaard rijm aan het begin en aan het slot en door het drievoudig rijm (met 'n binnenrijm), telkens in de 3de en de 4de regel.
En om te eindigen, dat lied over het Oostends Beleg is een stuk van mijn jeugd. Ongeveer vijftig jaar geleden heb ik het aan de universiteit geleerd van een kameraad die van oude Nederlandse liederen hield (er was toen nog geen top of the pops !). Waarschijnlijk beschikte hij over de boven vermelde uitgaven van 1914. Ook "Hoort allegaer, hoe datmen klaer ..." speelde hij ons voor maar de eenvoudige melodie van "'t Spaensche gedrocht met haer gespuys" beviel me zoveel beter. Ik heb het lied altijd onthouden en ik zing het nog af en toe.

G. Billiet

MAISON DE PLAISANCE

Bij foto 17 van "Kastelen in het Brugse in oude prentkaarten" door Johan Ballegeer en Jean-Pierre Braems (Europese Bibliotheek, 1977) lezen we :
"Kasteel "De Groene Poort" te Koolkerke is een van de vele vroegere "maisons de plaisance", die na het welslagen van de Oostendse Compagnie, in het begin van de zeventiende eeuw, door de Brugse rijke burgerij erop na werden gehouden. De meeste waren aanvankelijk oude boerderijen en na de rage van de "maisons de plaisance", werden ze dat weer. "De Groene Poort" ligt aan de weg naar Dudzele".

O.V.

Viskarren

"Facteur, wil je eens in m'n bureau komen ?" vroeg de ontvanger aan Fernand Monteny (nu door iedereen gekend als de Witten van de Kaai). "Sinds wanneer loopt gij met vis ?".
De Witten begon zo z'n verhaal toen hij Dreesen's stuk in ons vorig nummer over de visvrouwen gelezen had.
"Mens toch, ik was er niet gerust in. Ik had inderdaad de dag voordien m'n toernee op Mariakerke geëindigd in een cafeetje waar een visvrouw al haar ontvangsten aan't verkwisten was. Toen het donker werd was ze krikkeen kon ze haar kar niet meer duwen. 'k Heb haar dan maar op de kar gezet en weg waren we langs de Raversijdestraat, Troonstraat langs het Palace-Hotel en Paardekoers, waar we voor de tram 't voetpad opmoesten, zo langs Sportstraat, Wellingtonstraat en aan 't Paard gekomen had de postmeester ons gezien, zodat ik 's anderendaags op 't matje werd geroepen. Nu, 't verliep met een waarschuwing".
Achteraf gezien moet het wel een plezierig zicht geweest zijn een facteur met een viskar en een visvrouw er bovenop.
Ja, waar is de tijd dat "De Witten" nog een facteur was ...

O.V.

SINT-HUBRECHTSBROOD

Er zijn gebruiken die een taai leven hebben, zoals bijvoorbeeld het eten van Sint-Hubrechtsbrood op 3 november als bescherming tegen de hondsdolheid. Weliswaar verdween uit de Oostendse ether de welgekende roep van de visleursters :

SINT-HUBRECHTSBROOD ZIEN (1)

dat eigenlijk een afkorting is van het veel langere :

MOET ER NOG SINT-HUBRECHTSBROOD ZIEN (2) maar het gebruik bleef.

In sommige naoorlogse jaren stond het weleens op een laag pitje, maar telkens kwam toch ook weer een heropflakkering.
In elk geval tot in 1978 liepen op die dag nog een paar meisjes met een mandevol Sint-Hubrechtsbrood in het Westerkwartier rond. Elders in stad werd naar het schijnt ook nog met broodjes aan de deur gebeld.
Het is op Sint-Hubertsdag stiller geworden op straat, maar daarom niet minder druk in de bakkerswinkels. De roep viel weg, maar de wijding en de verkoop van de glanzende broodjes bleef. Plichtsgetrouw trok ook nog in november 1979 de bakker of bakkersvrouw met de hulp van knecht of jongen naar de kerk om de manden met broodjes te laten wijden. Het gebruik zit nog steeds stevig in het zadel, want waar 's morgens vroeg de broodjes in flinke stapels voor het uitstalraam lagen waren ze enkele uren later om zo zeggens uitverkocht.
Bij navraag bleek dan ook dat nog heel wat mensen het Sint-Hubrechtsbrood nutten. voor sommigen moet dat op de nuchtere maag gebeuren, enkelen slaan een kruis voor ze eraan beginnen, een klein aantal consumeert de broodjes droog. Het gros van de ondervraagden verorbert ze echter zonder plichtsplegingen, goed geboterd, in vervanging van het traditionele ontbijt. Maar ze doen het allemaal met een idee van afweer tegen de hondsdolheid in het achterhoofd. De vraag stelt zich hier of de tegenwoordig veel voorkomende CANIS FAMILIARIS daar voor iets tussen zit.
Ook bleken vele mensen een broodje meer te kopen dan nodig, teneinde het gedurende het jaar als een bestendige bescherming in huis te hebben. Van één persoon hoorden we dat hij een Sint-Hubertsbroodje bewaart dat al twintig jaar oud is. Voor de meesten onder de bewaarders beschimmelt het brood niet en houdt het gans het jaar zijn kleur.
Te Oostende gebruikt men hiervoor nog altijd speciaal gebakken broodjes, een soort luxebroodjes, blinkend aan de bovenkant en rond (vierkantig met ronde hoeken als ze aan elkaar gebakken worden). Gewoon brood, zoals dat op veel andere plaatsen in West-Vlaanderen gebruikelijk is wordt in de Oostendse kerken niet voor wijding aangeboden.
Het wijden gebeurt in onze stad nog altijd in verschillende kerken. Sedert een tweetal jaren tracht men het geheel te centraliseren in de hoofdkerk, maar de wijkgebondenheid blijkt nog te groot. Net als vroeger was ook dit jaar het wijdingsuur in de hoofdkerk, half zeven. De bakkers stonden met hun "marchandise" binnen, niet meer in het portaal zoals voorheen. Wie laat er in de huidige sociale context nog iemand in de kou staan ? In de H. Hartkerk mocht het wat later, daar ging de wijding door om kwart na zeven. Dat moet ergens verband houden met slaapgewoonten die waarschijnlijk van wijk tot wijk verschillen. Ook uit de kerk van het Hazegras kwamen omstreeks zeven uur een paar bakkersgasten naar buiten. De wijding verloopt dus nog zeer gespreid.
Uit de mond van een paar regelmatige bezoekers noteerden we ook enkele anecdoten. Zo bv. die van een zeer ijverig zieleherder die de wijding eerst na de kerkelijke dienst wilde doen, en hierdoor de bakkers in de kerk hield. Hij zorgde meteen voor een partij aangebrand baksel in de alleenstaande ovens en een reeks te laat geopende bakkerswinkels. Daar is uiteraard, de Bakkersbond tegen op gekomen. Of de pastoor die zo kwistig met zijn kwispel het gewijde water rondzegende dat de manden en hun inhoud er letterlijk van dropen. Het was met een onverkoopbare boven-

laag broodjes en sjagrijn in het hart dat de bakkers naar huis trokken. En dan die dame die zelfs haar kanariepietje Sint-Hubrechtsbrood voerde.
De legende wil dat de nietgelovige Hubertus op zon- en feestdag ging jagen, maar zichtbekeerde nadat hij op zekere dag een hert met een kruis in het gewei ontmoette. Volgens invloedrijke Franse volkskundigen is deze vertelling toe te schrijven aan Sint-Eustachius, een Romeins officier uit de tweede eeuw. De feiten met betrekking tot dit gebeuren werden in de Middeleeuwen echter verwisseld en op rekening gebracht van Sint-Hubertus.
Naar VER ELST in zijn "FOLKLORISTISCHE TIJDSPIEGEL VAN BELGIE" (3) schrijft werd Sint-Hubertus geboren als zoon van Bertrandus, hertog van Aquitanië in 656. Toen er onenigheid ontstond tussen zijn vader en de koning van Frankrijk vluchtte Hubertus naar het Hertogdom Brabant. Hij huwde er de dochter van de graaf van Leuven. Na het overlijden van zijn echtgenote wijdde hij zich samen met Sint-Lambertus aan de verspreiding van het geloof en volgde deze laatste omstreeks 721 op als bisschop van Maastricht. Nadien bracht hij echter de zetel van het bisdom naar Luik over. Hij reisde ettelijke jaren al predikend het Vlaamse land af om op 30 mei 727 TER VOER" te overlijden. Dit laatste was een riviertje dat later Tervuren zijn naam schonk. Op die plaats werd een kapel opgericht die nu nog bestaat. Zijn stoffelijk overschot werd later overgebracht naar het klooster van Sint-Andain, dat ongeveer op de plaats lag waar later het dorp Sint-Hubert ontstond. In 1626 verborgen de monniken het stoffelijk overschot zó goed dat het niet meer werd teruggevonden.
In tegenstelling met wat wel eens gezegd wordt heeft zich de verering van Sint-Hubertus vanuit het Vlaamse land over West-Europa verspreid. Eerst over Frankrijk en daarna over Duitsland

J.B. Dreesen.

De recente details werden opgetekend in de Slacht-, Nevel- of Bloedmaand van het jaar 1979, voor het geciteerde lees :

(1) Ary Sleeks. Oude Oostendse feesten en gewoonten. Sint-Hubrecht. Blz. 132 en volgende.
(2) Roland Desnerck. Oostends Woordenboek. Bijvoegsel. 1979. Blz. 35.
(3) André VER ELST. Folkloristische tijdspiegel voor België. Blz. 280.

— — — — — — — — — — — — — —

OVER OOSTENDSE VISLEURSTERS

Alle lof voor confrater Dreesen die een stuk geschiedenis over de "viswuuvers" in het voorgaande nummer optekende.
Spijtig genoeg werden twee onjuiste gegevens opgetekend die wel te wijten zullen zijn aan het al te vele van herinneringen van de "zegsvrouw".

1. De "vismijn" werd, onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog, in afwachting dat de herbouwde mijn er kwam, gehouden in de KOLENHANGARS (inderdaad !!!) van de firma J. LEGAEY, gelegen aan het Handelsdok.

2. Na herhaalde moeilijkheden met de visleursters werd hen door de Stad een voorlopige standplaats aangewezen, namelijk de puinen van de huizen tussen de Kapellestraat en de Lijnbaanstraat in de Ooststraat aan de kant van de richting Wapenplein. De Oostendse fotograaf Michael had er in de tijd nog een mooie foto van gemaakt.

J.H.K.

KALENDARIUM BIJ " HISTORIEK VAN DE EERSTE GEBOUWEN LANGS DE OOSTENDSE ZEEDIJK " - 1830-1878 - VAN DANIEL FARASYN

1780 Eerste vermelding over het nemen van ZEEBADEN te Oostende
1783 W.HESKETT brengt eerste badkarren op oostelijk strand
1884 W.HESKETT stelt loods op het strand met verfrissingen
1818 (9 juni) Eerste politiereglement in verband met zeebaden
1822 (vanaf) Vorsten van Würtenberg komen jaarlijks op vakantie
1830-51 " Periode HAMERS-BELLEROCHE "
1832 Plannen door Oostendse notabelen om paviljoen op zeedijk te bouwen
1832 (31 aug) Toestemming aan François Constant MUSIN om oesters te kweken in voorgracht van kroonwerk OOSTKANT GEUL
1833-37 Versmallen van HAVENGEUL
1833 Eerste geruchten over bouwplannen HAMERS
1833 (8 dec) Vergunning aan HAMERS door Ministerie van Oorlog
1834 (vanaf) Praktisch jaarlijksverlof KONINKLIJKE FAMILIE
1834 Bouw door HAMERS van het " PAVILLON DES BAINS "
1834 (11 aug) Vorstenpaar volgt roeiwedstrijden vanuit " Pavillon des Baine "
1834 (11 okt) HAMERS verkoopt PAVILLON ROYAL "(P.d.Bains) aan JEAN
1835 (vanaf) Uitgave van " LISTE DES ETRANGERS "
1835 Aanwezigheid van 173 families voor zomerverblijf
1835 HAMERS koopt " PAVILLON ROYAL " terug van JEAN
1836-37 Inrichting van CASINO en CERCLE LITTERAIRE in stadhuis
1837 Aanleg PRINSENPARK
1838 Aanwezigheid van 1028 families voor zomerverblijf
1838 Aanleg SPOORLIJN op Oostende
1840 (19 mei) Toelating aan BELLEROCHE om gebouw op te trekken rond VUURTOREN (Cercle du Phare)
1840 (27 sept) HAMERS dient aanvraag in om paviljoen te vergroten
1841 Oprichting "PAVILLON WARRINIER " op W-uiteinde zeedijk
1841 (8 maart) Aanvraag HAMERS toegestaan
1842 Leggen van de SINT- PIETERSBRUG tussen uiteinde Christinastraat en zeedijk
1842 (2 maart) Nieuwgebouwd gedeelte van HAMERS mag met 4 meter verlengd worden en krijgt op 12 mei toiletcomplex
1843 (25-26 sept) Vernieling "PAVILLON WARRINIER " door storm
1845 Aanvang uitbating " CERCLE DU PHARE "
1845 HAMERS plaatst CAMERA OBSCURA in paviljoen
1846 MUSIN begint OESTERKWEEK aan WESTZIJDE van de haven
1847 HAMERS plaatst stoomketel voor WARME BADEN
1849 (3 aug) Overlijden van vader MUSIN
1850 Oprichting door TH.BODSON van "TIR AU PISTOLET " aan de JENEVERBRUG
1850 (4 aug) Eerste twee PLEZIERTREINEN uit Gent en Brussel
1850 Aanvraag door Louis VANDENABEELE om KURSAAL te bouwen
1850 (27 dec) VANDENABEELE krijgt toestemming van Ministerie
1851 (jan) Goedkeuring gemeenteraad aan plan KURSAAL opgemaakt door BEYAERT

1851 (20 feb) Dep. van Oorlog geeft toelating voor funderingswerken KURSAAL
1851 (mei) Nieuw plan BEYAERT voor KURSAAL mindere omvang
1851 (mei-juni) Begin bouw KURSAAL
1851 Verharding met grind van oude badkarrenweg van de Westpoort naar Weststrand
1851 Aanwezigheid van 3638 families voor zomerverblijf
1851 3 dec) Verkoop door HAMERS aan DELMEE van een ijsput en zijn Paviljoen behalve wachtzaal en stoomkamer (65.000 fr) HAMERS trekt zich terug in zijn hotel " St-Christophe "
1852-64 PERIODE VANDENABEELE
1852 (vanaf) Staat krijgt de helft van de verhuuropbrengst voor het stellen van badkoetsen op het strand
1852 6.350 toeristen te Oostende
1852 Aankomst 5 TREINEN per dag te Oostende
1852 Oprichting "PAVILLON DES DUNES " midden W-duinen door MUSIN
1852 (13 dec) FR.MUSIN ontleent 5000 fr. bij G.JEAN
1853 (11 mei) FR.MUSIN laat aandeel oesterput over aan broer Auguste
1853 VAN LOO -BERNIER graaft OESTERPUT in W-duinen
1853 RIOLERINGSWERKEN in de stad
1854-61 Dijk-en duinversterkingen - PROMENADE wordt 10 M . breed en krijgt reling
1854 L.VANDENABEELE neemt " CERCLE DU PHARE " over en sticht " SOCIETE DES BAINS "
1855 (vanaf) Meer badgasten naar het WESTSTRAND (200 cabines tegenover 100 op OOSTSTRAND)
1856 (4 okt) OPRICHTING VAN DE MAATSCHAPPIJ ROYON-BETTGER & C°
1856 (14 okt) ROYON huurt terrein van Min.Openbare Werken in West-duinen
1856 (16 dec) ROYON krijgt toelating om 2 paviljoenen te bouwen
1856 GASVERLICHTING in CASINO
1857 (1 juli) Inhuldiging "PAVILLON DU RHIN " van ROYON-BETTGER
1857 (2 juli) Hertog en Hertogin van Brabant bezoeken "Pv.du Rhin"
1857 15.331 toeristen in de stad
1857 Herstellen van STRANDHOOFDEN
1857 Plan E.DEVOS om hotel te bouwen dat er niet komt
1857 (24 juni) GASVERLICHTING KURSAAL
1857 (17 sept) " Feuille d'Ostende " oppert idee voor bouw KON. VILLA
1858 (10 maart) Toelating KURSAAL om te vormen en uit te breiden
1858-1860 Deel van KURSAAL kent vernieuwing naar plannen ALLER-WEIRELDT en PARIES
1858 Artesische put wordt aangeboord
1858 GERUZET - fotograaf - zet tent op voor expositie schilderijen
1858 Beheer Domeinen bouwt houten kantoor aan huidig "Petit-Nice"
1858 MARIAKERKE krijgt strandconcessie
1859 OOSTENDE neemt strandconcessie van MARIAKERKE over
1859 Ministerie Openbare Werken overweegt zeedijk met 395 m. te verlengen naar het Westen
1859 (30 maart) Stad neemt alle terreinen in concessie gelegen Tussen einde grote zeedijk en "Pavillon des Dunes "

1859 Oprichting hoek huidige Ijzerstraat-Zeedijk van houten paviljoen, diendende als kunstgalerij voor Mij.J.Sacré-P.Fontaine
1860 (17 maart) P.Fontaine alleen uitbater expositiezaal
1861-62 Eerste aanleg LEOPOLDPARK
1861 BIBLIOTHEEK in Stadhuis
1861 Nieuwe ijzeren KURSAALBRUG in het verlengde van Vlaanderenstr.
1861 Expositiezaal FONTAINE omgevormd tot café-restaurant
Deze wordt op 29 mei overgenomen door JEAN
1861 (4 maart) Bij aanbesteding krijgen P.FONTAINE,EUG.SERRUYS en EM.JANSSENS de exploitatie van de BADDIENST
1861 CH.JANSSENS laat " CAFE DE L'OCEAN " bouwen
1862 WESTWANDELING komt klaar
1862 Oprichting tussen " Pav.des Dunes " en " Pav. des Bains " van drie gebouwen voor uitbating BADDIENST
1862 (12 nov) CH.JANSSENS laat " Café de l'Océan " over aan CHARLES en CONSTANDT BEERBLOCK
1863 " Pavillon des Bains " wordt " CERCLE DES BAINS "
1863 (20 mei) Eigenaars Kursaal en " Cercle des Bains " stichten maatschappij voor gezamelijke uitbating . Maatschappij ont - bonden op 12 dec. 1864
1863 Oprichting KONINLIJKE PAVILJOENEN , 2 houten gebouwtjes op de duinen
1863 (8 aug) Koning legt eerste steen KON.PALEIS bij Prinsenpark
1863 (5 aug) Spoorlijn Brugge-Blankenberge
1864 Stichting Nieuwpoort -bad
1864 13.483 toeristen te Oostende
1864 10 treinen rijden dagelijks naar Oostende
1864 (21-22 aug) EERSTE PAARDENRENNEN op het grondgebied Bredene, oost van de Geul
1865-78 PERIODE JEAN
1865 Principiële beslissing VESTINGWERKEN AF TE BREKEN
1865 (vanaf) Grasmat en tribunes op renbaan oostkant Geul
1865 (4 jan) Maatschappij Royon-Bettger ontbonden
1865 (20 maart) In Senaat verklaart BARON CHAZAL Oostende als vesting overbodig
1865 (april) Militaire erfdienstbaarheden van Oostende vervallen
1865 KURSAAL wordt uitgebreid
" PAVILLON DES DUNES " wordt vergroot
1865 (7 aug) E.H.Ten Voorde krijgt concessie om hotel te bouwen: " PAVILLON NATIONAL "
1865 (23 sept) J.B.ROYON krijgt terrein toegewezen voor bouw van " HOTEL DE LA PLAGE "
1866 BETTGER laat aandeel in Hotel du Rhin over aan ROYON-HERTOGHE
1866 (31 jan) " PAVILLON DU RHIN " wordt vergroot
1866 ED. en A. JEAN nemen "PAVILLON NATIONAL " over det de naam krijgt van " HOTEL DE L'OCEAN "
1866 (Aug) Bres in de vestingen voor binnenbrengen spoorlijn
1868 (april) Gemeenteraad laat bouwtoe van hotels en villa's langs de zeedijk te noorden van de stad
1868 (1 april) Inhuldiging SPOORLIJN OOSTENDE-TORHOUT
1868 Spoorlijn Brugge-Blankenberge doorgetrokken tot Heist
1869 Aanleg HELLINGEN NAAR ZEEDIJK
1870 (vanaf)" Soc.de Commerce Ostendais" organiseert ontsapnningsleven
1870 (aug) Oesterpark VAN LOO-BERNIER wordt opgedoekt

1871 (28 juli) Wet op de verkoop van de vrijgekomen terreinen
1873 (8 juli) Lastenkohier voor openbare verkoop van 22 Ha grond
1874 (10 jan) Conventie tussen DELBOUILLE en Min. Financiën voor aankoop van 22 Ha grond
1874 (29 juni) ZUSTERTJES DER ARMEN kopen grond om klooster uit te breiden
1874 (6 juli) Verkoop van eerste perceel bouwgrond aan VAN CLEEMPUT
1874 Houten paviljoenen van LEOPOLD I worden weggenomen
1874 (22 sept) LEOPOLD II huldigt eerste deel in van KON.CHALET
1874 Half opgetrokken KON.PALEIS aan Prinsenhof wordt afgebroken
1875 Funderingswerken NIEUWE KURSAAL
1875-76 Tweede deel van KON.CHALET wordt opgetrokken
1875 (5 aug) Pavillon Musin (Oesterpark) overgenomen door JEAN
1876 Bureel van Domeinen en " Cabinet Inodore " verdwijnen
1876-77 - Nieuwe gebouwen voor Baddiensten
1876 Boogschieten en Tennis aan " PETIT PARIS "
1877 (mei) F.MUSIN verkoopt " PAVILLON DES DUNES " aan DE PACHTER
1877 (18 juli) Deel van MARIAKERKE , waarbij KON.CHALET , geannexeerd door Oostende
1877 (13 sept) Laatste Huldeconcert ter ere van JEAN in oude KURSAAL
1877 (2nov) JEAN koopt het terrein van " HOTEL DE L'OCEAN "
G. en E. JEAN eigenaars van gronden " CERCLE DES BAINS "
1877 (26 nov) KURSAALCOMPLEKS wordt verkocht
1877 (18 dec) Openbare verkoop voor afbraak " Pavillon Royal "
1877 (19 dec) d° " Cercle du Phare "
1877-78 - Kursaal , Cercle du Phare en Pavillon Royal gesloopt
1875-78 - BOUW NIEUWE KURSAAL
1878 Bouw " HOTEL DU BEAU RIVAGE "
1879 (6 feb) verkoop en afbraak " PAVILLON DES DUNES "
1879 Verdwijning " CERCLE DES BAINS "
1880 Bouw " HOTEL CONTINENTAL "
1880-81 - KANONNENDIJK vervangen door een zeedijk
1883 Verdwijning " PAVILLON BEERBLOCK "
1884 Op plaats " BEERBLOCK " bouw van " VILLA DES DUNES " en " VILLA IRENE "
1885 (24 feb) Afbraak gewezen Pavillon Musin (OESTERPUT JEAN) wegens uitbreiding van de vissersdok
1892 Verdwijning " PAVILLON DU RHIN "
1895 (15 jan) LEOPOLD II koopt gewezen terrein van " Pavillon du Rhin "

Op een rijtje gezet door R.VERBANCK

EEN OOSTENDS ZANGREPERTORIUM UIT 1917

Enkele vooraanstaande Oostendenaars stichtten in mei 1917 een vriendenkring "DE RIJSTVRETERS" met het doel de leden tijdens de droeve oorlogsmaanden ontspanning te bezorgen. Er werden wedstrijden ingericht : roeien, boltra, kaarten, vogelpik, enz. en daarnaast enkele gezellige bijeenkomsten opgeluisterd met muziek, zang en voordracht uit het repertorium van de leden al naar hun kunnen en bevoegdheid tot jolijt of ontroering van de aanwezigen.

De meeste programma's van deze bijeenkomsten berusten in het archief "DE PLATE" Zo is het mogelijk geweest een overzicht te maken van de 'hitparade' uit de jaren 1917/1918.

I KLAVIER

De voornaamste nummers waren klavierstukken, één enkele keer een solo voor cello : "Romance sans Paroles", daartussen zang en voordracht.
Emiel de Visscher was de man die het klavier in de meeste gevallen bespeelde, ook als begeleiding van de zangers of zangeressen.
Op een paar uitzonderingen na, waarbij het de bedoeling was de aanwezigen te laten meezingen ("Potpourri no. 3" of "Het lied van de Rijstvreters" : "Wij eten rijst") waren de stukken van licht klassieke aard of enkele stukken om er de stemming in te brengen : zoals marsen en walsen, ook een paar stukken die we als "vaderlands" kunnen betitelen, omdat ze in verband staan met het leger (dat toen aan de IJzer vocht).
Van de voorgebrachte stukken is de toondichter niet aangegeven, maar we kunnen er enkele nog herkennen, die ten huidigen dage, nog sporadisch gespeeld worden.
Hier volgt dan het programma, in de volgorde zoals we het hebben opgetekend : "Daar komen de soldaten", "L'Or et l'Argent", "Départ du Régiment", "Diabelli" (vierhandig), "Le Ballon Captif", "Estudiantina", "De Lochte Gentenaars", "Junior Him", "L'Orage", "Potpourri no. 3", "Les Cadets", "Amour et Printemps", "En voulez-vous", vous", "Ombres Parisiennes", "Faust", "Promenade Militaire", "Dichter und Bauer", "Het Broerke", "Boy-Scouts Marche", "Amour noir et blanc", "Jardin d'Amour" (wals), "Pitchounette" (wals), "Zampa", "Tobogan", "Lac d'Amour", "Si j'étais roi", "Marche militaire" (Schubert ?), "Laissez-moi pleurer", "Wij eten rijst", "L'Ostendaise" (scottish), "Fleur d'amourette" (wals), "Laisse moi pleurer" (wals), "Peuple chante" (marche), "Joyeuse Entrée" (marche).

II ZANG

Hier vindt men liederen uit bijna alle genres : klassiek (opera), kunstlied, romances, vaderlandse, smartlappen en kluchten. Wat vooral opvalt is dat van de 40 vermelde stukken er 17 Nederlandstalige en 23 Franstalige zijn. Op een bijeenkomst werden door zangers 'enkele Engelse liederen' gezongen, evenwel zonder titelvermelding.
Hier de reeks, geklasseerd volgens genre :
OPERA : duo's uit "Rigoletto" en "Mireille" ;
OPERETTE : "La fille du Régiment" ;
ROMANCES/KUNSTLIED : "Coeur de Gamine", "Les grands yeux noirs", "Rends moi mon coeur", "Jeanne d'Arc à Rouen", "Veux-tu ?", "Rapelle-toi", "La lettre de Colombine", "Le bon homme jadis", "Brise des nuits", "Ninon", "Les Ordonnances", "Dans les cieux", "Amour et fanatisme", "Plaisir d'Amour", "Edelweiss", "L'Angelus de la Mer".
Tot hier dus alles in het Frans.

Van VADERLANDSE liederen zijn te vermelden : "Ik min mijn Vaderland", "Vlaanderen",

"Le drapeau du Régiment". Hierbij kunnen we ook nog voegen : "Oorlogskinderen" en "Waarom moet het oorlog zijn ?", die ook wel in de reeks smartlappen thuishoren.

SMARTLAPPEN : "Het gemarteld kind", "De twee vriendjes", "Wie kan dat ooit vergeten ?" "De stouwersbaas" en "La légende des Flots bleus" ofte de Franse (originele) versie van het visserslied : "Drie kleine knaapjes die aan 't spelen waren langs de zeekant".

KLUCHTLIEDEREN : "De Familieboom", "De Paraplu van Schoonmama", "Familiereis naar Parijs", "Ik zou willen trouwen", "De lieve Meid", "Het Adresboek", "Arabische liefdesverklaring", "De Pot Spinage", "Een schone jongen".

Liederen die niet voldoende gekend zijn door mij om in een of andere categorie onder te brengen : "Benvenito en Thaïaut", benevens de reeds vermelde "Engelse liederen", zonder aanduiding van titel of aard.

III VOORDRACHT

De sekretaris van "De Rijstvreters" noemt dit genre : "Uitgalming". Op de 29 uitgalmingen zijn er slechts twee Franse.

Kluchtige waren : "Dove Stiene en Schele Manse", "De Rekenles", "De Soep welke hij niet kon eten", "Een Schone Verhandeling over Minneliederen", "De Dienstmeid", "Tien Minuten te laat", "Frits en Mathilde", "De Gezonde Ezels", "Bagyntje en Erfgenamen".

Er waren natuurlijk ook smartlappen zoals : "De Kleine Hendrik", "De tranen der dankbaarheid", "Moederliefde", "Sint-Niklaas", "Grootouders", "De Zoon van de Metseldiender", "De Redding", "Na den Strijd", "Zijn huis", "Twee Broeders", "De Korporaal en zijn Broeder", "De Blinde", "Vader en Moeder".

En ernstige : "Het geschenk", "'t Wintert akelig", "Het Lied der Zee" en "De droeve tijden" ('t zijn droeve tijdens als de oorlog woedt, als mensen men slacht gelijk dieren ...).

De twee Franse zijn : "Souffrance d'Hiver" en "La Petite Américaine".

°°°°°

Uit dit repertorium blijkt de invloed op een zeker publiek van wat het zomerseizoen te Oostende vóór 1914 bracht aan klassiek en minder zwaar genre (Kursaalconcerten en optredens van vreemde, vooral Franstalige gezelschappen). Ok het cabaret en het café-chantant is vertegenwoordigd, maar de "platte" kant is vermeden, daarentegen zijn de smartlappen zeker niet vergeten.

Bijzonder te vermelden is dat in het programma steeds liederen in verband met het vaderland, het leger en de oorlog werden ingeschakeld : Het was aktueel.

Voordrachtgevers en publiek bestond vooral uit ambetenaren en lokale handelaars, veel namen zijn nu nog bekend.

Wat opvalt is dat voor wat de zang en de klavierstukken betreft, de meerderheid in het Frans werd gezongen, samen met een paar Franse "uitgalmingen". De minder ernstige kant en de smartlappen zijn in het Nederlands.
Van een Frans lied kon men meer "genieten" zonder de tekst de verstaan, terwijl voor een smartlap of klucht (lied of voordracht) te toehoorder meer in zijn eigen taal moet aangesproken worden.

Hoewel "De Rijstvreters" een zekere categorie betere burgerij vertegenwoordigt, was hun aantal toch beperkt : er zijn hoogstens 39 mannelijke leden geweest, en de kring eerder gesloten : nieuwe leden moesten door twee effektieve leden voorgedragen worden.

Deze groep vertegenwoordigt evenwel niet de ganse bevolking. Er waren zeker nog andere kernen. Een kern, zuiver Vlaams gericht, propageerde uitsluitend het Vlaamse lied en in de bundels die ik heb kunnen inzien komen dan vooral de Vlaamse "klassiekers" voor :
"Mijn Vlaandren heb ik hartelijk lief", "Het lied van den Smid", "Moederke alleen", "De Vlaamse Leeuw", "De Vlaamsche Smeder", "Aan die van Havere", enz.
Ook hier komen bekende namen voor, maar de dokumentatie die in mijn bezit is is te gering om over deze verenigingen nog meer te kunnen vertellen. Hun programma is voldoende gekend : het Vlaamse Kunstlied.
Over "De Rijstvreters" willen we nog eens afzonderlijk uitweiden.

Jef Klausing

— — — — — — — — — — — — — — —

ANTWOORD OP VRAAG A. LOWYCK

In antwoord op de vraag van de heer A. LOWYCK, welke in het november-nummer op p. 79/196-197 verscheen kregen we twee antwoorden binnen :

1. Vanwege de heer John LAUWEREINS (telefonisch).
   "Volgens mij is dit de steunvloer van de Zeedijk, die men kan zien bij laag water".
2. Vanwege de heer Daniel FARASYN :
   "De dubbele lijnen tussen de laagwaterlijn en de versterkingen van de stad duiden het verloop aan van de Oostendse zeedijk, rechtlijnig vóór de stad, zaagvormig ten N.W. van de stad.
   Aanvullend wil ik signaleren dat deze kaart werd opgesteld ten tijde van de bouw van een nieuw sluizencomplex te Sas-Slijkens ter vervanging van het sas, dat ten dele, in 1752, was ingestort.
   Niet alleen werd er toen gezocht naar een passende inplanting voor een nieuwe sas, maar sommigen maakten van de gelegenheid gebruik van terzelfdertijd het probleem van de geuleaanslibbing aan te pakken, o.m. door het graven van kanalen, die rechtuitgevend in de geul en door schuursluizen afgesloten voor geulverdieping dienden te zorgen. Deze kaart dd. 1756 is een voorbeeld van dergelijk plan.
   Mag ik u terloops op wijzen dat aan de linkerzijde niet het kanaal Oostende-Brugge is afgebeeld, maar wel de vaart Plassendale-Nieuwpoort met o.m. de Zandvoordebrug, de Hogebrug en de "Stuyse Snaeskerk", alias de "Verloren Kost".
3. Aanvullende nota van de Redactie : In het in 1864 gepubliceerde "Rapport aan den Minister van Binnenlandsche Zaken, door wijlen dne Hoofdinspecteur Van der Kun en den Hoofdingenieur J.A. Beyerinck over hun bezoek van eenige havens in België en Frankrijk in 1863" lezen we op p. 15 "Nog blijft ons een woord te zeggen over den fraaijen zeedijk die Oostende omgordt.
   Eene buitenglooijing van 3 op 1 is van zeer regelmatig behakten en laagsgewijze aangebrachten Doornikschen steen voorzien, waarvan de voet steunt tegen eene rij damplanken met gording en palen voorzien ...".

O.V.

— — — — — — — — — — — — — — —

FELICITATIES

Onze oprechte gelukwensen gaan deze maand naar onze leden de Heer en Mevrouw Daniel en Rita DECLERCQ-VANDERBEKE die de gelukkige geboorte van een dochtertje CINDA wisten aan te kondigen.

A.V.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - I : TER INLEIDING

Tot vorige maand liep in dit tijdschrift onze bijdragenreeks over de bouwkunst van Oostende in de 19de en vroeg-20ste eeuw.
Een ander artistiek onderwerp sneden wij aan met de "Vergeten Oostendse kunstschilders", waarbij we voorlopig ook nog steeds aan de 19de eeuw toe zijn, met enkele uitlopers in de jaren 1900 weliswaar. Over de 18de eeuwse edelsmeedkunst alhier deelden we het weinige mee dat ons tot nu toe geweten is.

In januari 1980 steken we dan voor lange tijd van wal met een nieuwe serie waarin een ander aspect van Oostende's artistiek verleden belicht zal worden : de muziek.

Nu willen we niet chauvinistisch zijn en beweren dat Oostende uitermate belangrijk zou geweest zijn op muzikaal gebied.
Niets is minder waar. Steden als Brussel, Gent of Antwerpen waren wat dat betreft veel interessanter. Componisten van formaat heeft Oostende nooit gekend. Maar toch, de late 19de eeuw, met de welhaast dagelijkse concerten in het Kursaal, betekenden een ongeziene glanstijd voor de muziek in Oostende.

In de volgende bijdragen zullen we u dan ook meenemen naar de diverse Kursalen. We zullen er kennis maken met de diverse dirigenten, hun orkesten, de gasterende musici. We zullen de grote en minder grote figuren uit Oostende's muziekverleden ontmoeten, we gaan een kijkje nemen in het Conservatorium dat toen nog op dreef moest komen. En natuurlijk zullen wij ook de fanfares en harmoniën niet vergeten, dit voor de folkloristische noot !

Kortom, in een dertigtal bijdragen (het kunnen er meer worden) hopen wij u van volgende maand af een beeld op te hangen van Oostende als muziekstad.

Norbert HOSTYN

- - - - - - - - - - - - - - -

LIDGELD 1980 : LAATSTE KANS

Enkel voor de leden wie hun lidgeld 1980 niet vereffenden steken wij nogmaals een stortingsbulletin in dit nummer. Degenen die reeds betallden dienen met dit bulletin geen rekening te houden.
Ter herhaling : het lidgeld voor 1980 is als volgt vastgesteld :

Lid :	250 Fr.
Steunend lid :	500 Fr.
Beschermend lid :	1 000 Fr.

Wie niet betaald heeft vóór 31 december a.s. zal het januarinummer van "De Plate" niet mee toegezonden krijgen.

G.V.

- - - - - - - - - - - - - - -

Nog een extra-nummer

Met genoegen delen we onze leden mede dat tegen het einde van dit jaar nog aan allen een nummer 13 van "De Plate" zal toegezonden worden. Het zal handelen over de akademische zitting, welke in november j.l., ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan gehouden werd van "De Plate".

O.V.

- - - - - - - - - - - - - - -

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

- - - - - - - - - - - - - - -

De laatste

uitgegeven boeken

zijn ALTIJD

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

D E P L A T E

(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang, nr 12 bis, 31 december 1979.

Het Jubileumjaar is voorbij

Op de vooravond van het nieuwe jaar is het met fierheid dat ik de werking van "De Plate" in het voorbije jubileumjaar overschouw. Nooit hebben onze voordrachten meer toehoorders gehad dan in 1979.
Ons tijdschrift dat dit jaar een goede 260 bladzijden omvat is het beste propagandamiddel geweest bij de ledenwerving. Talrijk zijn zij die zich ingezet hebben om "De Plate" een steeds grotere bloeiende vereniging te maken.
Alle bestuursleden, de redactieleden, het museumcomité, de organisatoren van de akademische zitting en de tentoonstelling "De Plate 1954-1979" wil ik hierbij nogmaals danken voor hun onbaatzuchtige inzet. Ook naar alle leden van "De Plate", die geregeld hun morele steun gaven door hun aanwezigheid op onze voordrachten en plechtigheden, zij die geregeld een stuk voor ons tijdschrift bezorgden en zij die ons Heemkundig Museum wisten te verrijken met een bijzondere gift gaat mijn oprechte dank en erkentelijkheid.
Allen zijn bewust geweest dat "De Plate" voor het welzijn van hun geliefd Oostende hen nodig had. De toekomst zal uitwijzen of wij gelijk hebben om te zeggen dat er nog gelukkig in de tweede helft van de 20ste eeuw een groepje Oostendse idealisten was die wilde beletten dat alle heemkundige waarden voor de toekomst zouden verloren gaan.
We gaan nu in 1980 een nieuwe periode van 25 jaar in. Ik zou er willen van dromen dat wij allen samen het jaar 2004 zouden mogen bereiken om dan het 50-jarig bestaan van "De Plate" te vieren. Doch sta me toe U allen, leden en ware sympathisanten van "De Plate" thans reeds op bescheidene wijze voor 1 jaar een voorspoedig nieuwjaar toe te wensen.
Een jaar met veel Oostendse zon en heemkundige vreugde en dat de gezondheid en de voorspoed in uw familie steeds mag hoogtij vieren !

August VAN ISEGHEM
Voorzitter

LIDGELD

In de drie jongste nummers van "De Plate" stak een stortingsformulier omdat onze leden in tijds hun lidgeld voor 1980 zouden kunnen vereffenen. Mogen wij er nogmaals op aandringen dat zij die dit op heden niet deden, het nu toch onverwijld zouden doen. Want anders ontvangen zij in januari geen tijdschrift meer ! Mogen we er ook de aandacht op vestigen dat het minimum lidgeld op 250 fr. gebracht werd. Enkele leden hadden dit niet bemerkt en hebben maar 200 fr. gestort. Hopelijk zullen zij dit spoedig bijpassen.

BEKNOPTE HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Ergens had Oostende nood aan een Heemkundige kring. Dit was zowat een dwanggedachte geworden voor Karel SEYS alias ARY SLEEKS, nadat hij in september 1954 op het Stadhuis een vergadering belegde in het teken van de 300ste verjaardag van het einde van het fameuze Beleg van Oostende, en hiervoor een buitengewone belangstelling kreeg vanwege het Oostendse publiek.

In november 1954 ging hij tot de actie over. Na enkele vrienden en belangstellenden te hebben uitgenodigd, kon op zondag 21 november in "De Bierkelder", een Oostends koffiehuis in de Christinastraat, een bijeenkomst worden georganiseerd. Op deze geanimeerde vergadering werd een jonge boreling onder de naam van "De Plate" boven het figuurlijk doopvont gehouden.

Tot de talrijke groep van stichters en medestichters behoorden de heren : Arsène BLONDE, Marcel COLOMBIE, Florimond CORSELIS, Gustaaf DECLEER, Ernest DE TAEYE, Frank Edebau, Henri EDEBAU, John HERMANS, Raymond HUYLMAND, Willy LAFORCE, Alfons LARIDON, Marcel MESSIAEN, Karel SEYS alias Ary Sleeks, Edward VANALDERWEIRELDT, Frans VAN CAILLIE, Omer VILAIN en ook een dame, namelijk mevrouw Germaine VAN DE KERCKHOVE.

De nieuwe vereniging stelde zich niet alleen tot doel de algemene en de lokale folklore te bestuderen maar ook de belangstelling hiervoor te bevorderen. Dit doel zou men trachten te bereiken door de inrichting van een folkloremuseum, het geven van voordrachten, het inrichten van studievergaderingen, contacten met andere folklorekringen en het inrichten van studiereizen.

De maatschappelijke zetel was gevestigd te huize van Karel SEYS in de Parijsstraat en het bestuur zag er als volgt uit :
Ernest DE TAEYE : voorzitter, Willy LAFORCE : secretaris, Ary SLEEKS : archivaris - penningmeester, Florimond CORSELLIS : muzikaal adviseur, Frank EDEBAU : commissaris, John HERMANS : commissaris.

Er werd meteen voor de public relations gezorgd. Tijdens de maand december van hetzelfde jaar werd de toenmalige burgemeester, de heer VAN GLABBEKE, als ere-voorzitter voorgesteld, de heer VAN CAILLIE, schepen van toerisme werd ere-ondervoorzitter en de heer Henri EDEBAU lid van het ere-comité.

Op 14 maart 1955, had in samenwerking met "HET LOZE VISSERTJE" een eerste grote folklore-avond plaats, terwijl op 12 juni 1955 een folkloristische uitstap doorheen de provincie georganiseerd werd. Hierbij werden musea van Nieuwpoort, Diksmuide, Ieper en Brugge bezocht.

Een eerste tussenkomst van de nog jonge vereniging had betrekking op de herinrichting van een heemkundig museum. En hier loont het wel even de moeite de geleverde inspanning terzake te onderstrepen en de lijdensweg van het Oostends heemkundig museum te schetsen.

Het inrichten van een Heemmuseum kreeg in onze stad niet altijd de nodige belangstelling vanwege de lokale overheid. Het eerste Oostendse folkloremuseum werd op initiatief van schepen LIEBAERT in het jaar 1899 geopend. Het bevond zich toendertijd in het lokaal van een oude winkel in de Kerkstraat.

Daar dit gebouw in 1902 werd afgebroken om plaats te maken voor een gedeelte van de Albertschool, werd besloten een nieuw gebouw op te richten in het Maria-Hendrikapark samen met een woning voor de conservator. Het nieuwe gebouw bleek echter niet zo best geschikt als museum. De verwarming deugde niet en de vochtigheid drong vlug door de dunne muren. Vele voorwerpen werden door de vochtigheid beschadigd, andere gingen tijdens de oorlog 14-18 verloren.

Na de Eerste Wereldooroog bleef het museum gesloten, enkele waardevolle stukken verhuisden naar de Stadbibliotheek.

Na diverse tussenkomsten tussen 1927 en 1932 werd op Pinksterdag 1932 onder impuls van de toenmalige archivaris CARLO LOONTIENS,de tweede uitgave van het Oostends geschied- en folkloremuseum geopend, ditmaal in het Fort Napoléon. Het trok toendertijd voornamelijk Franse toeristen.

Tijdens de mobilisatie en de daaropvolgende W.O.2 werd het fort achtereenvolgens bezet door Belgische, Franse en Duitse soldaten, die aan de verzameling een enorme schade aanbrachten. Slechts in 1941 kreeg het stadsbestuur toelating om wat overbleef te evakueren. Dit werd met spoed gedaan en alles werd in de kelders van het Gerechtshof in veiligheid gebracht.

In 1948 nam stadsarchivaris FRANK EDEBAU het gelukkig initiatief een klein heemkundig museum op de zeedijk, in de Koninklijke Gaanderijen op te richten. De voornaamste voorwerpen, uit de oorlog gered, werden daar tentoongesteld samen met de verzameling van de heer CHOCQUEEL, die het resultaat van zijn opgravingen aan de stad geschonken had.

Deze derde uitgave duurde echter niet lang, want door de geplande restauratie van de gaanderijen moest het museum er weer weg. Alles werd opgestapeld op de zolder van een school in de Witte Nonnestraat. Ook daar bleef een deel van het materiaal niet lang liggen, de school werd in gebruik genomen en het materiaal verhuisde naar een loods bij de diepwaterdokken. Daar vierden regen en wind hoogtij en kon iedereen die dit wenste uit de voorraad putten. Toen in november 1954 "De Plate" werd gesticht, was de eerstd bekommernis van de kring de oprichting van een heemkundig museum. Door zijn tussenkomst werd het materiaal uit de ongelukkige loods gehaald en opgestapeld in een zaal van het gloednieuwe Feestpaleis. Er kon echter geen museum worden opgericht, daar de lokalen ondertussen verhuurd waren aan de Rijksbemiddeling voor Arbeid. In Afwachting dat een plaats vrijkwam in een ander gebouw werd door de kring materiaal verzameld, meestal voorkomende van schenkingen.

In 1962 kreeg "De Plate" eindelijk nieuws van het Stadsbestuur dat een lokaal vrijkwam op de tweede verdieping van het gebouw "CHEZ PAN", palende aan de toenmalige schouwburg, en dat ze hierover mochten beschikken voor het oprichten van een heemmuseum. Na veel voorbereidend werk werd deze 4e uitgave op 27 april 1963 in tegenwoordigheid van de heren Burgemeester en schepenen ingehuldigd.

Het was echter te mooi om lang te duren. In 1965 werd de schouwburg afgebroken en het heemmuseum moest weer verhuizen. Na tussenkomst van de burgemeester kreeg de kring beschikking over twee lokalen en een lange gang op de 2de verdieping van het stadhuis. Na een eindeloos lange verhuis en herinstallatie werd op 27 mei 1966 weer eens officieel geopend.

Door de zeer ongelegen ligging slonk het aantal bezoekers. Na 3 jaar verblijf op het stadhuis kwam eindelijk het goede nieuws dat een gedeelte van het feestpaleis vrijkwam. "De Plate" kreeg beschikking over 4 grote zalen op de eerste verdieping van het gebouw. Na eens te meer massa's werk verzet te hebben werd deze 6de uitgave op 15 juli 1970 ingehuldigd.

Totdaar dan de museumstory en terug naar "De Plate" geschiedenis. In 1959 ging men ertoe over de kring om te vormen tot een V.Z.W., waarvan de statuten verschenen in het Staatsblad van 1 mei.
Als leden van de beheerraad werden aangesteld Voorzitter (hoofdman) : M. Ernest DE TAEYE, ondervoorzitter (onderhoofdman) M. Marcellus COLOMBIE, schatbewaarder : Mej. G. VAN DE KERCKHOVE, commissarissen M. Frank EDEBAU, M. John HERMANS en M. Marcel MESSIAEN.

Het hoofddoel van de kring was nog steeds de lokale en algemene folklore. Men moest minimum 18 jaar zijn om lid te worden. Werkende leden betaalden minstens 30 fr. lidgeld terwijl men een minimum van 100 fr. moest neertellen om erelid te worden.

Het omvormen tot V.Z.W. gaf de vereniging een wettelijke basis waarop verder kon gebouwd worden en had als eerste rechtstreeks gevolg dat kunstschilder Emiel BULCKE in zijn testament "DE PLATE" met een belangrijk legaat bedacht.

Elke winter werd een voordrachtreeks met betrekking tot de folklore ingericht, die meestal doorging, eerst in de PICADILLY (aan het "Peird") en daarna in "HET PRINSENHOF" of in "OUD OOSTENDE" in de Ieperstraat. Deze voordrachten kregen de nodige belangstelling van de Oostendse bevolking. Vanaf 1970 gingen de voordrachten door in de Conferentiezaal van het Stadhuis en in 1974 kwam de Kring tot een akkoord met de V.V.F.-Oostende, waarbij ze gebruik mochten maken van de lokalen van deze vereniging.

Nadat in 1970 het museum zijn, hopelijk definitieve, situering had gekregen kwam er tijd vrij om een leemte op te vullen, namelijk die van een regelmatig verschijnend informatieblad. De start hiervoor werd in oktober 1971 gegeven door de heer J. [illegible], die als hoofdredacteur de eerste jaargang verzorgde. Weggeroepen naar vreemde contreien, in het teken van de ontwikkelingshulp, werd zijn functie overgenomen door de Heer O. VILAIN, Stadsbibliothecaris. Het tijdschrift is sedertdien blijven groeien in kwaliteit en kwantiteit.

Zoals elke vereniging die zich respecteert waren er ook regelmatig bestuursvergaderingen die in de loop van de jaren op de meest diverse plaatsen doorgingen. Waar oorspronkelijk het bestuur bijeenkwam in het stichtingslokaal "DE BIERKELDER" in de Christinastraat ging men alras naar de PICADILLY vergaderen waar ook de voordrachten plaatsvonden. Vandaar verhuisde men achtereenvolgens naar het CHATELETJE (welke Oostendse vereniging heeft daar nog niet vergaderd ?), CAFE DE LA POSTE, de lokalen van het Stadhuis, de NORMANDIE en uiteindelijk na een overeenkomst met de V.V.F.-Oostende vanaf 1974 in de lokalen van deze kring.

In 1974 ontviel ons de Voorzitter-medestichter E. DE TAEYE, die de vereniging met vaardige hand door de moeilijke beginjaren had geleid. Hij werd gevolgd door de Heer A. VAN ISEGHEM, telg uit een oud Oostends geslacht.

De jaren 1975-76 zagen de kring in een vernieuwde beweging naar buiten treden. De kring bleef zich niet langer beperken tot de zuivere folklore maar betrok hierbij de volkskunde, de heemkunde en de lokale geschiedenis en ging ijveren voor milieubehoud en monumentenzorg. Door de actie van de kring werden verschillende merkwaardige monumenten in het Oostendse voorlopig voor afbraak behoed.

Meer dan ooit heeft de Oostendse Heemkundige kring "De Plate" wind in de zeilen. Door een eigentijdse actie is hij de bewaker geworden van het mooie dat ons geliefde Oostende nog aan monumenten, Merkwaardige gebouwen en sites bezit. Het museum herbergt al het mooie en interessante dat het Oostends verleden te bieden had. Met een nooit aflatende ijver worden de meest diverse dingen verzameld, gecatalogeerd en voor het Oostends publiek ter bezichtiging gesteld. Met voordrachten en studiereizen wordt bij een steeds groeiend aantal Oostendenaars de belangstelling voor het verleden van hun stad en streek levendig gemaakt en gehouden. Een up to date tijdschrift bevorderd de uitstraling van de door de kring gestelde doelstelling, het brengt in woord en beeld den massale reeks nooit gepubliceerde artikelen over Oostende, en bevordert het contact tussen de leden.

Voor dit alles zorgen meer dan 400 leden die de 25 jaar jonge Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" op dit ogenblik telt, alsook het bestuur dat als volgt is samengesteld :

Voorzitter : A. VAN ISEGHEM ; ondervoorzitter : O. VILAIN ; secretaris : J.B. DREESEN ; penningmeester : G. VERMEERSCH ; beheerders : Nellie de TAEYE-SNIJKERS ; Jeanne VALKENBORG ; F. BOEHME ; F. EDEBAU ; L. HOLLEVOET ; N. HOSTYN ; J. KLAUSING ; W. MAJOR ; E. SMISSAERT.

Hebt u belangstelling voor het Oostende van nu, voor het Oostendse verleden, dan komt u het beste bij ons terecht.

J.B. DREESEN

- - - - - - - - - - - - - -

25 JAAR "DE PLATE"

Eén van de meest karakteristieke verschijnselen van onze tijd is dat wij in de eeuw van de "grote versnelling" leven. Deze versnelling gaat crescendo, zoals een meetkundige reeks, en god weet waarheen zij ons zal leiden. Indien niet kategoriek halt geroepen wordt, indien wij passief blijven genoegen nemen met deze duizelingwekkende stroomversnelling van de techniek, gepaard gaande met een daaruitvloeiende ziekte-verwekkende biologische omgeving - lucht - en waterverpesting, systematische uitroeiing van de bebossingen, opoffering van groene zones en natuur-reservaten - ten voordele van de inplanting van de zogezegd noodzakelijke industrie, dan zullen wij daar misschien niet direct aan ten ondergaan. Doch wij bereiden een wereld voor die voor onze nakomelingen volstrekt onleefbaar zal zijn.
In dit verband zei de heer Gerits, verbondsvoorzitter van de Heemkundige Kringen, het volgende :
"Er zijn in de tijd na de Tweede Wereldoorlog wel eens ogenblikken geweest, waarop men de indruk kon hebben dat het met de heemkundige kringen stilaan naar het einde liep en dat voor hen in een wereld van techniek, materiële welvaart en tragisch geweld geen plaats meer was. De belangstelling voor traditie en verleden van eigen volk en land scheen achterhaald door een tijd waarin televisie, atoomsplitsing en ruimtevaart nieuwe, nooit gedroomde horizonten openden. Vooral in de gouden "jaren zestig", toen het heden en de toekomst op de aandacht van de hele mens beslag legden, leek voor heemkundige belangstelling geen plaats meer te bestaan. De energiekrisis en de betrekkelijke waarde van onze technische beschaving hebben ons weer nuchter gemaakt. Er ontstond een nostalgie naar verloren waarden uit het verleden. Het heemkundig werk kwam volop in de belangstelling hetgeen in de jaren zeventig aanleiding gaf tot het stichten van talrijke heemkundige kringen.
Doorheen die jaren heeft de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", samen met vele andere kringen in Vlaanderen, stand gehouden en onverpoost voort gewerkt. Hun voorbeeld was het zaak voor nieuwe heemkringen.
Het omgekeerde van hetgeen verwacht werd, is immers gebeurd. Het ontstaan van vele nieuwe heemkringen kan gelden als het overtuigend bewijs dat een louter stoffelijke welvaart en steeds verder doorgedraven mechanisatie en verzakelijking het menselijk hart niet kan bevredigen en dat een gemeenschap altijd weer nood heeft aan een bewuste verbondenheid met haar verleden en aan een vernieuwde bezinning op haar diepste eigenheid".
Heemkunde is een van de hulpwetenschappen die practisch alles omvat, waarover wij ons vandaag de dag en, in groeiende mate, bezorgd dienen te maken : Heemkunde kan een passieve rol spelen, waar bvb. alleen documenten en voorwerpen uit het verleden bewaard worden voor de nageslachten, al dan niet tentoongesteld. Alleen bewaard is het archief, tentoongesteld wordt het een museum. Ik zei dat Heemkunde alles omvat, van de prehistorie tot vandaag. De huidige stroomversnelling van de techniek is de grote verantwoordelijke voor de aftakeling, soms volledige uitroeiing van onze levenskwaliteit, in andere woorden van ons welzijn. Heemkunde is

synoniem van heemliefde. Heemkunde was door de eeuwen heen beperkt tot het waarderen en conserveren van de vruchten der inspanningen onze voorouders. De stroomversnelling van onze huidige maatschappij heeft er toe geleid dat, willen de heemkundigen niet dat heemkunde een louter fotoalbum wordt van wat vroeger bestond, dat zij zich zullen hebben in te spannen om alles wat dreigt kapot gemaakt te worden voor de heersende vernielingswoede te vrijwaren.
Door een hopeloos gebrek aan verbeeldingskracht van de gezagdragers leven wij in een tijd van naaperij, die uiteindelijk tot verval leidt, want zij apen de slechte voorbeelden na.
Naar aanleiding van de uitgebreide saneringsplannen in de Jordaan ontving de Amsterdamse gemeenteraad onderstaande brief van het Stanford University Medical Center in Californië :
"Mijne Heren,
Door een artikel in de New York Times werd onze aandacht er op gevestigd dat U van plan bent de Jordaanbuurt van Amsterdam te vernieuwen. Het is voor ons Amerikanen bijzonder deprimerend, wanneer wij zien, dat anderen onze fouten maken. De bouw van brede straten en nieuwe gebouwen zal iets wegnemen, wat nooit meer herbouwd kan worden. Wij vragen U dringend, dit stadsdeel te restaureren en niet te vernieuwen. Wij zouden al ons roestvrij staal en glad weg willen geven, al we de kans kregen te wonen op een plek als het oude Amsterdam".

Oude, waardevolle monumenten moeten hergewaardeerd om op die manier van verval en verkrotting gevrijwaard te worden. In het buitenland, vond deze tendens al volop doorgang. En nochtans ligt een goed voorbeeld zo dichtbij : De Oostendenaars die in Engeland reisden, en ze zijn legio, al was het maar tot Canterbury, zullen dit beamen. Wat de "BLITZ" ginder bijna dodelijk trof werd perfect gerestaureerd. Wat hier een schram of een kneuzing opliep, werd veelal meedogenloos neergehaald. En in Engeland geldt dit niet alleen voor gebouwen, doch ook voor groene zones - bebossingen en het landschap in het algemeen.
Het gaat helemaal niet op dat stadsgronden die in feite aan de gemeenschap toebehoren, aan private ondernemingen verkwanseld worden. Het bestaande bouwgoed moet herdacht en herbruikt worden. Eerst zou dienen uitgekeken in de stad naar wat nog bruikbaar is, vooraleer men aan uitbreidingsstedebouw gaat doen en stukje bij beetje de hele natuur opvreet. Een herwaardering van het bestaande patrimonium zou niet alleen ruimte doch ook kosten besparen. Moest men te gelegener tijd een paar miljoen gespendeerd hebben aan de herstelling van de oude schouwburg, had het onherstelbaar verlies ervan kunnen vermeden worden. De would-be wolkenkrabber die er voor in de plaats kwam is een katastrofe, die aan de stad honderden miljoenen kostte voor aflossing van de onteigening van de aanpalende gebouwen waaronder de meeste bouwfysisch steengoed waren.
Een zeer interessante tentoonstelling in Brussel over architectuur kreeg als titel "Breken en Bouwen". Breken en bouwen : de alliteratie van twee B's. Ik houd van alliteraties, maar ze zou moeten luiden : Bewaren en Bestemmen !
Er wordt doorgaans met voze argumenten geschermd, (Het is een donker hol, het staat in de weg, de gevel is afzichtelijk, het brengt niets op) om de ware reden tot afbraak te verdoezelen, namelijk spekulatie.
In de laatste jaren werd de belangstelling toegespitst op het beschermen van monumenten, gebouwen en groene zones, en de Heemkundige Kring "De Plate" hield zich hierin niet onbetuigd. Indien de gezagdragers de bouwpromotoren - of moet ik zeggen "afbouwpromotoren"? - niet rechtstreeks verdedigen, dan geven zij toch blijk van een verbijsterende onverschilligheid voor alles wat degenen die hun stad liefhebben aan het hart ligt. Het "heem" behoort toe aan de gemeenschap en heemkundigen willen zich inspannen om dit heem te beschermen met hand en tand.
Monumenten en stadsgezichten verkrijgen pas hun volle maatschappelijke betekenis, indien men deze als bestanddelen van het menselijk milieu gaat bekijken. Ze vormen orienteringspunten voor de bewoners ; ze vormen delen van het ruimtelijk milieu waarin de mens leeft en denkt. Cultuur begint met de cultuur van zichzelf.

Op heemkundig gebied betekent dit : eerbied voor waardevolle kunstwerken, merkwaardige gebouwen, en onvervangbare voorwerpen allerhande. Deze eerbied betekent voor de sympathisanten van de heemkunde een credo, een soort van cultus, die meer ingang zou moeten vinden niet alleen bij de massa doch vooral bij degenen die het voor het zeggen hebben. Doch deze laatsten brengen meer belangstelling op voor brood en spelen en voor oppervlakkige show.
Een lokaal weekblad vond er niets beter op de verdedigers van het bouwkundig erfgoed als sentimentele, kortzichtige, ziekelijke dwepers te bestempelen, kortom achterlijken. Doch laten wij getroost zijn : Ditzelfde weekblad voerde eertijds een actie om onze dokken te dempen (sic !). Gelukkig heeft hij zijn slag niet thuisgehaald. Vroeger had James Ensor reeds zeer heftig gereageerd tegen dergelijke plannen. Hij schreef o.m. : "Laten wij die vernielers van onze mooie plekjes tegenhouden en die vandalen ontmaskeren. Laten we schieten op de dempers van onze prachtige dokken en de slechters van onze duinen afranselen."
Men vergeet te veel dat heemkundigen en sympathisanten hun stad en omgeving trachten te dienen. Men vergeet dat al hun pogingen gericht zijn op ons aller welzijn, op het leefbaar houden van ons leefmilieu, op de bescherming van ons aller erfgoed. Zij voeden zich aan de eeuwigdurende bronnen, de enige echte. En indien hun idealisme niet erkend wordt zullen zij degenen die de verwezenlijking ervan beletten, blijven bekampen, op welk terrein dan ook. Want zij beogen de echte waarden te bewaren en te beschermen tegen afbouw of afbraak, omdat in veel gevallen afbraak een vorm van vandalisme is.
En degenen die een kordaat halt roepen tegen de thans heersende zwendel met betrekking tot investeringen in gronden en nieuwe vestigingen, waardoor steeds maar eerbiedwaardige oude gebouwen de plaats moeten ruimen, diezelfde, die door sommigen worden gescholden voor achterlijken, dezen zijn eigenlijk pas de progressieven, omdat zij vooruitziende zijn, omdat ze weten dat cultuur een wissel is op de toekomst. Een heemkunde is cultuur in de edelste zin van het woord.
En ik wil hier nog eens wijzen op de relativiteit van de woorden "conservatief" en "progressief", naar gelang er een politieke of sociaal-menselijke betekenis aan gehecht wordt.
Laten wij de politiek buiten beschouwing laten, omdat tenslotte in alle politieke fracties zowel haviken als duiven hun nest hebben. Op het terrein van het sociaalmenselijke kunnen wij een stap verder gaan. Daareven zei ik dat heemkunde een allesomvattende hulpwetenschap is. Zij kan een passieve rol vervullen, door, zoals reeds aangestipt, het bewaren en tentoonstellen van getuigenissen uit verleden eeuwen. Zij kan echter ook een aktieve functie uitoefenen, door mee te helpen aan de grote taak van morgen, nl. het bevorderen van ons aller welzijn - ik zeg welzijn en niet welvaart - en ook dit van degenen die na ons komen.
Wij moeten op onze hoede zijn, want er hangt nog onheil in de lucht. Ik zal daarover niet uitweiden omdat ik op deze feestdag niet wil eindigen op een pessimistische noot. Ik wilde alleen maar zeggen dat degenen die in hun vernielingswoede volharden, ons en hiermee bedoel ik alle Oostendenaars die met dezelfde liefde voor hun stad bezield zijn, op hun weg zullen vinden.
En tot slot wil ik graag de woorden aanhalen van Fernand van Hemelryck, geput uit zijn monografie over "Zenne en Zoniën " :
"In een tijdperk waarin de wedloop van de productie en de consumptie overheerst, bestaat het gevaar dat de niet productieve overblijfselen van het verleden opgeofferd worden. Het is verkeerd de historische kenmerken van een eigen persoonlijkheid door een ongebreidelde expansie- en realisatiedrang, die niet strookt met de eigen noden - de noden van de gemeenschap - af te bouwen. De socio-culturele ontwikkeling is immers geen eendagsverschijnsel maar een geduldig voortbouwen op de verworvenheden van het verleden. Het is immoreel deze historische sporen uit te wissen, de overblijfselen van een rijk verleden, weg te gooien. Wie dit doet, vergooit zichzelf ".

Frank EDEBAU

HAVENSTAD OOSTENDE

In mijn jonge jaren kon het Oostendse kind vanaf zijn prilste jeugd zijn geboortestad als havenstad ervaren.

In de novembermist, sprot- en haringweer zegden de oudere Oostendenaars, was het een lawaai en geroep van jewelste langs de kaai en rond de "cirk", de oude vismijn. De treinen schoven langzaamaan voorbij de visserijdokken waar de zilveren vis werd opgeschept rechtstreeks uit de boot op de wagens, om ergens ver in Duitsland gerookt of tot mest verwerkt te worden. We liepen door dat bedrijf heen en voelden er ons deel van. We hoorden tussendoor de belleboei en de misthoorns in de verte.

De thans verdwenen visserscafés hadden volop trek en serveerden, met alle lichten aan, schuimende pinten aan de vissers en sjouwers die even kwamen verpozen. Bij Bubbelinne was 't volle bak.

Havenstad Oostende ! Ook waar, in de bassijns, met het goede weer, de vreemde oorlogsbodems op bezoek kwamen en jong en oud er aan boord mocht komen om er de nodige uitleg te krijgen van rappe matrozen, vooral rap om met het jong vrouwvolk hun welsprekendheid te spenderen. En soms, bij zwaar bezoek van Amerikaanse kanjers, de rush van de vreemde matrozen naar een kort straatje in het centrum, straatje dat nu niet meer kort heet, maar er onverschillig bij ligt te liggen.

Havenstad Oostende, met de houtboten van Snauwaert en Deweerdt, uit verre havens gekomen : met de sierlijke guanoboten, elegante clippers vanuit het verre Chili, waarnaartoe we 's zondags aan vaders hand gingen kijken, vanop de "tettebrug", die nu wel definitief beroofd is van de bronzen damesbeelden wier weelderige boezems de naam aan de brug gaven en wier brons door de Duitse bezetter in de Eerste Wereldoorlog tot kogels en obussen werden gesmolten.

Havenstad Oostende, met de geur van pik en teer op de "Werf", waar de boten van de Panesi's en consoorten werden gebouwd langs de boorden van een nooit voltooide derde bassijn, thans opgevuld ten gerieve van verkeer en bureaucratie ... En de oude, getaande vissers op uitkijk bij de "permerence" aan de reddingsboot, wachtend op het binnenlopen van de schuiten die het tempeest vluchtten. De nettenbreidsters op de kaai, in hun typische plunje dat toen nog echt was en niet folkloristisch, met hun schelle stemmen het nieuws van de dag uitwisselend en commenterend.

Havenstad Oostende, met vissers op zwier, na een voorspoedige vangst, in open "calèche" en Teutteut met zijn akkordeon vooraan op de bok, om al de kappelletjes te doen volgens traditie : 'een cent in twee en een pint in één teusje uit"...

Vissershaven, waar de vis nog direct van het schip op de vismarkt kwam of door pertige visleursters aan de huisdeur werd gebracht aan prijzen die nu onvergelijkbaar zijn, waar de garnaal altijd vers was en geen dagen te duur in de winkel moest liggen om aan toeristen te worden opgesolferd ...

De visserijhaven plakte aan de stad, plakte aan de ganse bevolking, daar waar ze nu grotendeels naar de overkant is verwezen en de vissersbevolking en de zeelui verstrooid in diaspora geen eigen woonwijk meer hebben.

Ik vraag me soms af of de huidige schooljeugd, ondanks de sierlijkheid van de talrijke plezierboten die nu de bassijns vullen en ondanks de talrijke in- en uitvarende maalboten, nog de haven als destijds kunnen aanvoelen ? En nochtans, wat een glorie en een rijkdom heeft de haven de stad niet doen beleven.

Het begon allemaal met een onbeduidend vissersdorp, Oostende-ter-Streep, waar een handvol vissers zo duchtig zich roerden dat reeds in 1267 Margareta van Konstantinopel hen stadsrechten en privilegiën schonk. Maar de schepen van alle slag en tonnage bleven op de rede liggen of lagen, vnl. de vissersschuiten, op het strand vóór de duinen. Er groeide een stad, die slechts in 1446 een echte haven kreeg, een haven die achter de stad doorliep ongeveer op de ganse lengte,waar nu de dijk tussen de huidige Kemmelbergstraat en het monument der zeelieden zich uitstrekt, met een haventoegang die even ten Westen van de Kemmelbergstraat de haven indraaide.

Ondanks tempeesten en overstromingen, oorlogswoede en zeeroverij, waar de brave Oostendenaars soms aan meededen, bloeide de stad dankzij haar haven. Het haringkaken en het in gebruik nemen van een nieuw scheepsmodel, de haringbuis, zouden roem en rijkdom brengen. De Oostendse haring kwam op de rijkste tafelen. De hertog van Leipzig deed ze speciaal uit Oostende komen en de hertog van Kastilië bestelde alhier zijn steur, zijn oesters en zijn Engels bier. De visserij maakte van Oostende het centrum van de visverkoop voor Vlaanderen, waar zelfs die van Damme hun vis kwamen verkopen. En wonder boven wonder de stadsfinanciën bloeiden mee, wat te Oostende niet altijd het geval was.

De drie zeesteden van het Westen, Duinkerke, Nieuwpoort en Oostende verstonden mekaar om zich te verdedigen tegen zeerovers, concurrenten die de vismerken vervalsten en andere valse handelspraktijken. Op één jaar tijd, in 1542, kwamen de afgevaardigden van de drie steden, eventjes maar twintigmaal bijeen te Nieuwpoort om dergelijke problemen te bespreken : wat hen toeliet lekker te eten en te drinken in het goed gereputeerde restaurant de "Papegay". Ook de Oostendenaars van weleer hebben steeds de goede restaurants gevonden ...

In de 16de eeuw begon ook de koopvaardij zich goed te ontwikkelen. De Oostendenaars varen tot Danzig en Königsberg. De strijd tegen Spanje zal dit alles doen veranderen.

De godsdienstige beroerten raken de stad, waar de haven zeker vreemde ideeën gemakkelijk opvangt. Al kende de stad geen beeldenstorm, toch zijn er de eerste ketters, onder wie een zekere Jan Piers en zuster Anna, die verbannen worden en hun goederen verbeurd zien verklaren. Niets te zien natuurlijk met onze burgemeester van vandaag.

De haven van Oostende wordt door de Spanjaarden gebruikt tegen de watergeuzen, tot wanneer de stad zich schaart aan de zijde der opstandelingen en bezet wordt door de troepen van de Prins van Oranje.

Dit is de grote breuk met het verleden.

Oostende wordt vanaf 1576 het geduchte roofnest van de Geuzen. Men noemt het "onvallich nest", "speloncke der dieren ende moordenaren", "het roofcot van Oostende" ... De stad wordt uiteindelijk belegerd door de troepen van Albert en Isabella, de aartshertogen die het bewind over onze gewesten in handen kregen.

De oude stad, gelegen ongeveer vóór de huidige dijk, tussen Kursaal en het monument der zeelieden, die reeds geteisterd werd door een overstroming, kende in 1580 een doorbraak der golven aan de Oostkant en zo ontstond de "geule" die vandaag de dag nog ligt tussen onze twee staketsels. Die geule, gelegen ten Oosten van de stad, wordt verbreed en bevaarbaar gemaakt wegens de toevoer ter zee van de bevoorrading voor de belegerden, daar de Westkant was afgesneden omdat de vijand zich daar opgesteld had.

Dit beleg zal het lot bepalen van een gans nieuw Oostende : een nieuwe haven, een nieuwe stad en nieuwe inwoners, want wat overbleef van de oude families vertrok met de Geuzentroepen na de overgave van wat het nieuwe Troje werd geheten, en 1604. Het beleg gaf trouwens het ontstaan aan een legende, de legende van de "couleur Isabelle". De aartshertogin Isabella zou een gelofte hebben afgelegd

om haar hemd niet uit te doen vooraleer de stad zou ingenomen zijn geweest ; toen ze het hemd eindelijk mocht uittrekken, had het, zegt de legende, een kleur gekregen die sindsdien couleur Isabelle wordt geheten. Wat de aartshertog daarvan dacht, wordt nergens vermeld ...

De ganse 17de eeuw en tot 1715, wordt de haven weer het levenscentrum van de stad. Het was een eeuw waar militair gedoe en handels- en visserijbedrijf elkaar afwisselen of aanvullen.

Deze eeuw is vooral de eeuw van de Oostendse kaperij. De haven was een soort militaire voorpost, een marinebasis, van Duinkerke onder het Spaanse bewind, tot aan de val van Duinkerke en 1658. Een zetel van de Admiraliteit van Vlaanderen zal er gevestigd blijven tot aan de Franse tijd.

De rijkdom van de stad groeide aan door de haven. De kronijke van Vlaanderen schrijft over de toenmalige kaperij met een vleugje hoogmoed en overdrijving "dat het niet te verwonderen zoude wezen, waert dat de daken en deuren van d'Huyzen met goed en zilver afgezet waeren ...". Vlaamse konvooischepen uitgereed door de Staten van Vlaanderen beschermden vanuit Oostende de koopvaart, varen zelf op koopvaardij : en kapen ondertussen ook een beetje.

Maar de ware bloeitijd moest nog komen, in de 18de eeuw.
Ondanks heel wat oorlogsgebeuren, dat in de haven massa's troepen doet ontschepen en inschepen, kent de haven een eerste enorme drukte met de handel op Oost-Indië na de oprichting van de Oostendse Compagnie in 1723.
Na de ontbinding van de Compagnie onder druk van Holland en Engeland, werden de haveninstallaties uitgebreid en verbeterd, zodat men volop gereed was om te profiteren als neutrale haven van de oorlog tussen Frankrijk en Engeland en van de contrabande van Engelse kooplui naar de Amerikaanse rebellen. Bij decreet van de keizer van Oostenrijk van 16/12/1778 bekomt de stad immers "oorlof om in haere Haven alle Engelsche Blouwers of smokkelaers te ontvangen"...

Wanneer de stad in 1781 tot vrijhaven wordt verklaard, kent de bloei geen einde meer. Men richt een beurs op, een verzekeringsmaatschappij, een wisselbank. De bevolking groeide zozeer aan dat door de toeloop van vermogende zakenlui de arme mensen de huurprijzen voor hun woningen niet meer konden betalen wegens de vreemde concurrentie. De aanwezigheid van talrijke Engelsen brengt zelfs mee de oprichting van een protestantse tempel.

J.B. VERLOOY in zijn beroemde Verhandeling op d'Onacht der moederlijke Tael", telt Oostende onder de elf schoonste Vlaamse steden waar op de koop toe "'t Vlaems is versterkt". Men had klaarblijkelijk geen moeite met de moedertaal te Oostende in die tijd ... De havenstad Oostende kende een hoogtepunt.

Intussen vaarden geregeld zogenaamde "packet-boten" tussen Oostende en Engeland : een nieuw bedrijf ontstond dat uitgroeide naar onze officiële dienst van de maalboten tussen Oostende en Dover.

De havenstad Oostende had zo'n reputatie gekregen dat de Franse revolutionairen na hun revolutie het bezit van de Oostendse haven beschouwden als van levensbelang en een vlugge verovering ervan hen noodzakelijk scheen om te beletten dat de Engelsen er een vlootbasis van zouden maken. Wat dan ook gebeurde.

Met het Hollandse Bewind bloeide de haven als vissershaven opnieuw op. Nieuwe schepen en nieuwe visserijmethoden revolutioneerden het bedrijf.

Bovendien kenden rond het midden der eeuw de maalboten een Europees succes en voerden uit alle hoeken van Europa duizenden reizigers naar en vanuit Engelang aan. Ontelbare Duitsers, Russen, Oostenrijkers transiteren door Oostende. De familie van de bekende Friedrich Engels, compagnon van Karel Marx, reist geregeld via Oostende naar Dover. Rond het midden der eeuw werd de haven tevens een bezienswaardigheid voor de talloze toeristen en badgasten die Oostende kwamen

bezoeken en die van Oostende de Reine des Plages, de Koningin der Badsteden maakten. Een nieuwe weelde meldde zich aan, die maar weinig te zien heeft met de vissersbevolking, doch alleen deze maar wat medelijdend gaat bekijken als een toeristische curiositeit. Intussen kon men op alle internationale menu's soles d'Ostende vinden en huîtres d'Ostende. Het aanleggen van een net van spoorlijnen zou niet enkel het vreemdelingenverkeer doen toenemen, maar zou ook de havenbedrijvigheid begunstigen wegens het snelle vervoer naar en vanuit het binnenland.

De haven kende na 1830 de ene revolutie na de andere : het stoomschip, de dieselmotor, het verdwijnen van de houten vissersboten die op de grote vaart vervangen werden door de trawlers, nieuwe visserijmethoden, allerlei modernisering van haven en scheepvaart stopten nooit de ontwikkeling van de havenbedrijvigheid, al waren er hoogten en laagten en zelfs dramatische episodes.

Zo kende elke Oostendenaar van kindsbeen af het dramatisch verhaal van de vissersopstand van 1887, wanneer een reeks incidenten veroorzaakt door de Engelse invoer van vis, uitliepen op een schietpartij vanwege de burgerwacht, de nochtans zo onschuldige "garde civique", waarbij twee vissers werden neergeschoten. Men weet hoe deze met een romantisch gebaar en met blote borst tot de garde civique riepen "schiet maar" en er werd geschoten. Het gaf James Ensor de gelegenheid om er een zijner beste werken van te maken ...

Ik weet niet precies of de atmosfeer van de havenstad het karakter van de Oostendenaar en vooral van de visser of de zeeman grondig heeft beïnvloed. Wellicht is er wel iets blijven hangen van de omgang met de vreemde varensgezellen. Vaak moeten die zich in de stad geïntegreerd hebben.

Wanneer bv. in 1785 de Oostenrijkse keizer beslist dat er slechts één vrijmetselaarsloge per provincie meer zal mogen zijn, roept de Oostendse loge "Les Trois Niveaux" als motief in voor haar lokaal voortbestaan, het feit dat ze in een zeestad is gelegen waar ze de gelegenheid heeft meer de ongelukkigen bij te staan dan elders. Onder de leden van die loge vinden we trouwens, in dezelfde periode, meer vreemdelingen dan Oostendenaren en bovendien een ganse reeks zeekapiteins van diverse nationaliteit en religie.

Is het die bestendige omgang met allerlei naties die de Oostendse zeeman een speciale reputatie geeft ? Een kapitein ter lange omvaart vertelde me nog niet zo lang geleden dat men vaak de Oostendenaars afzonderlijk citeert aan boord van de koopvaardijschepen en het niet zelden voorkomt dat men iets hoort vermelden als : zoveel Hollanders, zoveel Engelsen, zoveel Duitsers, zoveel Belgen en zoveel Oostendenaars aan boord ...

Indien dit nog waar is, ligt de reden misschien in een ietwat eigenzinnige geslotenheid van een historisch zelfbewustzijn, en in de scherpe, sarkastische humor die wel iets schijnt te hebben overgeërfd van de Engelse humor, die in deze stad, die zoveel met Engelsen omging en nog omgaat zeker invloed heeft gehad.

Het huidige Oostende voelt zich door de ontwikkelingen van de 19e en de huidige eeuw, in vergelijking met de vorige eeuwen, die ik zeer kort heb geschets, wellicht niet meer volledig havenstad. De haven wordt meer en meer een technische zaak, buiten de eigenlijke stad gelegen. Het emotionele van het medeleven met de haven verzwakte m.i., hoewel de resultaten evenzeer van handel, visserij als reizigersverkeer steeds merkwaardig blijven.

Immers werd de haven soms militaire haven, nog aldus in de laatste twee Wereldoorlogen, vissershaven, handelshaven, soms de drie tegelijk, reizigershaven, vandaag ook plezierhaven en, naast de haven zelf, kwam de exploitatie van de baden en het strand.

Bovendien werd alle bedrijvigheid, het varen inbegrepen, getechniseerd en gemechaniseerd. Dit brengt mee dat de huidige Oostendse visser en zeeman misschien

danig kan verschillen van zijn voorgangers. Trouwens, de moderne visser en de zeeman wonen thans midden in de stad zoals gewone stedelingen.

Van de haven- en zeefolklore verdwijnt spoedig veel, zoniet alles. De specifieke zeden en gewoonten zwakken af. Het bijgeloof geraakt verloren, want de machine, de radio en de radar, geven een zekerheid die de tussenkomst van bovenaardse invloeden zoniet totaal uitschakelt, dan toch grotendeels doet nutteloos schijnen.

Is het geloof aan de onheilspellende aanwezigheid van een "malfiet" aan boord nog levendig ? Heeft de tweede Paasdag nog de betekenis die hij vroeger had ? Worden nog door de vissers en zeelui specifieke liederen gezongen ? Zingt men nog, buiten de middens die belangstelling hebben voor de folklore, wat vissers en zeelui nog niet zolang geleden zongen ? Mijn generatie is nog groot gebracht met dergelijke liederen. Ik denk aan wat op moeders knieën werd geleerd :

't Goa regenen en 't goa woaien
Pitje goa noa de koaie
Pitje goa noa de bassin
En je volt erin ..

En op wat lere leeftijd : het St.-Maartensliedje van

Siente Moartenaven,
Der ligt e schutje in d'aven,
enz..

Of dat machtige : dat de jonkheid zong op zwier, in de tijd van den Hooizolder en 't Keuntje of de Valentino

We zien in de Noordzei geboren
Op e schiptje van Prins Albert
En de stierman is bezopen,
Zet de ketel op het vier.
Hoera, hoera de soep is goed,
Wij zijn de mannen van het zeemansbloed.

Wie zingt dat nog ? En hoe lang zal men het nog zingen ?

Zoveel voorbeelden van vragen die kunnen gesteld worden. Daarom ook is het nuttig, en ja nodig, dat kringen als De Plate bestaan en proberen op te zoeken en te verklaren wat nog niet reddeloos verloren is.

Het gaat hem trouwens niet alleen over folklore, zeden en gewoonten, maar ook over documenten en archieven.

De Desnercks wisten bv. heel wat unieke documentatie over rederijen en scheepsbouw te Oostende in de eigenlijke zin van het woord te redden, ik zou zeggen op de valreep.

De monsterrollen van onze visserssloepen sedert 1815 tot 1912 werden op bijna even wonderlijke wijze gered door de mannen van het Scheepvaartmuseum te Antwerpen, toen een domme administratie er zich van wilde ontdoen door vernietiging. En dan spreek ik nog niet over het verre verleden, waarin nog veel wetenswaardig opgeborgen zit en ligt te sluimeren.

Havenstad Oostende heeft in de loop der eeuwen zoveel zien verloren gaan, dat alle Oostendenaren van goede wil nog niet voldoende in aantal zijn om te redden wat nog te redden valt. Uit de verzamelde stof kan dan ernstig wetenschappelijk werk gepuurd worden.

En dat men de huidige tijden niet vergete. Ook vandaag dient alle materiaal bijgehouden en geïnventorieerd te worden, opdat ook in het jaar 2079 men nog zou weten hoe havenstad Oostende er vandaag uitzag.

Walter DEBROCK

1979 - JUBILEUMJAAR

25-jaar Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE

1. Het jubileumjaar werd plechtig ingezet op 6 januari 1979 om 11 uur met een Oostendse Driekoningenviering. Aanknopende met een traditie die in de 17de eeuw floreerde werden vertegenwoordigers van de burgerlijke, kerkelijke en militaire overheid, alsook de leden van de lokale pers, uitgenodigd om "Den Coninck te trekken". Rond de taart, aangeboden door de heer Verstraeten voorzitter van de bakkersbond, verzamelden een vijftigtal genodigden. Bij de verdeling van de taart trekt de heer Julien GOEKINT, schepen van Openbare werken van Oostende, zich tot "CONINCK".
2. Op donderdag 25 januari 1979 om 21u30 ging in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende een JUBILEUMVEILING van DE PLATE door. Ingericht en geleid door de heer O. VILAIN, ondervoorzitter van de Kring, kende deze veiling een grote belangstelling.
3. Zaterdag 12 mei 1979 was voor de Kring een drukke dag.
   In de voormiddag startte de jaarlijkse GOUWDAG van het WEST-VLAAMS VERBOND VOOR HEEMKUNDE met de Statutaire vergadering, gevolgd door een feestviering die in het teken stond van ons jubileum. De Landelijke voorzitter Drs. J. GERRITS moest echter respijt geven voor de feestrede daar hij op weg naar Oostende met zijn echtgenote bij een auto-ongeluk betrokken werd. De heer J. PENNINCK, Gouwvoorzitter, nam met een uitstekende improvisatie de taak over. Op de hiernavolgende receptie, aangeboden door het Stadsbestuur van Oostende, werd de heer SIX, Gouwsecretaris gehuldigd.
   Het middagmaal aan boord van het vroegere lichtschip WESTHINDER eindigde op een spectaculaire wijze. Bij het verlaten van het schip zonk dit laatste op minder dan een kwartier tijd. Hierdoor vertrok de autocartocht doorheen GROOT-OOSTENDE, onder leiding van de heer J.B. DREESEN en voorzien om 14u30, met enige vertraging. Er waren 65 deelnemers aan deze tocht. Steeds met een lichte vertraging, te wijten aan het gebeuren met de Westhinder, kon omstreeks 16 uur, in aanwezigheid van een talrijk publiek, de afdeling OOSTENDSE SCHEEPSBOUW in het Heemmuseum DE PLATE geopend worden. Onmiddellijk daarna stelde de heer Raymond BORREY zijn heemkundige uitgave "VAN BOOM TOT SCHIP, de bouw van een houten vissersschip te Oostende" voor. Deze uitgave kende een ruim succes, want op het ogenblik dat ze werd voorgesteld was ze reeds volledig vooringetekend.
   De dag werd afgerond met een receptie aangeboden door de Kring.
4. Op 15 mei 1979 kwam ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Kring een bijzonder Jubileumnummer van het tijdschrift uit. Het bevatte één enkele zeer belangrijke bijdrage, van ons geacht medelid de heer Daniel FARASYN, met als titel : "DE HISTORIEK VAN DE OOSTENDSE ZEEDIJK VOOR 1880".
5. De plechtige viering van het 25-jarig bestaan ging door op zaterdag 17 november 1979 in het Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein, Oostende ; 185 aanwezigen waren tegenwoordig op de Academische zitting die om 10 uur in de Receptiezaal begon.
   De heer August Van Iseghem schetste de historiek van Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE, waarna de heer Frank EDEBAU een opgemerkte lezing bracht over HEEMKUNDE, in een Oostends bestek. Hij werd op ruim applaus vergast.
   De heer Walter DEBROCK, voorzitter van de Marine Academie, schetste daarna op een rake en gesmaakte wijze de geschiedenis van "Oostende - Havenstad".
   Om 11 uur werd overgegaan tot de huldiging van de medestichtende, verdienstelijke en nijvere leden.
   De volgende medestichters werden vereerd met een ZILVEREN PLATE :
   de heer Florimond CORSELLIS, jarenlang muzikaal adviseur van de Kring.
   de heer Frank EDEBAU, Conservator-Archivaris van de stad Oostende.
   de heer John HERMANS, journalist die de Kring met woord en geschrift bij een ruimer publiek bekend maakte.

de heer Raymond HUYLMAND, journalist
de heer Alfons LARIDON, Schepen van Cultuur van de Stad Oostende.
de heer Marcel MISSIAEN, voorzitter van de Heemkring BACHTEN DE KUPE
de heer VAN ALDERWEIRELDT, gewaardeerd Oostendse heemkundige.
de heer Omer VILAIN, Stadsbibliothecaris en ondervoorzitter van de Kring en sedert jaren de gewaardeerde hoofdredacteur van het tijdschrift.

De volgende verdienstelijke leden werden vereerd met een BRONZEN PLATE :
mevrouw Nelly DE TAEYE, voor haar jarenlange inzet ten dienste van de Kring en haar zorg voor het heemmuseum
mevrouw Jeanne VALKENBORG, voor haar jarenlange ijver ten bate van de Kring en haar contacten met de leden.
de heer Fernand BOEHME, voor zijn jarenlange inzet ten bate van de Kring op het gebied van fotografische en filmische weergaven van de lokale gebeurtenissen.
de heer Daniël FARASYN, voor zijn nooit aflatende ijver in de studie van de Oostendse geschiedenis en de vele bijdragen die hij hieraan wijdde.
de heer Herman MOERMAN, journalist voor zijn morele steun ten opzicht van de Kring, waarvan hij sedert jaren, ongevraagd, blijk geeft.
de heer Desire VANDUIVENBODE, voor de jarenlange inspanningen en de bereidwilligheid die hij ten opzichte van de kring en in bijzonder voor het museum aan de dag legt
de heer Eddy VAN HAVERBEKE, voor de materiale en morele steun die hij de Kring sedert jaren verleent.
de heer Richard VERBANCK voor de materiele en morele steun die hij de Kring sedert jaren verleent.
de heer Wilfried VERLOOIJE, voor zijn jarenlange inzet ten bate van de Kring op het gebied van de diverse activiteiten

De volgende nijvere leden werden bedacht met een KERAMIEKE PLATE :
mevrouwen Rose HERRLING, Goedele QUAGHEBEUR en Jeannette REMAUT, voor hun onbaatzuchtige inzet ten voordele van de Kring bij de verschillende activiteiten
de heer Jozef KLAUSING, voor zijn verdienste als eerste hoofdredacteur van het tijdschrift.
de heer Gilbert VERMEERSCH, als onvermoeibaar werker ten bate van het Heemmuseum en als penningmeester
de heer Roger LAGA, voor zijn inspanningen ten bate van de viertaligheid in het heemmuseum
de heer Germain BILLIET, voor zijn vele originele bijdragen over Oostende
de heer Fernand GEVAERT, voor zijn inspanningen als heemkundige en als voordrachtgever
de heer J.B. DREESEN, voor zijn inzet ten bate van de Kring

Om 11u30 verplaatste zich het gezelschap naar de inkomhal van het Feest- en Kultuurpaleis waar :
- Hulde werd gebracht aan de herinnering van wijlen Ernest DE TAEYE en Ary SLEEKS, door de heer A. VAN ISEGHEM, Voorzitter van de Kring.
- de heer Jan PIERS, Burgemeester van de Stad Oostende, aan de Kring de zilveren erepenning van de Stad overhandigde.
- de heer J.P. FALISE namens de 'VRIENDEN VAN JAN DE CLERCK' het borstbeeld en de wandelkledij van de overleden meester aan de Kring overhandigde. Het borstbeeld werd gerealiseerd door de heer VERCLEYEN van de Oostendse Kustacademie, dank zij de welwillende toelating van de heer LARIDON, schepen van Cultuur en de heer Willy BOSSCHEM, waarnemend Directeur.
- Mevrouw Blanche DELPAEME aan de Voorzitter van de Kring, namens de Verenigde Vismijnvrienden een zilveren herdenkingsschotel overhandigde.

- de heer Jan PIERS, Burgemeester van de stad Oostende en de heer August VAN ISEGHEM Voorzitter van de Kring de tentoonstelling OOSTENDSE ASPECTEN 1954 - 1979 openden.

Op deze tentoonstelling werden in het totaal 23 OOSTENDSE ASPECTEN behandelt, te weten :

25 jaar Heemmuseum DE PLATE, door de heer G. VERMEERSCH
25 jaar Activiteiten van de Oostendse heemkundige kring DE PLATE, door mevrouwen N. DE TAEYE en J. VALKENBORG
25 jaar Oostendse postkaarten, door de heer G. VERMEERSCH
25 jaar Verdwenen beroepen te Oostende, door de heer A. VAN ISEGHEM
25 jaar Monumentenzorg te Oostende, door de heer N. HOSTYN
25 jaar Breken en bouwen te Oostende, door de heer L. HOLLEVOET
25 jaar Archeologische vondsten te Oostende, door de heer L. HOLLEVOET
25 jaar Oostendse grammofoonplaten, door de heer O.VILAIN
25 jaar Verschenen en verdwenen Oostendse tijdschriften door de heer O. VILAIN
25 jaar Publicaties van en over Oostende, door de heer O. VILAIN
25 jaar Oostends TOERISME, door de heer R. DILLEN
25 jaar Evolutie in de kunst te Oostende door de heer F. EDEBAU
25 jaar Schepen van de Zeemacht te Oostende door de heer J.B. DREESEN
25 jaar Stadsuitbreiding te Oostende, door de heer S. IPPEL
25 jaar Evolutie in de visserij te Oostende, door de heer J.H. KLAUSING
25 jaar Oostende - Doverlijn door de heer F. GEVAERT
25 jaar Evolutie van de Oostendse haven, door de heer R. VAN CRAEYNEST
25 jaar Industriële ontwikkeling te Oostende, door de KAMER VAN KOOPHANDEL te Oostende
25 jaar Evolutie van de Oostendse luchthaven, door de heer W. MAJOR
25 jaar Postzegels en afstempelingen te Oostende, door de heer W. MAJOR
25 jaar Affiches te Oostende, door de heer O. VILAIN
25 jaar Uitgaven van de PLATE door de heer G. VERMEERSCH
25 jaar Oostends Verenigingsleven, door de heer J.H. KLAUSING in samenwerking met de volgende Oostendse verenigingen : De Verenigde Vismijnvrienden
Marionettentheater KALLEMOEITE III
Ostendia Schotten
De oude Oostendse IJslandsvaarders
Orde van de Dode Rat
Orde van de Kloeffe
Orde van de Buffalos
Orde van de Garnaal
Orde van de Wullok
Orde van de Sombreros

Deze tentoonstelling bleef toegankelijk tot 22 november 1979 en trok meer dan 1000 bezoekers.

Bijzonder opgemerkt werd de afdeling "25 jaar Oostends Verenigingsleven". Voor de opbouw van de tentoonstelling mochten we rekenen op de heren René GYSSENS, Desiré VAN DUYVENBODEN en Emiel SMISSAERT, alsook op de vele medewerkers van de geciteerde Oostendse verenigingen.

Ook werd ons hulp en materiaal ter beschikking gesteld door de stedelijke dienst voor toerisme in samenwerking met de Werkhuizen, en door de warenhuizen COVENTRY, SAMDAM, VAN DAELE, CADDY TAILORS en INNO.

Om 13 uur werd de viering afgerond met een aperitief aangeboden door de Kring in de North Sea Yachtclub. Hierop volgde in diezelfde instelling een VISBANKET. Er waren 90 aanwezigen.

6. Het jubileumjaar werd afgesloten op 27 december 1979 met accordeonmuziek, boerenstuuten met hesp en trappistenbier. Het was hiermee een goed jaar geweest.

J.B.D.

EEN KWARTEEUW "PETITE HISTOIRE" VAN OOSTENDE

Hoe dikwijls horen we niet "Hoe lang is dat nu al geleden ?" En dan kijken we verrast op wanneer we vaststellen dat het reeds zo lang geleden gebeurde. We hebben, zonder enige pretentie van onzentwege, een kleine poging ondernomen om eens te zien wat er wel in 25 jaar belangrijks te Oostende gebeurde.

november 1954 : Stichting "De Plate"
: Autosnelweg : vak Oostende-Stene door Minister Van Glabbeke ingehuldigd
december 1954 : Vergaan houtcargo "Henri Deweert"
april 1955 : Opening baanvak autosnelweg Jabbeke-Oostende
: Plaatsing monument van Grard aan kursaal (Dikke Mathilde)
mei 1955 : Inhuldiging nieuwe galerijen tussen Parijsstraat en monument Leopold II
juni 1955 : Autosnelweg Brussel-Oostende : indienststelling laatste vak tot Oostende
juli 1955 : Na 50 jaar houdt het Sacré-Coeurpensionaat te Mariakerke op te bestaan
november 1955 : Overlijden gemeenteraadslid Albert Daems
februari 1956 : Eerste steenlegging Feest- en Kultuurpaleis
juni 1956 : Afbraak laatste gedeelte (toren) van oud-station
september 1956 : Eerste steenlegging stadhuis
mei 1957 : 5-dagenweek in stadsdiensten
januari 1958 : Garnaalmijn voltooid
: Overlijden te Brussel van Dr. E. Moreaux, burgemeester van Oostende van 1920 tot 1940
februari 1958 : Overlijden Emiel Van Vlaenderen, oud-senator en oud-schepenj
juni 1958 : Bezoek van de Prinsen Rainier en Grace van Monaco
september 1958 : Eerste steenlegging slachthuis
december 1958 : Overlijden van Toussaint de Sutter, gewezen directeur van het Stedelijk Conservatorium, bij stuwdamramp te Fréjus (Frankrijk)
februari 1959 : Aanstelling Jan Piers tot burgemeester van Stad Oostende
april 1959 : Zuidpoolexpeditie komt te Oostende terug in aanwezigheid van Koning Boudewijn
juni 1959 : Prinsen Albert en Paola te Oostende officieel ontvangen
juli 1959 : Overlijden van volksvertegenwoordiger en oud-burgemeester Adolf van Glabbeke te Zanzibar (Afrika)
mei 1960 : Bezoek Sjah van Iran aan Oostende
juli 1960 : Oslo-Oostende : wedstrijd van grote zeilvaartuigen
december 1960 : Nieuwe waterlopen gereed
januari 1961 : Overlijden Charles Feys, oud-gemeenteraadslid
maart 1961 : Eerste gemeenteraadszitting in nieuw stadhuis
mei 1961 : Inhuldiging slachthuis
augustus 1961 : Eerste steenlegging Royal Palace
februari 1962 : Overlijden kunstschilders Jan Declerck en Pierre Verbeke
mei 1962 : Bibliotheek verhuist naar Feest- en Kultuurpaleis
juni 1962 : Overlijden Maurice Reynaert, gemeenteraadslid
januari 1963 : Overlijden Mej. Bertha Tratsaert, gewezen gemeenteraadslid
: Bevroren zee
juni 1963 : Beeld van Cantré op postkantoor geplaatst
: Overlijden fotograaf Maurice Antony
: Eerste steenlegging visserijschool
juli 1963 : Overplaatsing bloemenhorloge

december	1963	: Ontslag van Roger de Kinder als schepen en volksvertegenwoordiger wegens benoeming tot Gouverneur van Oost-Vlaanderen
januari	1964	: Overlijden schepen Henri Edebau, oud-senator
juni	1964	: Oostende 1000 gevierd
		: Inwijding ereperk oud-strijders
oktober	1964	: Sportcentrum ingehuldigd
februari	1965	: Verplaatsing beeld Dikke Mathilde naar Leopoldpark
mei	1965	: Handelsdok wordt jachthaven
juni	1965	: Afbraak Koninklijke Schouwburg
februari	1966	: Internationale voetballer Verbiest verongelukt
maart	1966	: Inhuldiging Stedelijke Visserijschool
juli	1966	: Eerste steenlegging Europa centrum
		: 21 juli-défilé te Oostende
februari	1967	: Overlijden burgemeester Beels van Stene
		: Overlijden Honoré D'Hoedt, oud-gemeenteraadslid
maart	1967	: Inhuldiging nieuw hospitaal
		Eerste steenlegging bejaardentehuis hospitaal
juni	1967	: Vorstenpaar opende "Europa 1900" te Oostende
september	1967	: Eerste vleugel nieuw hospitaal in gebruik gesteld
october	1967	: Vormingsinstituut geopend
december	1967	: Gaston van Laere tot nieuwe stadssecretaris aangesteld
mei	1969	: A.S.O. kampioen naar Iste afdeling
		: Opening Koninginnehof
juni	1969	: Eerste steenlegging Royal Astrid
juli	1969	: Opening R.V.A. op het Hazegras
mei	1970	: Eerste steenlegging "Sluisvliet"
september	1970	: Opening Stedelijke Discotheek
oktober	1970	: Eerste steenlegging draversbaan
		: Overlijden zanger Ron Davis
januari	1971	: Fusie Oostende + Stene + Zandvoorde + Raversijde
maart	1971	: Stedelijk rustoord ingebruikgenomen
		: Overlijden oud-schepen Frans Van Caillie
mei	1971	: Hermes dames volleykampioen
juli	1971	: Overlijden oud-schepen en oud-volksvertegenwoordiger Emiel Vroome
december	1971	: Overlijden van Arsene Blondé, oud-gemeenteraadslid
februari	1972	: Oud-burgemeester Louis Vandendriessche overleden
maart	1972	: Norbert Dedeckere wereldkampioen veldrijden
mei	1972	: Hoeveroute ingehuldigd
juni	1972	: Eerste steenlegging Heilig Hartkliniek
oktober	1972	: Kursaalconcessie aan Van Biervliet toegekend
maart	1973	: Overlijden Sebastiaan Boudolf, gemeenteraadslid en oud-voorzitter C.O.O.
april	1973	: Attraktiepark "Koninginnehof" geopend
juni	1973	: Overlijden Albert Degryse, oud-gemeenteraadslid
september	1973	: S.T.I.M.O.-gebouw ingehuldigd
		: Overlijden Karel Goetghebeur, oud-gemeenteraadslid en volksvertegenwoordiger
oktober	1973	: Overlijden Julien Dedeurwaerder, oud-gemeenteraadslid
december	1973	: Overlijden Maurits Dewitte, ere-schepen van Oostende en burgemeester in Stene
april	1974	: Wandelstraat "Hart van Oostende" (Kapellestraat) ingehuldigd
		: "Het Witte Paard" afgebrand
mei	1974	: Ernest de Taeye, mede-stichter van "De Plate" overleden
juni	1974	: Museum voor Religieuze kunst geopend
augustus	1974	: Overlijden Jean Dehondt oud-gemeenteraadslid
juli	1975	: Inhuldiging Mercator jachthaven

september 1975 : Stedelijk zwembad geopend
oktober 1975 : Gemeenteraadslid Maurice Quaghebeur, oud-volksvertegenwoordiger, overleden
november 1975 : Ere-secretaris Michel Surmont overleden
december 1975 : Nieuwe Kapellebrug in gebruik genomen
maart 1976 : Conservatoriumdirecteur Georges Maes overleden
september 1976 : Opening instituut zeevisserij
mei 1977 : Schilderij "Intrede van Christus" van James Ensor in Stedelijk Museum
augustus 1977 : Adolf Buylstraat wordt winkelstraat
oktober 1977 : Bezoek concorde aan Oostendse luchthaven
april 1978 : Roof Ensorschilderijen uit Museum van Schone Kunsten
juni 1979 : Raoul Servais krijgt te Cannes Gouden Palm voor animatiefilm
september 1979 : Eerste steen waterzuiveringsstation

Nog honderden data zouden we kunnen bijvullen, maar dan hebben we nog een extra-nummer van "De Plate" nodig en zo is het al meer dan genoeg.

O. VILAIN

\- - - - - - - - - - - - - - -

"De Plate"

Uw tijdschrift "De Plate" kan wel over geen 25-jaar historiek van zijn bestaan terugblikken. Toch is de redactie fier te kunnen terugblikken op de 8 voorbije jaren.
Weet U hoeveel pagina's tekst zij U reeds bezorgden ?
Een kleine statistiek kan dit duidelijk stellen.

1ste jg.	aug. 71-maart 72	51 p.
2de jg.	aug. 72-maart 73	71 p.
3de jg.	aug. 73-april 74	72 p.
4de jg.	aug. 74-april 75	77 p.
5de jg.	sept. 75-dec. 76	163 p.
6de jg.	1977	180 p.
7de jg.	1978	148 p.
8ste jg.	1979 (jubileumjaar)	259 p.
		1 021 p.

Dus méér dan 1 000 pagina's die bijgedragen hebben tot de betere kennis van onze stad en er de verdediging van op zich namen.

O.V.